TV3 AL PAÍS VALENCIÀ

LA NEGOCIACIÓ D'ACPV AMB EL MINISTRE BARRIONUEVO

setmanari d'informació general

elTemps

Any VI - Del 25 de setembre al 1 d'octubre 1989 - 250 ptes - Núm. 275

ENTREVISTES

MACIÀ ALAVEDRA

XAVIER HERNÀNDEZ

FRANCESC RICOLL

CEBRIÀ CISCAR, CAP DE LLISTA DELS SOCIALISTES VALENCIANS

L'ALTERNATIVA, A MADRID

PLA DE PENSIONS

La diferència és la confiança

Si pensa a subscriure un Pla de Pensions, tingui present aquests consells de Caixa de Catalunya:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

— Com que tots els Plans de Pensions són molt semblants, triï una entitat que li mereixi confiança i l'assessori bé.

Pensi-s'ho bé, el seu Pla de Pensions és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

SUMARI

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. **President del Consell d'Administració:** Rafael Mansanet. **Editor:** Eliseu Climent. **Director:** Josep Ramon Lluch. **Redacció València:** Miquel Alberola, Carles Gàmez, Antoni Robles, Xulio Ricardo Trigo, Remei Blasco, Albert Vicent, Esther Roig, Ismael L. Belda. **Col·laboradors:** Enric Sòria, Rafael Castelló, Víctor Mansanet, Tona Català, Jesús Prats. **Redacció Barcelona: Delegat:** J. M. Pasqual. **Redacció:** Eduard Company. **Col·laboradors:** Lluís Bonada, Oriol Castanys, Carles Singla, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Blanca Lucas, Andreu Sotorra, Joan Vila, Sílvia Montfort, Vicent Partal. **Secretària de redacció:** Mercè Montoliu. **Corresponsalia Alacant:** Onofre Sanmartín. **Corresponsalia Castelló:** Antoni Albalat, Teresa Violeta. **Corresponsalia Mallorca:** Francesca Sastre. **Corresponsalia Andorra:** M. Carme Grau Ribot. **Corresponsalia Lleida:** Olga Sánchez. **Corresponsalia Madrid:** J. M. Sanmartí, Julio Trujillo. **Fotògrafs:** Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amengual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). **Documentació:** Ma. J. Castellote. **Disseny i maquetació:** L. Casanovas. **Cartografia:** Alonso. **Correcció lingüística:** Francesc Sellés i Pasqual Alapont. **Promoció i publicitat:** Jordi Enguix. **Subscripcions:** Begonya Pardo. **Impressió, composició i enquadernació:** Tip. Art. Puertes, S. L. Paiieter, 47. Tl. (96) 325 06 77. 46008-València. **Col·laboradors:** Joan Fuster, Vicent Ventura, Ricard Blasco, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Vicent Pitarch, Sergi Pàmies, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Julio Máñez, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Manuel Muñoz, Heike van Lawick, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Ferranda Martí. **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. **Depósit legal:** V. 853-1984.

La qüestió

8. La negociació d'ACPV amb el ministre Barrionuevo. *P.L. Pla.*

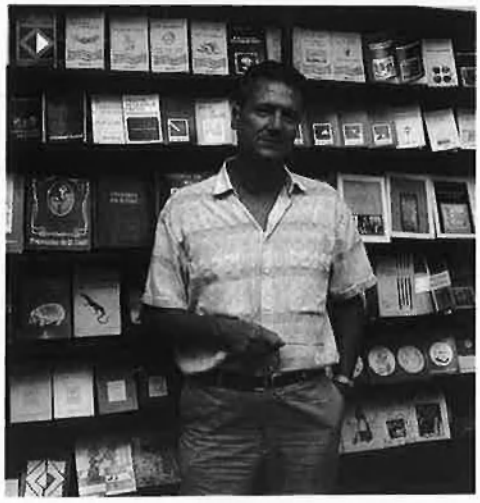
País

12. Entrevista a Cebrià Ciscar. De Madrid al cel. *J.R. Lluch.*
16. Entrevista a Gregori Mir, fundador d'Unió Balear. *M. Payeras.*
17. Tornar a Madrid. *A. Punsola Vilar.*
19. Entrevista al director general de Serveis Penitenciaris de la Generalitat de Catalunya. *S. Monfort.*
22. La finca de Boado. *E. Domingo.*
23. Canvi de parelles. *I. L. Belda.*
25. El ball de les xifres. *N. Pellicer.*

Estat

27. Manifestar les dissidències. *J. Hernández.*
30. El pacte de mai acabar. Una nova estratègia antiterrorista. *J. Ma. Sanmartí.*

Internacional

31. Canviar abans del canvi. *V. Partal.*
32. La pau, a punt d'arribar a El Salvador. *A. Castel.*

Economia

34. Entrevista al conseller d'Indústria de la Generalitat de Catalunya, Macià Alavedra. *S. M.*
37. L'automòbil japonès posa la directa. *A. Vicent.*
40. Noves urbanitzacions a Mallorca. *M. Payeras.*

Temps d'estiu

44. Un festival en trànsit. 10 anys de Mostra de Cinema de València. *C. Gàmez.*
48. Quique Andreu: el poder sota la cistella. *F. J. Martínez Martí.*
50. Mimi PomPom: «El meu 'show' no és verd, és blanc». *A. Sotorra.*
52. Ràdio Mediterrània, l'ona frustrada. *M. Payeras.*
54. Fotopres'89, les millors instantànies. *M. Aguilà.*
56. El deute de València amb la mar. *E. Roig.*
60. «¡Oh!, és ell!». *E. R.*

Ciència i medi ambient

74. El TGV francès s'estén cap a l'oest. *X. Duran.*
76. Maglev: el tren que no toca de peus a terra. *X. Duran.*

Cultura

78. L'art de fer memòria o com dilatar el present. *N. Pellicer.*
81. Entrevista a Francesc Moll, editor: «La condición d'insulars ens perjudica». *Ma. de la Pau Janer.*
85. L'IVAM presenta Sorolla, Adami i el 'pop' britànic. *E. Olalla.*
89. 'El pèndol de Foucault'. *U. Eco* (fragment).

Cartes dels lectors

TVV i TV3, totes dues plegades

El Bloc d'Estudiants Nacionalistes del País Valencià vol manifestar el seu rebuig a la decisió del Ministeri de Transports, Turisme i Telecomunicacions de canviar la freqüència atorgada des d'un principi a TVV i fer-la coincidir amb la que fins ara s'utilitzava al País Valencià per a rebre la TV3.

Com no veiem cap raó tècnica que justifique aquest imprevist canvi d'última hora, considerem que la decisió ministerial ha estat motivada per raons polítiques, alienes al dret dels valencians a la llibertat informativa.

La proximitat de les eleccions generals i l'alt rendiment electoral que suposaria per al partit en el govern el control de la TV autonòmica fonamenten aquestes sospites. A més, denunciem la falsa dicotomia —o TV3 o TVV— amb què els governants estatals i autonòmics han acompanyat el naixement de la nostra televisió. Dicotomia producte de la intoxicació informativa a què ha estat sotmesa l'opinió pública valenciana. Sobre això, cal dir que els nacionalistes fórem els primers a demanar una televisió valenciana i que ara ho continuem fent. Sense renunciar, però, a rebre TV3.

Manifestem, per tant, el nostre suport a la implantació d'una TV pròpia dels valencians i en la nostra llengua —TVV— però sense que això implique —perquè no hi ha cap raó tècnica ni moral que ho justifique— la impossibilitat de poder veure la TV3. I més encara quan aquesta ha estat introduïda al nostre País per iniciativa popular, amb les aportacions humanes i monetàries de milers de valencians i un gran nombre d'ajuntaments.

Bloc d'Estudiants Nacionalistes

El delicte del correbou

La crònica puntual a la premsa diària ens informa que com cada any les turbes folklòriques i tradicionalistes de Cardona han celebrat al crueltat del correbou. I no sols a Cardona, sinó també a Olot i a altres llocs dels Països Catalans conserven els mals costums sanguinaris que causen dolor i degeneració a l'animal per la degradació que representa l'exercici d'aquestes crueltats.

Qui és capaç de torturar i assassinar un animal, també és capaç de torturar i assassinar una persona. I totes aquestes crueltats amb els animals celebrades públicament, fomenten la violència terrorista entre els homes. Perquè és la forma de l'agressió la que defineix la natura i la gravetat del delicte i no la classe de la víctima. I torturar i assassinar cruelment els animals, festejant públicament el dolor i l'agonia de la víctima acorralada, és un delicte greu. I d'això sí que cal sentir vergonya aliena i pròpia. ¿Per a quan els drets dels animals a la ONU?.

Ramón Ballaró Clota
Vic (Osona)

Ens l'hem pagada nosaltres

Davant la ferma decisió del govern central d'impedir que la TV3 continue veient-se a tot el País Valencià per atorgar a la TVV-Canal 9 le mateixes freqüències que utilitzen els repetidors d'Acció Cultural del País Valencià voldria exposar el següent:

La TV3 ens ha arribat pel gran esforç que ha fet ACPV i finançada per milers i milers de valencians lliurement, sense coaccions de cap mena; a més de tots els ajuntaments que s'han instal·lat microrepetidors per acord majoritari.

Molts valencians han hagut de pagar unes quantitats que oscil·len entre 5.000 i 18.000 pessetes per condicionar les antenes per a rebre la TV3 en zones més o menys conflictives. Això ha representat un esforç econòmic, fins que, recentment, es posà en marxa el repetidor que ACPV instal·là en el terme d'Agullent (la Vall d'Albaida), millorant la recepció a tota la nostra comarca.

Ara comença la TVV (Televisió Valenciana), la qual cosa ens omple de satisfacció i orgull i rep tot el nostre suport moral perquè funcione plenament al servei de tots el valencians; però ens anul·la la TV3.

Exigim el nostre dret de veure un canal que ens hem pagat voluntàriament i demanen al Ministeri que se solucione la guerra de les freqüències al País Valencià el més ràpid possible, donant opció a veure la TVV i la TV3, perquè l'una no anul·la l'altra, ni ens creiem la saturació de les freqüències de cara a les privades.

Sí a TV3 i sí a TVV ¿o és que els valencians tenim menys dret que els catalans del Principat que disposen de 5 canals de televisió, o els bascos, que disposen de dos canals autonòmics?

Joan Camarena i Bellver i vint-i-una firmes més
Castelló de Rugat (La Vall d'Albaida)

Butlleta de subscripció

1r. cognom _____ 2n _____

Nom _____ Domicili _____

Població _____ Tel. Part. _____

Professió _____ Lloc de treball _____

Lloc de naixement _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de:

☐ 11.660 pessetes - amb pagament:
☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 5.830 pessetes)
(Sols en el cas de pagaments per bancs)

☐ 16.400 (Europa) ☐ 22.000 (Amèrica)

Forma de pagament:
☐ Dom. bancària. ☐ Xec bancari adjunt ☐ Gir postal núm. _____

(Firma)

• La subscripció representa un descompte de més del 10% sobre el preu de venda als quioscs.

Distingits senyors:

Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____

Població _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ al compte corrent ☐ a la llibreta d'estalvis

núm _____

NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMPTE _____

_____

_____ de _____ 198_ (Firma)

EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, S. A. • C.I.F. A-46186821 • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALÈNCIA

Ramon Barnils

De televisions i altres complements

Els amics del desordre informatiu, és a dir, de la llibertat, ens les prometíen molt felices després que el govern del règim de sempre li negués l'emissora de televisió al Grup Zeta, de l'estrenu empresari senyor Asensio. El senyor Asensio, del Grup Zeta, d'*Interviu,* d'*El Periódico, Tiempo* i d'altres mitjans de comunicació, més o menys celebrats, però tots cèlebres, s'havia fet càrrec de la càrrega que representava per a qualsevol empresari amb dos dits de front de l'edició del *Diari de Barcelona* socialista. Ni el currículum diguem-ne lingüístic, ni l'anàlisi de les necessitats d'expansió del grup Zeta en aquell moment no explicaven el pas. L'explicaven perfectament, en canvi, el currículum financer del grup i les seves necessitats d'expansió del moment: Si vols una televisió, paga'ns uns quatre diaris, vet aquí el manament no sé si de la Llei Social, però ben segur que de la Llei Socialista vigent, que va dur el grup Zeta a la divertida aventura de suportar un diari en català.

I uns quants més en espanyol; perquè les necessitats financeroexpansionistes del Grup el van dur a fer-se càrrec, també, d'algunes altres publicacions diàries d'interès no se sap si també social però ben segur que d'interès igualment socialista.

El Govern del Règim de sempre decideix doncs donar els negocis de televisió, i com a premi a tant de sacrifici no solament material sinó que sobretot intel·lectual del Grup Zeta, va i no li dóna el premi.

Va ser en aquest moment que els partidaris del desordre informatiu, és a dir de la llibertat, ens les vam prometre felices: el senyor Asensio no s'ha mamat mai (gairebé mai) el dit, al senyor Asensio l'han xapat per cofa, el senyor Asensio, diuen, té els dossiers més complets de l'estat (riu-te'n dels d'en Guerra); conclusió: els mitjans informatius del Grup Zeta ens completaran la informació que no ens han donat fins ara els mitjans informatius d'interès socialista per pura lògica, ni els d'interès convergent no se sap si per ètica, per estètica o, Déu nos en guard, per ignorància.

Vam començar bé: el Grup Zeta deixa Maragall amb goteres també al *Brusi,* i la revista *Tiempo* dóna el dossier detallat de com el Govern del Règim ha governat això de les televisions privades: com sempre.

I aquí pràcticament s'acaba tota la felicitat; perquè de colp i volta el Grup Zeta s'ha oblidat, bé ho sembla, que els de sempre no solament l'han fet cornut sinó que a més el van convèncer perquè aguantés l'espelma, i la pagués.

¿Què ha passat? Ni idea, ni interès per tenir-la. No és cosa nostra, ja que ben aviat tindrem un grapadet de canals al televisor, siguin d'on siguin, i ens serà igual que siguin del grup Zeta o del Fot-li Hac. Les masses som ingrates, vet aquí, i aquesta la lliçó que haurien de tornar a aprendre els empresaris de veritat: que fora d'emprendre i dins del Règim, del que sigui, no hi ha salvació segura per a cap empresari digne d'aquest nom. □

Miquel Alberola

El discret encant de la situació límit

Probablement, una de les fonts que subministra més elements per a instruir-se en les disciplines de la condició humana és la que constitueixen les situacions límit. Aquells estats d'emergència d'incidència domèstica o col·lectiva en què els implicats, forçats per una diversitat de pressions, s'exposen tal com són: tal com proclamaven que eren o tal com negaven que eren. La circumstància causa una sinceritat en l'afectat de la puresa d'un diamant. No és, com la convenció ens ha inculcat, que es perden els nervis. És que es perd la resistència, la defensa que feien servir per camuflar-se.

Les enciclopèdies consignen una caterva de personalitats, el currículum de les quals no seria el mateix si la fortuna —la mala fortuna— els hagués abocat a tal cas. I d'altres, que, si no s'hagueren vist en la peripècia, serien considerats ciutadans d'una conducta íntegra. **Judes,** posem per cas, seria un honrat apòstol, un defensor acèrrim de la causa que va negar, si no se li hagués presentat el problema. Per tant, no sabem ben bé com són els altres fins que les circumstàncies extremes no els fan definir-se. No podem tenir la convicció de conèixer totalment aquella persona amb qui, de tota la vida, compartim aquelles coses que es poden compartir fins que les causes majors no ens la presenten.

Tota aquesta reflexió venia al cas a propòsit d'un manifest titulat amb aquestes intencions: «Televisió Valenciana, per davant de tot». A propòsit dels seus firmants, dels que subscriuen aquella declaració oficial que, segons diuen anava repartint el comissari **Alfons Llorenç** —qui sap si seguint la programació del 750-A—. El cas és que després de descartar-ne els que per naturalesa són contraris al «perill català», que advertia don **J. M. Bayarri,** i de deduir-ne els que ho firmen tot, a favor i en contra, inspirats per la bona fe, en queda un saldo curiós. Un saldo de nòmina: tots cobren, per un motiu o altre, de l'administració. I els que no, s'ho ansien meritòriament. Els monumentals senyors **Joan Monleon, Juli Leal, Lluís Miquel Campos, Josep Picó, Artur Heras i Mario García Bonafé** —a bona fe, ¿veus?—, entre altres, han tingut la mala fortuna de la situació límit. Una diversitat de pressions —el sou— els ha fet córrer la sort de Judes: «La garrofa, per davant de tot». Perquè la biografia és molt cruel: t'exigeix cuplés, escenografies, aquarel·les i sociologies, però, de tant en tant, en el límit, actituds. I ací, o cagues fulles d'afaitar o t'afiances el *pessebre.* La vida. □

Sense Ciscar: Lerma, i punt

No és cap secret que el fet que el conseller Ciscar haja estat designat per a encapçalar la llista del PSOE per la província de València té un significat que va molt més enllà de la simple estratègia electoral. És ben cert que el PSOE necessitava un nom relevant i conegut en aquesta llista, que aquest nom no podien *importar-lo* de Madrid (sí que ho han fet amb el número dos i amb el número quatre de la llista), i que entre la nòmina escassa de socialistes valencians amb algun pes no hi havia un candidat definit per ocupar aquest lloc. No és això, però, el que ha portat el partit —és a dir, el seu secretari general Joan Lerma— a decidir que havia de ser el conseller Ciscar qui ocuparia aquest *lloc d'honor*.

Aquesta decisió ha estat presa, com tampoc és cap secret, per acomiadar *honorablement* el conseller Ciscar. És l'últim acte, per ara, d'una llarga guerra interna —visible unes vegades, soterrada i sorda unes altres— per afermar progressivament, i de manera cada vegada més incontestable, el total domini del president Lerma sobre la «secció valenciana» del seu partit, i de retruc sobre totes les esferes del poder que aquest partit controla. Aquesta guerra interna pel control absolut és la línia central, l'eix al voltant del qual ha girat la vida i l'evolució política dels socialistes valencians durant prop de deu anys, és a dir, pràcticament des del moment que començà la seua història recent com a organització central de la política valenciana.

En el camí d'aquest accés progressiu al control complet de l'organització, han anat quedant les víctimes successivament decapitades, marginades, exiliades, o bé neutralitzades per cooptació i absorció en el grup dominant, opositors esdevinguts servidors. No ha estat possible la consolidació de corrents interns (sistemàticament perseguits i arraconats), que podien haver donat una més gran riquesa d'opcions polítiques dins d'un partit tan ampli i de base tan variada: un improbable «sector nacionalista» va ser ràpidament i dramàticament desintegrat, una «esquerra socialista» ha estat reduïda a la impotència i a la marginalitat, un «sector renovador» va ser ràpidament desmuntat i dividit. Organitzacions locals o comarcals *dissidents* han estat implacablement reduïdes a l'obediència lermista. I aquells grups o territoris que no han pogut ser absorbits directament en la maquinària (com l'organització d'Alacant, o el *blasquisme* de la Ribera) han estat respectats amb un pacte de no interferència i de subcontractació de poder i d'influències. L'equilibri buscat es fonamenta, doncs, en dues bases rigorosament acceptades: la inexistència —o no reconeixement— de plantejaments ideològics o polítics diferenciats, i la inexistència —o supressió— de persones amb pes i capacitat suficient per a poder fer ombra o servir de contrapès a Joan Lerma.

Ciscar ha acabat per acceptar aquest fet com a irreversible, ha assumit —potser per cansament— la seua derrota, ha renunciat, potser només de moment, a representar una alternativa possible —l'última que quedava— a la figura de Lerma, i s'ha resignat a l'allunyament. ¿A canvi de què? No és encara possible saber-ho. El resultat, en tot cas, és que tota resistència a l'aparell del poder lermista s'ha demostrat inútil. Que tota alternativa, tota possibilitat de crítica interna eficaç, tota discrepància, tota autonomia que no estiga basada en el clientelisme i en el poder de les *famílies*, s'ha demostrat que no podrà prosperar mai. L'objectiu del control indisputat ja ha estat plenament assolit.

El fet que això deixe el PSOE valencià sense més caps visibles que l'únic cap que mana, el fet que la llibertat de discrepar o criticar quedarà més anul·lada encara, el fet que la democràcia interna del partit quede greument amenaçada en la realitat i en la pràctica, sembla que no preocupa ningú. Pactar la rendició, negociar petites parcel·les de poder delegat o tolerat, acatar i plaudir, i sobretot callar, són les úniques vies garantides. Un espai tan controlat i tan tancat, que l'aire pot començar a ser irrespirable. □

S'OBRE UNA NOVA VIA PER A LA RECUPERACIÓ DE TV3

La negociació d'ACPV amb el ministre José Barrionuevo

Joan Francesc Mira, vice-president d'Acció Cultural del País Valencià, conta en aquesta entrevista les seues impressions pel que fa el futur de TV3 al País Valencià després dels contactes haguts, dilluns passat a Madrid, amb el ministre de Transports, Turisme i Comunicacions José Barrionuevo. Una negociació que es presenta no mancada d'obstacles.

PEP ROMANI

Delegació d'ACPV que s'entrevistà amb José Barrionuevo, davant de la seu del ministeri.

Pasqual L. Pla

Joan Francesc Mira és vice-president d'Acció Cultural del País Valencià i, junt amb el secretari general d'aquesta entitat, Eliseu Climent, i un membre de la junta directiva, Rafael Mansanet, s'han entrevistat —el passat dilluns, a Madrid— amb el ministre de Transports, Turisme i Comunicacions, José Barrionuevo i el director general de Telecomunicacions, Javier Nadal. Durant més de dues hores, els representants de l'entitat propietària dels emissors que durant més de tres anys han propiciat la recepció de TV3 al País Valencià i que han estat tancats pel ministeri de José Barrionuevo exposaren la situació que es viu al País Valencià per aquesta decisió i la necessitat —i possibilitat— de trobar solucions immediates que permeten que els més de dos milions d'audiència que TV3 ha acumulat al llarg d'aquests anys puguen tornar a sintonitzar-la.

El resultat de la conversa és incert. Les negociacions que ha propiciat aquest encontre es preveuen llargues i difícils, però reconeixen com a interlocutor del Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacions Acció Cultural del País Valencià i, sobretot, obren una via de diàleg i racionalitat per a solucionar aquest conflicte.

—Senyor Joan F. Mira, abans que res, ¿com s'ha arribat a celebrar aquesta entrevista entre els representants d'ACPV i el ministre José Barrionuevo?

—L'encontre s'havia acordat com a resultat d'una sèrie de cartes que, fa algunes setmanes, va enviar ACPV al ministre i, després, a través de la secretaria personal del ministre es va decidir que l'entrevista tinguera lloc dilluns dia 18.

—¿Quin era exactament, el propò-

Carles Gasòliba.

El conflicte s'escampa

El conflicte produït per l'atorgament a la TVV de les mateixes freqüències amb què emet TV3 al País Valencià de fa més de tres anys, així com l'ordre de tancament de la xarxa d'emissors d'Acció Cultural del País Valencià ha excedit els límits d'aquest territori, ha implicat tots els sectors socials, culturals i polítics del País Valencià i també de Catalunya i de les Balears i ha arribat al Parlament d'Estrasburg mitjançant una iniciativa de l'europarlamentari de Convergència Democràtica de Catalunya, Carles Gasòliba. La proposta, que ha estat feta pròpia pel grup Liberal del Parlament Europeu, entre els quals tots els catalans (menys els socialistes) i Maite Domingo, d'Esquerra Unitària Europea, exigeix que la Comissió Europea inste el govern espanyol a prendre les mesures necessàries perquè siga possible la recepció de TV3 al País Valencià. El promotor d'aquesta iniciativa, Carles Gasòliba ha declarat a EL TEMPS que «en una Europa sense fronteres no té sentit que es posen entrebancs a la lliure informació i comunicació entre pobles. Quan es parla de tots els avanços tecnològics que multipliquen les ofertes comunicacionals sembla inconcebible aquesta decisió d'acabar amb un mitjà de comunicació...».

Aquest document oficial presentat al Parlament havia de comptar amb l'examen de la mesa, que presideix el socialista Enrique Barón, la qual havia de decidir-ne la urgència en la seua tramitació posterior, que passa per ser tractat en la comissió de Cultura, que s'ocupa també dels temes relacionats amb la comunicació. Carles Gasòliba ha criticat durament la inhibició dels europarlamentaris socialistes catalans per no haver donat suport a aquesta iniciativa... «La decisió —assegura— és absolutament lamentable i demostra la seua subordinació als dictats de Madrid. Ells ja intenten —quan poden— defensar la llengua catalana, però quan Madrid ordena que callin ho fan i punt...».

Des que la passada setmana Acció Cultural del País Valencià desconnectà els seus emissors en compliment de les ordres del Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacions, els valencians només poden disposar de la programació de TVE i, també, de les dues pel·lícules diàries de la sèrie B, la major part de les quals en castellà, que emet en període de proves TVV. A més d'això, s'han retransmès alguns partits de futbol del València C.F. i del C.F. Barcelona en un intent de guanyar l'audiència que fidelment seguia TV3.

Paral·lelament, han continuat els pronunciaments a favor que es torne a recuperar l'emissió de TV3 al País Valencià, des de manifestacions —com ara la prevista per al dia 25 a Castelló de la Plana— a la clausura simbòlica —però també física, amb silicona— de la delegació del Ministeri de Barrio Nuevo a Barcelona per part de les Joventuts d'Esquerra Republicana.

La *clausura* de l'edifici, la façana del qual quedà farcida de cartells i pancartes amb eslògans en contra del tancament dels repetidors de TV3 i a favor de la recepció de TV3 i TVV a tot el país, ha portat cua. Com a primera resposta, del Ministeri, ha presentat una denúncia a la policia estatal. De moment, però, tot i que ja anaren a entregar una citació del partit el dimarts dia 12 quan aquest celebrava una reunió del Comitè Executiu, aquesta encara no ha arribat a mans del Secretari General de les JERC, Joan Puigcercós, que ja ha anunciat pròximes accions si és manté el tancament dels repetidors. □

sit d'ACPV amb aquesta entrevista?

—Dues coses, bàsicament. D'una banda, exposar al ministre les reaccions —que ell en part ja coneixia, i molt bé— en tots els sectors de la societat valenciana per la interrupció de les emissions de TV3 a través dels emissors d'Acció Cultural del País Valencià, en el sentit que la decisió del ministeri significa una privació d'un mitjà de comunicació del qual hem disposat des de fa més de tres anys sense cap problema. Hem insisitit especialment en el sentiment de frustració que això ha produït i en les reaccions de condemna que hi ha hagut per tota mena d'entitats culturals, socials, polítiques, sindicals, periodistes, ajuntaments, etc.

Volíem també que el ministre tinguera clara constància del nostre suport incondicional al projecte i a l'èxit de la TVV i que ACPV ha estat l'entitat que durant més temps i amb més esforç ha treballat perquè es posara en marxa la TVV i que, de fet, bona part de l'activitat que hem desplegat durant l'últim any ha anat dirigida a insistir en la necessitat d'una televisió valenciana. I d'altra banda, evidentment, li hem plantejat la urgència de trobar una solució al problema que s'ha creat.

—Abans que qualsevol altra consideració, el fet que el ministre Barrionuevo tinguera una entrevista amb ACPV significa un reconeixement de l'entitat com a interlocutor vàlid per a solucionar aquest conflicte...

—Realment és el reconeixement que l'entitat que havia promogut inicialment la recepció de TV3 al País Valencià i qui és propietària dels emissors tancats és ACPV, de manera que és la part amb la qual s'ha de negociar. Una altra cosa és que, eventualment, en unes altres circumstàncies més endavant, hi puguen intervenir les institucions. Però en aquest moment, els repetidors que estan tancats són els d'ACPV i per tant, lògicament, és aquesta entitat la que ha de participar en la solució d'aquest problema. Vull destacar que el ministre estava bastant ben informat de l'assumpte, que per a ell no era un tema menor o marginal i que el preocupa, com demostra el fet que durant més de dues hores mantingueren aquesta reunió.

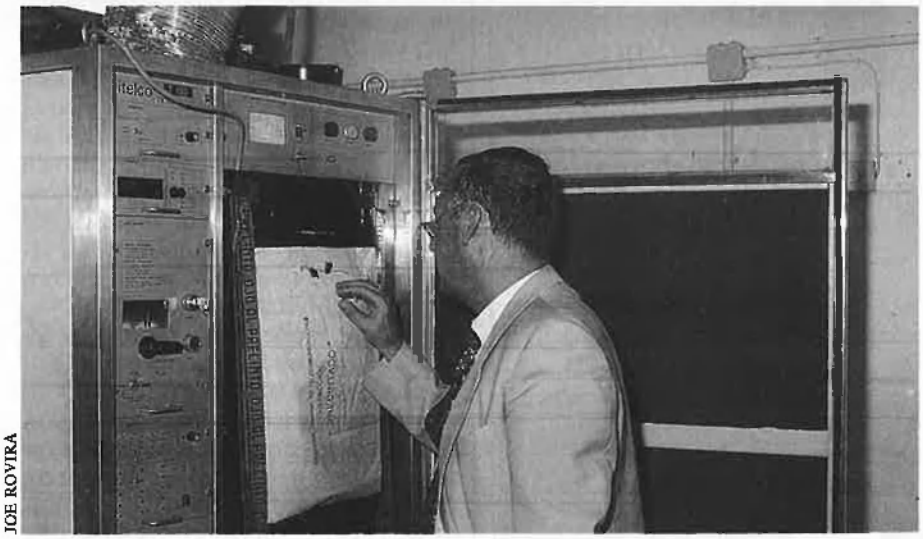
—Per part del ministeri, ¿quines són les raons adduïdes per a justificar el tancament de la xarxa de repetidors de TV3 al País Valencià?

—Tal i com ho han expressat ells, la posició del ministeri és que és una qüestió tècnica basada en el fet que dels dos canals que podia ocupar la TVV, un està assignat per al futur canvi del primer canal de TVE —que ara emet en VHF— a la banda d'UHF i l'altre és el que ha estat ocupant la TV3, de manera que han triat aquest per a la TVV.

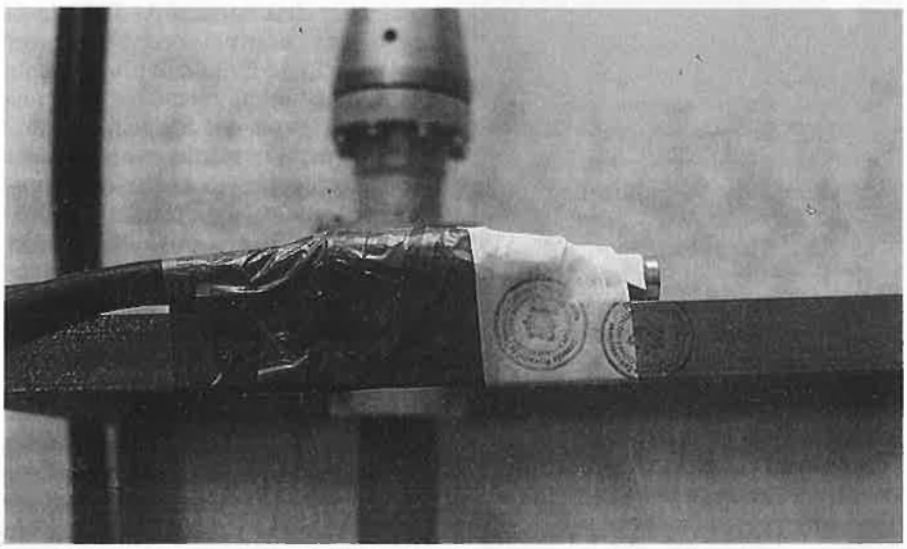
Nosaltres hem fet veure al ministre —i ell ho ha reconegut— que el fet que la TVV haja ocupat el canal amb què emetia TV3 ha significat un *regal* de valor inestimable per al canal valencià: sense necessitat que els usuaris hagen de buscar una nova sintonia ni de modificar o de reorientar les antenes, s'han

JOE ROVIRA

JOE ROVIRA

JOE ROVIRA

Instal·lacions de l'emissor del mont Bartolo precintades per tècnics del Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacions.

LA RUTA DE JAUME I

ESTRATÈGIA DE LA CONQUESTA DE VALÈNCIA

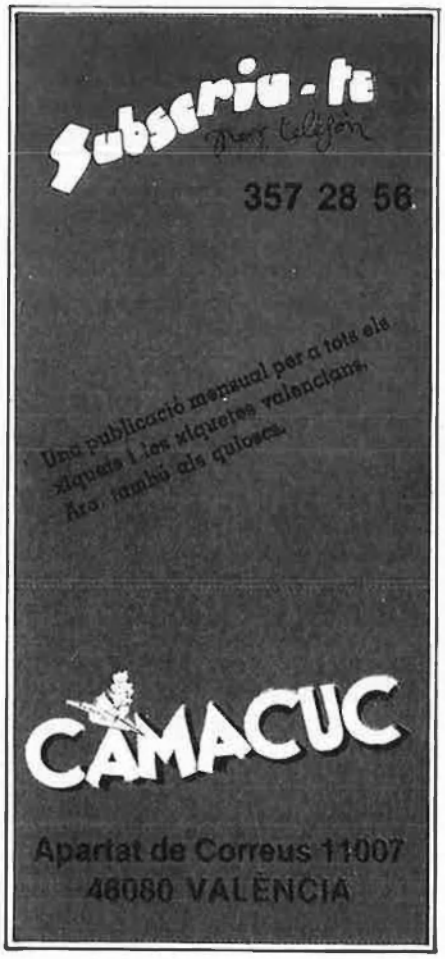
7, 8 i 9 D'OCTUBRE

POBLET
PENÍSCOLA
MORELLA
ARES DEL MAESTRE
BORRIANA
EL PUIG
VALÈNCIA

70 aniversari

Centre Excursionista de València

C/. Cavallers, 21-1
Tel. (96) 331 16 43

Joves d'Esquerra Republicana de Catalunya en protesta pel tancament de TV3.

trobat que pel mateix botonet que abans els arribava la TV3 els arriba ara la TVV. Així, l'audiència la tenen assegurada des del primer dia. El valor d'aquest *regal* és difícil de calcular.

Nosaltres som els primers a desitjar que la TVV tinga una gran audiència des del principi, però no ens sembla correcte que això s'haja hagut de fer al preu de suprimir brutalment un altre canal que tanta gent ja sentia com a propi i habitual.

—¿S'ha interessat el ministre per les raons de fons de la insistència d'ACPV a mantenir les emissions de TV3?

—Nosaltres li hem deixat ben clar al ministre que en aquest tema no ha jugat, en absolut, cap raó de tipus directament polític ni molt menys de política de partit (li vam recordar que una bona part dels socis d'ACPV, de la gent que va contribuir econòmicament a la recepció de TV3 i dels ajuntaments que han instal·lats reemissors són militants o votants del PSOE).

El que per a nosaltres és bàsicament important és que no es trenque l'àmbit de comunicació, on la televisió té un paper crucial, entre Catalunya i el País Valencià: per exemple, la recepció de TV3 durant més de tres anys ha contribuït a desfer al País Valencià una gran part dels recels i actituds anticatalans que la dreta havia propiciat. El segon punt bàsic és el fet de no reduir al País Valencià l'oferta televisiva en llengua pròpia a un únic canal (que encara no sabem si serà íntegrament en valencià) enfront de cinc canals en castellà: el desequilibri seria brutal i faria impossible una mínima situació de normalitat per a una llengua que ja es troba greument amenaçada. La nostra impressió és que el ministre va comprendre la importància d'aquestes raons.

—Concretament ¿quines raons va oferir el ministre per a justificar el canvi del canal previst inicialment per a la TVV al que tenia TV3?

—Segons Barrionuevo i Javier Nadal, «oficialment» no hi havia cap freqüència atorgada (encara que nosaltres els vam recordar que tothom sabia quin era el canal projectat per a la TVV), i a més al·legaven que el canal que ara queda lliure està en reserva per al primer canal de TVE a la banda d'UHF.

—¿Van parlar sobre les pressions que havia sofert el ministeri des d'altres instàncies governamentals del País Valencià per a fer coincidir la freqüència de TVV amb la de TV3?

—Nosaltres no vam voler forçar aquest tema ni ells tampoc van voler reconèixer, explícitament, aquestes pressions. El que sí que van reconèixer és que l'ocupació del canal de TV3 significava donar a la TVV un gran avantatge inicial de cara a l'audiència. Fora d'això ells insistien constantment en el tema de la legalitat, que des del punt de vista formal, està del seu costat. Per la nostra banda, reconeixent aquesta legalitat, vam insistir que si durant més de tres anys hi havia hagut un estat de permissivitat, aquesta tolerància podria mantenir-se sense interferències ni problemes.

—En definitiva ¿quines són les solucions possibles?

—El ministre va insistir que calia buscar una solució a aquest problema en un termini raonable de temps (al marge que més endavant hi haja una solució institucional definitiva entre TVV i TV3), i que aquesta solució calia buscar-la, entre Acció Cultural del País Valencià i la Direcció General de Telecomunicacions, dins del camp de les possibilitats tècniques reals. Ells afirmen que aquestes possibilitats són escasses, però nosaltres sabem —pels informes que tenim— que en són moltes més que les que semblen. □

"A la meva mida"

Programa Personal de Pensió

Pere Riera, 37 anys, advocat. casat.

"Quan em vaig plantejar fer un pla de jubilació, el que més m'interessava en aquell moment era aconseguir un bon nivell de desgravació.

Gràcies a l'assessorament del Banc de Sabadell em vaig poder fer un pla de jubilació a la meva mida. Vaig aconseguir els avantatges fiscals que necessitava, obtenint una bona rendibilitat dels meus estalvis i conservant-ne la disponibilitat d'una part. A més, vaig assegurar el futur de la meva família".

Ara Vostè també pot fer-se el seu Programa Personal de Pensió a mida, en funció de les seves necessitats i possibilitats. Podrà fixar la quantitat que desitgi invertir cada any i determinar el grau de disponibilitat que vulgui donar als seus estalvis. Beneficiar-se quan a deducció i desgravació d'impostos (1) i obtenir una bona rendibilitat. Escollir el nivell de seguretat que vulgui oferir els seus. I tot això, podrà fer-ho amb l'ajud i l'assessorament d'un professional.

Si vol un pla de jubilació a la seva mida vingui a veure'ns o truqui'ns de franc al telèfon **900 323 323.** Junts estudiarem un pla a la seva mida, el que millor s'ajusti a la seva situació personal.

(1) Sempre que es compleixin els requisits establerts per Reial Decret número 1.307/1988 de 30 de setembre

Un gran Programa al seu servei.

BANC DE SABADELL

A.B.E. - 17093

ENTREVISTA A CEBRIÀ CISCAR, NÚMERO 1 DEL PSPV-PSOE AL CONGRÉS DE DIPUTATS

De Madrid al cel

Després de vuit anys al capdavant de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana, el vice-secretari general del PSPV-PSOE ha acceptat l'encàrrec d'anar-se'n a Madrid a fer política. Això, però, no significa que haja llançat la tovallola. És, tan sols, una altra etapa. Tornarà.

J. Ramon Lluch

Cebrià Ciscar, vice-secretari general del PSPV-PSOE, conseller de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana durant els últims vuit anys, carismàtic i hàbil negociador, alternativa permanent i en alça a l'actual secretari general del partit i president de la Generalitat valenciana, Joan Lerma, ha acceptat la proposta de la direcció del PSOE d'encapçalar la llista per València al Congrés de Diputats en les pròximes eleccions generals. Se'n va a Madrid.

No obstant això, no sembla disposat a desvincular-se dels lligams amb la seua circumscripció i aposta per encetar una trajectòria —inèdita en aquest país— de defensa dels interessos valencians des de Madrid, inclús des de dins del grup parlamentari socialista. Desmenteix les anàlisis que asseguren que el seu nomenament com a cap de llista és, en realitat, una hàbil jugada del totpoderós Joan Lerma per a desfer-se del principal adversari polític que és Ciscar, alhora que reitera el seu propòsit de continuar treballant intensament des de dins del partit en el seu càrrec de vice-secretari general.

Al llarg d'aquesta entrevista ha fet un balanç de la gestió que ha realitzat en la Conselleria i recorda com, després d'estrenar el càrrec i durant molts mesos, cada dimecres un grup de les anomenades *ties maries* se li manifestaven en el petit local que ocupava el seu departament. L'oposició *blavera,* sovint a crits i violenta, la recorda llunyana, com també tots els entrebancs que ha superat des que, sent l'alcalde de Picanya, començà a assolir responsabilitats en el partit dels socialistes valencians i en la Generalitat. «No he renunciat a cap dels meus plantejaments polítics en aquests anys —assegura—; el cost ha estat sobretot personal, perquè he dedicat tot el meu temps a aquest treball...». Ara enceta una nova etapa.

—Siga sincer, senyor Ciscar... ¿S'ho ha pensat bé, això d'anar-se'n a Madrid?

—Efectivament, la decisió que he pres ha estat molt meditada i caldria matisar-la. No es pot plantejar anar-se'n a Madrid com el fet d'anar a un altre lloc i desprendre's d'allò que un ha estat fent sempre i de les vinculacions que ha tingut. Més aviat al contrari, és seguir en el treball que s'està fent, en relació amb la mateixa gent, en relació amb els mateixos referents i en relació amb el que pot ser el conjunt de les expectatives valencianes per a defensar-les i per a plantejar-les —d'acord amb un projecte global— on en aquesta nova etapa em pertoque estar. És en aquest sentit que he pres la decisió i és aquest el sentit en què pense treballar.

—El cert, però, és que el PSPV-PSOE no tenia cap altra alternativa amb garanties d'èxit a l'hora de triar el cap de llista per València: o vostè o acceptar un paracaigudista *amb nom de ministre o un* cunero...

—Bé, en primer lloc diré que en el Partit Socialista sempre hi ha alternatives. El que és cert és que la direcció del partit ha decidit que fóra jo la persona que encapçalara la llista per València i entenc que el meu deure era acceptar-ho i afrontar el repte treballant al màxim pel que suposa el projecte socialista i pel que comporta aquesta convocatòria electoral.

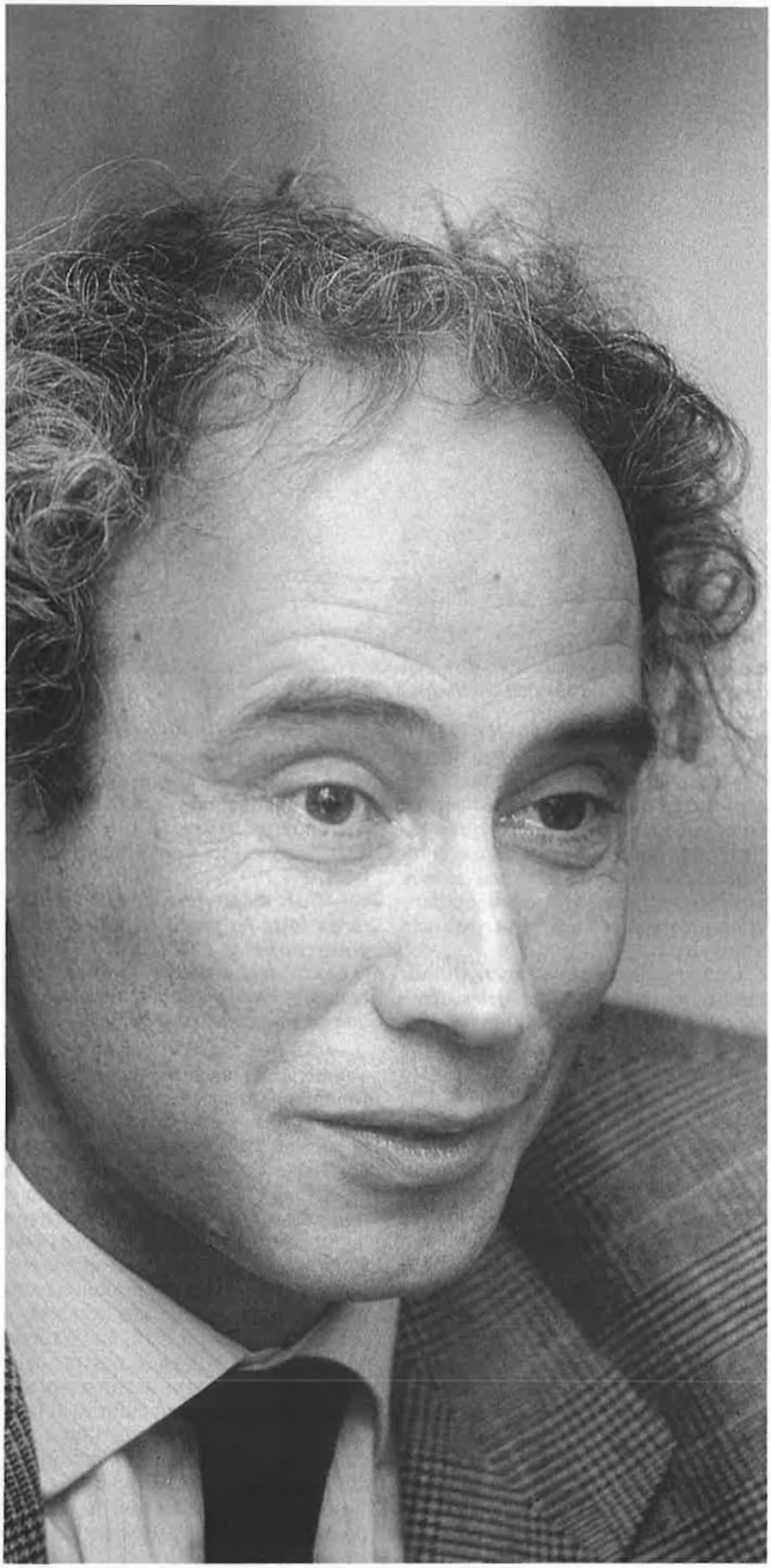
—¿Fins a quin punt la decisió de la direcció del seu partit respon a una iniciativa pròpia com a resultat de l'evidència que vostè és el millor cap de llista possible i no ha estat una proposta del secretari general del PSPV-PSOE, Joan Lerma, per a lliurar-se del seu principal antagonista...?

—És bo que traguem les sospites o els dubtes que puguen existir respecte a la meua nominació en els termes que vostè planteja, i en primer lloc li diré que cal conèixer els mecanismes interns i democràtics de determinació dels candidats en el Partit Socialista per a veure que són decisions conjuntes dels òrgans de direcció, que existeixen propostes des de baix, que —per altra banda— les decisions com a proposta les pren el comitè electoral del PSPV-PSOE i la decisió formal de determinació del candidat el comitè nacional del PSPV-PSOE. Per tant són sempre decisions conjuntes dels òrgans corresponents del partit i, per altra banda, vull deixar clar que ni jo em desfaig de ningú ni ningú es desfà de mi, perquè jo continuaré treballant com sempre ho he fet i, en un altre sentit, la meua vinculació al PSPV-PSOE com a vice-secretari general del partit no sols és que continuarà sinó que estic disposat a intensificar-la, en la mesura que aquest treball orgànic i la nova situació —que ha d'exigir una relació permanent amb la societat de la qual un és representant— determina una major presència i una major vinculació.

—De les seues paraules deduesc que hauran d'incrementar els serveis aeries entre València i Madrid, ja que vostè pensa anar i tornar constantment...

—És que jo pense que la figura del parlamentari i la seua tasca no es redueixen a ocupar l'escó en el Parlament. N'és una part important, però també és fonamental el contacte amb els ciutadans que han possibilitat l'elecció del parlamentari i la relació permanent amb la circumscripció. Per tant, el diputat ha de realitzar la seua tasca en el Congrés de Diputats i en la circumscripció i jo estic plenament disposat a incrementar el treball en la meua circumscripció com també a intensificar el que és la meua tasca com a vice-secretari general del PSPV-PSOE.

—¿Ja ha acceptat que després de vuit anys al capdavant de la primera Conselleria de la Generalitat valenciana, pel volum de pressupost, de funcionaris i per la transcendència de la gestió, com a diputat pot quedar diluït en el seu grup parlamentari amb l'úni-

RAFA GIL

«Jo entenc que el que representem conjuntament són projectes».

ca missió de prémer el botó que toque en cada moment...?

—Al meu parer, aquesta és una falsa interpretació de la realitat o, almenys, del que pot ser i ha de ser aquesta realitat. Els parlamentaris no és que queden diluïts en un grup, sinó que el conformen. I en formen part amb el compromís del compliment d'un programa global i, per tant, hi ha una capacitat de treball, d'atenció a la circumscripció a la qual pertany cadascú.

—Partesc de la base que vostè no és persona resignada a perdre's enmig del seu grup i que més aviat té ja a la butxaca alguna proposta per a ocupar un alt càrrec en l'administració de l'estat...

—Li assegure que sempre on he estat he procurat treballar, tot el temps que he pogut i amb la major intensitat possible, per a complir els objectius que marcava el projecte de la instància on m'ha correspost. I quant que es puga pensar que un actua per promeses o que un està dins del que es considera —des d'un punt de vista del que tradicionalment és la ideologia de dretes— la carrera personal, jo no hi he cregut mai. Jo entenc que el que representem conjuntament són projectes i des d'una ideologia d'esquerres el projecte es planteja amb una globalitat i amb un esforç per a anar realitzant-lo cadascú des del lloc que li pertoca. És amb aquest sentit com jo entenc el treball polític i no amb el sentit personal de superació d'obstacles per a col·locar-se en un lloc determinat.

—Canviem de tema i fem balanç. Vostè du exactament vuit anys al capdavant de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. S'hi incorporà quan només hi havia uns quants milions de pressupost i un petit local —encara en l'època pre-autonòmica— i se'n va quan és una macroconselleria i ha deixat acabats alguns importants projectes. ¿És possible resumir la seua tasca en unes quantes línies?

—Han estat vuit anys d'una gran dedicació. I vuit anys, a més, d'una il·lusió mantinguda. Des dels primers moments, que va ser una etapa definida per una esperança, plena de dificultats, però, i d'entrebancs que no enumeraré però que estan en la memòria de tothom, jo crec que hem anat aconseguint molts dels objectius marcats en aquell projecte. S'ha vist que allò que era una esperança ha començat a tenir els instruments per a ser una realitat. Així, de la pràcticament nul·la existència de mitjans, tant materials com humans, per a dur endavant el nostre projecte

RAFA GIL

«En la realitat del sistema educatiu, tots els xiquets, xiquetes i joves aprenen el valencià a l'escola».

es va passar a la realitat de les transferències, a una possibilitat de presa de decisions i de configuració d'un projecte cultural i educatiu dels valencians. A la determinació, també, de fer viable la cooficialitat del valencià: tenim la Llei d'Ús i Ensenyament del valencià, l'ensenyament *de* i *en* valencià a les escoles, etc. Hi ha hagut, per tant, un canvi de la realitat, una transformació que es pot apreciar. De manera que allò que era una esperança compta ja amb els instruments perquè puga ser una realitat en el projecte cultural i educatiu concebut per als valencians.

—Vostè ha posat en marxa la Llei d'Ús i Ensenyament del valencià, segons molts, l'instrument més important per a la normalització lingüística d'aquest país. No obstant això, el cert és que els nivells d'escolarització en valencià són baixíssims i que la llei no ha estat prou efectiva...

—Al meu entendre, la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià és una eina fonamental per a fer viable el dret dels ciutadans —de les xiquetes, dels xiquets i dels joves— a conèixer la seua llengua, a poder emprar-la com a llengua vehicular d'ensenyament a l'escola. No parlaré ara dels entrebancs, de totes les dificultats que tinguérem per a aprovar-la. Independentment que hi ha hagut gent que volia un procés més ràpid... i també d'altres que hagueren volgut un procés diferent, inclús que no s'haguera aprovat aquest llei, jo crec que es tracta —des del que és una acció de govern— de fer viable un projecte en un temps necessari perquè no es puga fer marxa enrere, que continue endavant i que possibilite el compliment dels objectius de la llei, que són aspiracions justes de molts ciutadans al llarg del temps i també la restitució d'uns drets.

Una vegada constatat això, vull dir també que en la realitat del sistema educatiu tots els xiquets, xiquetes i joves aprenen el valencià a l'escola. I per tant això és un fet totalment diferent des d'abans de l'aprovació de la llei, el 1983, a avui. D'una altra banda, si observem també quina era la realitat l'any 1982 pel que fa a l'ensenyament en valencià, ens adonarem també del canvi, ja que en aquell any només en quatre escoles —les quals, a més, eren cooperatives, no formaven part del sistema públic— s'ensenyava en valencià i avui podem comprovar que en són 224.

Jo crec que el balanç ha estat positiu per als valencians, perquè aquest procés ha tingut lloc en el temps estrictament necessari (al meu entendre) i perquè la realitat és que avui es poden exercir els drets constitucionals a l'ensenyament en la llengua pròpia i els ciutadans s'han adonat que això és un dret d'ells i una obligació de l'administració possibilitar l'exercici d'aquests drets. El que és clar, al meu entendre, és que avui es pot valorar el resultat actual, els errors o els encerts, però el que és més important és que això és ja un fet sobre el qual no es pot ni es deu tornar endarrere i que el que queda és anar complint les previsions que hi ha fetes.

—Com a conseller, també, de Cultura, vostè ha propiciat una sèrie de grans projectes, l'IVAECM i l'IVAM, el Centre del Carme, la Filmoteca, etc., realment ambiciosos i necessaris. ¿De què se sent més satisfet?

—Del que més satisfet estic és que aquestes realitzacions, que suposaven fonamentalment un impuls a la nostra cultura, hagen estat ben assumides per la societat valenciana. Perquè aquest era l'objectiu i sobretot pel que hi ha en el fons d'això: o bé afrontàvem el repte d'un projecte cultural modern i de futur, d'una societat moderna com és la valenciana, o bé ens quedàvem tancats en el que és l'autocomplaença provinciana que no ens ajudava a projectar-nos cap a fora. Cal tenir en compte també que en la nostra societat no s'havien pogut bastir les infrastructures de producció cultural al llarg del temps; per tant s'havia d'anar més de pressa, córrer més, aprofitar el termini d'uns deu anys per a fer les transformacions necessàries que no s'havien pogut fer al llarg del segle per diverses circumstàncies.

El que hem pretès és que els valen-

cians apareguem en el conjunt d'Espanya i en el conjunt del món com un poble dinàmic i que mira cap a fora. Un poble que és capaç d'innovar, però també d'estimar la seua pròpia cultura.

—Aquest intent de projecció cap a fora, de crear els grans instruments culturals que no tenia el país ha costat, però, la desmobilització i l'aniquilació de bona part de les iniciatives populars i privades, de la desaparició dels grups que durant la transició feien la cultura. Ara tot passa per la seua conselleria...

—Jo no crec que la realitat siga exactament així com vostè la descriu, encara que considere necessari dir tot el que pense al respecte. El que s'ha fet era necessari i jo crec que només les institucions —en aquest cas el govern de la Generalitat— podien realitzar-ho. Si tot el que s'ha fet haguera existit, les actuacions de la Generalitat en matèria de política cultural necessàriament haurien d'haver estat unes altres. Com que no hi havia res d'això, calia fer-ho i només podia fer-ho la Generalitat.

Superada aquesta primera etapa, entenc que cal aconseguir també el que anomenaríem iniciativa social i afavorir-la en el camp de la cultura. Fer que la cultura estiga profundament arrelada en la societat, en els seus grups més dinàmics i, al costat d'això, afavorir que la iniciativa privada inverteisca en la cultura. Al meu entendre, aquest és el repte que hi ha ara per a arrodonir el procés i per a produir els elements de modernitat que necessita la societat.

—El seu nomenament com a cap de llista per València obre una crisi en el govern de la Generalitat que passa per buscar-li successor al capdavant de la conselleria i, sobretot, per mantenir-la com fins ara o dividir-la en dues: Cultura i Ciència per una banda i Educació per l'altra. ¿Què n'opina?

—La meua opinió és i serà sempre de respecte a qui té les facultats d'organitzar els departaments del seu govern de la manera que considere més eficaç. Independentment d'això, entenc que la cultura i l'educació tenen una forta interrelació que no s'ha d'oblidar i que l'estructura que s'ha mantingut durant aquesta època ha estat positiva. Pense també que encara falta un temps per a desplegar totalment el projecte que duem endavant i, per tant, entenc que aquesta és una bona fórmula. Es poden donar en un altre moment altres fórmules, que també serien acceptables, però aquesta s'ha demostrat com una bona solució. □

ANTONI ESCARRÉ I EMÈRIT BONO, NOUS CONSELLERS DEL GOVERN VALENCIÀ

Crisi tancada

Amb el nomenament d'Antoni Escarré com a nou conseller de Cultura, Educació i Ciència, i d'Emèrit Bono per a Administració Pública, es tanca una crisi en el govern valencià que el seu president, Joan Lerma, no ha volgut estendre a altres departaments.

Pasqual L. Pla

El president de la Generalitat valenciana, Joan Lerma, ha optat per la solució més fàcil a l'hora de tancar la crisi oberta en el govern autonòmic després que dos consellers, el d'Administració Pública, Joaquim Azagra, i el de Cultura, Educació i Ciència, havien d'abandonar el Consell. Per motius ben diferents, però. El primer, perquè manifestà fa alguns mesos la seua voluntat de tornar a impartir classes a la Universitat i de deixar aparcada —de moment— la seua carrera política. I el segon, perquè ha estat cridat per la direcció central del PSOE per a encapçalar la llista al Congrés de Diputats del seu partit per la circumscripció de València.

Lerma ha optat per la solució més fàcil perquè ha reduït la remodelació a tapar els *forats* imprescindibles, malgrat que hi ha altres departaments del seu gabinet, especialment Sanitat, que necessiten una nova orientació i, ben segur, un altre equip. Així, el substitut del superconseller Cebrià Ciscar és Antoni Escarré, un home nascut a Alacant, que ja formava part de l'equip de Ciscar i que —cosa estranya en aquest partit dividit i sovint enfrontat en famílies i tendències— és ben considerat pels diferents sectors i no ha desvetllat cap mena d'oposició significativa. El nomenament d'Escarré, auspiciat pel mateix Ciscar, significa la continuïtat del projecte de l'anterior conseller i la garantia que les actuacions que s'han de dur a terme fins al final de la legislatura autonòmica (d'ací a dos anys) compten amb el suport del nou conseller. El nomenament d'Escarré significa, també, la voluntat del president Lerma de respectar —almenys en un primer moment— el projecte educatiu i cultural de Ciscar i, sobretot, la idea —expressada en l'entrevista que reproduïm en aquest mateix número d'EL TEMPS— que cal mantenir l'actual configuració de la Conselleria i no dividir-la en dues parts, desmembrant d'una banda l'àrea d'Educació i Ciència i per altra la de Cultura. Aquesta possibilitat s'havia apuntat en diferents ocasions com un mitjà per a traure *poder* al superconseller Cebrià Ciscar, però una vegada que ha abandonat aquest càrrec, Joan Lerma ha considerat innecessari aquest canvi en l'estructura del seu gabinet.

Emèrit Bono.

Pel que fa a l'altre departament que ha estrenat nou conseller, Administració Pública, Emèrit Bono és un home amb una llarga trajectòria política que el va menar a ocupar durant el primer govern pre-autonòmic —que presidia el socialista Josep Lluís Albinyana— un lloc en aquell executiu de concentració en represenració del Partit Comunista del País Valencià. Emèrit Bono va ser també diputat per aquest partit durant les legislatures de 1977-1979 i 1979-1982.

Fins el seu nomenament com a conseller, Emèrit Bono era regidor en l'Ajuntament de València en les files del PSPV-PSOE, a més de president de la Caixa d'Estalvis de Sagunt. En aquests càrrecs serà substituït immediatament, en el primer cas, per Manuel Mata, adscrit al corrent Esquerra Socialista, i al capdavant de l'entitat financera del Camp de Morvedre, pel vice-president d'aquesta caixa, Josep Maria Catalunya. □

GREGORI MIR, FUNDADOR D'UNIÓ BALEAR

«A les Balears no poden conviure UM i UB»

Gregori Mir és el més conegut dels promotors del nou partit nacionalista que ha aparegut a Balears, Unió Balear. Aquest partit naix a partir de les converses mantingudes l'any 1986 entre diverses persones, «totes elles decebudes profundament pel procés autonòmic a les Illes». Un any més tard, es constitueix formalment i ara tindrà el seu 'bateig de foc' en les eleccions generals.

Miquel Payeras

Senyor Mir, ¿quin és el tipus de nacionalisme d'Unió Balear?

—Quan UB naix, té la clara voluntat de convergència política, de ser un partit on pugui haver-hi nacionalistes moderats, gent progressista i nacionalista independent o, inclús, que es pugui integrar la mateixa Unió Mallorquina [el partit regionalista fundat per Jeroni Albertí i que a hores d'ara es troba en una profunda crisi interna, a punt de la desaparició] i, en general, que es poguessin integrar totes aquelles persones que sent nacionalistes hagin pogut militar o donar suport en algun moment a partits com el PSOE, el PSM o el mateix PCE. Aquest procés de convergència s'inicià amb UM, hi hagué diverses converses, però no fou possible ja que vam veure com la direcció d'aquest partit estava controlada pel PP i no tenia cap capacitat de maniobra, de pacte. Davant això, decidírem anar endavant sols, creant la infrastructura necessària a Eivissa i a Menorca, i consolidant UB com a partit nacionalista obert i integrador.

—¿Un partit d'aquells que es diuen interclassistes?

—Sí. En el nostre ideari polític apareix la paraula interclassista. D'altra banda, he de dir que els partits nacionalistes consolidats, casos de Flandes i Catalunya, són partits interclassistes, i són els models que ens interessen.

—¿Quin espai polític vol ocupar UB si ja existeix un partit que es diu de centre regionalista, UM, i un altre progressista nacionalista, PSM?

—El PSM es defineix com d'esquerres, i a pesar que tenim unes bones relacions, el fet és que es mou en uns horitzons diferents als nostres. Pel que fa a UM, nosaltres partim de la hipòtesi que UM abans de les autonòmiques de 1991 haurà desaparegut, i tenim coneixement que molta gent d'aquest partit s'adherirà al nostre projecte. En el cas que UM es mantingués fins a les eleccions autonòmiques, hauríem d'anar cap a una convergència, perquè a Balears no hi ha espai suficient per als dos partits.

—Recentment, davant les eleccions generals, el PSM ha fet una oferta de coalició al Senat que vostès no han acceptat...

—L'oferta ha estat feta per mimetisme amb el País Basc. Crec que la societat mallorquina, i en general la balear, no està madura encara per a entendre una operació com aquesta.

—¿Com veu la situació política estatal davant d'aquestes eleccions?

—Jo crec que l'actual govern ja no té idees. Avançar les eleccions ha estat una fugida endavant, perquè això que s'han d'abordar ara els grans temes de 1992 i 1993 no té sentit. Aquest govern, i el curt procés històric que representa, ha estat una gran ocasió perduda. Hi ha hagut una important regressió autonòmica, hi ha hagut —s'ha vist en el tema de la concessió d'emissores de FM i el tema de la concessió de la freqüència de la TV3 a la TVV al País Valencià— una clara agressió premeditada contra la cultura catalana, encara que feta d'una manera molt subtil, no com abans. Davant tot això no és estrany que certs sectors, que se sentiren identificats amb el sistema constitucional, ara ja l'estan qüestionant, encara que només de forma privada.

—¿I la situació a les Illes?

—Potser el principal problema és que l'any 1983 es va fer càrrec del govern d'aquesta comunitat autònoma el partit que més obstacles havia posat al procés autonòmic, i que menys creia en l'autonomia [el PP]. El que passa és que ara sembla que hi ha molts conversos, molts autonomistes, però només és de cara a la galeria, per qüestions electoralistes.

Gregori Mir.

—¿Quins eixos definiran l'actuació política d'UB?

—Principalment la petició de tenir un Estatut d'Autonomia de primera categoria, arribar fins als màxims que la Constitució permet: això és un poc la nostra raó de ser. Quant a una política d'estat ens mouríem dins del que podríem anomenar liberalisme progressista.

—¿Quines són les aspiracions de poder d'UB davant les eleccions generals de l'octubre i davant les autonòmiques de 1991?

—Davant les generals lluitarem, lluitem, per obtenir un diputat o un senador, a pesar dels inconvenients de ser un partit nou i encara no massa conegut, i a pesar també del problema del bipartidisme a les Illes que intentarem rompre. La ciència política diu que rompre el bipartidisme és possible, però no probable. Nosaltres intentarem fer probable el possible. I a les autonòmiques, l'objectiu és convertir-nos en el segon o tercer partit de les Illes, de forma que qualsevol partit que vulgui governar hagi de comptar amb nosaltres. □

ELS CANDIDATS AL CONGRÉS REPETEIXEN

Tornar a Madrid

Les candidatures dels partits polítics catalans per a les eleccions generals no presenten, en general, grans canvis respecte a les de 1986. Els canvis responen a motivacions específiques de cada partit i en cap cas a una estratègia catalana conjunta.

Albert Punsola i Vilar

Convergència i Unió, i tal com ja va anunciar Miquel Roca en fer-se públic l'avanç de les eleccions, les llistes presenten una línia continuïsta com ho demostra d'entrada que el cap de llista per Barcelona continuï sent el mateix Roca. Tot i així, en els primers llocs hi ha algunes variacions, la més important de les quals és la incorporació de l'ex-conseller d'Economia Josep Maria Cullell, home de Convergència a l'Ajuntament de Barcelona i ex-candidat a l'alcaldia de la capital catalana. El 1986 el número 2 va ser Macià Alavedra, però en aquesta ocasió se l'ha volgut deixar en la seva plaça a la Conselleria d'Indústria per donar pas a Cullell. Aquest canvi respon, segons Antoni Marcet, cap de política d'informació, «al fet que cal que l'estat es preocupi més per Barcelona i Cullell és l'home adequat per a requerir des del Congrés mateix aquesta atenció. Hi ha diversos temes que cal resoldre, com el contracte de programa del transport, la Llei d'hisendes locals i les despeses de capitalitat per a Barcelona».

Amb aquesta incorporació al número 2 de les llistes, CiU pretén esborrar les crítiques de què sovint és objecte pel que fa a la seva voluntat comarcal i el seu oblit del fet metropolità i de la gran urbs que és Barcelona. Clar que, a mitjà termini, no és gaire difícil imaginar que una tasca positiva en aquest sentit seria la millor targeta de presentació a les pròximes eleccions municipals per a aconseguir l'alcaldia de Barcelona. El número 3 de la llista serà Josep-Maria Trias de Bes, home de llarga experiència a Madrid que subsituirà en aquest lloc Francesc Sanuy i, en el número 4, repetirà, Llibert Quatrecases. Pel que fa a Unió Democràtica, Josep Anton Duran i Lleida continuarà encapçalant, com ja havia fet anteriorment, les llistes per la circumscripció de Lleida.

Menys ex-ministres

Les llistes socialistes presenten en els primers llocs dues absències notables, la dels ex-ministres Ernest Lluch i Joan Majó. El primer ocupa el càrrec de rector de la Universidad Internacional Menéndez y Pelayo, mentre el segon té diverses activitats en el camp de l'empresa privada. No obstant això, i jugant la carta del prestigi, el número 1 per Barcelona continuarà sent, a l'igual que el 1986, Narcís Serra, actual ministre de Defensa i ex-alcalde de Barcelona. Els números 2 i 3 passen a ser ocupats per Eduardo Martín Toval i Salvador Clotas, respectivament, que abans ocupaven els llocs immediatament anteriors.

Joan Marcet, número 7 per Barcelona, ha destacat de les llistes del PSC-PSOE que «es tracta d'unes llistes continuïstes amb variacions puntuals, variacions que no responen a motivacions polítiques sinó d'un altre tipus». Segons Marcet, una d'aquestes motivacions seria la de donar major protagonisme a les dones, «per això hem col·locat tres dones dins dels deu primers llocs mentre que el 1986 només n'hi havia una al número 9, Anna Balletbò». Joan Marcet ha assenyalat que un altre dels motius de canvis en les posicions de les llistes és el «mèrit personal d'un diputat que el partit considera que ha fet una tasca efectiva». Aquest seria el cas de Jordi Pedret, últim a la llista del 1986 per Barcelona, que ara se situa en el número 15 de 20 elegibles, una mena de premi a l'eficàcia. Però de vegades hi ha nouvinguts que, sense haver de fer tants mèrits, escalen posicions de manera automàtica; aquest és el cas de Jordi Solé Tura, que va entrar per primera vegada a les llistes del partit a les autonòmiques del 1988 i ara ja serà tot un número 4. Segons Joan Marcet això és degut a la voluntat del conegut professor «de dedicar-se a la política estatal».

Pel que fa a les altres tres circumscripcions, el PSC-PSOE mantindrà en aquesta comesa electoral els mateixos candidats que a l'anterior.

El municipi-plataforma

No tots els partits poden lluir exministres a les seves files, en el seu de-

DOMÈNEC UMBERT

Miquel Roca.

DOMÈNEC UMBERT

Narcís Serra.

RAFA GIL

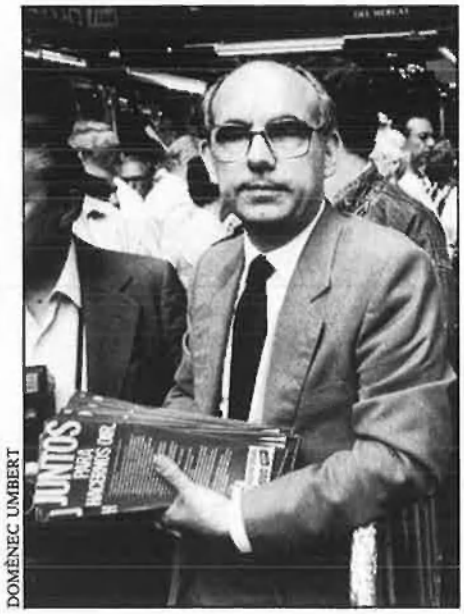
Jorge Fernández Díaz.

DOMÈNEC UMBERT

Fernández Teixidó.

DOMÈNEC UMBERT

Joan Hortalà.

DOMÈNEC UMBERT

Ramon Espasa, cap de llista d'IC.

fecte introdueixen a les seves llistes homes de prestigi en el govern municipal. Aquest és el cas d'Iniciativa per Catalunya, que ha introduït com a número 2 per Barcelona Francesc Baltasar, jove alcalde de Sant Feliu de Llobregat, que segueix a l'alcaldia de la localitat des del 1979. Malgrat la seva joventut —poc més de la trentena— Baltasar és, segons fonts del partit, «un home de prestigi per la tasca municipal ben feta i l'alcalde més popular del Baix Llobregat. A més, no pensa deixar l'alcaldia cas de sortir elegit». És molt probable que Francesc Baltasar s'hagi de plantejar de veritat l'opció alcaldia o escó, ja que, segons enquestes recentment publicades, s'espera un augment de l'esquerra a tot l'estat, la mateixa esquerra que a Catalunya representa Iniciativa.

Pel que fa al cap de llista per Barcelona, Iniciativa per Catalunya pensa repetir l'experiència del 1986 amb Ramon Espasa, que ja ha dut una notable tasca a Madrid durant l'anterior legislatura. El número 3, però, no serà Pere Portabella aquesta vegada, segons fonts del partit la seva absència de la política és deguda «al fet que prepara una pel·lícula i té mil coses a fer». El seu lloc serà ocupat per una dona de Nacionalistes d'Esquerra, Magda Oronich, molt coneguda per la seva tasca d'advocada amb especial sensibilitat envers els temes socials i de la dona.

¡Oh Madrid!

El Centre Democràtic i Social ja haurà decidit el dia 19 d'aquest mes les seves llistes. Aquest dia el comitè federal de Catalunya proposarà els candidats que hauran de ser ratificats pel comitè nacional a Madrid. A l'hora de tancar aquesta edició, els únics candidats gairebé segurs són el número 1 i el número 2 per Barcelona, Antoni Fernández Teixidó i Lluís Badia.

Fernández Teixidó va ser elegit diputat per Madrid a les eleccions del 1986, però dos anys després va deixar aquest lloc per a ser diputat del CDS al Parlament català. ¿A què és deguda la seva (previsible) tornada a Madrid? Segons fonts del CDS a Catalunya, Antoni Fernández Teixidó «és un valor en alça dins el partit i en breu se'l proposarà com a coordinador general de política externa del CDS». Això significa que l'home amb el qual es començaven a identificar els suaristes a Catalunya esdevindrà ni més ni menys que el número 3 del partit a nivell estatal, alhora que començarà a ser coneguda la seva activitat de portaveu del partit amb els mitjans de comunicació. Teixidó no deixarà, a pesar de tot, el CDS de Catalunya i, segons fonts d'aquest partit, «tot plegat es tracta d'un premi per la seva bona tasca a Catalunya».

El número 2 del CDS serà Lluís Badia, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Tarragona i president provincial del CDS. Badia substitueix Jorge Mataix, que va entrar en el lloc de Fernández Teixidó quan aquest càrrec va marxar a Catalunya per les autonòmiques del 1988.

A Tarragona, el cap de llista del CDS serà —només probablement— Maties Palou. A Girona, Josep Coderch o Pere Lladó i, a Lleida, Teresa Areces.

Últims, no darrers

Hi ha dos partits que per una vegada coincideixen en alguna cosa. Es tracta d'ERC i PP, que, si bé a l'hora de sortit al carrer aquesta edició ja hauran donat a conèixer les seves llistes, han estat, segons ha pogut comprovar EL TEMPS, els darrers a confegir-les.

En el cas d'ERC, és obvi, la tempesta interna hi té una influència. Joan Hortalà va proposar a Josep Lluís Carod Rovira i Àngel Colom d'integrar-se a les llistes com a número 2 i 3 respectivament. Colom va negar aquesta possibilitat, tot això a les portes d'un consell nacional que haurà de decidir, a més, si es fa o no el congrés a finals de setembre i amb tres tendències internes enfrontades que estan representades per les tres persones esmentades.

El Partit Popular només coneix a l'hora de tancar aquesta edició qui serà el seu cap de llista per Barcelona. Es tracta de Jorge Fernández Díaz, líder del partit a Catalunya i diputat a la cambra catalana. Ell mateix ha manifestat a EL TEMPS «tenir un desconeixement absolut sobre la resta de candidats ja que encara s'han d'endegar les discussions i dir noms no serviria de res». De tota manera, Fernández Díaz ha reconegut que «es tractarà d'unes llistes profundament renovadores, gens continuïstes amb les del 1986». Pel que fa al cap de llista per Barcelona el 1982 i el 1986, Miguel Àngel Planas, Fernández Díaz ha assenyalat que «ell mateix m'ha comunicat la seva voluntat d'abandonar l'arena política ja que passa per uns moments personals difícils». □

ANNA NAVARRO

ENTREVISTA AL DIRECTOR GENERAL DE SERVEIS PENITENCIARIS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

«Una presó està al servei de la societat»

L'entrada en funcionament de la presó de Quatre Camins, «la primera presó catalana inaugurada per un president català», s'ha ajornat perquè no s'ha resolt encara la qüestió de la vigilància externa de la presó i el seu finançament, confirma Xavier Hernández.

Sílvia Monfort

Quan entrarà en funcionament la presó de Quatre Camins?

—Estava previst que entrés en funcionament el dia 18, però el president Pujol va dir públicament quines eren les condicions perquè aquesta presó es pogués posar en marxa. Si no està garantida la presència de forces policials perquè portin a terme la seguretat d'aquest lloc, la presó no pot funcionar. Si la Generalitat es fa càrrec de la seguretat exterior de les presons catalanes, s'ha de demanar que sigui transferit el cost d'aquest servei que fins ara realitzaven les forces de seguretat de l'estat. Si aquest cost no es transfereix, fins que no s'arribi a un acord se n'haurien de fer càrrec o bé la Guàrdia Civil o bé la Policia Nacional.

—¿I com estan en aquests moments les converses?

—Em consta que hi ha bona predisposició, per part de les autoritats estatals, de trobar una solució, però també em consta que, avui per avui, la solució no està adoptada, ni tenim la garantia que el cost de serveis serà transferit.

El divuit no serà. Confio que pugui ser el vint o el vint-i-cinc o l'u d'octubre... en el moment que a nosaltres ens diguin que està signat el paper, necessitarem un mínim de set o deu dies per a iniciar el trasllat dels presos.

—¿Els punts d'estira-i-arronsa del finançament, quins són?

—No ho sé, perquè són converses que porta el departament de governació. Sí que sé que el senyor comissari general em comentava que les converses anaven per bon camí, que ell confiava a poder-me participar, relativament aviat, una resposta a aquest problema. Es l'únic que sé.

—¿Quin nombre de presos hi aniran destinats?

—Es farà de forma esglaonada, encara que s'ha d'anar el més de pressa possible per a alleugerir la massificació existent, però començarem amb una xifra de 50 a 60 o 70 els primers dies, i després, cada setmana, d'una manera progressiva amb xifres similars. Així, des de l'inici del procés fins que hagi conclòs arribin a una xifra aproximada de 900, que és l'ocupació màxima prevista, hauran transcorregut sis mesos. Però el ritme també estarà

marcat per la resposta social de la presó, en funció de com sigui l'adaptació.

—¿Quina és la capacitat òptima de Quatre Camins?

—És de 504. De cel·les ordinàries, n'hi ha 504, sense comptar les cel·les d'infermeria, les habitacions del departament d'atenció especial per als toxicòmans, i sense comptar amb les cel·les del departament especial per als més perillosos. També, a part, hi ha les cel·les d'ingrés. Per tant, amb 900 presos cap cel·la tindrà mai més de dos presos. El que no tindria sentit seria tenir una presó com aquesta amb un pres per cel·l a, i mantenir-ne 6, 7 i també 8 per cel·la en La Model. En aquest cas el perfecte seria injust. I això passa en la resta de presons de l'estat, en les franceses, les angleses, belgues, italianes, perquè, en tota aquesta àrea s'ha produït un increment importantíssim de població reclusa en els darrers anys.

—¿Quin tipus de presos hi aniran destinats i d'on?

—Fa un mes que el conseller de Justícia va dictar una ordre dient que, per ara aquest centre es dedica al cumplimient de penes per a homes de més de 21 anys classificats en segon grau. La majoria vindran de La Model, on es dóna la paradoxa que, sent una presó de preventius, acull ara un nombre molt important de penats; és el centre penitenciari de tot l'estat que més penats té. I se'n rebaixaran 700 o 800.

En el moment que entri en funcionament la presó de Ca'n Brian (al terme municipal de Sant Esteve Sesrovires), que implica una ampliació del nombre de places, podrem fer una classificació més coherent.

—¿Hi ha la intenció que abans o després es tanqui La Model?

—Sí, però a llarg termini. Sempre que facin falta places a Catalunya no estem en condicions de restar-ne. Fins que no s'arribi a un equilibri de places no es podrà pensar a tancar La Model.

—¿Què es pot fer per tal d'alleugerir el nombre de població reclusa preventiva?

—Si volem solucionar el problema dels preventius cal potenciar amb mitjans humans i tècnics l'administració de justícia, cal modificar les normes processals per abandonar procediments antiquats que no són lògics, i cal modificar alguns articles del Codi Penal per a instaurar penes substitutives o alternatives que en el cas dels delictes primaris i per a delictes no greus sense transcendència social, puguin, sense perjudici de la persecució del delicte i de la imposició de pena, no comportar l'ingrés a presó amb tot el que això té de dolent per a la pròpia persona i la recuperació del delinqüent.

—¿Quin és el nombre previst de funcionaris per a Quatre Camins?

—En total unes 371 persones. Hi ha un bloc de personal directiu; un director i tres subdirectors, un administratiu, quatre caps de servei (responsables del règim interior de la presó) i un cap dels serveis mèdics. Després hi ha previstos tres equips de tractament: un cap, tres criminòlegs, tres psicòlegs, i un pedagog. Un equip educatiu, un equip d'educadors, un de treball social, i llavors els dels serveis administratius, el servei de manteniment de l'edifici, i el personal de servei interior i el mèdic.

—Donat el cas que els mossos d'esquadra es fessin càrrec de la vigilància exterior de la presó, ¿quin nombre de mossos hi ha previst que hi vagi?

—És un tema que depèn de governació. El nombre exacte de mossos o de guàrdies civils, si és el cas, l'hauran de dir les autoritats corresponents. La xifra de seixanta és indicativa. Això no serà mai qüestió. Si amb menys en tenim prou, encantats, i si en necessitem més, es posaran.

—De la convocatòria de nous mossos, ¿Justícia quants en demana?

—Justícia no demana res. La vigilància exterior de les presons no em correspon a mi. M'ho han de fer. Com s'ho facin, això és qüestió d'ells, és responsabilitat del departament de governació. Em consta que, si se soluciona el problema del finançament, governació està en condicions de muntar aquest servei amb eficàcia. Tenint en compte i partint del que la presó té, els murs, les valles, les xarxes, i tenint en compte els mecanismes de detecció electrònica de què disposa, s'ha de garantir la seguretat.

—Hi ha el fet que, per primera vegada a l'estat, no hi ha garites en la presó, que el sistema interior de seguretat és totalment electrònic i que la torre que havia de ser de vigilància no ho serà.

—És un altre problema que no té sentit. El projecte d'aquesta presó el vam rebre de l'administració central i nosaltres hem adaptat el projecte als terrenys. En el projecte ja existia la torre i no ha estat mai un element fonamental de seguretat. Tenia bàsicament tres finalitats: de suport per a determinats tipus d'instal·lació de comunicacions per ràdio, antenes altes, etc. Una altra finalitat, discutible, és que la torre tingués també, des del punt de vista arquitectònic, certa singularitat, és un

ANNA NAVARRO

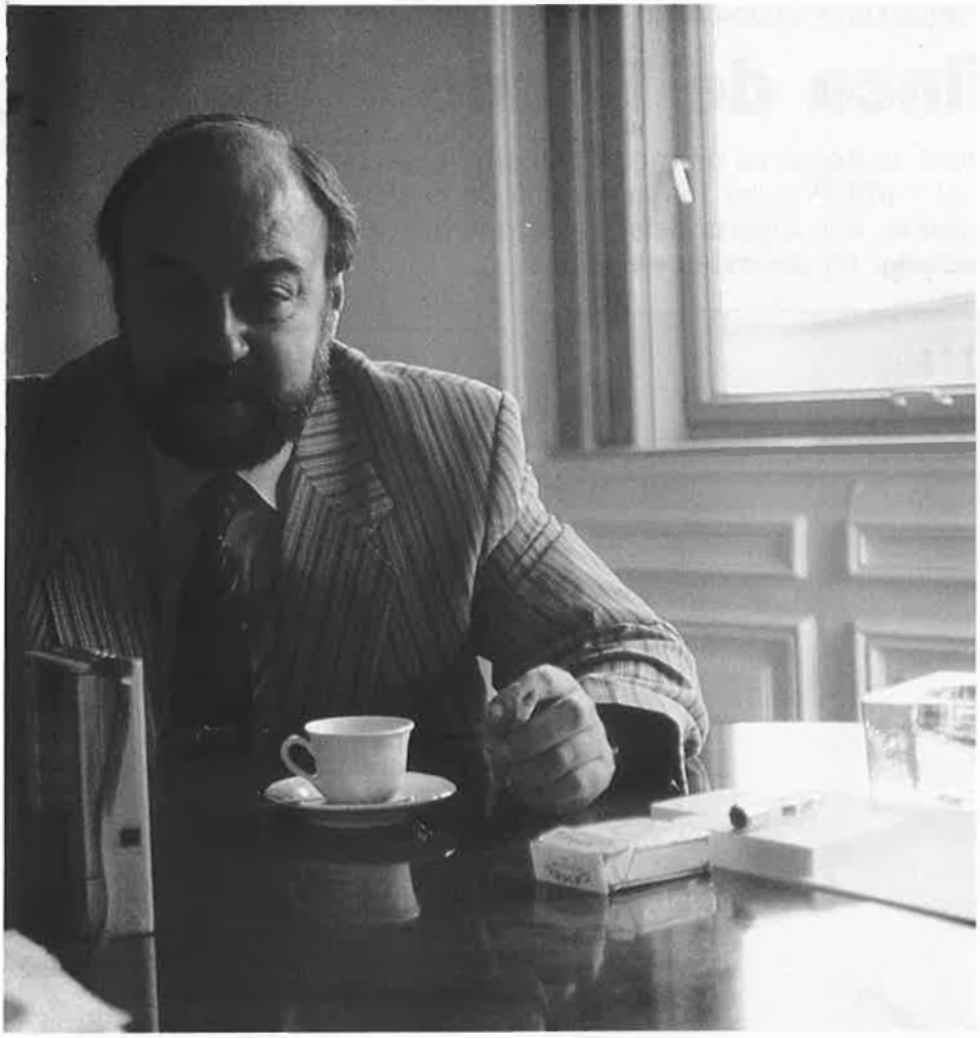
«La nostra obligació és posar els mitjans necessari

element d'identificació. I només en un caràcter ocasional, una funció d'observació. Mai ha estat un element fonamental de seguretat. La base de la torre és on hi ha un centre de control de moviments de tota la presó.

Les garites, la vigilància clàssica, estava basada en l'home, però aquest sistema té moltes mancances. Amb la tècnica hi ha mecanismes de detecció i nosaltres hem decidit eliminar els llocs de vigilància estàtica per mecanismes electrònics de vigilància i detecció.

—¿És cert que es construirà un annex a Quatre Camins per a dones?

—És cert que un dels problemes de manca d'infrastructura afecta les dones, ja que el nombre de població reclusa femenina ha crescut pràcticament el doble. S'estan estudiant diferents alternatives i entre aquestes es va estudiar la possibilitat de construir un departament de dones al mateix centre, tenint en compte les possibilitats que dóna la concepció modular de l'edifici per a afegir-hi un nou mòdul. Però s'ha aparcat, de moment, la idea per altres alternatives.

per a aquell que es vulgui reeducar».

—¿Quines serien les altres possibilitats?

—Una és construir un centre específic per a dones, però un centre no es fa en dos dies. Una altra possibilitat és fer un nou centre penitenciari i, dins d'aquest, fer un mòdul amb separació per a dones. Té l'avantatge de fer més presons per a homes i dones alhora. També la possibilitat de construir un centre per a dones a Ca'n Brians, però és més fàcil fer-ho a Quatre Camins. Una altra solució, transitòria i provisional, és, o bé habilitar algun dels mòduls d'altres centres que actualment estan ocupats per homes, o d'altra, que és la de trobar un equipament no penitenciari ja existent que, amb unes obres mínimes de reforma, es pogués adaptar bé amb caràcter provisional, o bé definitiu.

—Parlem del possible trasllat de presos d'ETA. Presidència deia que estava disposada a negociar a canvi de contrapartides. ¿Quines serien aquestes?

—A mi no em consta oficialment que Presidència tingui aquesta opinió. A més, ho dubto. Fora d'això, ens trobem que, en un moment donat, la Direcció General d'Institucions Penitenciàries de Madrid s'adreça administrativament a nosaltres sol·licitant l'autorització per a traslladar als centres de Catalunya un contingent de presos d'ETA. Nosaltres hem donat una resposta en l'àmbit administratiu: d'acord amb la normativa vigent que regula les relacions de coordinació entre les diferents administracions penitenciàries, i que estableix quins són els requisits i els mecanismes per a enviar reclusos d'una administració a una altra, aquest no s'adequen a la petició feta per l'administració de Madrid, i hem dit que no, independentment que siguin etarres o no.

Des d'un punt de vista polític, si és que el tema és polític, no s'ha pactat mai, i davant una petició administrativa s'ha tingut una resposta administrativa, i no és la primera ocasió.

—En qualsevol cas, ¿no pot estar condicionat el finançament que ha d'arribar, a l'admissió de presos d'ETA?

—Quins serien els aspectes a considerar des del punt de vista polític, jo no li'ls puc dir, no sóc ningú per a opinar.

—S'han complert cinc anys de presons catalanes. ¿Quina valoració es fa?

—Hi ha un fet important i és que alguns dubtaven que el govern català no pogués assumir la competència penitenciària, perquè és un tema molt difícil, per la insuficiència històrica de places que ha tingut Catalunya. Hem avançat en línies generals en el programa d'actuació penitenciària: millorar les condicions de vida del pres, un més alt nivell de seguretat i un nivell de convivència més normalitzat, ordenat i menys tens en els centres. Hem procurat un avanç important en l'orientació de la presó cap a la reeducació i reinsersió: la nostra obligació és posar els mitjans necessaris per a aquell que es vulgui reeducar.

Hi ha zones negres, també, com l'alt nivell d'inadequació entre el que volem, el que ens demana la llei i el que tenim. La Model continua sent una zona negra i hi ha hipermassificació en altres centres. El problema de l'assistència sanitària hospitalària, tampoc tenim una resposta adient a l'assistència psiquiàtrica, la lluita contra la sida i la tuberculosi...

—¿Quin és el futur que es preveu?

—Els elements d'optimisme són: un centre penitenciari a punt d'estrenar i un altre en construcció i que estarà acabat previsiblement pel juliol de l'any vinent. Tenim acabat ja el projecte i aviat es podran iniciar les obres del pavelló hospitalari penitenciari. Tenim també un increment de la plantilla de funcionaris, un 45% en el transcurs de l'any i es tornarà a incrementar l'any vinent. La inversió repetida any rere any en la millora dels establiments s'està començant a notar. Per acabar, tinc l'esperança que l'any que ve podrem iniciar el passos per a construir un centre penitenciari, l'encàrrec del projecte i fer-lo. No es pot assegurar ni hi ha acord del Consell, però és probable.

—¿Què són les Jornades de societat i presó, del dia 26 de setembre?

—Es tractava de fer unes jornades de reflexió crítica de la societat-presó, cultura i presó i la tercera sobre institucions i presó. Una presó acompleix dues finalitats: la presó és l'últim instrument al servei de la seguretat ciutadana. D'altra banda, ha de procurar la reinserció del delinqüent i en la mesura en què es vulgui reinsertar, fa un servei a la societat. De vegades, el poble ha tingut la percepció de la presó com a un element estrany i que no és de la societat. Aquestes jornades volen servir una mica per a apropar la societat a la realitat penitenciària. □

EL CENTRISME OFICIALISTA VALENCIÀ NO ADMET ELS CRÍTICS

La finca de Boado

La pèrdua de diversos regidors, la negativa de molts militants a secundar el pacte d'estratègia antisocialista amb el Partit Popular i la separació de la vida institucional del dirigent de Castelló Pere Gozalbo, són alguns dels fantasmes que el CDS valencià arrossega en aquestes eleccions.

José Luis Boado, el 'rei' del CDS valencià.

Eugènia Domingo

Pedro Gozalbo Herrero, diputat autonòmic i president provincial del centrisme castellonenc, era el candidat dels suaristes a president de la Generalitat, comptant amb plens poders per a dirigir la política parlamentària del seu grup a les Corts. Però el pròxim dia 21, quan comence a esclatar l'artilleria en el gran debat sobre l'estat del país, **Gozalbo** no serà portaveu del CDS davant de Lerma. Un altre company de partit, probablement **Rafael Luis Gil-Orozco,** ocuparà el seu lloc.

Gozalbo va dimitir del seu paper de capità parlamentari del CDS després de ser entrebancat i desautoritzat diverses vegades pel superaparell del centrisme valencià, que detenen els altres dos presidents, el valencià **José Luis Boado Martínez,** que és també secretari federal del partit, i **Rafael Martínez-Campillo** que, a més de número u del CDS-Alacant, és president federal, diputat al Congrés espanyol i, des de fa dies, coordinador nacional de la política interna del CDS. **Gozalbo** va pecar quan va criticar públicament la falta de programa centrista i d'horitzó institucional. En algunes ocasions, el castellonenc va fer votacions *sui generis* a les Corts, en contra de les consignes **Campillo-Boado.**

Al terratrèmol parlamentari, els centristes hi han d'afegir ara l'huracà municipal del seu conjunt a l'Ajuntament de València. De cinc regidors que hi tenien, només n'hi queden dos. La germana del secretari del centrisme federal, la psicòloga **Alicia Boado,** i el secretari provincial de València i portaveu municipal del CDS al Cap i Casal, l'advocat **Fermin Artagoitia,** un home lligat professionalment a **José Luis Boado** a través d'un altre jurista i dirigent CDS, **José Luis Boronat.** Els altres tres han desaparegut a poc a poc de la disciplina suarista.

L'ex-PSOE **Manuel del Hierro** passà del CDS al grup mixt i avui és un

home *frontissa* en les decisions municipals. El regidor **Francesc Bueno** ara milita amb els populars i, l'última gran catàstrofe, el també regidor **José Ignacio García Ninet** ja té un peu fora, rondant la porta dels mixtos. Ninet va ser l'únic regidor que s'oposà amb fermesa a la destitució del secretari i assessor dels centristes a l'ajuntament, l'advocat **Manuel de la Llave,** separat sense contemplacions per **Fermin Artagoitia.**

García Ninet, ex-degà de la Facultat de Dret i representant municipal centrista a la Fira de Mostres, compartia moltes afinitats sobre orientació política amb **De la Llave,** un militant que estava *fitxat* per haver-se atrevit a plantar cara a **Artagoitia** en una llista alternativa d'eleccions internes.

No obstant això, el rerefons de l'assumpte és un altre. Tant **De la Llave** com **Ninet** i, des d'una altra banda de la geografia, **Pere Gozalbo,** s'han mostrat contraris a una política d'enderrocament i persecució als socialistes. L'ordenada per **Suárez-Caso-Campillo.** A les Corts, **Gozalbo** es va mostrar partidari d'una major contundència centrista, però d'una disposició constructiva amb el PSOE davant de la dreta del PP o d'Unió Valenciana.

A l'Ajuntament del Túria, **García-Ninet** i **De la Llave** han rebutjat repetidament el pacte centre-dreta per una possible moció de censura contra **Clementina Ródenas,** l'alcaldessa. **Ninet,** si prospera la moció, desobeirà **Artagoitia** per a votar a favor de la continuïtat de **Clementina.**

Aquests problemes no són una novetat. Contra el rei del centrisme valencià. **José Luis Boado,** gerent d'immobiliàries que ingressà en la UCD pre-CDS en 1982, el mateix any que **Artagoitia,** assessor jurídic d'algunes de les seues empreses, s'han alçat sempre veus de rebel·lia. Veus que mai han pogut guanyar, però que han criticat de forma categòrica l'estil de comandament de **Boado** i **Martínez-Campillo,** els amos de la finca centrista.

Simplement per fer memòria, recordar que tots els militants que al 1986 gosaren enfrontar-se als *capos* en una llista alternativa d'integració, candidatura que encapçalà el profesor **Manuel Martínez Sospedra,** van ser expedientats, amonestats o expulsats. Molts d'aquests acusaren sense embuts **Boado** de «dreta dura lligada a l'Opus», i el seu grup, de ser un «clan familiar vinculat per relacions laborals en què no hi ha cap debat polític». □

ELS POPULARS VALENCIANS ENFRONTEN DIVIDITS LES ELECCIONS

Canvi de parelles

Del partit on Ángel Sanchis Perales, Carlos Manglano i Ignacio Gil Lázaro manaven, els conservadors valencians han passat a una formació més teledirigida encara per Madrid-Fraga. I amb un fum de vells dirigents en bancarrota. Quirós, Barberá, Fuster i Lázaro ara són a la reserva. Agramunt ha guanyat contra tots.

Ismael L. Belda

Martín L. Quirós, l'home fort del PP a l'Ajuntament de València com a portaveu dels conservadors, aspirava al tercer lloc de la candidatura al Congrés de Madrid. No obstant això, en les primeres picabaralles ja passà a ocupar el sisè lloc de la llista, i en la papereta definitiva que va eixir divendres passat de l'avinguda de l'Oest, on hi ha la seu valenciana del PP, va aparèixer com a candidat quinzè. **Quirós,** que de tota manera no podria aconseguir l'acta de diputat —els populars han fet una previsió de cinc congressistes per València—, pagà així el seu enfrontament amb l'aparell dirigit per **Ángel Sanchis Perales** en connexió directa amb **Fraga.** I pagava també les seues discrepàncies amb el diputat autonòmic **Jorge Lamparero** i amb **Vicent Igual** i diversos càrrecs del partit per la formació-composició del comitè electoral.

El viatge de **Quirós** per la llista popular tan sols és una anècdota en el rebombori de noms i llocs que ha viscut el PP les dues últimes setmanes. Així, el dirigent liberal **Carlos Manglano** s'evaporà d'aspirant al Congrés i al Senat, i quedà a la reserva fins a les autonòmiques; el president provincial de València, **Ignacio Gil Lázaro,** que rondava pel segon lloc a la Cambra Alta, ni figura a la llista i, per voluntat de **Manuel Fraga** i **Ángel Sanchis Perales,** entra de cap de llista a la papereta secundària del Senat. D'altra banda, i més sorprenent encara, **Juan Antonio Montesinos,** un fidel seguidor de les consignes de Génova-Madrid, no menys que president *de facto* dels populars valencians, com a president de la gestora que provisionalment controla l'organització, ha acabat de tercer en la formació alacantina al Congrés, darrere d'un nou *cunero,* l'ex-secretari general adjunt del PP, **Federico Trillo,** i del també diputat com **Montesinos, José Cholbi,** l'home de ferro de la Marina Alta. **Montesinos** ha consentit que **Trillo** fóra primer, i no ha tingut més remei que suportar un autèntic perill als talons: el quart congressista, **Luis Fernando Cartagena,** alcalde d'Oriola i ferm popular en ascens que ha estat corroborat per una nombrosa tropa conservadora com a cap de llista en lloc de *l'ala Delta* **Trillo.** A les passades eleccions **Montesinos** també soportà un altre *cunero,* l'ex-ministre **Juan Rovira Tarazona.**

RAFA GIL

Pere Agramunt, el gran triomfador.

Castelló-província no té problemes, perquè l'ex-president regional del PP, **José María Escuin,** obrira de nou la llista de la dreta. Però, tornant a València, tot és un ball curiós de vencedors i marginats. L'entrada al PP de **Pere Agramunt,** un home de **José Antonio Segurado,** ex-president de la versió valenciana de CEOE, la CEV, ho va canviar tot.

Agramunt, que manté fitxa popular des de la primavera d'enguany, ha volat ràpidament més enllà de la lluna. És el primer de la llista a San Jerónimo-Madrid, és el candidat a president regional dels conservadors valencians i és també, tirant fora la *crítica* **Rita Barberá,** l'esperada promesa popular per a governar la Generalitat. Ocupa, a més, la proa de la candidatura per

RAFA GIL

Sanchis Perales a Madrid i Rita Barberá fora de llistes.

València, havent desplaçat el que va ser *cunero* en les generals de 1986, el madrileny ex-tresorer d'AP-PP, **Ángel Sanchis Perales,** que ara ha tornat a la capital d'Espanya per obra i gràcia de la voluntat d'Agramunt i del permanent descontentament de l'equip valencià dels populars. **Perales** es trobava en desavantatge a València i avui és setè per Madrid, per sota d'**Aznar** i **Martín Villa.**

Però hi ha més sorpreses rellevants en plena pre-campanya. La dimissió, «per falta d'ajuda, suport i representació» de la diputada autonòmica i presidenta del grup popular de les Corts Valencianes, **Rita Barberá,** i del seu portaveu, **José Rafael García-Fuster,** ha estat la gran canonada del mes. **Barberá i Fuster** s'havien enfrontat profundament a **Sanchis Perales,** i, contra les seues teories i les de **Montesinos** —«la regionalització és una entelèquia»—, demanaven una major identitat regional del PP. **Barberà** i **Fuster** també s'havien oposat, al igual que **Martín Quirós,** a la gestora que ha ajornat el Congrés conservador popular fins a desembre —havia de ser a l'octubre—, i que està copada pels *oficialistes.*

A la llista popular ha aparegut, en pujada astronòmica, el catedràtic de Dret a Madrid, **Gaspar Ariño,** segon al Congrés, un jurista molt estimat per **Fraga** que ha fet descendir el dirigent cristià **García Margallo. Vicent Hernández,** president de l'Associació Valenciana d'Agricultors, en quedà definitivament fora, i **José Luis Ibarra,** portaveu del PP a la Diputació i candidat contra **Agramunt** al congrés de desembre, baixa fins al setzè pis de la llista. **Ibarra,** que junt amb **Barberá** havia demanat a **Fraga** més poder regional, ha intentant firmar amb Agramunt un pacte de suport, a canvi de ser vice-president provincial el dia que l'ex-capitost patronal passe a ser president regional. Però, com sempre, les ordres de **Fraga** són sagrades. □

El món de l'any mil en una obra que és alhora el retrat de l'època dels trobadors i una novel·la de cavalleries apassionant. Un dels grans èxits del llibre català dels últims anys, ara en edició de butxaca. Més de 30.000 exemplars venuts.

El Cangur, 118. 208 pàgines

La història d'una noia marcada per un destí tràgic en una novel·la escrita per Yann Queffélec, premi Goncourt. Un dels joves novel·listes francesos més prestigiosos de l'actualitat.

El Balancí, 221. 192 pàgines

La sorpresa més esclatant que s'ha donat a conèixer en la literatura italiana en els últims deu anys: un genial *outsider.*

Venècies, 23. 200 pàgines

LES PÈRDUES PER INUNDACIONS AL PAÍS VALENCIÀ, SUPEREN ELS 14.000 MILIONS DE PESSETES

El ball de les xifres

Després de la tromba d'aigua que la setmana passada va assolar les comarques del País Valencià, ha començat l'anàlisi de les pèrdues. Des de diverses conselleries, amb el 29 d'octubre a tocar, s'ha tractat de minimitzar ara els efectes de la tempesta.

Nel·lo Pellicer

Encara que en un primer moment el govern valencià havia defugit de donar xifres de les pèrdues, el dimecres passat, la Conselleria d'Agricultura i Pesca va fer públic un informe on es recull una primera anàlisi de les pèrdues que de cultius i infrastructura ha sofert el País Valencià.

Segons aquest informe, els danys al País Valencià ascendeixen a més de 14.000 milions de pessetes. Aquesta xifra inclou els cultius horto-frutícoles i la infrastructura de la xarxa viària, molt afectada a causa dels aterraments. L'arròs ha estat el cultiu més afectat de tots. Segons l'informe, les pèrdues ascendeixen a uns 3.900 milions, encara que per a Vicent Hernández, president de l'Associació Valenciana d'Agricultors, ascendeixen a vora 8.000 milions de pessetes. La caòtica situació del sector arrosser ha desencadenat una *psicosi de ruïna* entre els llauradors.

D'altra banda, les pèrdues en la infrastructura ascendeixen a vora 3.500 milions a València, més de 5.000 a Alacant i uns 400 a Castelló. Entre les comarques més afectades quant a equipaments viaris hi ha l'Horta, les dues Riberes, la Foia de Bunyol, la Vall d'Albaida, la Safor, la Costera i el Baix Segura.

A Mallorca, dijous passat, el president del Govern Balear, Gabriel Cañellas va fer pública la xifra de pèrdues a les Illes, que finalment s'ha situat en 10.200 milions de pessetes. A més, el consell de govern celebrat el mateix dia va demanar la declaració de zona catastròfica al govern central. Pel que fa a les comarques del País Valencià, s'espera que en el consell de govern pròxim es demane també al govern central la declaració de zona catastròfica de les comarques més afectades. En el cultiu de cítrics, que està a les portes d'iniciar la recollida, les pèrdues no són gaire importants; encara que la llarga inundació podria provocar asfíxia de les arrels i gomosi en els arbres. D'aquesta manera i indirectament, molts arbres podrien restar inservibles pels efectes del temporal. □

RAFA GIL

Els valencians exigeixen infrastructura i mesures contra les inundacions.

Tot per salvar-nos

Ismael L. Belda

Abans i després del dijous 21 de setembre les Corts valencianes mantindran apagat el forn parlamentari. Però aquest dia, com en un lapsus, tots els diputats acudiran a la vall de la Cambra des de la muntanya russa de les llistes per negociar, els *cuneros* en viatge i el calendari de *mítings*, per a sentir el president del govern, Joan Lerma, en el debat que sempre enceta el primer període de sessions, l'estat del país. Moltes discussions obriran el foc de la batalla política més esperada de l'any, encara que una en particular serà l'agulla de pit en l'estira i amolla govern-opositors: les propostes de resolució que sobre catàstrofes per inundacions han presentat tots els grups representats al Palau de Benicarló. Totes, amb el seu programa de solucions, seran admeses a tràmit, més enllà d'allò que anuncie el Molt Honorable. Des de la declaració de zona catastròfica per a València fins a ajudes i crèdits a fons perdut per a aquelles famílies que bo van perdre tot. Perquè l'any que ve ha de ser diferent. □

In vitro país

• Durant setmanes, el nom de l'alcalde d'Alacant, **Josep Lluís Lassaleta,** ha sobrevolat pel carrer d'Alona, on hi ha la seu provincial del PSOE, com a probable candidat a la Cambra Baixa. Fer senador Lassaletta, i allunyar-lo, així, a més de 400 quilòmetres de la ciutat, ha estat des de fa anys la voluntat del president de la Diputació Provincial, **Antoni Fernández Valenzuela,** qui, segon fonts internes del partit i d'UGT, acarona el mantell del govern municipal, un poder més terrenal i menys abstracte. Lassaletta, que ja porta una dècada al capdavant de l'ajuntament i que es troba en una immensa solitud dins del partit —amb l'únic suport del president Joan Lerma i d'un gran de Madrid—, no anirà finalment a la llista senatorial, amb **Albert Pérez Ferré, Artur Lizón** i l'ex-secretari provincial en desgràcia d'UGT, **Angel Franco,** formen candidatura. Des de Sidney, Austràlia, on Valenzuela es trobaba de vacances, va fer tot l'impossible perquè *Lassa* fóra inclòs al Senat. No sabem si les telefonades eren de cobrament a destinació.

• **Josep Ramon Correal,** director del recent *Diari de Lleida,* ha manifestat a EL TEMPS que «el diari naix amb mentalitat de ser número u a les comarques de Lleida i que el fet de ser en català no és un hàndicap, al contrari, un factor que juga a favor del creixement del diari perquè són justament les generacions més joves les que no tenen cap dificultat amb el català».

El director del mitjà recentment catalanitzat i reconvertit, creu fermament que «a mitjà o llarg termini podem arribar a passar davant de *Segre* i *La Mañana*», els altres dos rotatius en espanyol de la capital del Segrià.

Amb el *Diari de Lleida* ja són cinc els diaris redactats íntegrament en català a Catalunya mentre que alguns mantenen encara fórmules més o menys bilingües i d'altres es fan íntegrament en espanyol —els més venuts.

Segons el seu director, «el *Diari de Lleida* pretén ser un mitjà molt atractiu visualment i de disseny acurat i modern». Sens dubte, la premsa catalana ha patit sovint la malaltia anomenada «estigma del full parroquial», superar-la seria girar la truita.

• Les telefonistes de la TVV estan pensant de preparar oposicions al Ministeri de Justícia o a una tranquil·la biblioteca d'algun poble del Pirineu. Tot per salvar la seua salut, ja que les xiques es troben a punt d'infart. La culpa és dels centenars de teleaddictes a

TV3 que, des de l'altra punta del telèfon, truquen per a reclamar la cadena perduda. Le dones suporten, a més, un bon grapat de contundents insults al senyor director general de l'Ens, **Fabregat,** expressats en totes les varietats dialectals del català, i també en andalús, extremeny, i castellanolleonès. Fabregat encara no ha passat per la centraleta a solidaritzar-se.

• Coincidint amb la Diada Nacional de Catalunya, la revista d'informació i opinió, d'abast comarcal —el Bages— *El Pou de la Gallina,* editada per l'associació cultural del mateix nom a la ciutat de Manresa, ha tret en el número 26 un extens reportatge on se'ns proposa una interessant anàlisi de l'independentisme català. Les diferents organitzacions independentistes, un acostament sociològic i la repressió per part de l'estat espanyol, són els tres eixos que componen el reportatge. Un tema tractat, segons l'editorial —i ja és una bona declaració d'intencions—, «amb un afany primordialment aclaridor, sense sentimentalismes, ni que sigui per veure que entre el MDT i CiU hi ha molt més que matisos». I afegeix: «...hem volgut plantejar allò de què molts parlen i poc sovint s'escriu. Si no és confusament i arran d'un atemptat...».

Amb el regust de l'Onze de Setembre, i quan encara es troben engarjolats deu dels onze detinguts en les manifestacions, en l'any en què més massiva ha resultat la presència del jovent, la revista, ens fa l'efecte que és particularment encertada.

ELS CRÍTICS, UN CORCÓ QUE MINA EL PSOE MONOLÍTIC

Manifestar les dissidències

En el PSOE, la divisió del socialisme de Biscaia i la pressió indirecta de la UGT sobre el partit, han donat lloc a una nova etapa en el debat sobre el futur del socialisme que sempre sembla apuntar, però que mai acaba de desenvolupar-se fins a les últimes conseqüències.

J. Hernández

Ricardo García Damborenea, el fins fa uns mesos líder indiscutible dels socialistes de Biscaia, ara relegat pels seus propis companys, ha llançat una crida per a organitzar un corrent d'opinió dins el PSOE que es dirà Democràcia Socialista.

En la seua crida, que va prendre la forma de carta a Felipe González en un mitjà de comunicació privat, el dirigent socialista basc acusa la direcció del PSOE de no permetre el debat intern, d'ofegar totes les crítiques i de no impulsar la discussió sobre els problemes actuals en la societat espanyola per a arribar a acords sobre les solucions més desitjables.

RAFA GIL

El corrent encapçalat per García Damborenea no té perfils ideològics clars.

Però el principal efecte de la crida de Ricardo García Damborenea ha estat el d'escandalitzar importants sectors del mateix PSOE pel fet d'haver-se produït en plena pre-campanya electoral i en un to qualificat d'excessiu.

No obstant, la carta del dirigent socialista basc al president ha aconseguit ja adhesions. Encara que, en un primer moment, altres dirigents del PSOE van ironitzar sobre l'organització d'un corrent integrat per una sola persona, des de fa unes setmanes Ricardo García Damborenea ha rebut mostres de solidaritat i suport per part d'algunes personalitats del partit que havien ocupat càrrecs d'importància, fins i tot en el govern.

En aquest darrer cas tenim l'ex-ministre d'Obres Públiques, Julián Campo, que ja s'havia alineat amb García Damborenea amb motiu del debat sobre el 14-D. Una altra de les persones que s'integraran en el corrent Democràcia Socialista és l'esposa de l'ex-ministre citat, Pilar Llopis, filla del que fou secretari general del PSOE, Rodolfo Llopis, desplaçat per Felipe González en el famós congrés de Suresnes.

La principal aportació al moviment desencadenat per Ricardo García Damborenea va d'ex-alts càrrecs del Ministeri d'Economia i Hisenda que havien ocupat càrrecs amb Boyer i que, en canvi i paradoxalment, són avui els principals crítics, des de dins del PSOE, de la política econòmica que porta endavant Carlos Solchaga des del govern socialista. Es tracta, principalment, de Luis de Velasco, ex-secretari d'Estat per a l'Economia i teòric d'una alternativa que defensa, amb la benedicció d'Alfonso Guerra, des del Programa 2000; i Juan Francisco Martín Seco, ex-alt càrrec d'Hisenda, destituït per discrepàncies amb Josep Borrell.

El moviment crític que ha anat organitzant-se al voltant d'aquests tecnòcrates que van fer les seues primeres armes en el Ministeri d'Economia i Hisenda i al costat de Ricardo García Damborenea, no té perfils ideològics clars. El programa del nou corrent es basa en una afirmació genèrica de falta de democràcia interna, d'acusacions a la direcció socialista de no propiciar debats sobre els problemes existents i, per tant, tampoc l'elaboració des del partit de propostes sobre les millors solucions a aquests.

A l'acusació d'ofegament de les dissidències i de la falta de respecte per la llibertat d'expressió dins el PSOE, els integrants de Democràcia Socialista defensen una nova relació amb la UGT i una nova política econòmica, encara que no han fet, per ara, una proposta completament elaborada sobre aquesta necessària política econòmica alternativa.

Amb aquests pocs elements és difícil definir un corrent en el qual alguns dels seus dirigents s'autoproclamen socialdemòcrates. En qualsevol cas, Ricardo García Damborenea afirma que compta amb deu mil firmes de suport i que, en el pròxim congrés del PSOE, conquistarà una bona part de la direcció del partit.

Si això es produeix, García Damborenea els haurà fet l'ullet, a Felipe González i a Alfonso Guerra, els quals decidiren, fa temps, moure els peons per a derrotar-lo a Biscaia, on a les seues crítiques a la direcció del partit, el dirigent socialista biscaí unia unes posicions sobre el problema basc, de gran duresa amb els nacionalistes, que no casaven amb l'estratègia actual del socialisme governant, i aleshores, haurien d'admetre, els seus discursos, tradicionalment durs amb la direcció i corroborats ara per unes noves forces generades en tot l'estat.□

Des d'El Retiro

La mort en campanya

La campanya electoral oficial és aquesta vegada molt curta, però els partits i els grups polítics fa temps que fan campanya pràctica. Es, doncs, una campanya llarga i, com moltes altres vegades, amb la presència de la mort. La mort de la fiscal de l'Audiència Nacional, **Carmen Tagle**, assassinada per membres d'ETA, ha estat de fet un manifest electoral i ha marcat el començament d'una campanya feta cap al suport social d'aquesta organització: els votants d'Herri Batasuna.

L'assassinat de Carmen Tagle, una fiscal que s'havia caracteritzat per la seua duresa, marca importants canvis en la tàctica de l'organització terrorista basca. Els Grupos de Resistencia Antifascista Primero de Octubre (GRAPO) havien atemptat en alguna ocasió contra representants del poder judicial. ETA, per contra, havia atemptat contra polítics, contra policies, contra militars i també contra moltes persones que no tenien res a veure amb els objectius d'ETA. Jutges i fiscals, però, estaven al marge.

Hi ha hagut un canvi. La dispersió de presos d'ETA que du a terme el govern sembla una mesura molt molesta per a l'organització perquè pretén donar un tracte diferenciat a cada pres en funció de la seua disposició cap a allò que es diu la *reinserció* i, per tant, traure del control de la direcció d'ETA un bon nombre dels membres empresonats. L'organització ha donat una resposta irada, amb atemptats en primer lloc, contra funcionaris de presons; després, quan les mesures de protecció dels treballadors de les presons han estat reforçades, el punt de mira dels atemptats s'ha dirigit cap als representants del poder judicial, en un intent de fer veure als presos que els atemptats es fan contra persones que tenen relació directa amb la seua situació.

Si l'assassinat de Carmen Tagle va deixar la policia amb l'habitual sensació de sorpresa i desinformació després d'un atemptat, el govern féu veure uns dies després que pot donar també importants colps d'efecte en la lluita enfront d'ETA. L'operació contra el *comando Araba,* desenvolupada per més de vint membres de la Guàrdia Civil, ha estat un d'aquests colps d'efecte. Dos dels més importants activistes d'ETA, *Manu* i *Txiribita* resultaren morts, i la Guàrdia Civil detingué 26 presumptes col·laboradors d'ETA i aprehengué 270 quilos d'explosius i 15 armes llargues. Potser aquest colp ha anat preparant-se molt de temps, molt abans que es convocaren les eleccions. Però s'ha executat en pre-

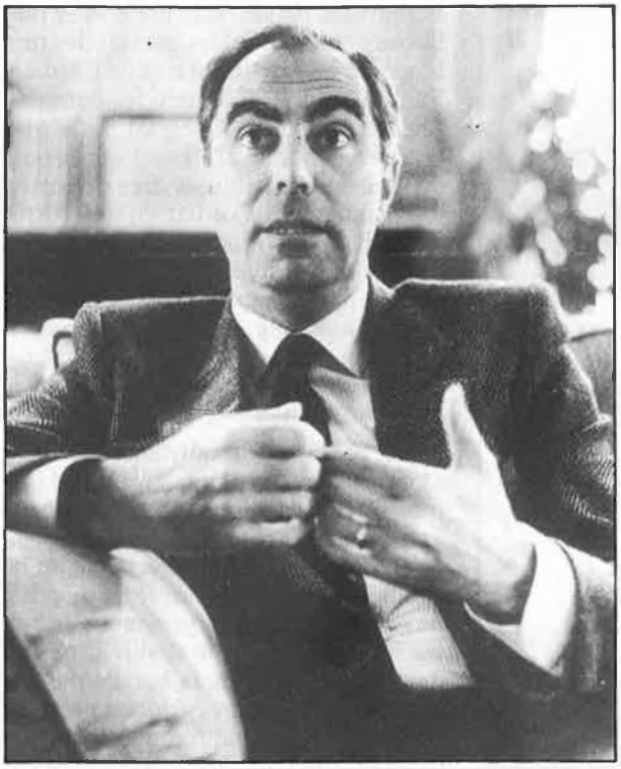
Corcuera, no compon bon cartell a Euskadi.

De Carvajal, amb el futur emboirat.

Manuel Muñoz

Fèlix Pons, massa avorrit per a escandalitzar.

Dolores Ibarruri.

campanya i, sens dubte, juga electoralment a favor del govern per a una part important dels votants.

Candidatures emboirades

Una acció electoralment rendible per al govern, doncs. El ministre responsable, però, **José Luis Corcuera**, no en collirà directament els fruits perquè —això almenys sembla en el moment d'escriure aquestes ratlles— s'ha quedat definitivament sense lloc en les llistes. Els socialistes de Biscaia no el posaran en les seues, com ell volia, perquè sembla que pensaren que no feia gaire bon cartell allà el ministre de l'Interior. A Madrid aspirava a un discret vuitè lloc en la llista de la Federació Socialista Madrilenya, i quan veié que ho tenia pelut s'afanyà a dir que renunciava.

En el moment d'escriure aquestes ratlles encara és un misteri si aquest vuitè lloc al Congrés per Madrid serà ocupat o no per **José Federico de Carvajal**, president del Senat tot just dissolt. Ell també digué a temps que no tenia massa interès i, fins i tot, que al Senat no volia anar i, menys encara, tornar a ser president d'aquesta Cambra.

Vides paral·leles però molt diferents les de De Carvajal i **Fèlix Pons**, aquest darrer, president del Congrés acabat de disoldre. De Carvajal ha estat protagonista d'un escàndol esbombat per les revistes dites *del cor,* amb la seua separació matrimonial i l'idil·li amb **Elena Boyra.** Aquestes circumstàncies sens dubte han emboirat el futur de De Carvajal com a president del Senat. Abans que li digueren que no tornaria a aquesta presidència, ell mateix hi ha renunciat voluntàriament.

Pons, seriós i avorrit, no ha protagonitzat cap escàndol. Ha estat bon xic i fins i tot aconseguí que Fidel Castro diguera d'ell que és «un tipejo fascistoide». Això, ben mirat, pot haver estat considerat un mèrit important per la direcció del PSOE. Siga com siga, Fèlix Pons repeteix i De Carvajal no. No és tampoc que aquest darrer siga massa brillant, no. Senzillament, s'ha bellugat i, com es podia esperar, no ha eixit en la foto. Diferent és el cas del vicepresident del govern, **Alfonso Guerra**, que pot tenir amants i fills fora del matrimoni sense conseqüències polítiques. Es tracta, però, d'un cas molt diferent perquè és Alfonso Guerra qui fa la foto.

Dolores

En aquests moments pre-electorals **Dolores Ibarruri**, *Pasionaria,* un dels mites de la República i la guerra civil espanyola està entre la vida i la mort. Quan escric aquestes ratlles es troba molt greu. Si aquests dies es produeix la seua mort, haurà estat una broma del destí fer-la coincidir amb la campanya. Dolores té 93 anys i, malgrat la seua presència física dels darrers anys, l'última campanya electoral en què participà fou la de 1936. □

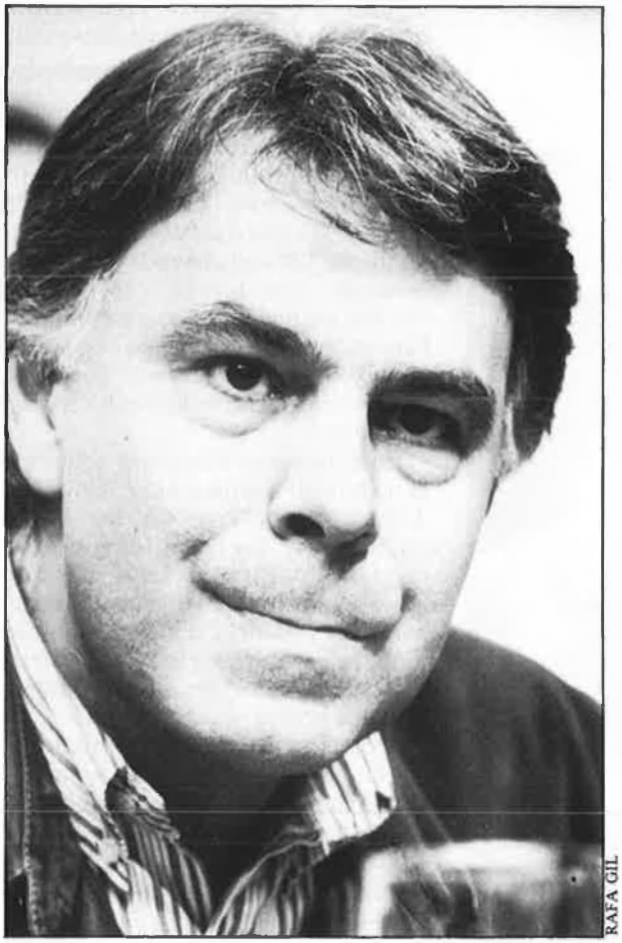
EL GOVERN MOSTRA EL CAMÍ DE LA NOVA ESTRATÈGIA ANTITERRORISTA

El pacte de mai acabar

Felipe González vol un nou pacte antiterrorista per a després de les eleccions que li permeta noves iniciatives negociadores. Amb aquest acord, el govern socialista espera trobar un marge de maniobra suficient per arribar a una entesa amb la direcció d'ETA.

Josep Ma. Sanmartí

Les inevitables giragonses dialèctiques provocades per l'assassinat el dia 12 de la fiscal de l'Audiència Nacional, Carmen Tagle, no han pogut evitar la impressió que aquesta vegada ETA ha sabut triar des del punt de vista polític el seu objectiu-víctima i que les autoritats estatals no han tingut més remei que palesar la seva preocupació. Una de les conseqüències més immediates d'aquest neguit governamental fou la proposta feta pel president Felipe González mentre exposava els resultats de la visita oficial del president de l'Equador, Rodrigo Borja. El primer ministre va dir que després de les eleccions del 29 d'octubre caldrà buscar un nou consens antiterrorista entre totes les forces parlamentàries. L'endemà, davant del primer ministre turc, Felipe González va precisar que aquesta oferta no significa una revisió del consens existent des del 5 de novembre de 1987, sinó una ampliació, un complement, i va admetre que demanar algunes extradicions d'*etarres* «seria una bona idea».

RAFA GIL

Felipe González no precisa les noves mesures a prendre.

¿Per què Felipe González comença a preparar el terreny per a un nou acord antiterrorista després de les eleccions? Sense dubte perquè té la intenció de prendre noves iniciatives pacificadores i li cal el suport de les altres forces polítiques, de l'anomenat «bloc democràtic». El primer ministre no va voler precisar el contingut d'aquesta proposta, adduint que no és oportú endegar aquest debat en període electoral, però una breu anàlisi de la situació pot il·lustrar per on poden anar els trets.

Les experiències recents han demostrat que en qualsevol procés negociador el govern manca de marge de maniobra suficient per arribar a una entesa amb la direcció d'ETA. Segons diverses informacions publicades, en les converses d'Alger d'abril passat les dues delegacions havien arribat a un principi d'acord, però l'ala radical d'ETA per un costat i els partits polítics (especialment el PP i els partits bascos) per l'altre el sabotejaren per creure que el govern havia entrat en terrenys que només poden tractar i decidir les forces parlamentàries. És a dir, que malgrat el pacte de Madrid i el d'Ajuria Enea, el govern no disposa d'una carta bàsica com poden ser unes converses secretes.

Això no obstant, els atemptats posteriors, i sobretot el de la fiscal Tagle, han demostrat que si bé el govern té guanyada la partida a la llarga, ETA pot convertir aquest procés final en una agonia inacabable que provocarà nombroses baixes, algunes d'elles políticament tan sensibles com els dos militars del mes de juliol o el de Carmen Tagle. Deixant de banda les consideracions humanes, el desgast per al govern seria enorme i fins i tot es podrien produir incidents greus dins del sistema democràtic. Confiar en una sortida exclusivament policíaca seria gairebé suïcida, després que la policia no s'hagi apuntat cap èxit rellevant des de fa dos anys i mig. En aquests moments hi ha una mena d'empat, que pot ajornar la solució definitiva fins d'aquí a molts anys.

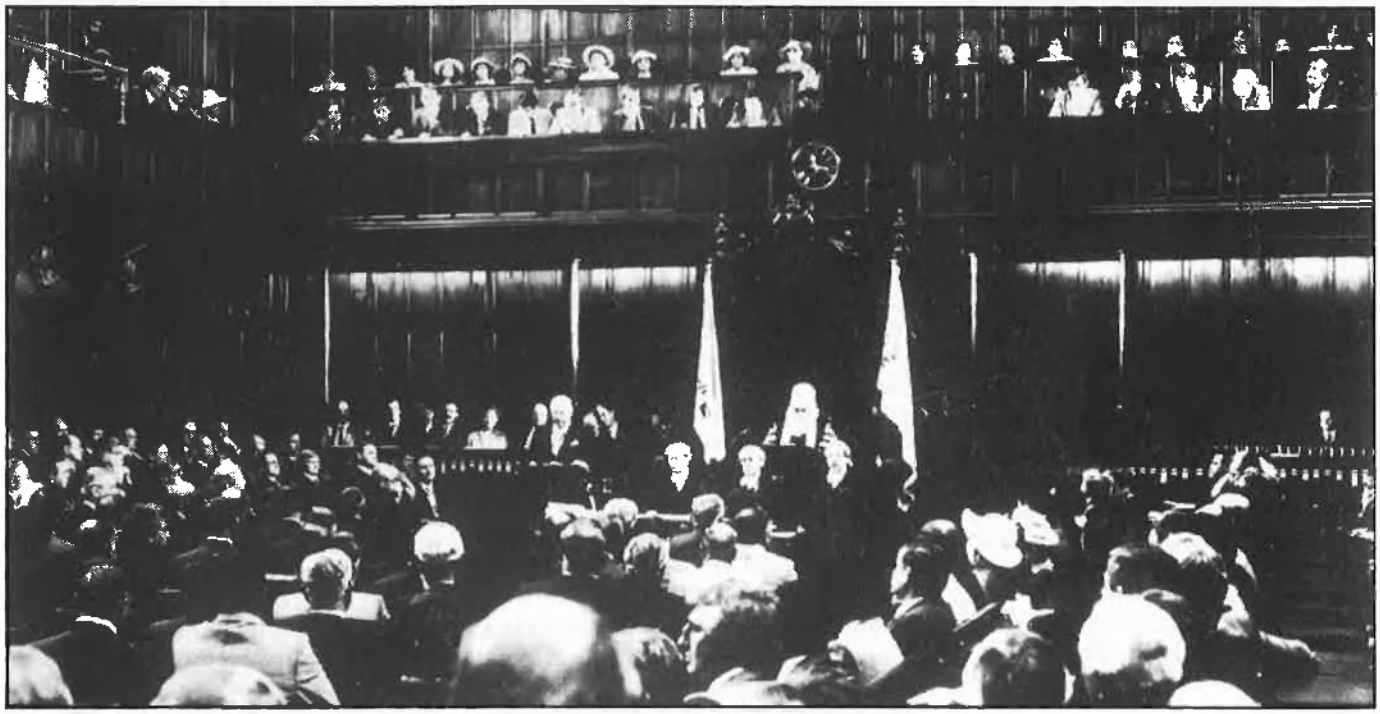
En aquestes circumstàncies Felipe González ha aixecat una mica el vel per mostrar quina serà la seva estratègia antiterrorista, si guanya les eleccions. No li interessa introduir el debat en la campanya electoral perquè no disposa de gaires trumfos per presentar, i d'altra banda és cert que és difícil parlar de consens enmig de la batalla per recaptar vots. Per un costat es pressionaran els *etarres* empresonats amb mesures com la seva dispersió, per l'altre s'amenaça els caps *etarres* deportats a altres països, com la República Dominicana. No seria gaire difícil aconseguir que el govern dominicà lliurés els sis *etarres* que té i que aquests anessin a parar davant d'un tribunal espanyol. Això certament satisfaria l'opinió pública, desitjosa de venjança, i tranquil·litzaria els col·lectius més colpejats pel terrorisme. I de passada esveraria els sectors d'ETA més vulnerables o menys radicalitzats. ETA al seu torn intenta espantar amb atemptats selectius els cossos encarregats de dur a terme aquesta política, com poden ser els funcionaris de presons, que van protagonitzar un llarg conflicte amb el Ministeri de Justícia arran de l'atac sofert per la mare d'un d'ells.

Per aplicar aquesta estratègia a Felipe González li cal ampliar l'acord antiterrorista i disposar de més marge de maniobra que el que tenia la primavera passada. Com quan s'aplicava la llei antiterrorista derogada. Altrament es pot tornar a enredar amb discusions eternes amb els partits, que veuen de molt mal ull aquestes insinuacions, tement quedar marginats d'algun acord polític. □

SUD-ÀFRICA: PRIMERA MANIFESTACIÓ AUTORITZADA CONTRA L'"APARTHEID'

Canviar abans del canvi

A Sud-àfrica, algunes coses comencen a canviar. El fet que el govern d'aquell país haja autoritzat una protesta pacífica contra l'"apartheid' així ho indica.

Interior del Parlament sud-africà.

Vicent Partal

Dimecres 13, per primer volta en dècades, el govern sud-africà autoritzà una manifestació contra l'*apartheid*. Tingué lloc a Ciutat del Cap i recorregué el poc més d'un quilòmetre que separa la catedral de l'edifici del Parlament. Segons l'estat d'excepció, aquesta manifestació hauria d'haver estat prohibida. I, a més, una llei anterior prohibia qualsevol manifestació que es dirigís cap al Parlament. El nou govern, doncs, es va saltar dues lleis en autoritzar-la. ¿Per què?

Segurament hi ha dues raons. La primera, la presència de l'alcalde blanc de Ciutat del Cap entre els convocants, i la segona, que aquesta era la prova de foc dels propòsits reformistes de Frederik de Klerk. Haver-la prohibit, haver-la dissolt, hauria equivalgut a ensorrar les promeses de reforma de l'*apartheid* que l'han portat a la presidència de Sud-àfrica (ni que siga només amb els vots dels blancs).

La manifestació se celebrava contra la brutal actuació policial de la nit de les eleccions i va ser un èxit de convocatòria —segurament unes 50.000 persones. Aquesta brutalitat ha fet penjar d'un fil la possible reforma del sistema racista de Pretòria. Les organitzacions d'oposició, especialment el Moviment Democràtic de Masses, van advertir, tot just produir-se, que mai havien cregut en les promeses de De Klerk i que aquella era la confirmació que feien ben fet. Després de la manifestació, però, aquestes mateixes organitzacions van parlar de dialogar amb el govern buscant una eixida negociada. El canvi de llenguatge havia estat provocat per l'actitud del nou president, que en un gest sense precedents, havia desafiat dues lleis per a permetre la concentració.

I sens dubte, la presència de l'alcalde de Ciutat del Cap entre els manifestants havia estat la raó que havia convençut definitivament De Klerk per a autoritzar la manifestació.

Aquesta presència, però, té un significat que va més enllà de la pura pressió al president. És la demostració que hi ha una franja de l'electorat blanc (fins ara, en la realitat, l'únic important) que està totalment cansada de l'*apartheid*. (I no endebades, sinó per les greus conseqüències econòmiques que aquest comporta.)

Aquesta franja és la que parla ja obertament de la presència de quadros negres en els alts nivells de direcció de la seua empresa, la que convida mestissos o indis a participar en les seues festes, la que no té problemes a compartir taula en el Hard-Rock (el restaurant de moda a la platja de Ciutat del Cap) o en el Blues amb gent que fa dos anys ni tan sols hi hauria pogut entrar.

Sud-àfrica ha canviat molt. Perquè la pressió dels seus ciutadans no blancs i la internacional han aconseguit exhaurir una societat que es creia autosuficient. I ha canviat prou perquè el seu màxim dirigent viole les lleis de l'*apartheid*. Són canvis que auguren el canvi que haurà d'arribar tard o d'hora: el final de l'*apartheid*. Un final difícil però inevitable. □

EL FMLN, DISPOSAT A ABANDONAR LES ARMES

La pau, a punt d'arribar a El Salvador

Les delegacions del Front Farabundo Martí d'Alliberament Nacional (FMLN) i del govern d'El Salvador es reuniren la passada setmana a Mèxic per trobar una fórmula que posi fi a la guerra que dessagna el país centramericà des de fa nou anys. Les converses deixaren clares les posicions de les dues parts, disposades a cedir, sobretot en el cas de la guerrilla.

Antoni Castel

Sorprenent, però, és que el que no aconseguí el demòcrata-cristià José Napoleón Duarte, ara en fase terminal del seu càncer, ho obtingué el nou president Alfredo Cristiani, l'element més presentable de l'Aliança Republicana Nacionalista (Arena), d'extrema dreta, demostrant una vegada més el fracàs de la política de Ronald Reagan a Centramèrica.

A Mèxic, el FMLN, per veu de Joaquín Villalobos, oferí endegar un «alto-el-foc definitiu» el pròxim 15 de novembre i reincorporar el moviment guerriller a la vida política abans del 31 de gener de 1990, sempre que el govern de Cristiani compleixi certes condicions: depuració dels membres de les Forces Armades implicats en la repressió; reforma dels sistema judicial i avançar la data de les eleccions legislatives i municipals previstes per a 1991.

De Mèxic, com era d'esperar, no ha sorgit cap acord important, encara que la reunió es pot considerar un èxit perquè anticipa una solució, no absent de tensions, d'un conflicte que només fa un any estava totalment bloquejat per la intransigència d'un Duarte més preocupat a arribar viu al final del mandat presidencial que de pactar amb una gerrilla incapaç de progressar políticament i militarment.

El diàleg entre el FMLN i el govern d'El Salvador és el fruit dels molts canvis que s'han produït a la zona. En primer lloc, el relleu de l'ineficaç Duarte. En segon, la moderació en les pretensions originals de la guerrilla. Finalment, i potser és el factor més important, la influència dels acords d'Esquipulas. No es pot negar que, malgrat les interferències nord-americanes, Centramèrica està més prop que mai de deixar de ser el volcà que era fa només dos anys, quan se signaren a Guatemala els acords d'Esquipulas.

Fins ara, el president de Nicaragua, Daniel Ortega, era qui s'havia esforçat més a tirar endavant els acords. Potser, pressionat per la diplomàcia valenta del president de Costa Rica, Óscar Arias, les amenaces de Reagan, i una catastròfica situació econòmica. El recorregut d'Ortega és admirable perquè ha sabut desmarcar la *contra* i els seus protectors, i ha obert el joc electoral, cosa que demanaven l'oposició i la resta de països centramericans. Les eleccions del pròxim febrer estaran polaritzades entre Ortega, que recollirà el carisma sandinista que encara queda, i Violeta Chamorro, aquesta dona d'aparença fràgil i escàs talent polític, però que s'ha convertit en la veu dels que menyspreaven la prepotència dels comandants.

Amb una Nicaragua sense la *contra* i que es dirigeix cap a la democratització, només quedava el cas d'El Salvador per solucionar. Òbviament, Guatemala i Hondures també tenen conflictes, encara que menors. A Guatemala, s'han d'aclarir els milers de morts a mans de l'exèrcit durant els governs militars que precediren Cerezo. Aquest és un dels punts reclamats pels grups de drets humans i la coordinadora que agrupa les diferents guerrilles que encara actuen al país. Hondures haurà de desmobilitzar els prop de 15.000 elements de la *contra*, instal·lats al territori per voluntat de Washington i amb les facilitats donades per uns dirigents lacais del veí del nord. □

Internacional House

- Classes d'anglès per a adults i xiquets.
- Grups reduïts.
- Curs especial convocatòria desembre Cambridge First Certificate.
- Cursos de valencià i castellà.
- Professors natius i titulats.

Pasqual i Genís, 16 - 46002 València
Telèfon (96) 352 06 42

¿VOLS REBRE INFORMACIÓ GRATUÏTA PER CORREU DE PUBLICACIONS EN CATALÀ?

Envia aquesta butlleta (retallada o fotocopiada) a l'Apartat de Correus 303. 46080 València

Nom _____
Cognom _____
Adreça _____
Població _____

PRIMERES REPERCUSSIONS DE L'AFER DELS REFUGIATS

L'oposició s'organitza a la RDA

Llibert Ferri

La República Democràtica Alemanya celebrarà el 7 d'octubre, el 40 aniversari de la seva fundació enmig d'una de les crisis més greus de la seva història. La presència al Berlín Est, ja confirmada, del president soviètic Mikhaïl Gorbatxov, que participarà en els actes commemoratius, no suavitzarà, ni de lluny, la tensió que ha provocat l'afer dels refugiats que han fugit per la frontera austro-hongaresa: les relacions del règim comunista del Berlín Est amb el govern reformista de Budapest estan en un punt d'allò més baix, baixíssim, gairebé una situació irrecuperable. Com irrecuperable sembla la salut del president de la RDA Erick Honecker, la desaparició física i/o política del qual suposaria un primer pas cap a la descomposició del règim.

Tothom s'organitza

I sembla que la desaparició de Honecker i la crisi irreversible del règim comunista l'ensumen els nuclis d'oposició. Un nombre respectable en moviments i grups d'opinió, que comença a donar senyals de vida i de ganes d'organitzar-se. A començament d'octubre, coincidint precisament amb els actes commemoratius de la RDA, hi ha prevista una reunió de diverses organitzacions —no se sap si es farà a la llum pública o a la clandestinitat— per crear una plataforma comuna. Entre aquests grups n'hi ha que tenen bones relacions amb el Partit Socialdemòcrata de la RFA i amb els Verds. Diversos portaveus opositors han informat que en aquesta, diguem-ne conferència, s'intentarà arribar a un acord per elaborar una llista unitària de l'oposició que sol·licitaria presentar-se a les pròximes eleccions parlamentàries de la RDA previstes per al 1991. Es dóna el fet, poc conegut, que a la RDA, a més del partit comunista —anomenat Partit Socialista Unificat d'Alemanya— tenen accés a les eleccions la Unió Cristiano-Demòcrata i el Partit Liberal, però, això sí, totalment supeditats a la política dels comunistes i amb un nombre d'escons prèviament assignat. La nova oposició intentaria, doncs, aprofitar les escletxes de la legalitat.

Aquests primers i tímids indicis de canvis —més ben dit: de possibles canvis— a la RDA no té cap traducció a l'altre país ortodox d'importància, és a dir, Txecoslovàquia. Ara com ara, el règim de Milos Jakes i Gustav Husak continua utilitzant la repressió com a única resposta: l'endemà que un grup d'alemanys orientals es refugiessin a l'ambaixada de la RFA a Praga, la policia del règim va detenir Sacha Vondre, un dels dirigents més significats del moviment opositor Carta 77. El bunker txecoslovac es perfila com el més impermeable a l'onada reformista que trasbalsa l'Est. □

ELS ESCÀNDOLS DE CORRUPCIÓ DELS SEUS COL·LABORADORS FAN CAURE KOCH

Goodbye Mr. Edward Koch

Josep Morell

Una de les simbiosis polítiques més importants dels últims dotze anys, la que han protagonitzat l'alcalde Edward Koch i la ciutat de Nova York, se n'ha anat en orris, després que aquest home carismàtic i sempre polèmic perdés la candidatura a l'alcaldia del Partit Demòcrata. Koch, un jueu de qui s'havien posat en dubte en els últims temps les seves orientacions sexuals i que ell no havia mai desmentit, ha pagat els plats trencats dels diferents escàndols de corrupció política en què han estat implicats col·laboradors seus.

El guanyador dels demòcrates ha estat David Dinkins, un advocat negre, moderat, conciliador, pragmàtic i *ex-marine* que va lluitar en la segona guerra mundial, i que ha estat acusat repetides vegades pels seus enemics polítics de ser excessivament tou a l'hora de prendre decisions.

David Dinkins, que ocupa el càrrec de president del Districte de Manhattan des de fa tres anys, va aconseguir nou punts d'avantatge sobre Edward Koch en una campanya en la qual no ha faltat la polarització a conseqüència dels últims enfrontaments racials.

Molts dels partidaris del moderat Dinkins creuen que és l'home ideal per a acabar amb la violència racial i indiscriminada que s'apodera cíclicament de la ciutat dels gratacels. Malgrat que Nova York sigui una ciutat de gran tradició demòcrata, Dinkins no ho tindrà gens fàcil per a guanyar l'alcaldia en les eleccions del pròxim novembre.

El seu rival polític sera el republicà Rudolph Giuliani. Giuliani és sens dubte el prototip d'home dur que ha fet la seva carrera política exercint de fiscal de l'estat de Nova York i ha destacat per les seves intervencions en els judicis contra la màfia. Rudolph Giuliani, que té una certa semblança amb el capità Furillo de la sèrie *Canción triste de Hill Street,* serà un os difícil de rosegar.

Passi el que passi al novembre, molts són els que pensen que el panorama no canviarà a la *Big Apple (La Gran Poma)* el sobrenom amb què es coneix la ciutat de Nova York. □

ENTREVISTA AMB EL CONSELLER D'INDÚSTRIA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA, MACIÀ ALAVEDRA

«Cal que les nostres empreses inverteixin fora»

Immers en plena tasca de revolució tecnològica, Macià Alavedra, conseller d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya, analitza en aquesta entrevista la infrastructura industrial actual del Principat i aposta per una major presència de les empreses catalanes a l'estranger per tal de compensar la massiva arribada d'inversions estrangeres.

Silvia Monfort

Quin paper té la tecnologia en l'economia catalana?

—La tecnologia és bàsica en tota la política industrial actual perquè estem vivint un període de revolució tecnològica. La característica de les noves tecnologíes és que s'apliquen de manera horitzontal, absolutament a tots els processos de producció i també el màrqueting, la comercialització, la gestió, l'administració.

La preocupació de la conselleria és, de cara a la perspectiva del Mercat Únic, la competitivitat de les nostres empreses. Dins d'aquesta, hi ha quatre línies bàsiques d'actuació: la innovació tecnològica, el disseny industrial, la qualitat i la internacionalització.

D'innovació tecnològica, una part importantíssima es la creació de centres de recerca, de centres de serveis tecnològics i centres de transferència de tecnologia.

—¿Com hauria de ser el mercat de la tecnologia perquè hi hagués una bona sortida cap a l'exterior?

—La sortida a l'exterior és la competitivitat dels nostres productes i això vol dir, no únicament el preu, sinó també la qualitat, la innovació que comporten, la marca, el prestigi. En aquest aspecte la comercialització dels productes, cada vegada més la qualitat i el servei, són factors determinants, fins i tot per davant el preu.

—¿L'expressió 'benvinguda sigui la inversió estrangera', no és perillosa?

—Nosaltres, el 1987 vam tenir molta inversió estrangera. Aquest primer trimestre de 1989 ha baixat una mica, n'hi ha hagut més a Madrid i Andalusia, tot i que, d'inversió industrial, encara en té molta Catalunya, perquè la inversió estrangera comporta també inversió en serveis, en banca i la inversió immobiliària, que falseja molt les dades.

Totes les empreses inverteixen fora. Com que la nostra zona té molts al·licients i té una situació perfecta, bones comunicacions i bona cultura industrial, rebem molta inversió estrangera. El que cal és que nosaltres també invertim fora.

—¿Què s'està fent en aquesta línia?

—La Direcció General de Promoció Exterior té uns programes d'ajudes de participacions en fires, missions comercials, tot un programa de marques per a donar-les a conèixer fora, un programa de promotors de negocis, programes d'introducció de productes i empreses catalanes en els diferents mercats. Tenim les 4 oficines del CIDEM a Tòquio, Brussel·les, Nova York i San Francisco que ajuden les empreses a introduir-se en mercats.

—¿Quin nivell internacional tenen les marques catalanes?

—La manera d'estar presents en el món és a través dels productes, de la inversió i a través de les marques. Hi ha països que tenen una gran presència internacional a través de grans marques. Aquest és un dels sectors que nosaltres hem de potenciar. Però que quedi clar: la política, en aquest aspecte, la fan les empreses. Nosaltres intentem definir-ne el marc i donar un impuls modest.

—Però les empreses estan ben disposades...

—Les que volen realment créixer i aprofitar els avantatges que representa el Mercat Únic estan en aquesta línia i, per sort, hi ha grups industrials importants en el nostre país.

—¿Quins avantatges i inconvenients comporta el Mercat Únic?

—És molt diferent fer productes per a un mercat de 38 milions de persones que fer-ho per a un mercat de 320 milions. Si tens el producte adequat, competitiu, immediatament tot agafa una dimensió diferent. El Mercat Únic està fet per a crear una dimensió diferent que permeti el desenvolupament de les empreses, i això és el que les nostres empreses han de saber veure i aprofitar.

—¿I en quin nivell de competitivitat es troba Catalunya?

—Catalunya està en el bon camí, però ha de fer un gran esforç. Aquest és el gran repte de la CEE. La indústria catalana es va crear pensant en el mercat de l'estat espanyol i en aquests moments s'ha de pensar en el mercat europeu. Els nostres industrials es troben amb dos grans reptes: el del canvi de dimensió del mercat i de la competència internacional, i el segon, el repte de canvi tecnològic tan accelerat.

—¿Quina competitivitat representen els mercats del sud-est asiàtic?

—El Japó, amb el sud-est asiàtic, és una de les zones emergents del món. Japó s'ha convertit en la primera potència econòmica del món i hi ha altres països en el sud-est que estan tenint un desenvolupament molt fort, no únicament Corea del Sud, Taiwan, Hong-Kong o Singapur, sinó, últimament també, Tailàndia, i es preveu que en un futur Malàisia i Indonèsia.

Però no s'han d'oblidar tres zones més, a banda del Canadà-EEUU, Europa Occidental i el Sud-est asiàtic, i aquestes altres són l'Amèrica llatina, el nord d'Africa i els països de l'est europeu, i veure'n l'evolució.

—¿S'ha començat a prendre contacte amb els països de l'est europeu?

—Aniré a Rússia abans que s'acabi l'any; hem estat a Hongria; hi ha contactes amb Polònia, però tot això és un aprenentatge que han de fer els països occidentals, a negociar i pactar i treballar comercialment i econòmicament amb aquests països, els quals estan en una evolució i, per tant, en una indefinició econòmica. Però nosaltres no podem incidir en la política d'aquests països.

ANNA NAVARRO

«Més que el preu, la qualitat i el servei són factors decisius per a competir».

—Les normes de política monetària mampreses per l'estat per a frenar el creixement, ¿com afecten l'economia catalana?

—Evidentment afecta. Són mesures macroeconòmiques, el govern diu que ja no en farà més, que ja han produït el seu efecte. Però em sorprèn: aquest era el motiu d'avançar les eleccions, i, una vegada avançades, diuen que no cal fer res més: aquí hi ha certa contradicció.

El que s'ha fet ha estat prendre mesures bàsicament monetàries que afecten la restricció del crèdit i que refreden l'economia, sobretot en aquells productes que són molt dependents del crèdit com pot ser la construcció, l'automòbil o l'electrònica de consum. I un cert alentiment en aquest sector afecta tota la indústria en el seu conjunt. Però calen mesures fiscals que fomentin la inversió, la innovació, la projecció internacional, i que siguin favorables a la creació d'estalvi.

—¿La Generalitat prendrà mesures per a compensar-ho?

—Tota la nostra política va en aquesta línia de política microeconòmica perquè no podem fer macroeconomia. Hauria hagut de ser impulsada amb molta més força des de l'administració central i a partir dels instruments que té.

—¿Quina ha de ser la cooperació amb l'administració central?

—La cooperació en el tema d'empreses en crisi ha estat bona. En temes de política d'ajuda a determinades comarques tenim dificultats. Nosaltres, però, hem adoptat sempre una política de cooperació. En la projecció internacional hem avançant molt. El COPCA i l'ICEBS, per tot el que és la projecció externa estan en una bona línia d'informació mútua i de complementarització.

—¿Què s'està fent per a compensar el desequilibri territorial?

—El juliol vam fer una ordre segons la qual a les comarques que tenen regressió demogràfica se'ls poden donar ajudes de fins a un 20% de la inversió, i aquesta inversió comprèn el terreny, la construcció i la maquinària. Aquestes inversions es realitzaran bàsicament a través dels Consells Comarcals, però el reequilibri de Catalunya en l'àmbit rural i de serveis difícilment es farà si no s'hi dóna un complement industrial.

—¿Com està el laboratori de l'automòbil?

—Hem enviat la llei que crea l'òrgan jurídic —en el qual participem nosaltres i la universitat— al Parlament, per a fer un organisme autònom, i les obres podran iniciar-se a primers de l'any que ve. És una inversió d'uns sis mil milions de pessetes i es crearà el laboratori de l'automòbil i la pista de proves, única en l'Europa meridional.

—¿I el Parc Tecnològic del Vallès?

—El que s'està creant al Vallès és un èxit total. HI ha tot el parc científic de la Generalitat amb el Laboratori General d'Assaig i Investigació, el futur Centre d'Aplicacions del Làser, el projecte de la Planta de Química Fina, i davant el Parc Tecnològic amb empreses que han omplert tot el parc, amb un viver d'empreses, amb un Institut de Tecno-

ANA NAVARRO

«El govern central ha d'explicar mesures fiscals que fomentin la inversió».

logia i hem de pensar, ja, en una ampliació.

—¿Ampliació en el mateix parc o bé fer-ne un altre?

—L'Incasol ha adquirit les hectàrees d'una finca al costat mateix i jo tinc un projecte de Business Parc a l'àrea de Girona.

—¿Quins són els futurs projectes de la Conselleria?

—El Business Parc, el projecte d'un Institut de Cimàtica a Pedralbes, un Centre de Càlcul al servei de la investigació de les tres universitats catalanes, també a Pedralbes, i un Centre de Transferència tecnològica nou, entre el Centre Superior d'Investigacions Científiques i la Generalitat, que complementi els tres centres de transferència de tecnologia que tenim.

—¿Pot fer una avançada dels pressupostos del departament per a l'any que ve?

—Això no és política meva, sinó del govern i del Parlament i, per tant, no li puc dir res al respecte.

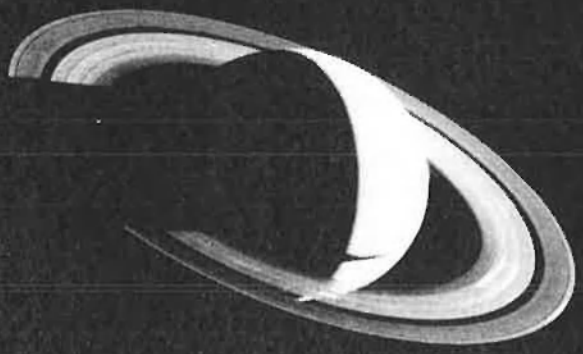
—En tot cas, tots aquests projectes futurs, ¿quina inversió representen?

—Són molts diners, però no hi entraran tots en els pressupostos de l'any que ve, perquè són projectes a llarg termini. □

SALA D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

CARRER CORREU, 3. VALENCIA TEL. 351 14 35

LA FOTOGRAFIA ESPACIAL

15 SETEMBRE/8 OCTUBRE

Laborables d'11 a 14 i de 17 a 21. Festius d'11 a 14.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

cei

CENTRE D'ESTUDIS D'ANGLÈS, FRANCÈS I INFORMÀTICA

— Cursos per a ADULTS i XIQUETS de 2 i 3 hores setmanals.
— Cursos INTENSIUS trimestrals de 6 hores setmanals.
— Preparació i matriculació per als exàmens lliures de l'Escola Oficial d'Idiomes.
— Horaris de matí, vesprada i nit.
— Grups reduïts.
— Professors natius i titulats.

INFORMÀTICA

— Ordenador per alumne des del primer dia (IBM i compatibles).
— Grups de 2, 3 i 6 hores setmanals.
— Cursos de programació BASIC, PASCAL i COBOL.

MECANOGRAFIA (només a la acadèmia de Campanar)

— Horari de matí, vesprada i nit. Grups molt reduïts. Atenció molt personalitzada.

Per a més informació crideu o personeu-vos en:

Central: Garrigues, 2, baix. 46001 València. Tel. 352 21 02.

Sucursal: Gravador Enguídanos, 51 (cantó Vall de la Ballestera). Campanar. Tel. 347 12 84.

EUROPA PREPARA L'ESTRATÈGIA PER A AFRONTAR LA INVASIÓ NIPONA

L'automòbil japonès posa la directa

Restriccions de plantilles, internacionalització de les plantes de producció i abaratiment dels costos, són algunes de les respostes que estan preparant els consorcis europeus del sector automobilístic per afrontar la pèrdua de quota de mercat davant els grans japonesos i nord-americans. Els més petits ja han perdut la competició.

Albert Vicent

Qui racionalitza primer, expandeix. Qui racionalitza l'últim, tan sols elimina llocs de treball». Categòric, segur del poder que li atorga ser el president del primer consorci europeu de la indústria automobilística, Carl Hann, cap de la Volkswagen, va presentar amb aquesta sentència els plans econòmics de l'empresa a l'assemblea general d'accionistes celebrada per la societat a finals de l'últim exercici. La conclusió pràctica, exempta de la brillantor que aquest tipus d'actes demana a l'oratòria, és un pla de reducció de plantilla que afectarà, des d'ara fins al 1993, 15.800 treballadors que tindran l'atur per destinació.

Aquesta xifra es veurà incrementada a tot Europa per mesures similars previstes per la resta dels consorcis. De fet, ja a finals dels anys 60, el mag de la Fiat, Giovanni Agnelli, va profetitzar que en el futur tan sols sobreviuran 10 consorcis a tot el món, tres als Estats Units, quatre a Europa i tres al Japó. De moment, els vaticims d'Agnelli han començat a fer-se realitat i les

societats més poderoses han iniciat la batalla per controlar marques petites de nom prestigiós. Fiat ha absorbit Alfa Romeo, Lancia i Ferrari; Chrysler ha adquirit Lamborghini; la Ford controla Aston Martin i Lotus ha passat a ser propietat de General Motors.

¿Què és el que passa en la CE perquè les grans empreses de l'automòbil estiguen duent un doble joc de reducció de plantilles i d'assegurar-se qualsevol mercat que altres marques disposaren? Senzillament, que el mercat europeu, amb 325 milions de persones, s'ha posat en el punt de mira dels consorcis japonesos i que les primeres conseqüències ja van reflectint-se en les gràfiques. Així, per cada 10 automòbils que Japó col·loca al mercat europeu, els fabricants del vell continent només poden exportar-ne un al Japó.

I amb aquest ritme els productors japonesos han aconseguit fer-se amb una quota de mercat a Europa de l'11,3% que es reparteixen Toyota, Nissan, Honda, Mazda i Subaru. La situació s'agreujarà a partir del futur u de gener de 1993 quan desapareguen les barreres estatals que diferents governs europeus han alçat per a limitar l'impacte de les importacions japoneses. A partir d'aquesta data Itàlia haurà de deixar d'autoritzar l'entrada de només 3.000 cotxes japonesos a l'any i França i Gran Bretanya hauran de suprimir les quotes del 3 i l'11 per cent, respectivament, que fins ara salvaguardaven els interessos dels seus empresaris en el sector. Els fabricants nipons, però, tenen plans més ambiciosos: implantar definitivament la seua xarxa de factories al territori europeu.

Una estratègia contundent

Estudis comunitaris preveuen que, en contrast amb els 90.000 vehicles japonesos que Europa va comprar el 1988, a mitjan anys 90 aquesta xifra s'haurà incrementat fins al mig milió, comptant turismes i vehicles industrials lleugers.

La situació respondrà a l'estratègia que els nipons han experimentat, amb indubtable èxit, als EUA, on van assajar el que ara pretenen fer amb Europa. En una primera fase els cotxes orientals van arribar en vaixell al mercat americà. Una vegada EUA va adoptar les primeres mesures proteccionistes, els japonesos van optar per instal·lar les seues factories als EUA. Això va provocar la reacció dels dos grans gegants mundials, General Motors i Ford. Ara la maniobra de Toyota, Nissan i Honda passa per tenir re-

Tàctiques diverses

Volkswagen. El primer productor europeu comença a assemblar-se en el seu comportament als grans consorcis mundials. Així, posseeix un 50% de la Shanghai Volkswagen Automotive de Xina, el 75% de Seat a Espanya, i ha associat les seues filials de Brasil i Argentina amb distribuïdors de Ford formant Autolatina, a més de tenir un acord amb Toyota per a coproduir un nou model de furgoneta a Hannover.

El 1989 les previsions de vendes se situen en 3 milions de vehicles, una xifra rècord aconseguida gràcies a la política implantada pel president de grup, Carl Hann, consistent a augmentar la qualitat dels cotxes mantenint els preus i compensant amb una reducció de costos de producció.

***FIAT.* L'empresa que capitaneja Giovanni Agnelli és molt més que un simple productor de cotxes. El consorci agrupa els sectors de la indústria d'armament, aviació i automòbil amb un volum total de negocis de quasi quatre bilions de pessetes. Fiat ha adquirit participació en la totalitat de les empreses italianes excepte en Lamborghini i Maserati, fet amb el qual ha assolit una participació en el 60% del mercat nacional i un 3% en la quota del mercat internacional. La seua última aportació a nivell mundial ha estat la posada en funcionament de la planta de producció de Cassino que, amb 439 robots, 61 aparells de raig làser i 570 carros automàtics, disposa d'un 60% del procés de producció automatitzat amb una previsió d'arribar al 70%. El seu taló d'Aquil·les és l'absència d'implantació al mercat americà.**

***NISSAN.* Segona empresa en importància al Japó, les seues activitats abracen des de l'automòbil fins a la maquinària industrial passant pel sector aeroespacial. Els seus poders són 75.000 treballadors, 40 factories implantades arreu del món i 4 bilions de pessetes de facturació el 1988. Té en marxa un pla per a duplicar la seua capacitat de producció a les plantes europees —Sunderland (Escòcia) i Barcelona— com també en la d'EUA a Tennessee. La planta de producció escocesa, que entre 1984 i 1988 ha triplicat la producció fins als 75.000 vehicles actuals, aspira a veure eixir de les cadenes de muntatge 200.000 unitats el**

La presència japonesa ha provocat els primers reajustaments de plantilla.

1992. Pel que fa a la planta de Nissan Motor Ibérica de Barcelona, es preveu una inversió de 100.000 milions de pessetes. Tota aquesta estratègia compta amb el suport d'una oferta adaptada en tècnica i disseny a cada mercat de destinació. Les investigacions tenen per suport el Nissan Technical Center, amb 5.300 tècnics, i el seu homòleg nordamericà instal·lat a Michigan. Tots dos estan interconnectats via satèl·lit a l'espera que en el futur s'incorpore un tercer amb base a Sunderland, el qual intercanviarà informació amb la planta que Nissan obrirà al Parc Tecnològic del Vallès.

FORD. **L'empresa que dirigeix Donald Petersen ha assegurat el seu primer lloc a nivell mundial en base a una política de reducció de costos —80.000 llocs de treball han desaparegut—, i un finíssim ajustament de la producció a les possibilitats de les plantes de producció, ajudada per una divisió internacional del treball amb models de categoria mitjana per al mercat europeu i models propis per als EUA i Àsia. Participa en la distribuïdora Autolatina, té acords de coproducció amb Nissan i és soci majoritari de les angleses Aston Martin i AC, i participa en la coreana Kia Motors.** □

VICENTE JIMÉNEZ

Alfa Romeo, amb Lancia i Ferrari, ha passat a ser propietat de Fiat.

presentació en els tres principals mercats del món, Europa, EUA i Àsia, per tal de produir allà en solitari o en cooperació amb altres fabricants. En contrast amb això, els fabricants europeus, des que Volkswagen va tancar la factoria de Westmoreland, tan sols arriben a EUA amb exportacions. Únicament el tímid intent de la FIAT de construir al Japó, conjuntament amb Mazda, la sèrie Lancia a partir del 1990 ha trencat el derrotisme europeu.

Davant d'aquesta ofensiva els productors nord-americans han sabut reaccionar, i en lloc de presentar batalla frontal, han associat els seus esforços amb els japonesos. Així, General Motors participa en el 41,6 de les accions de la japonesa Isuzu i en el 5,3 de la Suzuki, alhora que comparteix *fifty-fifty* amb Toyota la New United Motor i posseeix la meitat de les accions de la coreana Daewoo. Chrysler ha arribat a un acord amb Mitsubishi i la Ford ha implantat els seus poders en Mazda, Nissan i la coreana Kia Motors.

Mentre totes aquestes aliances es produïen, els constructors europeus s'han deixat dur per les xifres, on Europa, amb 15,3 milions de turismes i furgonetes a l'any, apareix com la principal potència mundial del sector, per davant d'EUA, amb 13,2 milions i Japó amb 12,7 milions.

D'altra banda, les vendes dels consorcis continentals s'han incrementat en l'últim exercici, gràcies a la confluència en el temps d'un *boom* automobilístic i una lluita centrada encara en el control del mercat americà.

Tota aquesta conjuntura ha ocultat una realitat més preocupant per a les factories europees: tant els japonesos com els nord-americans han guanyat la partida en l'estandardització de programes, l'organització de les empreses i, sobretot, la rendibilitat de la producció.

Per exemple, els americans han sabut reduir el nombre de peces de producció pròpia per a passar a adquirirles a empreses proveïdores implantades a tot el món, sobretot a Àsia i Amèrica Central, on el sous són una desena part que els que es paguen a les centrals. Aquesta maniobra no l'han sabuda executar encara els constructors europeus.

A més, els costos de producció europeus superen quasi en 1.000 dòlars per unitat els costos japonesos. Un factor al qual cal afegir el fet que l'oferta europea estiga dividida en compartiments estancs, cada un dels quals produeix models propis. La incompatibilitat dels processos de producció de l'alemanya Volkswagen, la italiana Fiat o el tàndem francès integrat per Peugeot i Renault contrasta amb l'oferta més homogènia que presenten els productors japonesos.

Excedents cap a Europa

El 1987 la indústria automobilística nipona va produir 8 milions d'unitats de les quals tan sols 3,2 milions es van matricular al seu país d'origen. La resta va ser destinada a l'exportació. A més, de les fàbriques japoneses ubicades als EUA van eixir 580.000 unitats més. Les previsions de cara al 1992 apunten que entre Japó, Corea i altres estats asiàtics eixiran al mercat 10,1 milions de cotxes i tan sols 5,3 milions podran ser venuts en els seus mercats naturals. L'objectiu aisàtic és, per tant, inundar el mercat únic europeu una vegada aquest quede lliure de traves comercials a la importació.

L'estratègia japonesa, basada en una gestió agressiva i uns costos de producció menors que els europeus, compta, a més, amb el suport governamental. Així, el MITI (el Ministeri de Comerç i Indústria) té previst en la seua planificació del sector que en el futur tan sols continuen tres fabricants: Toyota, Nissan i Mitsubishi. Els dos primers perquè realment estan al capdamunt del rànquing japonès del sector, i Mitsubishi, que és la cinquena potència del país, perquè té darrere un consorci mixt d'armament, acer, avions, i primeres matèries que el situen, fins i tot, per damunt de General Motors.

Junt amb l'increment en la lluita pel control de les quotes de mercat, l'avanç japonès provoca, si més no, la reestructuració de les plantilles, amb reconversions importants, i profunds canvis en la jornada laboral, que en algunes plantes ja és de tres torns per tal de fer més rendibles les instal·lacions. □

CRITERIS ECOLÒGICS REVIFEN LA POLÈMICA

Noves urbanitzacions a Mallorca

La febre urbanitzadora a Mallorca sembla no tenir fi. Quan quasibé tothom està d'acord a 'reorganitzar' el mercat turístic, apareixen nous intents de macro-urbanitzacions promoguts als municipis de Manacor, Pollença i Llucmajor.

Miquel Payeras

Segons el PSM, l'Ajuntament de Manacor té un pla urbanístic molt desenvolupista que, aprovat el 1980, preveu una població d'uns 100.000 habitants. Aquestes previsions demogràfiques permeten que «es produeixin actuacions urbanístiques de gran impacte paisatgístic amb totes les benediccions legals» i creen un model urbanístic extensiu. Cas típic d'aquest desenrotllisme és el projecte d'urbanització de Rotona, a 4 quilòmetres de Manacor, on es planteja fer una veritable *ciutat* per a estrangers a les 220 hectàrees de terreny de la zona.

Els promotors són el Dr. Juan R. Theler i la princesa Zu Sayn-Wittgenstein-Hohenstein, i les companyies Exaginsa, SA, i Zarzag, SA. Es comptaria amb Severiano Ballesteros, president de la companyia Trajectory, SA, de Madrid, que projectaria els camps de golf i d'esports. Les característiques del projecte són: 65.300 metres quadrats de 9 zones residencials i 4.900 més de zona hotelera; 4.730 es dediquen a altres construccions (club de golf, comerços, etc.).

Els arguments utilitzats en favor de la urbanització són de caràcter econòmic i d'imatge. Es diu que es crearan gran quantitat de llocs de treball, que hi haurà una enorme inversió, que l'ajuntament ingressarà molts diners en conceptes diversos, com llicències d'obres, etc. Quant a la qüestió de la imatge s'assegura que una urbanització com aquesta atraurà una gran quantitat de persones de la *jet* internacional, amb tot el que això suposa de propaganda per a Manacor en particular, i en general per a tot Mallorca.

Contràriament a aquestes raons, el PSM s'oposa a la urbanització al·legant que «el projecte de Rotona no crea riquesa. Fins i tot hipoteca el futur econòmic de Manacor. Destruint un dels millors paratges i paisatges de Mallorca no es fomenta el turisme de qualitat, sinó que es contribueix a la massificació i a un increment desmesurat de l'oferta hotelera. El macropojecte de Rotona crearà una activitat econòmica temporal, que, a més, no serà captada per empreses de Manacor

Noves urbanitzacions, noves agressions al litoral.

ni tan sols mallorquines. A més, Rotona està en una de les zones agrícoles més importants de Manacor i la nova ciutat es faria dins la zona agrícola, limitant una zona de marina (garriga i pinars) de gran valor paisatgístic i ecològic».

L'àrea de Capocorp és una zona d'alt valor paisatgístic i catalogada com d'elevat interès ecològic en tots els catàlegs d'espais naturals (el d'ICONA, el d'INESE i el del Govern Balear). Ara, l'empresa de capital àrab, Cala Cristal, SA, pretén urbanitzar-la. No es tracta, tampoc en aquest cas, d'un intent urbanitzador petit o modest. Al contrari: es pretén construir una immensa urbanització per a més de 12.000 habitants, 3.000 dels quals serien places turístiques, sobre una superfície superior a la del nucli urbà de Llucmajor o a la del nucli antic de Palma, i al llarg d'un front litoral de quasi 4 quilòmetres.

Per al PSM, aquesta «urbanització és poc viable econòmicament, socialment perjudicial, insostenible urbanísticament i significaria la destrucció d'un dels més bells paratges de Llucmajor i de Mallorca». De fet, l'Ajuntament de Llucmajor ha encarregat un informe jurídic sobre la viabilitat del projecte.

D'altra banda, al municipi de Pollença, governat pel CDS i el PSOE, s'intenta dur a terme la urbanització de la zona humida coneguda com a Can Cullerasa, que fou declarada, després d'una al·legació del GOB (Grup d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa de Balears), «zona d'especial protecció». L'empresa promotora de la urbanització, Invent Nederland, representada pel senyor Benjamin Klein, i que actua a Mallorca a través d'Invent Mallorca, SA, va presentar una al·legació al PGOU de Pollença per a requalificar el sòl no urbanitzable de la zona de Can Cullerasa com a sòl urbanitzable. Aquesta urbanització preveu la construcció de més de 5.000 apartaments, la construcció d'una marina, canals artificials, illes artificials... La superfície urbanitzable té vora un milió de metres quadrats i la complexitat dels projectes duria a canvis importants del medi.

L'oposició a aquesta urbanització per part del PSM es basa en el fet que «significa una destrossa definitiva de la badia de Pollença i la destrucció d'una zona de gran interès ecològic, faunístic i botànic». □

VA COL·LECCIÓ • **NOVA COL·LECCIÓ** • NOVA COL·LEC(

EL CONFIDENT

LA MILLOR CITA AMB LA NOVEL·LA ESTRANGERA CONTEMPORÀNIA

BOHUMIL HRABAL edicions **62** **JOHN LE CARRÉ**

UNA SOLITUD MASSA SOROLLOSA

Una novel·la insòlita i extraordinària, barreja de realisme i provocació, de l'escriptor txec actual més important, inèdita al seu país.

EL CONFIDENT 1

LA CASA RÚSSIA

A la Rússia de la *perestroika* una història d'espies emocionant, irreverent i sovint molt divertida.

EL CONFIDENT 2

In vitro economia

• El control de la qualitat en el sector lacti serà la matèria d'estudi sobre la qual tractarà el seminari «Control de qualitat a la indústria alimentària. Productes lactis», que se celebrarà a València els dies 28 i 29. L'organització corre a càrrec de l'Asociación Española para la Calidad (AECC) i el Centre per a la Promoció de la Qualitat de la Comunitat Valenciana (CPC), dependent de la Cambra de Comerç de València.

La fabricació de productes lactis, el control de les normes de qualitat, la utilització de primeres matèries i els productes acabats i la seua conservació, seran les àrees sobre les quals dissertaran diversos tècnics en la matèria.

• **José Serratosa** ha estat nomenat president de Valenciana de Cementos en substitució de **Pablo Garnica Mansi.** S'ha tancat, així, una etapa en la societat que a partir d'ara queda controlada definitivament pels homes de Banesto que **Mario Conde** ha col·locat al llarg dels darrers mesos.

Si bé fins ara la unió entre les famílies Garnica i Serratosa, controlant entre totes dues un 51 per cent de l'accionariat, havia assegurat la direcció a Pablo Garnica, l'entrada de Mario Conde ha revelat tota una maniobra de Banesto per a fer-se amb el control. L'entitat que presideix Conde ha augmentat el control de les

Pablo Garnica

accions, alhora que ha sabut atraure al seu costat José Serratosa, també accionista de Banesto.

• UGT, el Sindicat d'Estalvi de Catalunya, el Sindicat Autònom de Treballadors i l'Agrupació de Treballadors de la Caixa de Pensions han constituït un front comú en contra de la fusió de la Caixa de Pensions i la Caixa de Barcelona. En opinió dels representants d'UGT, que ha estat la força sindical que encapçala l'operació, la creació de la supercaixa catalana no està motivada per raons positives sinó per a encobrir la mala gestió de l'actual equip de direcció de la Caixa de Barcelona i els problemes generals per les assegurances de prima única a la Caixa de Pensions.

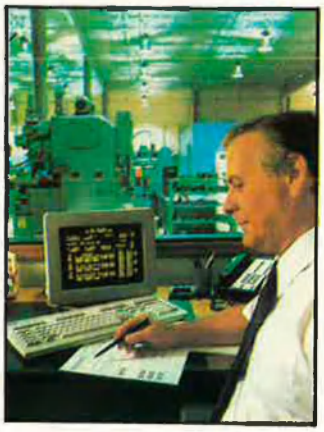
De moment, tant CCOO com el Sindicat d'Empleats de la Caixa de Pensions, han renunciat a formar part d'aquest front comú i a les accions que tenien previst

dur a terme en els pròxims dies. CCOO, per la seua part, continua donant el seu suport a la fusió, sempre que no es tracte d'una absorció encoberta.

• L'Escola d'Enginyeria Tècnica de Telecomunicació de la Salle de Bonanova i l'empresa Epson Sti han arribat a un acord pel qual l'empresa informàtica concedirà 30 beques, durant tres cursos, per a la realització d'estudis tècnics universitaris en aquest centre.

Alhora, els destinataris de les beques tindran l'oportunitat de treballar durant un any a Epson,

quan s'hagin graduat. En els estudis d'enginyeria de la Salle s'imparteixen les especialitats d'Equips Electrònics i Imatge i So.

D'altra banda, Seiko Epson ha presentat recentment un desenvolupamnent propi d'ordinador portàtil, la pantalla del qual és de cristall líquid i en color. Aquest ordinador, que es troba en fase de prototip, será de 32 bits i probablement començarà a comercialitzar-se a través d'altres firmes amb les quals Epson té acords.

TEMPS OBERT

REPORTATGE

10 ema

MOSTRA DE VALÈNCIA
El Cinema del Mediterrani, a la pantalla.

PERSONES

Mimí Pom-Pom
"El meu show no és verd, és blanc"

FOTOGRAFIA

Les millors imatges de Fotopres 89.

FETS

Zirconio, paella, Julio Iglesias i concert.

Un festival en trànsit

Amb un cartell dissenyat per l'artista valencià Manolo Boix —un cartell de puresa geomètrica— la Mostra de Cinema de València començarà d'ací a pocs dies una nova edició del Festival. El certamen d'enguany ve senyalat per una efemèrides: la Mostra celebra els seus primers deu anys de vida cinematogràfica. El Festival, a més, estrena nou director, Josep Maria Morera, un nomenament que en el seu moment es va veure embolicat per la polèmica. Des d'alguns sectors es qüestionava l'oportunitat de l'elecció d'un director de formació teatral per a un certamen de caràcter cinematogràfic. D'altra banda, l'intent del nou director per rodejar-se d'un nou equip dissenyat per ell, xocaria de front amb el *staff* de la Mostra, decidit a no introduir cap canvi en els seus estatuts. I així fou, Morera veia com des de l'ajuntament —el festival és de sobirania municipal— se li *desaconsellava* introduir cap modificació en l'organigrama del certamen. Tot això passava a principis de l'estiu —a dos mesos de la celebració del festival— i dins d'un certamen quasi en blanc pel que fa a la programació. De la gestió de l'anterior director tan sols hi havia el projecte d'un homenatge al músic Pepe Nieto amb algunes de les seues bandes sonores més significatives.

Una repesca del festival de Canes, *Gringo viejo,* basada en la novel·la de Carlos Fuentes, podria ser l'encarregada d'obrir el festival el pròxim 2 d'octubre. A hores d'ara encara està en l'aire la projecció del film que, si es projectara, comptaria amb la presència del seu director, l'argentí Luis Puenzo, l'oscaritzat realitzador de *La historia oficial.* D'altra banda, l'homenatge que es pensava realitzar a Francisco Rabal, finalment tampoc tindrà lloc. L'actor ha declinat la invitació. Rabal, que viu en aquests moments un renaixement artístic de la seua carrera —l'exit de la sèrie *Juncal,* el nou film d'Almodóvar— s'ha *reservat* per a ocasions més brillants.

Alberto Sordi rebrà un homenatge en la Mostra.

El que sí que estarà amb tota seguretat serà l'italià Alberto Sordi. El veterà còmic rebrà enguany l'homenatge del festival a la seua trajectòria cinematogràfica. Recordem que aquesta secció ha estat una de les més reeixides del festival al llarg de la seua trajectòria. Noms com Melina Mercouri, Vittorio Gassman, Yves Montand, Giulietta Massina, entre altres, han passat, encara que fugaçment, pel festival dins del capítol d'actors de «cinematografies mediterrànies», un terme per cert, que últimament havia esdevingut més un hàndicap que una distinció per a la Mostra. El festival, que va nàixer en un moment d'eufòria *llatina* —des de l'Ajuntament de València s'enceten una sèrie de projectes que busquen el protagonisme cultural de la ciutat dins del context mediterrani— ha vist com en els ultims anys molts d'aquells projectes desapareixien o simplement llanguien.

Ara, en un moment que els certàmens cinematogràfics tracten de renovar les seues fórmules, la Mostra de València, un festival verge pel que fa a la projecció internacional, busca obrir les seues fronteres a altres cinematografies. Dins d'aquesta *glasnost* cinematogràfica hi ha la inclusió enguany d'un cicle de cinema independent americà.

L'homenatge a l'actor Alberto Sordi presentarà una selecció —feta pel mateix actor— dels seus films més significatius. Sordi, que compta en l'actualitat l'edat de 70 anys, resumeix en la seua filmografia quasi tota la història del cinema italià, amb films dirigits per Castellani, Fellini, Dino Risi, Steno, Monicelli, Zampa, Lattuada, Scola, etc. Entre altres hi ha previstes la projecció d'*Un italiano en América, Esa rubia es mía* —una deliciosa comèdia amb Monica Vitti sobre el món de la revista—, *Un taxi en Nueva York,* etc. Els films projectats pertanyen a la filmoteca de l'actor, que els ha cedits per al certamen. Un altre homenatge previst —també sense confirmació ofi-

'Le peuple singe', de Gerard Vienne, participarà en la secció especial.

cial— estaria dedicat a l'actriu valenciana Lola Gaos, allunyada de l'activitat cinematogràfica per problemes de salut. Pel que fa als directors, a l'igual que l'edició anterior, el festival dedicarà una retrospectiva a un autor francès. En aquesta ocasió serà el director marsellès René Allio, realitzador de trajectòria independent dins del cinema gal, amb títols com *La vieja dama indigna* —la seua *opera prima* sobre un relat breu de Bertold Brecht—, *L'une et l'autre, Pierre et Paul, Dura jornada para la reina, Vuelta a Marsella,* entre altres. Dins de la secció especial es recordarà al documentalista recentment desaparegut Joris Ivens amb el film *Una historia del viento*. En la secció oficial competiran per la Palmera d'Or títols com *Après la guerre,* de Jean-Loup Hubert, *Berlin Jerusalem,* d'Amos Gatai, *Ladrones de anuncios,* de Maurizio Nichetti, *Las noches del Chacal,* de Latif Abdel Hamed, etc.

La seu central del festival continuarà en el Palau de la Música; entre les novetats de la pròxima edició hi ha l'ampliació de les sales de projecció; a més del Palau de la Música, els minicines Albatros i la Filmoteca valenciana, la Mostra comptarà amb les sales Capitol, Rex i Suizo. D'altra banda, la plaça de l'Ajuntament allotjarà durant els dies de celebració del festival, una fira del consumidor cinematogràfic, amb discos, cartells, llibres i objectes, que de segur faran les delícies dels empedreïts cinèfils. També, amb motiu del desè aniversari del festival, s'ha organitzat un cicle cinematogràfic amb les deu palmeres d'Or, una bona oportunitat per a repescar títols que han tingut una escassa o nul·la distribució comercial.

La mostra infantil presentarà, entre altres, una versió *sui generis* del cèlebre conte de Perrault, *La caputxeta vermella,* dirigit per l'hongaresa Marta Meszaros, *Bye, Bye Chaperol Rouge,* de producció canadenca. Aquesta secció ha estat organitzada per l'Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament de València.

Dues celebracions commemoratives també tindran el seu espai en el Festival: el centenari del naixement de Charles Chaplin amb una exposició dedicada al còmic britànic, i el bicentenari de la Revolució Francesa. La Filmoteca valenciana projectarà un cicle dedicat a l'esdeveniment històric amb títols de molt diversa procedència com el ja clàssic *La Marsellesa,* de Jean Renoir, la producció de l'UFA, *Madame Du Barry,* pertanyent a l'etapa alemanya d'Ernst Lubitsch, o el discutit *Danton* d'Andrej Wajda. En col·laboració amb el Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana hi ha programat un petit cicle dedicat al desaparegut Lawrence Olivier acompanyat d'un seminari sobre la interpretació.

Tot i que s'han barallat xifres al voltant dels 160 milions de pessetes pelque fa als pressupostos del festival, aquestes serien unes xifres inflades. El pressupost global de la Mostra de Cinema estaria sobre els 70 milions de pessetes. Des de la Conselleria de Cultura amb l'entrada de Clementina Ródenas al capdavant del consistori municipal, s'han destinat 50 milions a activitats culturals de l'Ajuntament de València. Una bona part d'aquesta quantitat seria capitalitzada per la Mostra. Tot i així, el festival arrossega un dèficit de 100 milions de pessetes de les edicions anteriors. Dins del capítol d'espònsors, a més de Fortuna, participaran Fujistur, Sony i la Societat General d'Autors. Amb tota probabilitat la clausura del Festival serà retransmesa per la Televisió Valenciana i s'espera comptar amb una presència destacada del *show-business* espanyol —tipus Martes y Trece— com a mestres de cerimònia.

Carles Gàmez

La Llibreria de la Generalitat de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER

Un espai important per a Catalunya.
Al centre de Barcelona.
Obert a tot el món.
Per conèixer totes les publicaciones de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.
Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC: venda d'exemplars, contractació d'anuncis, etc.
Disposa de servei de vídeo i bancs de dades informatitzats tant del DOGC com de publicacions.

I posa al vostre abast més de 800 títols.
El volum editorial de la nostra institució requeria un espai funcional propi.
Ara en té un a mida: la Llibreria de la Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.

Horari Llibreria:
De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30 i de 15,30 a 20 hores

Horari contractació d'anuncis:
De dilluns a divendres de 9 a 13 hores

Adreça:
Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Tels. 302 68 35 - 302 64 62

Generalitat de Catalunya
Llibreria

R&S Associats

PROGRAMA 65

LI DOBLEM LA PENSIÓ

"la Caixa"
CAJA DE PENSIONES

Si domicilia la pensió de jubilació a "la Caixa", participarà cada mes en els sorteigs de pensions dobles i d'un premi extraordinari de 500.000 pessetes. I, a més, amb el Programa 65, la Caixa de Pensions li ofereix la tramitació gratuïta de la jubilació, i sorteja viatges a Viena.

Quique Andreu: el poder sota la cistella

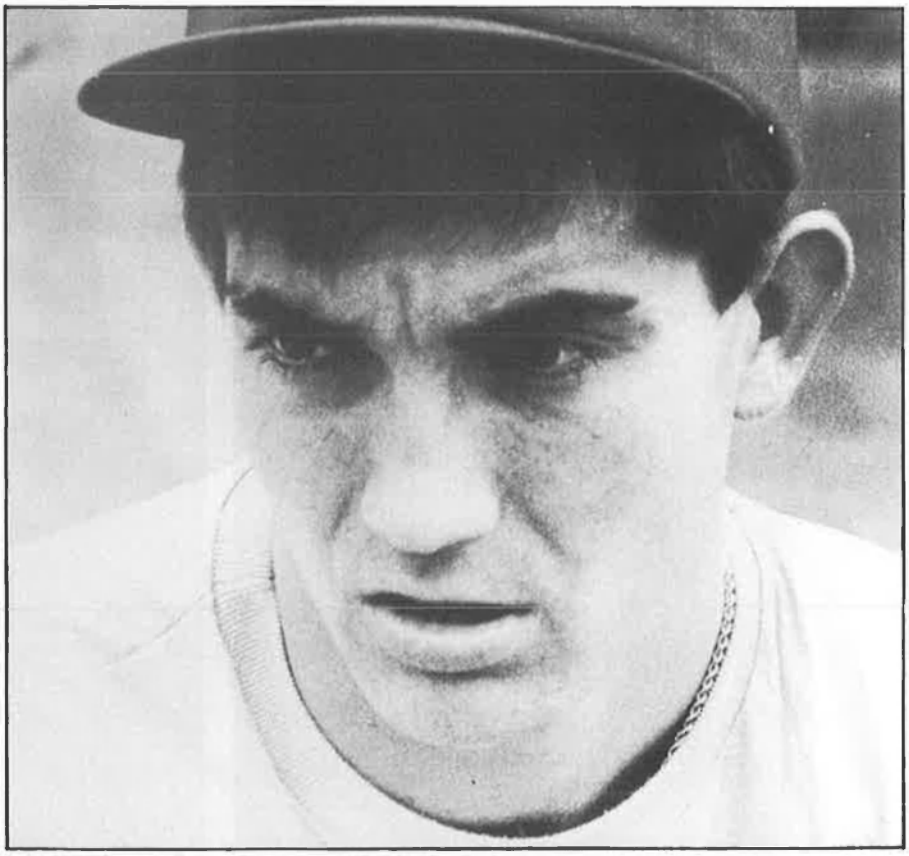
Fa 206 centímetres d'alçada. Pertany a una fornada de pivots joves com Ferran Martínez i Joan Morales. És bon defensor, valent. Juga amb els colzes com ningú. El seu punt dèbil és l'atac. És el primer fruit del bàsquet valencià. El CB Llíria li va ensenyar quasi tot el que sap. Ara juga amb el CAI de Saragossa. Però el seu futur té nom propi, Barcelona 92.

Quique Andreu, amb vint-i-dos anys, juga en un dels quatre equips més potents de la Lliga espanyola. Però la seua vida esportiva ha estat marcada pel pla internacional. Un any abans, Díaz Miguel se'l va emportar als Jocs de Seül, quan encara jugava en el CB Llíria. Després d'una temporada al CAI, ha participat en l'europeu de Zagreb on ha tingut una més que bona actuació.

A pesar de la seua ràpida evolució, els començaments van ser molt normals. «Jo feia futbol i karate, —explica Andreu—, un dia una amiga em va proposar jugar a bàsquet en un col·legi. Vaig començar a entrenar, m'agradà molt i de seguida vaig començar a destacar perquè era alt, coordinat i deprenia les coses ràpidament».

Isma Cantó, ex-entrenador del CB Llíria, el va veure i se'l va emportar cap al Pla de l'Arc. Per a Andreu, el seu pas pel club edetà «han estat els tres anys en els quals més he evolucionat. Tot són bons records». Isma Cantó és un home que ha connectat i sap comunicar-se amb la joventut. Ara treballa amb els joves al València-Pamesa. D'ell, diu Andreu: «m'ha fet com a jugador i també m'ha ajudat a fer-me com a persona. Per a mi ha estat el meu primer gran entrenador».

Del Llíria passà al CAI. També el volien el Cacaolat-Granollers i el València-Pamesa. Però va optar pel club aragonès perquè «era el millor dels tres; hi havia l'entrenador iugoslau Ranko Zeravica i vaig pensar que ell ajudaria els joves, podia jugar per dins de la zona, ja que l'equip sols tenia un pivot americà».

FERNANDO HERNÁNDEZ BUSTAMANTE

«Jo feia futbol i karate fins que, un dia, una amiga em va proposar jugar a bàsquet».

Zeravica li va donar l'oportunitat i ell no la va desaprofitar: «vaig jugar molts minuts. M'ha eixit una temporada rodona i espere que la que ve siga, almenys, igual».

Al Llíria era l'estrella. Jugava els quaranta minuts. La temporada passada, al CAI, amb altres homes alts, Fernando Arcega i Mel Turpin, Andreu ha jugat menys temps i ha estat assegut a la banqueta. No obstant això, per a ell, aquesta situació no ha suposat cap trauma: «No, perquè jugues menys temps, però és més intens i en partits de més qualitat. No fas el mateix, no fas tant d'esforç».

Ara, amb Monsalve a la banqueta, Andreu tornarà a ser una de les estrelles en el CAI. El nou entrenador ha apostat per la joventut i ha introduït en l'equip a Aldama, Angulo, Murcia... jugadors joves i inexperts. Aquesta temporada Andreu està destinat a ser un dels dos pivots titulars, junt amb el soviètic Belostenny.

En el pla internacional, va ser una sorpresa que Díaz Miguel el cridara per a anar a Seül quan encara jugava en primera B. Molts van dir que el seleccionador espanyol estava boig, però estava fent un equip de futur, pensant en el 92. A Andreu, que el cridaren el va sorprendre fins a cert punt: «Em va sorprendre —comenta— perquè hi ha-

via jugadors en primera divisió que tenien més oportunitats que jo. I no em va sorprendre perque aleshores jo era una promesa important i podia anar a la selecció. Està apostant per la gent jove perquè per als Jocs de Barcelona fa falta tenir un equip amb garanties. Cal jugar ara amb la gent jove, fer les proves ara i no al 92.»

Als Jocs de Seül no va jugar pràcticament gens. Jugà els minuts de les escombraries, com diuen els americans, els darrers minuts de cada partit. Però el pivot valencià valora positivament l'experiència «perquè anar a una olimpíada ho és tot per a un esportista. Només pel fet d'estar allí val la pena».

A l'europeu de Zagreb, el darrer mes de juny, la seua actuació va ser més completa. En els cinc partits disputats, Andreu marcà 41 punts, agafà 13 rebots (8 en defensa) i jugà al voltant de 77 minuts. Els seus millors partits van ser davant Bulgària i França: «Vaig anar de menys a més. Començí molt nerviós, volent fer-ho tot i quan jugues així, comets molts errors. Després em centrí, vaig pensar de fer les meues coses i no les coses del altres».

La darrera actuació amb la selecció ha estat el campionat sub-22. A pesar que ell ja ha jugat amb la *senior,* considera que «és molt important, perquè és com un mig graó entre la selecció *junior* i la *senior*».

Andreu ha tingut molta sort. Les seues participacions amb la selecció espanyola han tingut les circumstàncies. A Seül no anaren ni Fernando Martín, per haver estat professional a la NBA nord-americana, ni Morales, per lesió; a Zagreb els lesionats eren Fernando Arcega, Fernando Romay i els dos germans Martín. Andreu es considera un home amb sort, però «tot no ha estat sort —comenta—, he tingut el sant de cara. Les coses han anat evolucionant amb mi». A més, els tècnics de la selecció confien en ell. En nombroses ocasions, tant Díaz Miguel com Wayne Brabender han destacat les qualitats del valencià com a defensor, encara que creuen que ha de millorar en atac. Andreu és conscient del seu defecte i es qualifica com «un bon defensor i millor que abans en atac. Complet.»

Ara ja només queda esperar el començament de la Lliga. Una Lliga que, amb la fugida de Petrovic del Real Madrid, serà la dels soviètics Sabonis, Homicius i Belostenny. Quique Andreu hi ha de fer una bona campanya per a no perdre la confiança del seleccionador de cara al mundial 90, d'Argentina, i sobretot de cara a Barcelona 92.

Francesc Josep Martínez Martí

edicions 62 s/a

L'EXPERIÈNCIA EMOCIONAL D'ENSENYAR I APRENDRE

I. Salzberger-Wittenberg, Gianna Henry, Elsie Osborne
Rosa Sensat, 37. 208 pàgines

Un llibre imprescindible per als ensenyants interessats a entendre i solucionar les situacions delicades que es presenten a la tasca diària.

Editorial Laia

LA CASA SOTA EL MAR

Joaquim Carbó
El nus, 79

La darrera de les aventures de la sèrie «La casa» aquesta vegada sota l'aigua.

Edicions BROMERA

NI TAN ALTS, NI TAN RICS

Manuel Molins
Bromera/Teatre, 1
490 pessetes.

Una visió irònica i lúdica de les continuades renúncies dels fills del *maig del 68.*

EDITORIAL EMPÚRIES

ALFABET

Josep Palàcios
Col·lecció Narrativa, 7

A mig camí entre Poe i Borges, 26 relats inquietants que consagren un gran escriptor. Un llibre extraordinari que els lectors informats esperen de fa temps.

GREGAL LLIBRES
consorci d'editors valencians s.a.

DICCIONARI GREGAL

Valencià-castellà/Castellà-valencià
Vicent Pasqual

Un diccionari valencià per a les nostres escoles.

La Galera — LA GALERA, S. A., EDITORIAL

L'ÚLTIM ESTAQUIROT

Raymond Plante
Col·lecció Cronos, 30

Les *neures* d'un aplicat set-ciències perdudament enamorat.

EDITORIAL TRES I QUATRE

COLL DE SERPS

Cremades i Arlandis
Narratives 3i4, núm. 7

La història d'un home que no volia ser soldat i que fou afusellat.

Premi Sant Jordi de novel·la 1977

curial

L'AMIC DEL VENT

Francesc Lleal
(Fora de col·lecció)

Narració que ens mostra la vida d'un senzill mariner a mitjan segle XIX.

Edicions Proa

LA NIT VERMELLA

Isidre Grau
A tot vent, 276
Il·lustració d'Anna Manel·la.
160 pàgs. i 1.300 ptes.

EDITORIAL TRES I QUATRE

EL QUARTO DE LES FIGUES

Quim Soler
La Unitat, 133

Com el seu nom indica, un vaporós homenatge a Pere IV i una condemna ferotge de la sexualitat acomplexada.

Mimí PomPom: «El meu show no és verd, és blanc»

A aquest homenàs de pes centenari i edat madura surt cada nit a l'escenari de Belle Époque des de fa dotze anys, Mimí PomPom és el personatge que l'ha fet popular i que el manté darrere la màscara d'un artista procedent de les Canàries amb pares gallecs que, si no hagués estat testarrut, potser seria metge o militar. Però prefereix quedar-se en còmic i viure d'il·lusió com el nom de l'últim espectacle de Belle Époque.

—¿Mimí PomPom quants anys té en realitat?

—Trenta-nou exactes.

—¿I amb Belle Époque?

—Ara en farà dotze.

—¿Cent quilos llargs de pes?

—Més o menys. Però he fet arribar la bàscula a 136 segons en quins temps.

—¿Es pot dir que Belle Époque és una cocreació de Mimí PomPom?

—Sí, perquè de fet la creació de la sala del carrer de Muntaner de Barcelona naix amb Dolly van Doll, amb el seu marit i amb mi mateix.

—Diguem-ho d'una altra manera... ¿Què hi ha a Belle Époque que sigui de Mimí PomPom?

—Mira jo penso que Mimí PomPom a Belle Époque és com si fossin les potes d'una taula.

—¿Què havies fet abans d'encarnar-te en el personatge de Mimí PomPom, dona i senyora de pes?

—Una mica de tot, teatre, òpera, música clàssica... I una nit vam començar a plantejar-nos el fet de crear alguna cosa diferent a tot el que s'estava fent. I així va nàixer, a partir del cabaret alemany, tot el que ha anat formant els espectacles de Belle Époque.

*—¿Quina seria la base intencional quan us plantegeu un nou espectacle com el d'*Il·lusions, *per exemple?*

—A part de la bellesa i de fer que el públic s'hi enganxi, tractar de posar-hi sempre la calor humana. Busquem molt el contacte entre la gent i nosaltres. L'escenografia, el ballet, pot ser meravellós de contemplar, però la participació encara és inigualable, Mimí PomPom fa una mica aquesta funció dins els espectacles de Belle Époque.

—¿Podries dir què és en realitat la Mimí PomPom?

—El personatge que faig és una caricatura. Res més que això. Jo no m'he considerat un travestí perquè sempre he estat un caricaturador. Agafar una senyora de certes dimensions, tocar els temes populars i riure tots plegats, que és el més difícil. Tothom aplaudeix, però riure no es compra ni es ven...

—¿Li dones molts anys de vida? ¿No te'n pots arribar a cansar?

—No, perquè tinc la sort que em puc desdoblar amb una facilitat extraordinària. Puc fer altres coses, televisió, altres personatges com xavals entremaliats, teatre per a joves, el ventall és molt ampli, ¿entens?

—¿T'interessa fer altres coses, com la televisió i el cinema?

—M'interessa molt perquè tinc el personatge de Mimí PomPom molt arrelat. I sortir-ne és com una mena de neteja mental. Em refresca i quan faig qualsevol altra cosa l'he d'esborrar del tot, cosa que em va molt bé.

—¿Hi ha un model d'inspiració de Mimí PomPom?

—Mira, la *tia Maria*, la mestressa que et trobes al mercat, aquest logotip... m'he passat hores i hores en un mercat veient una senyora com ven ous, parla, com reacciona, què diu, quins tics té, quin tracte, quina llibertat utilitza de la relació i de la paraula, ¿saps? És aquesta la inspiració si n'hi ha, Mimí PomPom és una dona lliure i sense encasellaments. Procuro ser molt observador i sobretot no imitar personatges que ja tenen un nom. Em costa anar a veure un humorista. No m'interessa agafar el treball ja fet per un altre. M'estimo més partir des del meu propi camp, Mimí PomPom no té model, vaja.

—¿Et sents imitat?

—Home, mira, tot és ple de dones grassonetes als escenaris. Abans no era així. Mimí PomPom pot haver recuperat la dona de pes.

—¿El teu pas del cine?

—En vaig fer als inicis dels primers films eròtics. Però després l'he anat deixant. És molt difícil compaginar calendaris entre Belle Époque i cinema. Però m'agradaria fer cine... un cine diferent d'aquell, és clar. Alguna cosa amb algú que em pogués entendre.

—¿De quina mena?

—D'humor. I mira que tots els còmics som dramàtics... No n'hi ha un que no acabi posant un toc de poesia.

—¿Malgrat les dificultats econòmiques que travessa Belle Époque, seguireu endavant?

—Mentre ens quedin forces, sí. Però mira que és assassí això que ens fan. Tenim un producte. Donem un nom. Però ens ho hem d'arreglar sols, al revés dels altres espectacles.

—Diuen que hi ha hagut ofertes per a instal·lar-se a Madrid, ¿és un fet real?

—Mira, vam ser a València. Va anar molt bé. Acabem de complir set anys a Barcelona. Ens agrada Barcelona i encara creiem que la nostra línia d'espectacle pot funcionar bé. Però és veritat que ens han ofert d'anar a Madrid, i a alguns altres llocs de fora... Però seguim aquí.

—¿Quin és l'ambient de Belle Époque per dins?

—Nosaltres fem de tot. Llevat de les sabates i els barrets, fem de tot. ¡I no em facis dir com treballen els del ballet! Vivim com si fóssim una gran família. Cadascú amb la seva vida particular, però acabem donant voltes i acabem anant a parar tots al mateix lloc. Acabem fent Belle Époque sempre.

—Però Mimí PomPom a l'escenari és una autèntica solitària...

—És veritat. Sóc el que més sol em quedo. Moltes vegades els ho he hagut de dir, que no em deixin tan sol. Que

DOMÈNEC UMBERT

«Mimí PomPom, el personatge que faig, és una caricatura».

les coses no són tan fàcils. És clar que amb el meu personatge jo he d'anar més al meu aire, improviso, parlo, sóc aquell punt de respiració que et deia.

—¿Els grassos són feliços?

—Jo no n'he vist cap de tristot.

—¿Ja eres així de petit?

—Sí. Vinc de família més aviat ampla.

—Pocs artistes a la teva família...

—No, cap. Medicina i militars.

—I tu, a l'espectacle... ¿Això no és un escàndol dins d'una família així?

—Tu diràs. Artista, ¡mai de la vida!, em van dir. Ja ho veus.

—Així, el paper de Mimí PomPom fent ara de «generala de l'exèrcit» no és tan casual...

—Sóc generala, fill de canaris i gallecs. Però tinc els peus plans.

—¿Ets només extravertit a l'escenari?

—Diuen que els extravertits són ex-reprimits... I ja pot ser perquè jo sempre me les he buscades i m'ha tocat la repressió com a torna. Sempre he fet el que he volgut. No puc culpar ningú d'on sóc i per què hi sóc.

—¿El teu show *de quin color? ¿Verd?*

—No. Seria molt fàcil caure en l'*horterada*. El meu *show* és blanc. Totalment blanc.

—¿Fer de dona ja és normal?

—Mira, al Japó els personatges de dones sempre els fan els homes.

—¿T'han molestat mai per fer una Mimí PomPom?

—No, perquè a l'escenari som totalment diferents. Jo no el faig sortir al carrer, el personatge. No el porto sempre al damunt. No visc dins de Mimí.

—¿D'on surt el nom?

—Sona bé... Mimí... Internacional... Sona bé. PomPom i ja està.

Andreu Sotorra

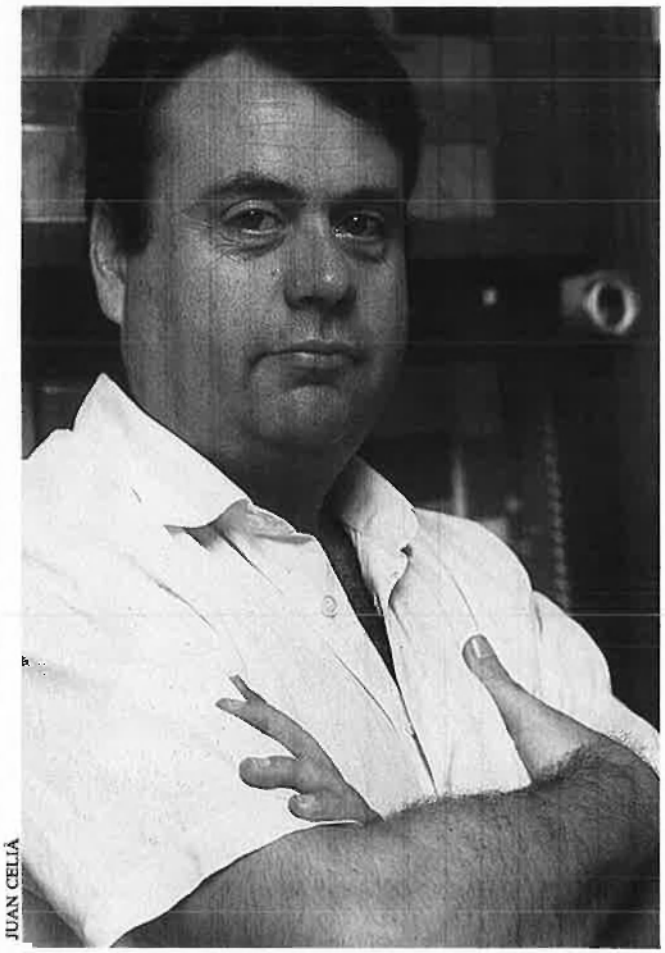
Ràdio Mediterrània, l'ona frustrada

Quan el Consell de Ministres del dia 31 de juliol deixà fora de les concessions de ràdio a Ràdio Mediterrània, frustrà el més antic projecte de ràdio íntegrament fet en català. Ara, i amb data de l'1 de setembre, la Promotora Mallorquina de Mitjans de Comunicació, empresa de la qual sorgí Ràdio Mediterrània, ha presentat recurs contra aquesta decissió.

El projecte de crear una ràdio en català sorgeix de la constitució, l'any 1979, de Promotora Mallorquina de Mitjans de Comunicació, una empresa fruit de la voluntat de trenta-quatre persones. Tot just després de constituir-se, Ràdio Mediterrània aconseguí un suport popular força important: 680 accionistes prestaren el suport econòmic necessari i més de 15.000 firmes mostren l'interès popular per aconseguir una ràdio en català.

L'any 1981 el govern central desestimà la petició de Ràdio Mediterrània, «l'expectativa va quedar frustrada d'una manera difícilment justificable». Aquesta negativa no enfonsà el projecte, sinó que durant vuit anys l'enfortí «tant en recursos econòmics com amb l'adquisició d'una certa experiència com a empresa comunicativa», tot esperant una convocatòria de peticions per a concedir emissores en FM.

La convocatòria per a concedir noves emissores es produeix fa uns mesos i en la Promotora, pel caràcter plural, pel fet d'emetre íntegrament en català, per ser una empresa econòmicament sòlida i per altres raons d'interès general, «temem la confiança que la nostra petició seria satisfeta». Però, una vegada més, el govern central no acceptà les raons de Ràdio Mediterrània. Per això, hem decidit emprendre totes les accions legals necessàries per a fer vàler el dret de Ràdio Mediterrània a emetre».

JUAN CELIÁ

Miquel Capellà, promotor de Ràdio Mediterrània.

El recurs presentat

La Promotora posa de manifest en el recurs 6 al·legacions, de les quals dues són, probablement, les més importants. En primer lloc, es diu que d'acord amb els estatuts i «pel fet d'oferir la seva programació en llengua catalana, havent-se adaptat els estatuts al Títol III de la Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears, i amb el compromís formal de ser un instrument de difusió i defensa de la llengua i cultura pròpies de les Illes Balears, i amb el compromis formal de ser un instrument de difusió i defensa de la llengua i cultura pròpies de les Illes Balears, clarament emparada per la nostra Constitució, és patent la vulneració del principi de legalitat reconegut en l'article 9 de la dita Llei Fonamental; havent actuat l'Administració amb una discrecionalitat que conculca les més profundes essències del nostre Ordenament Jurídic, cedint el principi de la legalitat al benefici de la discrecionalitat governamental». A més, la Promotora considera que s'ha infringit la normativa comunitària «en especial el Conveni Europeu per a la protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals, de 1950, al qual s'adherí Espanya el 1978; la resolució del Parlament Europeu de 30/X/1987 relativa a les llengües i cultures regionals i ètniques de la Comunitat; i la Carta Europea de les Llengües regionals o minoritàries aprovada per l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa de dia 4/X/1988».

Miquel Capellà, president de Promotora Mallorquina de Mitjans de Comunicació, declara: «Arribarem fins al final; si ara no ens fan cas i la resposta no ens convenç, anirem al Tribunal Suprem; i si no, plantejarem un recurs d'empara al Constitucional; i inclús estem disposats a arribar al Tribunal d'Estrasburg». Interrogat sobre possibles motius polítics que hagin provocat la no concessió de Ràdio Mediterrània, respon «No ho crec. No crec que hi hagui hagut mala voluntat política. Simplement és que el govern central veu aquest tema amb absoluta indeferència. No crec que pensassin de no donar la frequència a Ràdio Mediterrània, sinó que s'emmarca dins de la política general del govern central, de tipus neocentralista, i que és totalment indiferent al fet cultural-lingüístic català».

Miquel Payeras

LA BIENNAL

La Biennal
de Barcelona

Joves Creadors
Europeus

Casa de
la Caritat

Del 5 al
30 d'octubre
1989

Ajuntament de Barcelona

DE BARCELONA

RAPAEL SÁMANO DE LA BRENA

«A falta de plan buenas son tortas». Premi Fotopres '89.

FOTOGRAFIA

Fotopres'89, les millors instantànies

Fins al pròxim 14 d'octubre, a la Sala d'Exposicions de la Caixa de Pensions de Via Laietana, a Barcelona, es poden contemplar les millors imatges del periodisme gràfic que es fa a l'estat. Es tracta d'una mostra constituïda per les obres premiades a Fotopres'89, certamen convocat per la Caixa que celebra enguany la setena edició consecutiva.

El concurs, que ha reunit en aquesta ocasió la participació de 176 informadors i 1.196 instantànies, respon, segons els seus organitzadors, a dues finalitats bàsiques: «fomentar el treball dels informadors gràfics a través dels premis que s'atorguen, i efectuar una tasca de difusió i de conscienciació sobre la importància de la imatge en els circuits informatius de la societat a través de l'exposició que es deriva d'aquesta competició».

Fotopres'89 concedeix sis premis dobles, en categories úniques i seriades, a les seccions de cultura i espectacles, esports, instantànies, naturalesa, política i societat i retrats.

Enguany, a més, s'ha instaurat un nou guardó. Es tracta del Ramon Alabern i Casas, instituït per l'editorial Lunwerg per premiar la millor fotografia sobre la relació entre l'home i el seu ambient. També per segona vegada consecutiva, l'Ajuntament de Barcelona, coincidint amb Fotopres, ha concedit un premi destinat a la millor fotografia realitzada sobre tema urbà.

L'estrella del Fotopres'89 ha estat una fotografia de Rafael Sámano de la Brena, de l'agència Cover, de Madrid, titulada «A falta de plan buenas son tortas», una imatge que segons Carlos Cànovas «té una força pròpia, singular, que obliga a mirar-la durant molt de temps, que ens obliga a prendre-hi part, una història de bons i dolents que ens implica, una imatge difícil d'oblidar». La foto en qüestió, realitzada en el transcurs d'una manifestació d'estudiants contra la política d'ensenyament del govern, mostra una dona arraconada en les escales del *metro* de Madrid per dos policies. El valor de la imatge, a més de la composició, rau en l'expressió de l'estudiant, el pànic que reflecteixen les seues faccions, les seues mans implorants i els ulls plorosos. Davant d'això, la força i l'actitud brutal dels policies.

Maria Aguilà

ANTONIO AGUSTÍN ESPEJO MOLINA

«Passa Cobi, benvingut».

JOSÉ MANUEL NAVIA MARTÍNEZ

«Pas a dos (Ballesteros i Gervàs)».

QUIM LLENAS LLENAS

«¡Aquest puny!».

FERNANDO SACRISTÁN/ÁLVARO RODRÍGUEZ DE LUCAS

«Tita und Heini» (d'una sèrie de 3 fotografies).

GERMÁN GALLEGO PICÓ

«Alfonso».

ANTONIO AGUSTÍN ESPEJO MOLINA

«Capricis de la natura» (d'una sèrie de 5 fotografies).

El deute de València amb la mar

RAFA GIL

La majoria dels veïns pensen que el projecte urbanístic no respecta les seves vivendes.

RAFA GIL

Vivendes del Marítim, algunes d'elles amb més de 100 anys.

Quan només queda una setmana perquè finalitze el termini d'al·legacions i es tanque l'exposició pública, el Pla Especial d'Ordenació del passeig Marítim de València continua alçant fortes crítiques per part de les associacions de veïns afectades. D'aquestes reclamacions però, no participa la resta de la ciutat, que mira amb indiferència un projecte urbanístic que pretén ressuscitar la vella idea que València es reconcilie amb la mar.

El 22 de juny s'obria a l'edifici del Rellotge del port autònom de València l'exposició pública del Pla Especial d'Ordenació del passeig Marítim traçat pel grup d'arquitectes que dirigeix Miguel Colomina. A partir d'aquesta data i fins aquest moment, el nombre d'al·legacions que s'han fet al pla ha estat al voltant de 60. La més dura d'aquestes reclamacions és l'efectuada pel president d'una de les associacions de veïns de la Malva-rosa (barri marítim afectat pel projecte), Mariano Ferrer, que qualifica el Pla Urbanístic «com un projecte especulatiu al cent per cent». En la seva opinió i en la d'un grup considerable de veïns «l'Ajuntament de València no té clar què és el que vol fer aplicant un projecte que els perjudica directament i no respecta la idiosincràsia de la zona».

Davant d'aquestes acusacions l'alcaldessa de València, Clementina Ródenas, ha manifestat que el Pla no perjudicarà els interessos de ningú i que, en tot cas, «els que indubtablement ixen guanyant son els veïns del barri». En mig de totes aquestes declaracions confrontades, l'arquitecte Miguel Colominas manifestava a EL TEMPS que el projecte s'ha de veure des d'un punt de vista global, no parcial. «La visió dels veïns del Marítim és molt particular, i en tot cas, a voltes, s'han de sacrificar les protestes i els interessos d'un grup reduït de veïns a l'interès de tota la ciutat».

Això no obstant, els valencians continuen fent la seva vida d'esquena al futur passeig Marítim, del qual ni tan sols es preocupen. Només les associa-

cions comercials i industrials (caldereries i calafats), associacions d'empresaris hostalers que tenen interessos en la zona i veïns, mantenen viu el debat sobre aquest tema. Per a uns, la majoria, el projecte de Colominas pretén especular amb el sòl de les seves vivendes i revendre-les després a particulars amb majors possibilitats econòmiques. Per a altres, el Pla d'Ordenació del Marítim no té en compte la manca d'infrastructura de la zona, com és la falta de clavegueram, causa de múltiples inundacions, així com d'altres deficiències que, segons els veïns, s'haurien de tenir en compte abans de dur a terme el projecte. Contra aquestes afirmacions hi ha un grup d'empresaris i veïns, més reduït, que el consideren vàlid i positiu, i que assegura que amb la seva aplicació el barri de la Malva-rosa i del Cabanyal adquiriran protagonisme dins de la ciutat i deixaran de ser zones marginals.

Aquesta última teoria és defensada sobretot per alguns empresaris que veuen en el Pla una revaluació dels seus negocis. La resposta de l'administració davant les al·legacions més crítiques és rotunda. En opinió del regidor d'urbanisme Miquel Albuixech, els veïns que es manifesten contra el pla del Marítim és gent «despistada» que no està assabentada de què va el projecte. «En cap cas —assegura el regidor— deixarem a la gent sense vivendes. Això és una mentida que s'ha inventant un grup de veïns. D'altra banda, amb els dos col·lectors que estan a punt d'adjudicar-se, el del Cabanyal i el de la Malva-rosa, els problemes d'inundacions no tenen per què existir». Les afirmacions de l'alcaldessa de València, Clementina Ródenas, davant les al·legacions són encara molt més categòriques: «amb el projecte urbanístic del Marítim tots ixen guanyant, però sobretot la gent que viu en aquesta zona. Els veïns que es queixen ho fan sense motiu». Per a aquests veïns, però, la realitat és una altra i la majoria es pregunten fins a quin punt podran viure i pagar la infrastructura d'una zona que amb el passeig augmentarà el nivell de vida en un cent per cent.

El Pla Especial d'Ordenació del passeig Marítim de València, anomenat també Pla Especial de Reforma Interior (PERI) compta amb una inversió de 5.561 milions. D'aquesta quantitat, el 51% és finançat per l'ajuntament, uns 2.842 milions; el 20% el posa la iniciativa privada (1.104); el 18%, la Generalitat valenciana (1.100 milions) i l'11% serà subvencionat pel MOPU, és a dir 614 milions.

RAFA GIL

Taverna centenària al carrer d'Eugènia Viñes que desapareixerà amb el projecte.

La superfície total on s'intervindrà és d'unes 60 hectàrees, amb una longitud de front litoral de 4 quilòmetres. Hi ha prevista la construcció d'unes 1.375 vivendes i aparcaments amb una capacitat per a 3.500 vehicles. Pel que fa a zones verdes, el projecte contempla la reserva d'uns 23.554 metres quadrats. En opinió de l'arquitecte que ha elaborat el pla, Miguel Colomina, el que s'ha fet es tornar als orígens. És a dir, el projecte ha intentat reconstruir la platja de la Malva-rosa tal i com era l'any 1929 adequant-la a les necessitats actuals. «No hem imposat res draconià ni antiestètic —manifesta Colomina—. Per contra, el que intentem és organitzar la zona, donar-li una coherència urbanística, una utilitat i convertir-la en una part important de la ciutat. Per desgràcia, la Malva-rosa ha estat víctima d'un total descontrol i s'hi ha edificat sense criteri».

Per a Miguel Colomina el projecte contempla una edificació blana, les vivendes seran baixes i controlades per la vegetació. «A més, es recuperarà una idea de l'any 1929 que actualment s'ha posat de moda a Anglaterra. Es tracta d'un restaurant flotant que fa més de 70 anys hi havia a la platja de Les Arenes, zona de la Malva-rosa».

Davant les al·legacions, Miguel Colomina es mostra desconcertat, «crec que la gent dels barris de la Malva-rosa i del Cabanyal no han vist amb prou atenció el projecte, perquè si no, no s'explica la gran quantitat de reclamacions totalment desinformades que han presentat. En definitiva, el que volem fer és articular aquests barris marítims amb la ciutat i això té un nombre considerable d'avantatges, cas del transport, que indiscutiblement els beneficiarà».

RAFA GIL

Els calafats són la indústria més important del barri Marítim de la Malva-rosa.

El Pla especial d'Ordenació del passeig Marítim va ser encarregat a principis del 1987. Pel setembre del mateix any, l'arquitecte encarregat del projecte junt amb el seu equip, va arribar a un acord amb el ministre Cosculluela i l'alcalde de València, per aquella època Ricard Pérez Casado. Dos mesos després, es va presentar un avanç del Pla que va quedar aturat fins al 1988. Pel maig de 1989 es va presentar el Pla de Reforma Interior del passeig Marítim que ara es troba en període d'al·legacions. Una vegada contestades aquestes reclamacions, tot apunta que a final d'aquest any es presente al ple de l'ajuntament per a la seua aprovació definitiva.

Esther Roig

El risc de la disfressa

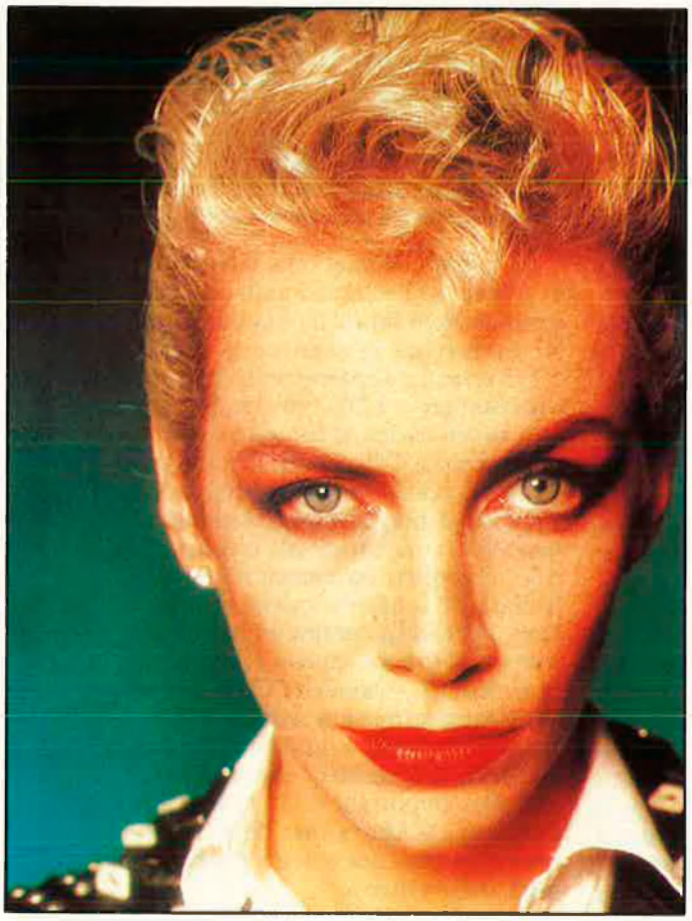
Annie Lennox i Dave Stewart, 35 i 37 anys respectivament, componen una de les imatges duals més brillants del *pop* europeu dels 80 malgrat els daltabaixos experimentats en la seua extensa carrera. Les complicades relacions de la parella, junts sentimentalment durant algun temps, no han deteriorat, sinó que més aviat han reforçat l'entesa musical al llarg del temps. Bona prova d'això és que després de dos anys de silenci tornen a la càrrega amb un elapè, *We too are one,* presentat a bombo i platerets a Canes amb la suprèma benedicció del departament de màrqueting de la RCA, que ha disposat de mig milió de dòlars per a la promoció del disc en els pròxims tres mesos.

Lennox i Stewart començaren com The Tourists el 1977, optant per un tímid *power pop* en el precís moment que el fenomen *punk* feia la seua demolidora aparició als barris londinencs.

Al cap de tres elapès infructuosos, el grup se separa. Després de refer-se, tots dos funden Eurhytmics, optant per una línia diferent on la profusió de teclats, els ritmes obsessius i les emotives melodies, es barregen amb encert, sòlidament recolzats per membres dels grups alemanys Can i Daf.

El segon llarga durada d'Eurhytmics, Swet Dreams, 1983, constitueix un èxit i el passaport per al sempre gratificant mercat EUA.

L'habilitat de Dave Stewart per a barallar els seus coneixements de *blues* i el *soul* amb l'electrònica més avançada i ressuscitar els més distints melodrames de la història de la música *pop,* afegit a la veu penetrant d'Annie Lennox, troben una fórmula que acosta molt l'agulla de la balança on qualitat i comercialitat s'igualen. La imatge d'Annie, distantment andròginа, ben aprofitada en els vídeos del duo, reforça el seu atractiu. Annie és una inquietant barreja de força i fragilitat, de fredor i tendresa... que difícilment pot passar desapercebuda en mig de la seua darrera gira. El 1987 declarava que «no sóc la persona més segura de món, però no vull que m'agafen de sorpresa; tots volen un trosset d'Annie, però jo sóc l'única propietària de les dones que viuen en mi».

Annie és una inquietant barreja de força i fragilitat.

Això no obstant, malgrat l'encert de moltes de les cançons ideades per Eurhytmics, al llarg de bastant de temps feren la impressió d'estar construint *collages* musicals sense acabar de trobar una veu, una personalitat pròpia. *Savage,* el seu àlbum de 1987, els va aportar, almenys per a alguns entre els quals em trobo, un segell d'autenticitat, de diferència, un segell que havien començat a dibuixar en la banda sonora de la pel·lícula *1984* i que semblen haver oblidat en l'elaboració del seu recentíssim *single,* «Revival», pretext del vídeo esteticista que ha precedit l'inici de la seua actual gira.

La presentació de *We too are one* a Canes ofereix alguns indicis que inviten a la prevenció davant la seua imminent visita a Barcelona. Per un costat, l'àlbum presenta unes bones dosis de cosmètica comercial que pot seduir en una primera escolta, malgrat cançons de crua bellesa com ara «You hurt me and I hate you» o «(My my) Baby's Gonna Cry». Això no obstant, la mateixa interpretació d'aquesta peça a Canes va suposar, a parer d'alguns crítics presents, una sorpresa escassament estimulant.

La teatralitat de la posada en escena i els ocasionals i innecessaris excesos vocals d'Annie Lennox, han estat algunes de les decepcions apuntades. En altres moments d'aquesta primera actuació després de dos anys d'absència dels escenaris, les cançons d'Eurhytmics mostraren la intensitat, emoció i causticitat que constitueixen les millors qualitats de la parella Lennox-Stewart.

Hi ha passió en la veu d'ella i exuberància instrumental en ell; hi ha suficient energia en la unió de tots dos, per a oferir alguna cosa més que un brillant embolcall estilístic. Un embolcall que es revela quasi innecesari quan Annie Lennox diu això de: «Et necessite per atrapar cada alè/que brolla dels meus llavis/ necessite algú que colpege el meu crani/ necessite algú per a besar/ així doncs, pren-me ara».

Nicoletta

RAFA GIL

C R Ò N I C A

«¡Oh, és ell!»

Quan a l'estadi Luis Casanova de València els reflectors il·luminaven amb dos canons «Sky Tracer», tipus antiaeri, llançant llamps calidoscòpics, el cor d'un esquadró immens de dones de totes les edats i volums batega al caire de la taquicàrdia. Tres hores abans, a les finestretes de l'estadi, i a les butxaques dels revenedors, ja no quedava cap de les 43.000 entrades que rajoles Zirconio havia editat per a la magna ocasió.

A les 10.30 de la nit, l'hora anunciada per a l'aparició de l'home de Miami, sota una lluna plena com un plat, l'escenari era un desert. Perquè Julio-Julito-Julio rondava el camerino confessant-se amb l'espill o amb una periodista d'*El País*, que ja des del principi bocabadada va dir allò de: «¡Oh, és ell!». Al cap de deu minuts, la veu famosa de «bamboleo» saltava a la pista, meitat tigre meitat corsari blanc, lluint el palmito. Arribava l'home.

Vint-i-un *trailers* de setze metres de llargària havien arrossegat més de mil dues-centes tones de l'equip del pare de Chabeli. Llums, focus, taules de so i altaveus i infrastructures que ompliren nou mil metres quadrats de gespa amb «lo mejor de tu vida me lo he bebido yo». L'antic davanter centre del Reial

RAFA GIL

Julio Iglesias aconsegueix histeritzar les seues afiliades.

Julio, Zirconio i la paella

A les 14 h. del dimecres passat l'helicòpter de Julio Iglesias aterrava a les instal·lacions de Zirconio, fàbrica de rajoles de ceràmica situada al polígon industrial de Vila-real (la Plana Baixa) a uns metres de Porcelanosa, fàbrica que, curiosament, patrocina la seva ex-muller Isabel Preysler, ara senyora de Boyer.

A Julio, l'esperaven vora una fila de 60 senyores de Castelló i pobles del voltant que, amb els collarets posats i els bolsos de diumenge, es pegaven amb els reporters gràfics i càmeres de televisió per a poder veure'l de prop i tocar-lo si es deixava. A l'esquerra de la improvisada pista d'aterratge, Cosme Miralles, director de Zirconio, i dues hostesses, una de rossa i l'altra morena (per això de la varietat) corrien a saludar al cantant vestit esportivament i lluint una pell cremada pel sol de Miami. «Julio, Julito, Julio», venia al polígon de Vila-real a veure les instal·lacions de la fàbrica que l'ha dut a València i a menjar-se una paella. Una paella gegant feta per a 2.500 persones que es va servir a l'aire lliure sota un sol de justícia. Però abans de tota la festa, el senyor Iglesias es va desplaçar a l'Ajuntament de Vila-real on l'alcalde, la reina de les festes, les dames d'honor, les seues mares, els regidors i un bon grapat de veïns l'esperaven per a regalar-li una placa d'agraïment per tan distingida visita. Amb la placa a la mà i el jersei a les espatlles, Julio va eixir de la casa consistorial aclamat per una multitud de femelles que en processó el seguiren fins al Mercedes negre, matrícula de Madrid que estava esperant-lo.

L'itinerari de Julito el va tornar a les instal·lacions de Zirconio on, una vegada vista la fàbrica i com es fan les rajoles, el cantant, amarrat a les dues hostesses (la morena a l'esquerra i la rossa a la dreta), es va menjar la seua porció de paella. A l'hora del cafè, Julio Igleisas es va escapar de els seues admiradores per a poder rebre uns minuts la premsa. Allí, ens va confessar que no tenia nòvia. □

RAFA GIL

RAFA GIL

El cor d'un esquadró de dones de totes les edats i tots els volums batejava al caire de la taquicàrdia.

Madrid tornava en persona al camp de futbol.

Durant dues hores i mitja Julio-Julito-Julio desgranà boleros i balades melodramàtiques que aconseguiren histeritzar, en una perfecta concòrdia psíquica, els seus afiliats. I és que Julio és una magnífic *latin-lover* internacional, capaç d'enamorar fadrines de Califòrnia, secretàries del Japó o funcionàries i mestresses valencianes.

«Ara, cada volta componc menys, encara que continue sent tan bandarra com sempre», declarava abans del macrorecital en conferència de premsa. «A mi m'agraden molt les dones, però al meu pare —el doctor Iglesias— encara li agraden més», digué també Julio calibrant virilitats.

Cosme Miralles, director de rajoles Zirconio, que no es va separar del diví cantant, no volgué en cap moment contar als periodistes quant li havia costat a la seua empresa dur l'amic de Sinatra i de Nancy Reagan, ni tampoc quins serien els seus emoluments per aquesta aparició a València. No obstant això, la rendibilitat de la gira de Julio Iglesias serà molt sucosa per a Zirconio. Després de dues hores i mitja, a l'hora de les bruixes, el públic incondicional de Julio-Julito-Julio es dissolia tranquil·lament i pacíficament i amb ells la mitja dotzena d'unitats mòbils de les forces de seguretat, més un grapat de blanques ambulàncies. A fora, els venedors ambulants retiraven els *xiringuitos* i uns cartells on anunciaven amb retolador «entrepans de blanc i negre especials Julio Iglesias». Feia sis anys que Julio no havia visitat les torres de Serrans.

E. Roig

Arranz-Bravo, obra última

Organitzada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya es presenta al Palau Robert de Barcelona una retrospectiva d'**Arranz-Bravo** (Barcelona, 1941). L'exposició recull el treball realitzat per l'artista en els últims tres anys. Entre 1970 i 1980 Arranz-Bravo mantindrà una intensa col·laboració amb Rafael Bartolozzi; són deu anys d'exposicions, actes, edificis pintats, edicions, etc. D'aquesta època cal destacar la pintura exterior de la fàbrica Tipel de Parets del Vallès, un edifici ja emblemàtic en l'art contemporani català o els edificis de Magalluf i la casa de Camilo José Cela i l'illa de Mallorca.

L'equip artístic també participarà a la 39 Biennal de Venècia mentre el Palau Solleric i la Llotja de Palma de Mallorca organitzen una exposició antològica d'Arranz-Bravo-Bartolozzi.

El 1981 a la galeria Cadaqués de la ciutat empordanesa es presentava la primera exposició de nou en solitari d'Arranz-Bravo. Ara, al Palau Robert, es pot veure reunida l'obra més recent de l'artista barceloní.

Amb ocasió de la mostra s'ha editat un catàleg amb text-presentació J. Corredor-Matheos. □

Mercè'89, ¡Bones festes!

La tardor a Barcelona arriba amb la festa. A partir del dia 22 de setembre els carrers i les places de la ciutat comtal acolliran les festes de la Mercè'89. Per al dia 22 hi ha previstes les actuacions de **Sopa de Cabra, B.B. Sin Sed** i **Los Rebeldes** al Sot del Migdia. A la plaça del Rei, **Max Suñé Trio** ofereix un recital de música de *jazz*, i a la plaça Reial, ball amb la **Salseta de Poble Sec.** Per al dia 23 hi ha anunciat el ja clàssic Correfoc a la plaça de Sant Jaume a partir de les 20 hores. Més tard al Sot del Migdia la música d'**Amantes de María, 21 Japonesas** i **Katrina & The Waves.** A la mateixa hora, **Inaqui Salvador** actuarà a la plaça del Rei mentre al Moll de la Fusta arribaran les havaneres de **Quatre veus** i **El Bergantí.**

Per al dia gran, la festa major amb Ball de Gegants a la plaça de Sant Jaume. L'incombustible **Quico Pi de la Serra** cantarà a la plaça del Rei i el grup de moda, **Los Ronaldos** i els britànics **Deacon Blue** actuaran al Sot del Migdia. Finalment, a les Fonts de Montjuïc, espectacle piro-musical. □

Estrena mundial de 'Cristóbal Colón' al Liceu

El pròxim dia 24, al Gran Teatre del Liceu s'estrenarà *Cristóbal Colón,* la primera de les òperes programades pel coliseu català durant la present temporada. Aquesta producció, qualificada pèr Luis Yáñez, secretari d'Estat per a la Cooperació Iberoamericana i president de la societat V Centenario «com el projecte artístic mes ambiciós i important de cara al 1992», porta invertits ja en la seua preparació i execució prop de 180 milions de pessetes.

L'òpera, que serà protagonitzada en els seus papers principals per Josep Carreras (Cristóbal Colón) i Montserrat Caballé (Reina Isabel) emprendrà, segons Yàñez, una gira mundial pels teatres de Buenos Aires, Nova York i París que, li permetrà estar suficientment rodada quan es presente a Sevilla coincidint amb els actes de V Centenari.

La partitura musical de l'obra ha estat encarregada a Lleonard Balada qui, durant l'acte de presentació de l'òpera realitzat a Barcelona, reconegué que en el seu treball la part coral té una importància fonamental ja que el cor representa, segons afirma,

Josep Carreras

«el present i la realitat de viatge de Colom».

Antonio Gala, l'escriptor que n'ha fet el llibret, digué en el mateix acte que en l'obra es juxtaposen tres realitats distintes: la primera d'elles, que està circumscrita al present, es desenrotlla en la *Santa María*; la segona són les evocacions, els somnis dels protagonistes i la tercera, que pretén ser fantàstica, actua de lligam entre Colom i la seua amant cordovesa.

Sobre les petites modificacions musicals introduïdes en la partitura de Balada, el tenor Josep Carreras reconegué que han estat el resultat d'un acord comú entre els cantants i el compositor i que gràcies a elles s'ha aconseguit augmentar l'impacte de l'òpera. A l'estrena mundial d'aquest treball assistiran els reis d'Espanya: Joan Carles i Sofia. □

Sebastià Miralles: exercicis de memòria

Galeria Edgar Neville. Ajuntament d'Alfafar. Plaça País Valencià, 1.

Bé podriem afirmar que, al llarg d'aquesta darrera dècada, la trajectòria artística de Sebastià Miralles ha estat com presidida per una espècie de curiosa «síndrome de recuperació» que, en certa manera, semblava, amb insistència, urgir-li a compensar, en l'estricte camp de les experiències estètiques, el pols d'un temps anteriorment més que perdut... *relegat*.

Es diria que —gairebé com una fonamental assignatura pendent— es tractava d'*accelerar* el ritme dels seus propis treballs, desenvolupats en l'àmbit de les investigacions escultòriques i, alhora, de *diversificar* el corresponent abast dels seus resultats plàstics, no solament amb l'explícita finalitat de sotmetre a prova el joc, sempre fascinant, de l'experiència, sinó, abans de tot, amb l'eficaç intenció de calibrar la versatilitat de les seues pròpies capacitats i estratègies d'intervenció al mig de l'efervescent panorama del quefer escultòric actual.

Sens dubte, barrejats amb uns propòsits de reafirmació, bategaven també un bon nombre de perplexitats i temptejos en aquests zigzaguejants recorreguts. No és difícil de sentir l'atracció, simultàniament o progressivament, per determinades propostes que, en el fons, són en si mateixes paradigmàtiques, no solament d'un llenguatge i d'una manera de fer, sinó, en la mateixa mesura, també d'una actitud i d'una manera d'entendre la realitat. Així és com, després de les diversificades inquietuds de Sebastià Miralles al llarg d'aquests anys de densa activitat, podem descobrir-hi òbviament la llarga presència d'un rosari de noms singulars: Àngel Ferrant, Oteiza, H. Moore, Juli Gonzàlez o A. Caro, a qui en el seu accelerat caminar ha anat admirant i admetent —en intervals desiguals— com en altres tants horitzons de puntual orientació, com si es tractés, principalment, de conèixer cada racó genuí del paisatge per després —exercitada, per bé que sols ocasionalment, cada possibilitat— intentar «establir-se pel seu compte»...

Això ha fet que els diferents *esglaons* puguen analíticament entendre's com a altres tantes *etapes* de la seua trajectòria escultòrica. Potser és fàcil considerar, i fins i tot descobrir en cadascuna d'elles, claus i models que han presidit la seua gènesi i resolució, subratllant així la seua respectiva coherència i unitat. Però possiblement no ocórrega el mateix si es tracta d'escometre, en conjunt, la seriació de tals baules. Podríem dir que la visió global de *l'escala* suposa i exigeix l'aplicació d'una perspectiva externa a cada tram, arbitrant d'aquesta manera el recurs a un altre tipus d'arguments de clara fonamentació biogràfica i sòcio-històrica.

Gairebé afirmaria que Sebastià Miralles unifica en la seua actitud personal, per una banda, aquesta *síndrome de recuperació* de la qual s'ha parlat abans —i que cronològicament sembla anar minvant un poc en els seus efectes immediats— i, per una altra, s'hi evidencia la tensió del trobament entre l'activitat docent i les seues pròpies recerques creatives. M'explique: en el desenvolupament d'un programa d'ensenyament es barregen escalonadament tota una sèrie d'àmbits temàtics, com també recursos tècnics, materials i estilístics. I el repte personal de la docència descobreix a cada pas temptadores possibilitats d'intervenció, mil interessos puntuals que —com altres cants de sirena— atrauen la creativitat a partir de constants models de llenguatge que aporten variades estratègies...

Fins i tot ell mateix ha recorregut més d'una vegada a qualificar, metafòricament, les escultures de «jocs d'espills». Jocs d'espills on es reflecteixen contínuament, més que realitats externes, imatges d'altres escultures. Cada llenguatge remet així a altres llenguatges, en un inacabable procés de semiosi, interferències i citacions correlacionades.

Això no obstant, al costat d'aquesta insistent obsessió de relectures i versions —a través de la qual bé podem acceptar l'existència d'altres tants *homenatges* indirectes a les seues figures favorites— no hi manca tampoc un fort pòsit poètic i fins i tot narratiu. Per això la sèrie de subtileses simbòliques que, sovint, podem descobrir en les seues peces, buscant-hi més aviat els ressorts indirectes de referència que les immediates al·lusions.

I en tal procés de conformació artística, cal indicar el destacat paper que fa la realització de tota una sèrie de treballs preparatoris, de caràcter bidimensional. Dibuixos i *collages*, amb total identitat pròpia, es transformen freqüentment en el pas previ de la versió escultòrica.

Romà de la Calle

Ballet del Teatro Lírico Nacional de la Zarzuela, ¿per què?

Es diu —la professió periodística també té dret a tenir les seves llegendes— que una vegada un crític va començar la seva recensió amb més o menys aquestes paraules. «Ahir va actuar l'orquestra tal a l'auditori tal. ¿Per què?». A l'hora de comentar les dues actuacions —que no dos programes— que acaba d'oferir el Ballet del Teatro Lírico Nacional de la Zarzuela, un resta temptat d'imitar la recensió esmentada.

Quatre anys més tard de la seva presentació al Liceu i deu més enllà de la seva fundació, la seva presència a Barcelona ha constituït una de lcs decepcions més inesperables que podrien oferir-se. El *perquè* arriba a molts aspectes i, en definitiva, situa la realitat d'un conjunt que ha estat incapaç d'interpretar dos programes sencers —més de la meitat del segon s'havia donat en el primer—, que com a conjunt, en el millor dels casos, no ha passat d'un aprovat justíssim i on en cap moment s'han pogut trobar uns mínims de transcendència i d'alè personal i creatius propi.

La història d'aquest conjunt ha estat prou difícil. La inicial direcció de Víctor Ullate —un artista important però, sembla, un mal gestor— fou substituïda per la barcelonina Maria de Ávila, que superada per la faramalla administrativa i potser no ben recolzada, va situar, almenys, unes bases de coherència, que en definitiva tenen molt a veure amb la molt diferent impressió que va causar el conjunt l'any 1985 al mateix

Liceu. Ara ha tornat amb l'aurèola de la seva directora estrella, la mítica figura ni més ni menys que del Bolshoi. I els resultats ja s'han esmentat.

Ignoro si en el fons el problema és no de figures i pressupostos —aquests, sembla, no escatimats pel Ministeri de Cultura— sinó més profunds. Si López Cobos va dir que era més difícil ser músic a Espanya que torero a Finlàndia, potser també les dificultats de crear un bon ballet clàssic rauen en aquesta tipologia antropològica. Potser no cal capficar-s'hi gaire més. En tot cas, seria injust no destacar alguns moments o actuacions que resten com a referències d'una dignitat que els aïlla de la imatge global. Així, és inevitable parlar del poder i l'exuberància del ballarí argentí —nova figura del ballet mundial—, Julio Bocca, que va actuar com a artista invitat al pas de dos *Diana i Acteon*. També la bella coreografia del valencià Nacho Duato en *Simfonia Índia;* la personalitat indiscutible de Maria Plisetskaia a la feixuga i impersonal coreografia de *Maria Estuardo* i l'excel·lent treball d'Eva Maria López i Hans Tino en l'esplèndid pas de dos *Nocturn,* sobre música de Dvorak i coreografia de Ray Barra. Aquest, sens dubte, un moment important en el conjunt del que en definitiva pretenien ser dos programes. Un balanç, finalment, ben esquifit.

Jaume Comellas

El miracle del Regina

Milagro, una producció del teatre Putiferi, protagonitzada per l'actor Antoni Calderón, ha obert enguany la temporada del Jove Teatre Regina. Amb un nou aforament, que passa de 339 butaques a 350 i distintes millores infrastructurals, en les quals s'han invertit un total de 10 milions de pessetes, el Regina presentarà en l'actual temporada un total de vuit espectacles.

Una vegada finalitzen les representacions de *Milagro,* s'estrenarà la coproducció del Teatre de l'Ocàs i els Festivals de Tardor, *Estimat Bruce Springsteen,* de Kevin Major, que estarà dirigida per Miquel Casamajor i Teresa Vilardell. Això no serà, però, fins als mesos d'octubre-novembre.

Al desembre es presentarà l'espectacle *Vint × vint,* de Joan Barbero, amb direcció de Costa i Pi. Durant el mes de gener podrem veure *La dona trencada,* producció basada en el text del mateix títol de Simone de Beauvoir i que estarà dirigida per Pere Puértolas.

Teatre Arca, amb l'espectacle *Telele* debutarà al febrer. *Mentre Hitler i Mussolini prenien el te,* de Robert David McDonald, que estarà dirigida per Damià Barbany, arribarà al març. A l'abril, el grup Dau Rodó Teatre presentarà *Aquell boig senyor de l'Empordà* i, finalment, l'obra *El supervivent,*

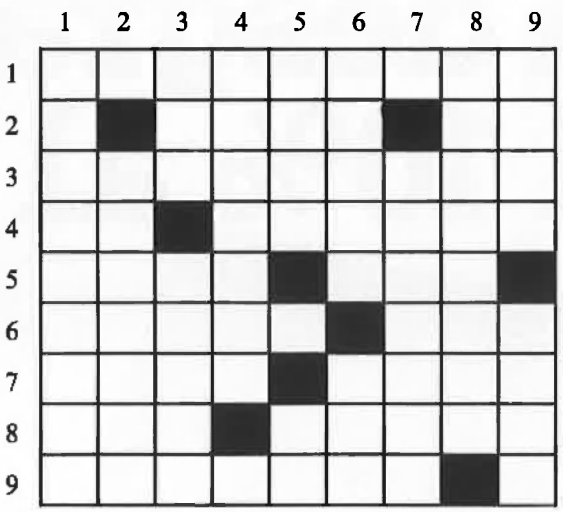
El pressupost global de la nova temporada és de 37 milions de pessetes. L'equip gestor d'aquesta sala, que durant l'anterior temporada veié pujar la mitjana d'espectadors diària, de 74 persones a 106, espera amb optimisme el desenrotllament dels seus plans de treball.

Maria Aguilà

HORITZONTALS: La nostra missió era perjudicar seriosament (1) la marxa d'aquella ruta dels castells francesos que oferia l'agència de viatges de la competència. El senyor Puig ens pagava per això. Des que havia mort la senyora, l'agència de viatges familiar anava a la deriva. Ella havia estat l'ànima de l'empresa des de sempre i ara, per molt que els fills s'hi escarrassaven, «Literatour» semblava més una empresa de taüts que no una agència de viatges. A més, hi havia tota aquella qüestió de la competència desllelal. Nosaltres havíem conegut la sra. Puig (2a capgirat) ja malalta, perquè la nostra amistat amb els seus fills venia només de l'estiu anterior a la seva mort, però tot i això ens sentíem molt solidaris amb el seu món i no ens hi vam repensar gens quan el viudo ens demanà que li donéssim un cop de (2b). Ens vam apuntar en un *tour* de la competència disposats a rebentar-ho tot.

La primera parada fou en una vila (3) del Conflent. Vam esmorzar i ja començàrem a queixarnos dels preus abusius de l'àrea de servei. (4a) guia ens mirà malament per primera vegada. Després va venir l'emprenyador numeret dels mals (4b) de ventre i la gran trapelleria de les pólvores adormidores al seu café amb llet. A resultes d'això, el guia es quedà clapant a l'hotel com un animal (5a) tot el tercer matí del viatge i els soferts viatgers ens vam quedar sense visitar un castell. Allò començà a aixecar murmuris de desaprovació entre els nostres companys de viatge i ens permeté escampar d'(5b capgirat) d'allà comentaris comparatius entre el servei d'aquella agència i les excel·lències d'una altra que coneixíem, casualment «Literatour».

M'imagino que el guia no devia sospitar res fins que, en una actuació poc afortunada, la meva companya va remenar tant una de les barques amb què solcàvem tranquil·lament aquell preciós riu francès (6a) que tres passatgers van caure a l'aigua. A partir d'aquell moment la seguretat del viatge fou àmpliament qüestionada i vam començar a detectar en la mirada del pobre guia una clara animadversió (6b) envers nosaltres. El *tour* encara no havia passat pel seu equador quan hi hagué una primera reunió d'urgència entre els viatgers. Un dels que havia caigut al riu convocà els companys de viatge i començà a llançar improperis contra l'organització d'aquella ruta dels castells francesos. Nosaltres vam continuar

Text explicatiu

Per resoldre aquest encreuat negre cal respondre normalment a les definicions verticals, que marquen la pauta de la graella, i intuir els mots amagats en el conte breu que hi ha sota l'epígraf d'horitzontals. Aquestes paraules ocultes van marcades ordenadament per la numeració habitual en qualsevol moment de la narració.

Màrius Serra i Anna Genís

punxant el personal i la situació va arribar a aquell punt dolç en què qualsevol incident pot fer vessar el got. I no vam haver d'esperar gaire l'adveniment del desafortunat incident que rebentaria el viatge de manera definitiva. L'endemà mateix de l'intent de motí, un altre dels passatgers que havia caigut a l'aigua va tenir un virulent atac de tos (7a) i la seva dona va decidir que ja en tenien prou, de turisme. Nosaltres dos vam fer-li costat astutament i aviat aconseguírem arrossegar la meitat del grup.

Quan el guia va veure el conjunt (7b) de signatures que havíem reunit i llegí la carta consensuada de queixa que la meva companya havia redactat, es va posar de tots colors. Agafà el primer telèfon que va trobar i trucà desesperat a la central de la seva agència. La llavor de la insatisfacció estava tan ben sembrada que aquella mateixa nit van agafar tots plegats el primer avió cap a Barcelona. Els dies següents foren nefastos per a l'agència de viatges de la competència.

Van aparèixer una desena (8a) de cartes de denúncia als principals diaris de la ciutat, escrites al calor de la ràbia acumulada pel seguit de desgràcies que havien acompanyat misteriosament aquell *tour* turístic. El nom d'aquella agència de viatges quedà en entredit. Fins i tot la dona del damnificat per l'asma, que era d'un poble proper a Montserrat (8b), els hi clavà una denúncia per danys i prejudicis. Havíem triomfat. El senyor Puig ens felicità efusivament i després anàrem a visitar la ruta del Loira amb els seus fills. Aquesta vegada sense problemes. De manera que tot aquest afer del boicot ha estat un negoci rodó. Només de tant en tant, en les nostres llargues estones de lleure, ens ve al cap la patètica imatge d'aquell pobre ganàpia (9 capgirat) que es guanyava honestament la vida fent de guia turístic fins que va ensopegar amb nosaltres. Però la vida és la vida i, el que és més important encara, el negoci és el negoci.

VERTICALS: 1.—Insolació. 2.—Alfa. Menges carregades d'oli. 3.—Boca dels ocells. Cap per avall, submergir. 4.—Predicadora. Primera lletra. 5.—Xec. Anarquia. ¿A quin lloc? 6.—Nom masculí amb què Rousseau intitulà una obra sobre l'educació. Prolífic escriptor català, autor del *Quadern Gris*. 7.—Consonant que dóna nom a un ball menorquí. Metge que assisteix els parts. 8.—Xopes. 9.—Rates-pinyades. Arbre de la família de les rosàcies propi de l'Amèrica tropical.

Problema de lògica

Un matí lliure que té, pobre Pere, el vol passar fent esport, però abans ha d'«arreglar uns papers» a la Generalitat. Cal esbrinar la *tournée* de trivialitats per la qual ha de passar en Pere abans d'anar a fer esport: els tràmits que ha de fer, el pis i la finestreta on realitzar-los, qui l'ha atès a cada lloc i el temps d'espera que ha hagut de patir.

Tràmit					
Finestreta					
Informador					
Pis					
Espera					

1.—A la finestreta d'informació que hi ha a la planta baixa l'informen que a fotocòpies l'atendrà el Sr. Garcia.

2.—Per pagar les taxes no va haver d'esperar 9 minuts.

3.—Per solucionar el tràmit que li efectuà la Srta. Anna es va esperar tants minuts com la suma de l'espera que patí a la compulsa de documents i la de la finestreta J.

4.—Per a la compulsa no va haver d'anar ni al 5è pis ni a la finestreta M.

5.—La finestreta P, que no és la de la Srta. Blanca, es troba al 3r. pis.

6.—La Srta. Teresa treballa a la finestreta C, però no és pas el lloc on s'efectuen els registres d'entrada.

7.—Amb el Sr. Morales es va haver d'esperar 8 minuts.

8.—A la planta baixa s'hi va esperar 22 minuts, 16 més que al 7è pis i 5 més que a la finestreta P.

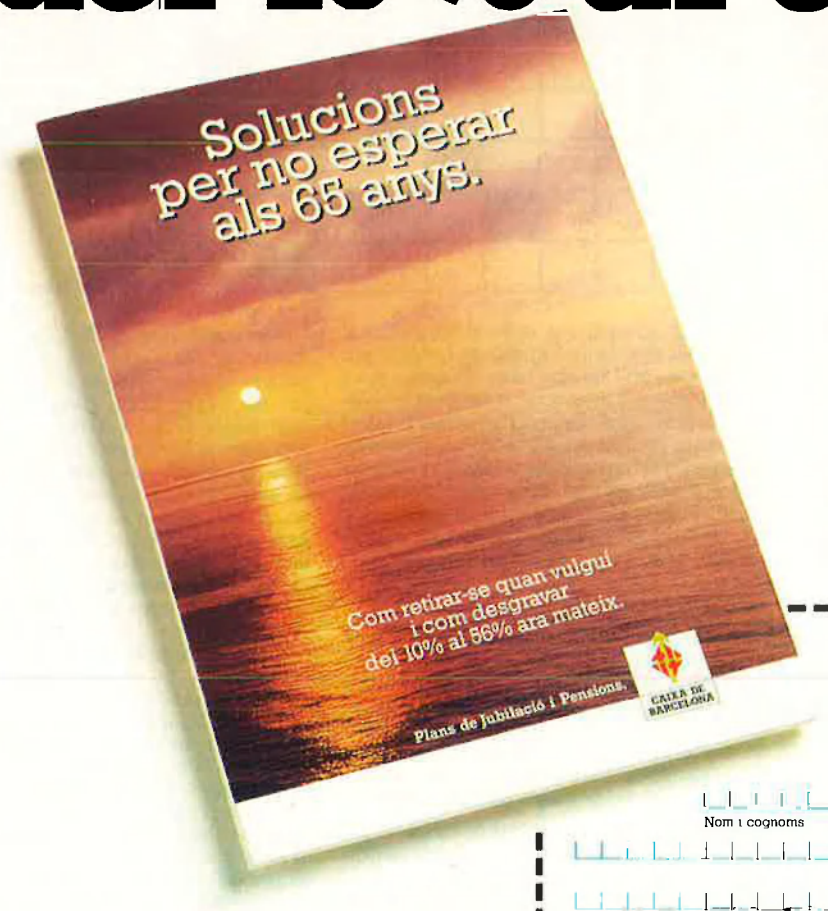
9.—El registre d'entrada és al 5è pis, però no a la finestreta H.

10.—Al 2n. pis és atès per la Srta. Teresa.

11.—El tràmit de les fotocòpies no es fa ni a la finestreta J ni a la H.

Solució en la pàg. 72

Demani'l ara i desgravi del 10% al 56%.

Demani'ns el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

L'hi enviarem a casa seva, gratis, encara que no sigui client de Caixa de Barcelona.

Perquè pugui fer-se un Pla per retirar-se quan vulgui, modificar les aportacions com li convingui, posar i treure diners en qualsevol moment i, a més, **desgravar del 10% al 56%.**

X Enviïn-me per correu, gratis i sense compromís, el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

Nom i cognoms

Domicili

Codi postal Població

Telèfon D.N.I.

És titular d'algun compte a Caixa de Barcelona? ☐Sí ☐No

En cas afirmatiu, indiqui: Cl. Oficina

Signatura

X

Nº de compte

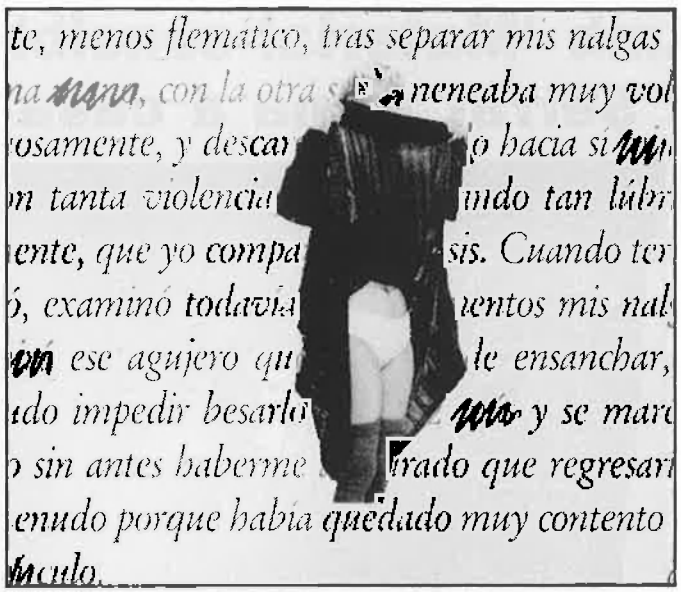
Lliuri aquest cupó a qualsevol de les nostres Oficines o enviï'l per correu a: CAIXA DE BARCELONA (Pla de Jubilació i Pensions) Diagonal 530, 08006 Barcelona

Plans de Jubilació i Pensions.

CAIXA DE BARCELONA

Una pel·lícula llegida

LA LECTORA. França, 1988. Dir.: Michel Deville. Guió: Rosalinde i Michel Deville. Fot.: Dominique le Rigoleur. Int.: Miou-Miou, Christian Ruché, Sylvie Laporte, Michel Raskine.

Entre 1959 i 1961, directors com Claude Chabrol, Eric Rohmer, François Truffaut, Jean-Luc Godard o Jacques Rivette van realitzar el seu primer llarg-metratge per a demostran-li al món que una nova generació de directors francesos estava disposada a canviar la imatge de la seva cinematografia, i en alguns casos, per sacsejar profundament el propi llenguatge sobre el qual es fonamentava un film.

També el 1960 Michel Deville emprenia la seva *opera prima, Esta noche o nunca,* una comèdia d'èxit que li prometia aparentment guanyar-se un lloc de prestigi internacional.

Al nostre país s'estrenaren pel·lícules seves durant aquella dècada, però ara feia un grapat d'anys —des de 1973 amb *El trepa*— que no accedia a les pantalles comercials.

La lectora, el darrer film de Deville, interpretat esplèndidament per l'encantadora Miou-Miou, és una pel·lícula de sensibilitat francesa de dalt a baix: el seu tema és la lectura, el llibre dit en veu alta, com reprenent, encara que amb molt altres intencions, aquell final del *Farenheit 451* de Truffaut. En la primera seqüència, la protagonista és al llit, en companyia del seu amant, a qui llegeix un llibre. El llibre és *La lectrice,* novel·la de Raymond Jean que Deville adapta a través d'aquesta singular *lectura dins la lectura.* El que veiem a partir d'aquí són els esdeveniments que Miou-Miou-lectora ens fa compartir sobre una altra dona —també Miou-Miou— que s'anuncia en els diaris com a *lectora.* Els seus diversos i peculiaríssims clients conformen les diverses seqüències —unes més divertides, altres menys— d'aquesta simpàtica comèdia.

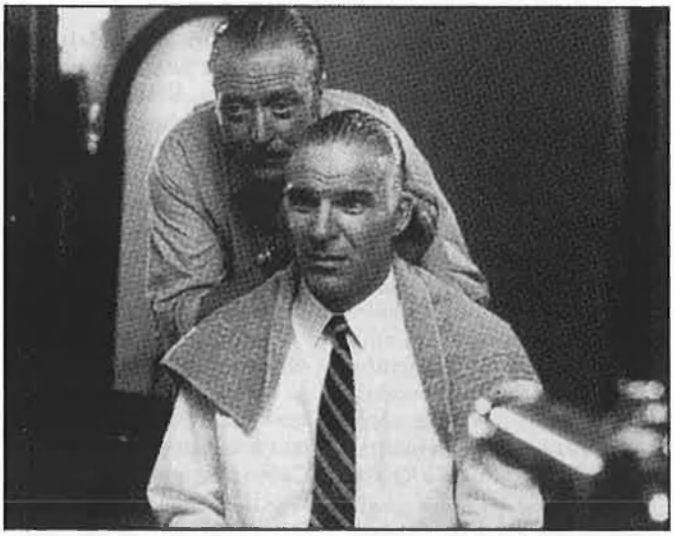
Amb trets que recorden l'espontaneïtat dels primers films de la *nouvelle vague,* amb una planificació funcional i un muntatge ràpid, amb la presència d'un *zoom* utilitzat com poques vegades en una pel·lícula d'avui, Deville no es planteja grans troballes en el món de la imatge, però l'itinerari d'aquesta dona que arriba a les cases per a llegir en veu alta i descobreix —i amb ell l'espectador— que la lectura no es pot abstreure de la vida moral, i que en la seva activitat hi ha curiosos paral·lelismes amb la prostitució, és prou atractiu conceptualment perquè el film es deixi veure amb interès. Desigual, però intel·ligent i provocadora, *La lectora* és una pel·lícula que ens fa demanar una revisió de la filmografia de Michel Deville.

Xavier Pérez i Torío

Seduir des de la pantalla

Els directors de cinema no fan només *remakes* de pel·lícules prestigioses o de les molts, després de dur a les pantalles el musical *La pequeña tienda de los horrores,* va decidir rodar *Dos seductores,* una nova versió de la pel·lícula del mateix títol que ara fa vint-i-cinc anys van interpretar David Niven i un Marlon Brando que havia perdut el formidable rumb amb què començà la seua carrera, i que no tornaria a trobar fins anys després.

Els protagonistes de la *nova* comèdia són el principal atractiu del film. Michael Caine —l'anglès— i Steve Martin —l'americà— interpreten dos estafadors d'aspecte decadent que *treballen* en la localitat francesa de Beaumont-sur-Mer competint per la mateixa clientela. Com no hi ha prou feina per a tots dos a la població de la Costa Blava, decideixen que un ha de marxar. Al poble es quedarà qui aconseguirà treure-li cinquanta-mil dòlars a la seua pròxima amant. La festa està servida. L'àcid humor d'Oz no falla en aquest film. El públic anglosaxó ja ha començat a respondre omplint els cinemes: s'estimen Steve Martin i encara més Michael Caine. Cal deixar-se, doncs, seduir per ells.

que baten rècords de taquilla. N'hi ha uns pocs que es llancen al repte de millorar-ne algunes que han estat veritables fracassos comercials. *Frank Oz* pertany a aquest grup minoritari d'arriscats realitzadors. Aquest director, de culte per a

Vicent Mifsud

Amb 'Material sensible' Serrat torna a casa

Amb el títol de *Material sensible,* Serrat ha fet la seua reaparició en la discografia catalana. Des de 1984, en què va publicar *Fa vint anys que tinc vint anys* —a banda de col·laboracions de luxe—, el cantant barceloní no havia publicat cap disc en català. Segurament a causa d'aquest interval, l'aparició de l'obra s'esperava amb certa expectació. El Serrat català està vist que no és cosa de tots els dies. Per als serratians empedreïts —entre els quals m'incloc— l'obra conté tots els ingredients a què el cantant ens té acostumats: crònica social, lirisme, apunts satírics, homenatges, un Serrat *comme il faut.* D'altra banda, el disc ha significat el retorn d'un músic com Josep Maria Bardagí. Serrat en aquesta ocasió ha deixat les habilitats de Ricard Miralles per les de Bardagí a l'hora dels arranjaments i direcció musical; uns canvis també presents en els músics, els habituals Jordi Clua (baix) i Francesc Rabassa (bateria) han estat substituïts per Mario Rossy i Enric Caneda. No sabem si aquests canvis es traslladaran també a les actuacions musicals —la figura de Miralles és intocable.

Si el disc es compara amb l'anterior treball discogràfic del cantant, *Bienaventurados,* el símil resulta favorable a *Material sensible,* amb un resultat ampli. El Serrat de *Bienaventurados* havia arribat a un atzucac iniciat des d'*En tránsito,* i així s'ha reflectit en l'acollida popular. Ara, Serrat, de la mà de Bardagí, ha construït una obra digna, amb unes cançons més reeixides que altres —el Serrat de les obres rodones, definitivament, ha quedat per a temps millors—, amb una factura musical brillant però sense *alterar* les esències serratianes. Bardagí —al qual devem els arranjaments d'una de les obres més belles del cantant, *Res no és mesquí*— ha acostat l'embolcall musical del cantant a la línia seguida pels cantautors espanyols; per dir-ho d'alguna manera, l'ha revestit de *modernitat.*

El disc s'obre amb el tema «Barcelona i jo», un homenatge esperat: el del cantant a la seua ciutat. Tot i així, el cantant més barceloní de la Nova Cançó s'ha quedat en una descripció massa tòpica de la ciutat, segurament perquè Serrat ja fa temps que va fer el seu particular homenatge ciutadà amb el tema «El meu carrer» o a través de personatges com els de «La Carmeta» o «El drapaire». En col·laboració amb el poeta mexicà Jaime Sabines hi ha el tema «La lluna», una de les cançons més belles del disc amb certa atmosfera satiana en els arranjaments que recorda les *Gymnopedies* del músic francès.

Amb ritme rumbero-salser arriba un altre homenatge, el del cantant al futbolista Kubala. Serrat, que ja havia manifestat musicalment la seua passió futbolística, no podia passar per alt aquest homenatge a l'ex-jugador del Barça del qual diu dur «el seu retrat a la cartera». «La rosa de l'adéu», tema tòpic per al Serrat més tòpic; això sí, com sempre, excel·lentment interpretat. «Si no fos per tu» és el tema que tanca la cara A, un tímid *reggae* que serveix al cantant per a reflexionar sobre l'altre jo.

El tema de l'emigració sempre ha estat una constant en l'obra serratiana —per a l'àlbum d'or queda un tema com «Els veremadors». Si a això afegim la revindicació del sud com a espai vital, ens ix «Salam Rashid», un tema ambiciós, escrit en col·laboració amb el periodista Joan Barril, i segurament la cançó més testimonial del disc. Aparició de la guitarra de Paco de Lucia com a estrella invitada. Per a un cronista social com Serrat el tema de la *jet,* de l'anomenada *jet society,* no podia passar de llarg. Serrat dedica als seus membres el tema «En Paus», una cançó satírica realitzada a mig gas. El Serrat enginyós de temes com «Conillet de vellut», «Muchacha típica» o «La mujer que yo quiero» no abunda en els últims anys. «Per construir un bell somni» és una d'aquestes balades —ací amb fórmula inclosa— que Serrat ha incorporat des de *Tal com raja,* amb títols com «Seria fantàstic» o «Això que en diuen estar enamorats», un Serrat íntim, baladista. Finalment, tancant la cara B, «Malson per entregues», escrit també en col·laboració amb Josep Maria Bardagí. Segurament és aquesta la cançó menys serratiana del disc; Bardagí ha realitzat uns arranjaments *rupturistes* per a un tema de lladres i serenos. Ana Belén, a l'igual que fera amb Pi de la Serra, hi fa una curta intervenció en català.

Per a la presentació del disc Serrat ha iniciat una llarga gira pels principals teatres de l'estat espanyol. Una promoció que compta amb l'ONCE com a espònsor i que *retorna* el cantant als recintes teatrals, després d'anys de places de bous i palaus d'esports.

Carles Gàmez

AGENDA

TELEVISIÓ

Dijous, 21 de setembre

13.00: Carta d'ajust. 60 minuts 2V Oscamandit 2V.
13.45: TN comarques.
14.00: TV3, segona vegada: «Inform. cinema».
14.30: Telenotícies.
15.00: El Temps.
15.10: Sí, primer ministre. (Dual). (Reposició). (11).
15.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (57).
16.20: Pel·lícula tarda: «El casament del segle».
18.20: El genet solitari. (Dibuixos animats).
19.15: L'espantaocells i la senyora King. (Dual). (Reposició). (49).
20.00: Ràdio Cincinnati. (Dual). (Reposició). (52).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Gent del barri. (Dual). (58).
21.40: La casa dels famosos.
22.10: Esports flash.
23.00: Motor a fons.
23.30: Tramuntana.
23.50: Telenotícies.
00.10: L'home i la ciutat. (Reposició). (11).
01.00: Fi d'emissió.

Divendres, 22 de setembre

13.00: Carta d'ajust. Senyals 2V.
13.30: TV3, segona vegada: I. «Esports flash».
13.30. TN comarques.
14.00: TV3, segona vegada: «Esports flash». II.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps
15.10: Sí, primer ministre (Reposició). (Dual). (12).
15.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (58).
16.20: Pel·lícula tarda: «L'esperit de St. Louis».
18.20: El genet solitari. (Dibuixos animats).
19.15: L'espantaocells i la senyora King. (Reposició). (50).
20.00: Ràdio Cincinnati. (Dual) (Reposició). (53).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Gent del barri. (Dual). (59).
21.40: Històries de Ray Bradbury, (8). (Dual).
22.10: La nit bruixa.
23.20: Cagney i Lacey. (Dual). (46): «Fora de control».
00.10: Telenotícies.
00.30: L'home i la ciutat. (Reposició). (12).
01.20: Fi d'emissió.

Dissabte, 23 de setembre

12.45: Carta d'ajust.
13.00: Sardanes.
13.30: Kidd video. (Reposició).
13.55: *Jazz*: «Oregon».
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.35: Els Picapedra (Dual). (Capítol 24).
16.00: Les aventures de Sherlock Holmes. (Reposició). (Dual). (11).
16.55: La ciutat dels àngels. (11).
17.55: Esports en acció.
19.55: Vida salvatge (Dual): «Un tigre a la teulada».
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Sorteig Lotto 6/49.
21.15: L'hora d'Alfred Hitchcock (Dual): «El convidat».
22.05: Pel·lícula. (Dual): «Gran Prix».
00.45: Cinema de mitjanit: «Viatge a la mort».
02.30: Fi d'emissió.

Diumenge, 24 de setembre

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Canal 33 - 2ª. V. «Cadència».
13.00: Gol a gol (Hoquei).
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.35: Festival Tex Avery. (Dibuixos animats).
16.00: Les aventures de Guillem Tell, Ballesta (45).
16.20: Batman. (Reposició).
16.45: Tarda de western: «Winchester 73».
18.00: Gol a gol (Bàsquet).
20.30: Telenotícies.
20.55: El temps.
21.00: Trenta minuts.
21.30: Piromusical.
22.00: Califòrnia (Dual). (15): «Autoestop» (II).
22.50: Gol a gol. (Edició nit).
23.50: Fi d'emissió.

Dilluns, 25 de setembre

11.30: Carta d'ajust.

'L'Espantaocells i la Sra. King'.

11.45: La caixa sàvia 2V.
13.25: TV3, segona vegada. «Gol a gol». I.
13.45: TN comarques.
14.00: TV3, segona vegada: «Gol a gol». II.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.10: Sí, primer ministre (Dual). (Reposició). (13).
15.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (59).
16.20: Pel·lícula tarda: «Per una centèsima de segon» (Dual).
18.20: El genet solitari. (3). (Dibuixos animats).
18.45: Durrell a Rùssia. ((Reposició). (50).
19.15: L'espantaocells i la senyora. King. (Reposició). (50).
20.00: Ràdio Cincinnati. (Dual). (Reposició). (53).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Gent del barri (Dual). (60).
21.40: Tot un senyor. (Cap. 12): «Quina nit!...».
22.10: Històries de Hollywood. (6): «La terra de l'or».
23.15: Telenotícies.
23.35: L'home i la ciutat. (13).
00.25: Fi d'emissió.

Dimarts, 26 de setembre

11.30: Carta d'ajust.
11.45: Futbol 90 2V.
13.15: TV3, segona vegada: «La casa dels famosos».
13.45: TN comarques.
14.00: TV3, segona vegada: «Trenta minuts».
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.10: Sí, primer ministre. (Dual). (Reposició). (14).
15.30: A cor obert (Dual). (Reposició). (60).
16.20: Pel·lícula tarda: «Carrera la façana». (Dual).
18.20: El genet solitari. (4). (Dibuixos animats).
18.45: Durrell a Rússia. (Reposició). (6).
19.15: L'espantaocells i la senyora. King. (Reposició). (Dual). (51).
20.00: Ràdio Cincinnati. (Dual). (Reposició). (54).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Gent del barri. (Dual). (61).
21.40: Dallas. (Dual). (52): «Preludi».
22.45: Informatiu documental: «48 hores: les pistoles».
23.45: Telenotícies.
00.05: L'home i la ciutat. (14).
00.55: Fi d'emissió.

Dimecres, 27 de setembre

11.30: Carta d'ajust.
11.45: Sputnik 2V.
12.45: TV3, segona vegada: «Inform. document».
13.45: TN comarques.
14.00: Thalassa 2V.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.10: Sí, primer ministre. (Reposició). (15).
15.30: A cor obert (Dual). (Reposició). (61).
16.20: Pel·lícula tarda. «Supersonic man». (Dual).
18.20: El genet solitari. (5). (Dibuixos animats).
18.45: Durrell a Rússia. (Reposició). (7).
19.15: L'espantaocells i la senyora King. (Reposició). (Dual). (52).
20.00: Ràdio Cincinnati. (Dual). (Reposició). (55).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Sorteig Lotto 6/49.
21.15: Gent del barri (Dual). (62).
21.45: Informatiu cinema.
22.15: Cinema 3: «La senyora».
24.00: Telenotícies.
00.20: L'home i la ciutat (Dual). (15).
01.10: Fi d'emissió.

AGENDA

PEL·LÍCULES

Dijous, 21 de setembre

El casament del segle *(Le mariage du siècle,* 1985; 98 minuts), de **Philipe Galland.** Comèdia d'embolic sobre un *play-boy* que sedueix una princesa en la nit de noces d'ella. Amb Anémone i Tierry L'Hermitte. TV3. 16.20 hores.

El príncipe y la corista *(The prince and the showgirl,* 1957; 112 minuts), de **Lawrence Olivier.** Homenatge de Televisió Espanyola a l'actor i director britànic mort de fa poc. Divertida comèdia on, junt amb Olivier, es llueix Marilyn Monroe. TVE-2. 22.35 hores.

El segundo poder *(El hombre de la cruz verde,* 1976; 110 minuts), de **José Maria Forqué.** Un dels films més ambiciosos del realitzador, que tracta la vida de l'inquisidor Juan de Bracamonte. TVE-1. Matinada.

Divendres, 22 de setembre

L'esperit de Saint Louis *(The spirit of Saint Louis,* 1957; 135 minuts), de **Billy Wilder.** Una obra atípica entre les del director nord-americà d'origen austríac, i també la seua pel·lícula més fluixa. És la història de Charles A. Lindbergh, el primer home que va travessar l'Atlàntic en un avió i un dels herois americans més famosos. Protagonitzada per James Stewart. TV3. 16.20 hores.

La revoltosa (1963; 87 minuts), de **José Díaz Morales.** Segona vegada en què el mateix director duia al cinema la famosa sarsuela de Ruperto Chapí, aquesta vegada amb menys encert que la primera. Amb Teresa Lorca i Germán Cobos. TVE-2. 17.20 hores.

¡Salvaje! *(Wild One,* 1954; 77 minuts), de **Lazslo Benedek.** El film que va convertir Marlon Brando en un mite eròtic, tracta sobre una colla de motoristes que terroritzen una ciutat de Kansas. Junt amb Brando, Mary Murphy i Lee Marvin. TVE-1. 00.45 hores.

Grand Prix'.

James Stewart.

Las aventuras de Marco Polo *(The adventures of Marco Polo,* 1938; 96 minuts), d'**Archie Mayo.** La història de l'explorador venecià al qual dóna vida Gary Cooper. Una pel·lícula molt ben realitzada on destaca l'actuació de Basil Rathbone en un dels seus típics papers de malvat. TVE-1. Matinada.

Dissabte, 23 de setembre

Infierno bajo las aguas *(Up periscope,* 1959; 107 minuts), de **Gordon Douglas.** El tinent Braden, de l'Armada nord-americana, ha d'aconseguir uns codis de claus de l'exèrcit japonès, d'importància vital per a la invasió de les illes Gilbert i Marshall. Amb James Garner i Edmon O'Brien. TVE-1. 16.05 hores.

Star Trek *(Star Trek: The motion picture,* 1979; 128 minuts), de **Robert Wise.** Les aventures de la nau espacial *Enterprise,* defensora del planeta Terra, que triomfaren com mai no ho havia fet cap sèrie en televisió, van ser dutes a la pantalla gran en aquesta meravellosa superproducció que es va convertir en la pel·lícula més cara rodada fins aleshores. Amb William Shatner i Leonard —Mr. Spock— Nimoy. Cal posar especial atenció en la formidable música de Jerry Godsmith. TVE-1. 22.20 hores.

Grand Prix (1966; 175 minuts), de **John Frankenheimer.** Pel·lícula molt popular en els anys seixanta, sobre la vida i els amors dels competidors en una prova automobilística. Al gran repartiment internacional hi ha James Garner, Eva Marie Saint, Yves Montand i Toshi-

ro Mifune. TV3. 22.05 hores.

Viatge a la mort *(Trip to kill,* 1971; 95 minuts), de **Tom Stern** i **Lane Stale.** Telly Savalas i Robert Vaughn protagonitzen un film sobre el món del narcotràfic. TV3. 0.30 hores.

Metrópolis (1926; 84 minuts), de **Fritz Lang.** Obra mestra del cinema mut alemany, on es narra la història d'una gran ciutat del segle XXI, en la qual els obrers viuen sota terra en una infravida esclavitzada. Amb Brigitte Helm i Alfred Abel. TVE-1. 1.20 hores.

Nota de divorcio *(Never to love,* 1940; 70 minuts), de **John Farrow.** Plagi de la pel·lícula que sobre un drama de Clemence Dane realitzà George Cuckor el 1932. El film se salva gràcies al repartiment: Maureen O'Hara, Adolphe Menjou, Herbert Marshall... TVE-1. Matinada.

Diumenge, 24 de setembre

Tres solteros y un biberón *(Trois hommes et un couffin,* 1985; 101 minuts), de **Coline Serreau.** Divertida comèdia francesa que va ser un dels majors èxits del cinema gal dels darrers anys i que va motivar una seqüela americana. Tres fadrins han de cuidar d'un nen mentre, sense adonar-se, es fiquen enmig d'una història de tràfic de drogues. Amb Roland Giraud, Michel Boujenah i André Dussollier. TVE-1. 16.00 hores.

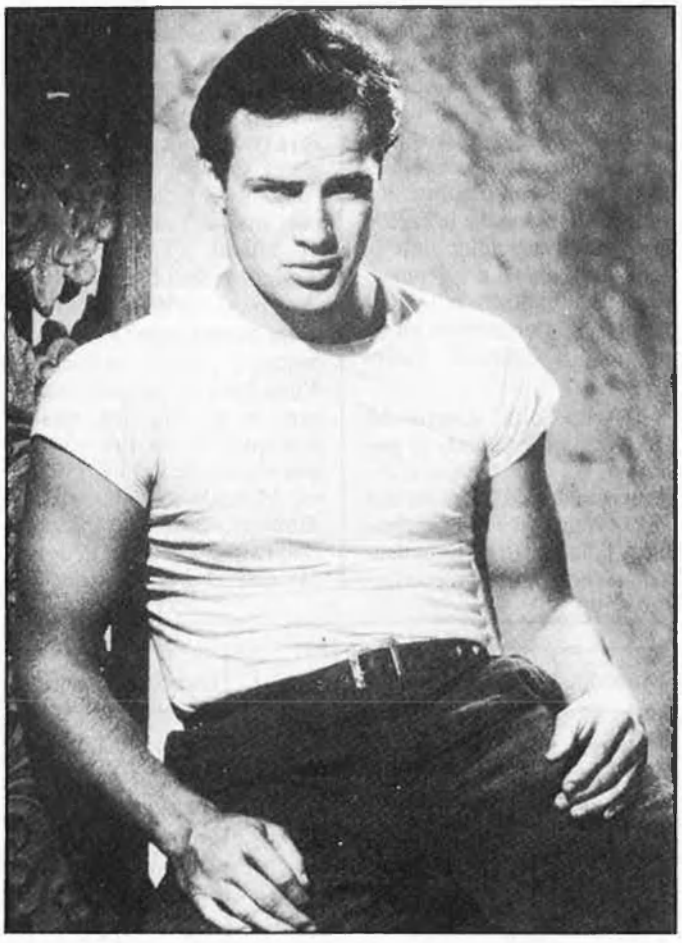
Winchester 73 (1950, 92 minuts), d'**Anthony Mann.** Un dels clàssics del *western,* amb què comença la magnífica relació Mann-James Stewart, que aconseguiria revitalitzar el gènere. TV3. 16.45 hores.

Dinero caído del cielo *(Pennies from heaven,* 1981; 103 minuts), d'**Herbert Ross.** Un dels millors musicals de la dècada dels vuitanta, on es reflecteix la depressió americana dels anys trenta a través dels seus espectacles musicals. Steve Martin, Bernadette Peters, Cristopher Walken i Jessica Harper, excel·lents. TVE-2. 18.00 hores.

Guerra y paz *(War and peace,* 1956; 201 minuts), de **King Vidor.** Film basat en la novel·la del mateix títol de Lev Tolstoi, que mostra la profunda crisi de la societat russa davant la invasió dels exèrcits de Napoleó. Amb Audrey Hepburn, Henry Fonda i Mel Ferrer. TVE-1. 22.40 hores.

Marilyn Monroe.

Marlon Brando, intèrpret de 'Salvaje

Una hora en la noche *(Night Watch,* 1973; 100 minuts), de **Brian G. Hutton.** Correcte *triller* britànic dels primers setanta, amb Elizabeth Taylor i Laurence Harvey. TVE-1. Matinada.

Dilluns, 25 de setembre

L'assassí solitari (1981; 80 minuts), de **Zang Junzao, Qin Jinghong i Xiao Feng.** Pel·lícula xinesa d'acció interpretada per Sung Genfa i Dong Xiadong. TV3. 16.20 hores.

Abierto de 18 a 24 (1987, 80 minuts), de **Víctor Dinenzón.** La societat argentina reflectida a través de la gent que assisteix a una acadèmia de Tangos. Amb Gerardo Romano. TVE-2. 22.35 hores.

Dimarts, 26 de setembre

Darrera la façana *(Derriere la façade,* 1939; 93 minuts), de **Georges Lacombe.** Film policíac interpretat per Lucien Baroux i Jules Berry. TV3. 16.20 hores.

Capitanes intrépidos *(Caotains Courageous,* 1937; 116 minuts), de **Victor Flemming.** Un clàssic del cinema d'aventures que aconsegueix emocionar els espectadors en molts moments. No crec que els amants d'aquest film puguem suportar l'adéu de Manuel en colorets. Amb Spencer Tracy en un dels seus millors i més recordats papers. TVE-1. 22.20 hores.

Buenos días *(Ohayo,* 1959, 97 minuts), de **Yasuhiro Ozu.** Gran film del mestre japonès on ens conta el món adult a través dels ulls d'un infant. TVE-1. Matinada.

Dimecres, 27 de setembre

La senyora (1987, 98 minuts), de **Jordi Cadena.** Un projecte de la protagonista Sílvia Tortosa que es va convertir en una de les pel·lícules catalanes més taquilleres. L'erotisme omple el film. TV3. 22.10 hores.

El Carnaval de Chaplin (1916, 89 minuts), de **Charles Chaplin.** Selecció dels curtmetratges realitzats per Chaplin per a la productora Mutual. Obra mestra. TVE-1. Matinada.

AGENDA

FER TEMPS

Frederic Rahola d'Espona. Síndic de Greuges de Catalunya. Nascut a Barcelona, celebrarà els seus 75 anys, en família, el pròxim dijous, 21 de setembre.

Advocat en excedència i expolític —per ERC—, el senyor Frederic Rahola, abans d'ocupar l'actual càrrec, compaginava aquelles activitats amb la faceta d'editor. Nosaltres l'abordem en un forat de la seua agenda, moments abans que una comissió de ciutadans de Vilanova i la Geltrú, afectats per la remodelació del Barri del Mar d'aquella ciutat costanera, li demanara la seua actuació en aquest plet: «El problema és que aquesta remodelació inclou l'enderrocament de les cases, algunes de més de cent anys, que hi ha enfront de la mar per a construir tota una nova i gran urbanització. També es queixen que hi ha una gran especulació».

Membre del Jurat al VII Premi d'Assaig Carles Rahola, de Girona, ens avança que a finals d'aquest mes participarà, en una campanya sobre marginació, a la Taula rodona que es farà a Barcelona sobre *Reinserció i ampliació social,* organitzada pel Departament de Justícia de la Generalitat.

Ricardo Solfa. Cantant melòdic en altres galàxies i —antigament— conegut per Jaume Sisa. Va nàixer, segons bruixes i astres, a Barcelona, un 24 de setembre, en plenes festes de la Mercè, patrona de la ciutat. Enguany hauria de celebrar els seus 41 anys. Hi esteu convidats. «Oh, benvinguts, passeu, passeu...» —ho va dir ell.

Quan aquesta revista aparega al carrer, serà a Valladolid, on presenta les seues romàntiques i desesperades melodies durant una setmana llarga de recitals, a la capital de la Meseta. Després, a l'octubre, oferirà un altre recital a la capital aragonesa, coincidint amb les festes del Pilar. I, si els contactes es materialitzen, se'l podrà veure el 18 d'octubre en un especial a la Televisió Valenciana.

Ricardo Solfa, després del seu *exquisit* LP *Cuando tú seas mayor,* del qual s'acaba d'extraure un senzill promocional —«Te compraré unos pendientes»—, ja es troba treballant algunes noves cançons que formaran part d'un pròxim LP, el tercer d'aquesta seua *vida.*

Toni Pérez Canet. Director de cine, nascut a Llutxent, a la Vall d'Albaida. El pròxim dimecres, dia 27, complirà els seus 36 anys. Conegut en el seu mitjà com Toni Canet, aquest *jove* realitzador —autor, entre altres, de films com *Amanece como puedas,* que va estar triat per anar a Festivals com el de Miami, Cartagena d'Índies...— treballa ara en una sèrie per a la TVV: «Es tracta de tretze capítols sobre altres tants cantants i grups valencians, d'una hora de duració cadascun. Jo en faig cinc, quatre dels quals ja els tinc rodats, que són els de Remigi Palmero, Morcillo el Bellaco i los Rítmicos, Bartual i Inhumanos, i ara estem acabant de rodar amb el grup Carraixet.

La sèrie es dirà *Solfa íntima,* i s'emetrà, si no passa res, a començaments d'any. I el director de la *història* és Casimir Gandia».

Toni Canet ens comenta que treballa en el guió per a un llargmetratge sobre l'eufòria del descobriment d'Amèrica, l'expulsió dels àrabs de València i l'expropiació del patrimoni dels jueus valencians per part dels cristians castellans. D'altra banda, i fent equip amb l'escriptor cullerot Manel Joan i Arinyó, es troba en contactes per a treballar també en la direcció de doblatges.

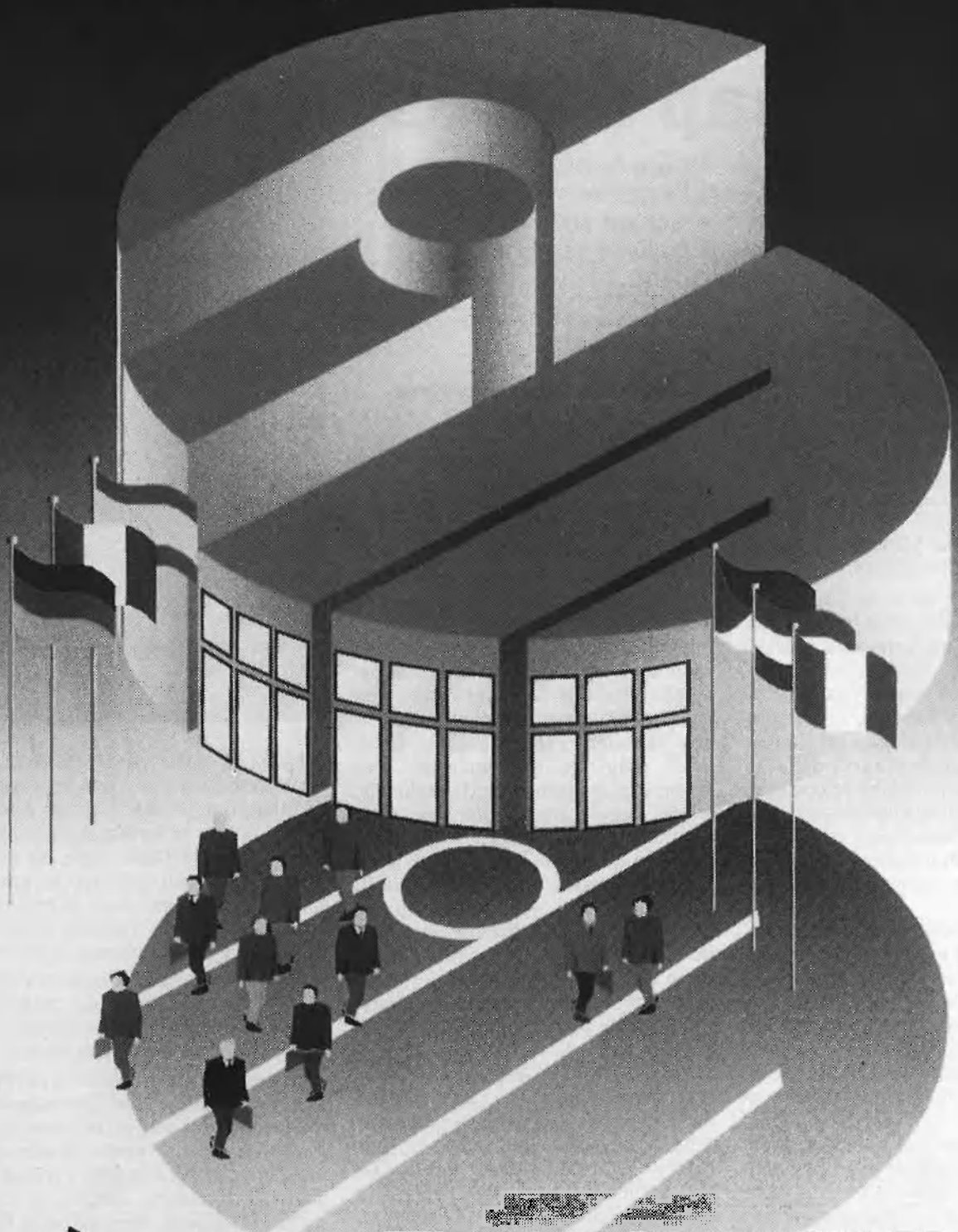
I recordeu felicitar: Dijous, dia 21: **Núria Feliu,** 48. **Teresa Gimpera,** 53. Divendres, 22: **J. Doménech Part,** 40. **Nadal Escrig,** 31. **Toni Mestre,** 47. **Manolo Bolao,** 62. **Fina Cardona,** 32. **Albert Pla,** 23. **Ma. Antònia de Armengol,** 39. Dissabte, 23: **Albert Manent,** 59. **Alfred Giner Sorolla,** 70. **Carles Canut,** 45. Diumenge, 24: **Miquel Gil Corell,** 68. **Teresa Rebull,** 70. **Xavier Bru de Sala,** 37. **Núria Torray,** 50. **Joan Carles Doval,** 36. I dimarts, 26: **Robert Moroder,** 74. **Sebastià Verd,** 42. **Ricard Carles i Gordo,**63. **José Luis Boado,** 50. **Ramón Cardo,** 27. I **Felip Guardiola,** 38.

Jesús Prats

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	S	A	B	O	T	E	J	A	R
2	O	■	E	R	A	M	■	M	A
3	L	O	C	A	L	i	T	A	T
4	E	L	■	D	O	L	O	R	S
5	L	i	R	O	■	i	C	A	■
6	L	O	i	R	A	■	O	D	i
7	A	S	M	A	■	P	L	E	C
8	D	E	U	■	O	L	E	S	A
9	A	S	S	A	N	A	G	■	C

Tràmit	Informació	Fotocòpies	Taxes	Compulsa	Registre
Finestreta	H	M	P	C	J
Informador	Srta. Blanca	Sr. Garcia	Srta. Anna	Srta. Teresa	Sr. Morales
Pis	P. Baixa	7è pis	3r pis	2n pis	5è pis
Espera	22 m.	6 m.	17 m.	9 m.	8 m.

El símbol d'una gran fira del moble.

© D.F.C.

A VALÈNCIA DEL 26 DE SETEMBRE A L'1 D'OCTUBRE DE 1989

ICEX

26 FIRA INTERNACIONAL DEL MOBLE

Avda de las Ferias s/n
Apartado 476 46080
VALENCIA (España)
Tel (961) 386 11 00
Telex 62435-Feria E
Telegrafo FERIARIO
Fax (961) 363 61 11

FERIA MUESTRARIO INTERNACIONAL

IBERIA

CONTINUA LA CURSA PER GUANYAR EL MERCAT DEL FERROCARRIL EUROPEU

El TGV francès s'estén cap a l'oest

El pròxim dia 24, el TGV arribarà a Nantes i Rennes. El ferrocarril ha millorat gràcies a l'experiència de la línia de Lió. I els francesos volen que aquest sigui el tren que Europa triï per als 30.000 quilòmetres previstos en el continent.

Xavier Duran

El pròxim dia 24, la xarxa europea del Tren d'Alta Velocitat haurà donat un altre pas endavant. Les ciutats de Nantes, al Loira, i de Rennes, a Bretanya, quedaran a unes dues hores de París. L'any que ve el TGV-A —TGV Atlàntic— arribarà fins a Aquitània, i posarà Bordeus a tres hores de la capital francesa.

Vuit anys després de la inauguració de la línia TGV del sud-est, l'experiència ha permès als francesos fabricar una nova versió d'aquest tren, millorant-ne les prestacions i evitant alguns problemes. Però darrere d'aquesta nova línia no existeix únicament l'objectiu d'anar allargant la xarxa del TGV per tot l'estat, sinó també de competir amb el tren experimental alemany ICE —Inter City Express— i aconseguir que la tecnologia francesa guanyi el mercat dels trens europeus d'alta velocitat.

Respecte al TGV que avui uneix París i Lió, el nou presenta algunes diferències. Així, l'actual es mou gràcies a dotze motors de corrent continu que desenvolupen una potència de 6.400 kilowats. En el TGV-A només hi ha vuit motors de corrent altern, però que tenen una potència total de 10.400 quilovats.

També el disseny aerodinàmic ha estat millorat. S'ha aconseguit augmentar en un 10% el grau de penetració en l'aire. Entre la major potència i el nou disseny, la velocitat creuer de la línia serà de 300 quilòmetres per hora, trenta més que la línia de l'est i nou rècord en recorreguts comercials. Quant a la velocitat en recorreguts de prova, l'ICE alemany va arribar, la tardor de l'any passat, als 406 km/h, deixant enrere els 380 assolits pel TGV el 1981. Però en línies regulars l'ICE només arriba als 250 km/h.

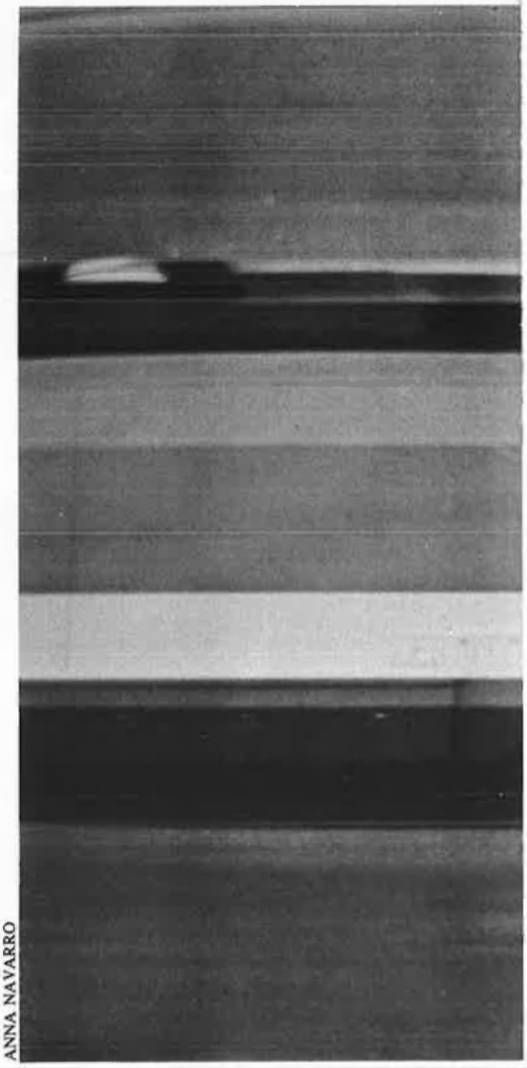
Més de 3 quilòmetres per a frenar

Un augment de velocitat també implica uns nous sistemes de seguretat. Els frens han estat dissenyats per a aturar aquestes 490 tones que uniran París i la Bretanya. Tot i el sistema innovador, el TGV necessitarà força espai. En cas d'urgència, el tren s'aturarà en 3,3 kilòmetres.

La informàtica ha permés un gran canvi en el control del tren. Setze ordinadors treballaran conjuntament per vigilar la velocitat, el frenat, la climatització i totes les altres funcions. Qualsevol problema que aparegui serà anunciat en les pantalles del conductor. A més, des del tren també s'enviaran informacions sobre l'estat de les vies al centre de control de París, gràcies a balises de transmissió col·locades cada 10 quilòmetres al llarg del recorregut. La torre de control podrà donar, en temps real, la situació de cada branca de la xarxa i les previsions de sortides, arribades i hora de pas per diversos punts.

D'aquesta manera, s'assegura un perfecte estat de la xarxa, ja que hi haurà una comunicació contínua entre el centre de control i el conductor del TGV, per assegurar-se que tot està correcte. Si bé parlem de conductor, potser seria millor anomenar-lo pilot. La seva cabina no s'assembla gens a la d'un maquinista de tren convencional. Manetes, sistemes de ràdio, pantalla... Tot i així, el conductor regula, sobretot, la climatització del tren. Per als tècnics, el TGV podria anar sense conductor.

Automatitzar del tot la conducció no aniria gens malament. Irònicament, els tècnics diuen que el disseny del seient del pilot ha costat més que el de la resta del tren. Es tracta d'una butaca confortable, que permet conduir assegut o dret. A més, la formació del conductor no és gens fàcil. Com els pilots d'avió, s'han entrenat amb un aparell simulador que reprodueix la cabina de conducció i té una pantalla on es representa la via i el paisatge, gràcies a imatges reals enregistrades en un videodisc. El sistema informàtic permet simular diverses situacions que el conductor ha d'aprendre a resoldre.

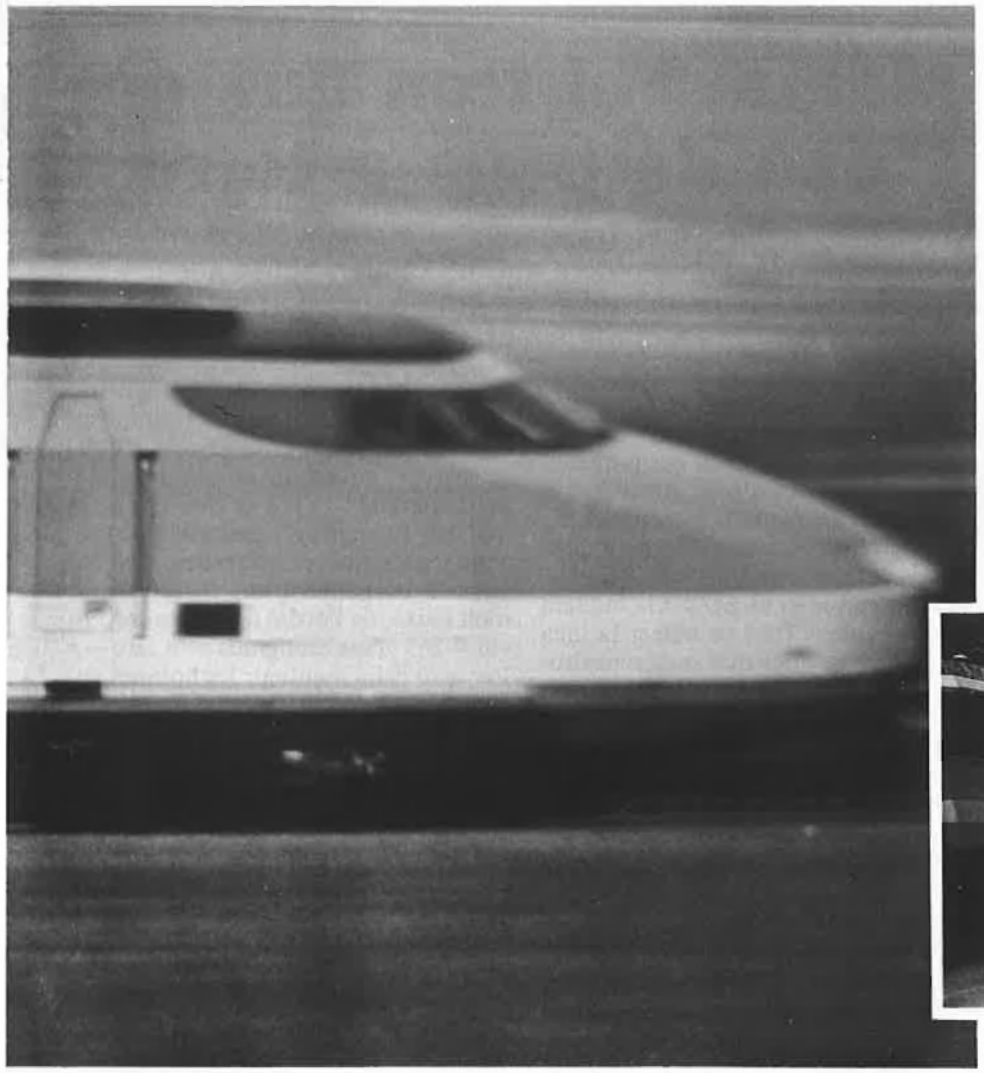

ANNA NAVARRO

El sistema informàtic del tren no ha estat fàcil de dissenyar. Els programes són força complicats i quan circula més d'un tren, per augmentar la capacitat de la línia, els ordinadors s'han d'entendre perfectament. Després de diverses modificacions, sembla que el sistema funcionarà correctament.

Telèfon i bar

Però no tots els estudis han anat cap a la velocitat, el comandament i la seguretat. Els enginyers també han pensat en els passatgers. Una nova suspen-

ANNA NAVARRO

TGV, a tres-cents quilòmetres per hora, amb seguretat i comoditat.

sió pneumàtica evitarà les ironies respecte al tren —Tren d'Alta Vibració, l'anomenava algú—. També hi haurà tres cabines telefòniques, des d'on es podran fer trucades que costaran unes tres-centes pessetes per minut. Un cotxe-bar i un local per a canviar els nens petits o donar-los el biberó també estaran a disposició dels passatgers.

El sistema de WC químic l'obligarà a passar cada tres dies pels tallers. Allà s'evacuaran els líquids, que seran tractats en una estació depuradora, mentre per un altre conducte entraran líquids nets.

El manteniment del TGV-A planteja no pocs problemes. A Châtillon, vora París, hi haurà disset quilòmetres de via en els tallers, per a atendre els nous trens. Hi haurà 45 hectàrees —amb 4 hangars coberts— per tenir-ne cura. Cada 2.500 quilòmetres el TGV passarà una revisió. Les rodes i els sistemes que les envolten seran inspeccionats cada nou dies. Cada sis mesos es farà una revisió general. I cada any i mig n'hi haurà una de més meticulosa. Tot això necessita una àrea de manteniment gran i complexa, on més de mil persones tindran cura dels 95 TGV-A que circularan d'aquí al 1992.

Com hem dit, l'objectiu francès amb aquest nou TGV és doble. D'una banda, vol millorar les comunicacions cap a l'oest. De l'altra, vol arribar en primera posició quan Europa hagi de decidir quin serà el tren que unirà les ciutats més importants del continent. Com és usual en ells, els francesos canten les excel·lències del seu sistema. L'ICE alemany és una mica més pesant i més lent que el TGV francès. L'ETR italià, desenvolupat per la Fiat, també és més lent, però hi ha un prototipus que pot arribar als 300 quilòmetres per hora.

Barreres tecnològiques

En tot cas, el tren europeu va avançant. La Unió Internacional de Ferrocarrils, que agrupa els dotze estats de la CEE més Suïssa i Àustria, va fer el passat mes de gener un esbós de la xarxa europea. Es consideren tres etapes: la primera acabaria el 1995, la segona, l'any 2005 i la tercera no té data. En total, es preveuen 30.000 quilòmetres de vies, que travessarien el continent des de Lisboa fins Berlín i Copenhaguen i des d'Atenes fins a Glasgow.

De moment, la República Federal Alemanya ha fet una part dels 4.500 quilòmetres que té previstos i els italians tenen 120 quilòmetres dels 1.200 previstos. I Gran Bretanya, on va nàixer el ferrocarril, pot quedar-se, fins l'any 2000, amb el tren de menor velocitat dins la xarxa europea.

Però la creació d'aquesta xarxa no té com a únic problema els pressupostos que els estats vagin decidint dedicar-hi. Amb trens diferents es creen barreres tecnològiques. Els alemanys creuen que unificar els trens seria costós i que, en tot cas, es poden desenvolupar sistemes que trenquin les barreres creades per les diferències de xarxa elèctrica o de telecomunicacions. Els francesos, en canvi, són partidaris d'unificar les màquines. Sempre que Europa triï el seu TGV, és clar. □

XIII CAMPANYA CARLES SALVADOR

PROVES PER A LA SELECCIÓ DEL NOU PROFESSORAT DELS CURSOS

(Presentació dels currículums abans de l'11 d'octubre)

Cursos de llengua i cultura del País Valencià:

- Cursos orals.
- Cursos per correspondència.

MATRÍCULA OBERTA

Informació:

Centre Carles Salvador

València: C/. Moratín, 15, 6a. CP 46002. Tel. (96) 351 17 27.

Castelló de la Plana: C/. Enmig, 24, 4a. CP 12001. Tel. (964) 23 75 18.

Alacant: C/. Pablo Iglesias, 29, entr. D. CP 03004. Tel. (965) 20 56 67.

JAPONESOS I ALEMANYS PUGNEN PER UN NOU SISTEMA DE TREN

Maglev: el tren que no toca de peus a terra

El Maglev, al Japó, i el Transrapid, a Alemanya Federal, són models de trens magnètics que es mouen sense tocar les vies. La construcció de línies amb aquests trens seria costosa i presentaria avantatges i inconvenients.

Xavier Duran

Els estudis sobre trens per part dels enginyers no s'han aturat en el TGV o l'ICE. Aquests trens tenen un límit de velocitat d'uns 350 km/h, provocat pel frec entre les rodes i les vies. Ja fa anys que es va pensar la manera d'evitar aquest fre i va nàixer la idea del tren magnètic, que sura sense tocar la via. El tren magnètic es basa en l'atracció o repulsió entre imants. Un imant té dos pols: positiu i negatiu. Si encarem dos pols del mateix signe, es repel·leixen, però si són de distint signe, s'atreuen.

Amb aquesta llei física, els japonesos van dissenyar el seu Maglev, paraula que neix de la contracció de levitació magnètica. El tren es desplaça per un carril en forma d'U. Els dos costats tenen un metre d'alçada. A cada costat del canal hi ha bobines electromagnètiques, col·locades a intervals regulars. A la base del tren també hi ha imants.

Per fer levitar el tren es connecten els electroimants, que tenen signe diferent en el tren i en el canal. Així, la repulsió aixeca el tren i el manté ben centrat. Si s'inclina cap a un costat, la repulsió en aquella banda augmenta, mentre es crea una força d'atracció a l'altre costat.

La propulsió també és magnètica. A cada costat del canal hi ha els imants propulsors, la força dels quals es va graduant segons la velocitat desitjada.

Els alemanys també tenen el seu tren magnètic. S'anomena Transrapid i té un disseny diferent al japonès. El canal té forma de T. En compte de repulsió, hi ha uns imants que s'atreuen. Estan situats de manera que el tren s'aixequi cap a la part superior de la T.

El problema principal amb que s'han trobat els enginyers és la despesa que suposa crear aquests potents camps magnètics. Tot corrent elèctric crea un camp magnètic, però, naturalment, com més potent ha de ser el camp, més corrent necessita. La utilització de bobines superconductores va portar un gran estalvi. Els materials superconductors no ofereixen resistència al pas del corrent. Una vegada induït el corrent, aquest ja no s'atura i no perd energia.

Però, fins ara, els materials superconductors que es coneixien, tenien aquesta propietat a una temperatura molt baixa, de l'ordre dels 4 graus Kelvin —269 graus centígrads sota zero—. Per això calia mantenir les bobines en heli líquid, l'únic gas que podia mantenir aquesta temperatura tan baixa.

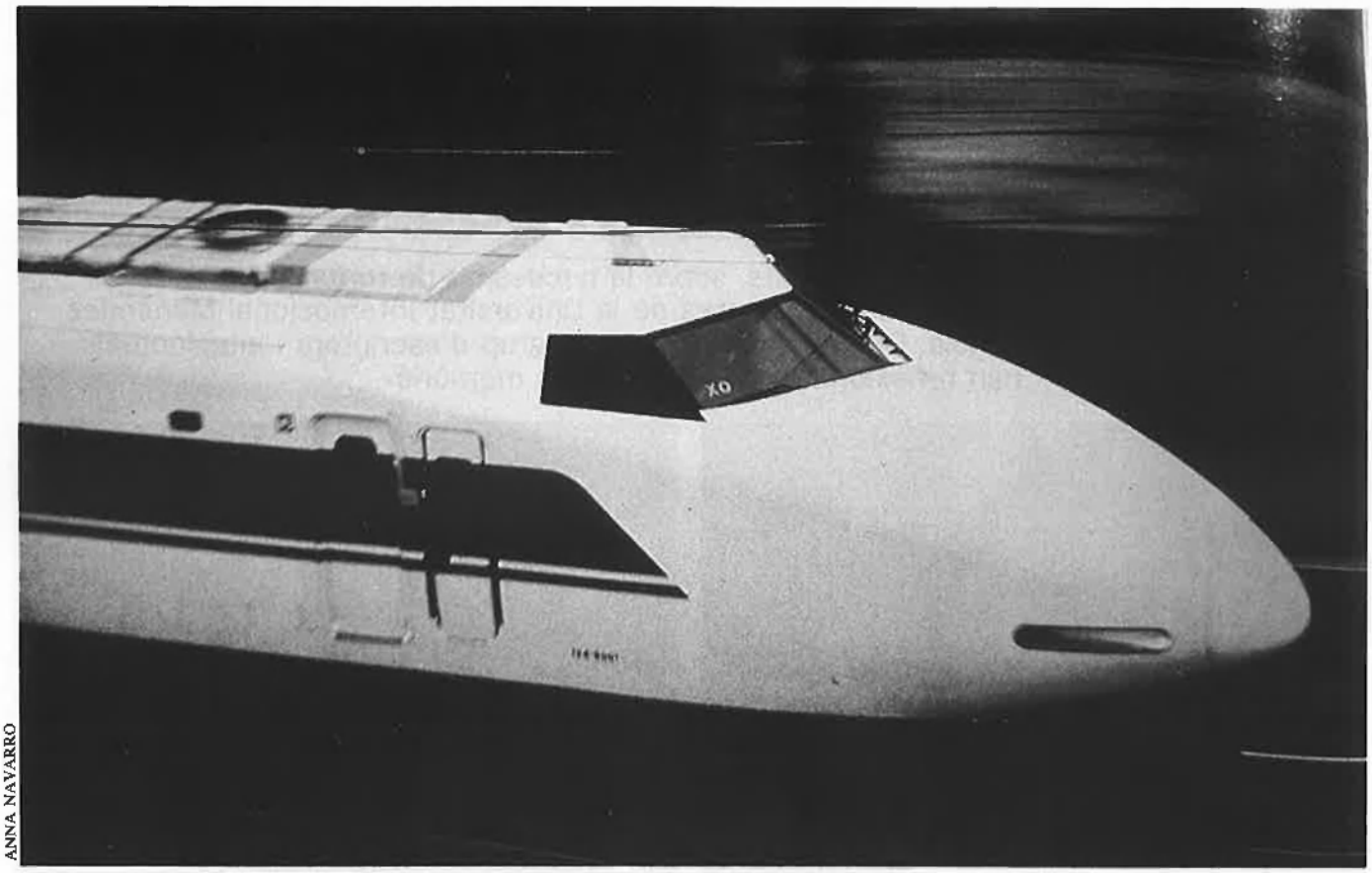
Fa dos anys es van descobrir materials que eren superconductors a temperatures més altes —a uns 125K, és a dir, 148° C—. Això ja permetia utilitzar nitrogen líquid com a refrigerant, amb un estalvi important en el cost del gas. Els superconductors es continuen investigant, però no sembla fàcil assolir temperatures pròximes a l'ambiental, cosa que faria del tren magnètic un mitjà de transport barat.

A 500 quilòmetres per hora

De moment, el Maglev i el Transrapid han efectuat diverses proves. Els japonesos han assolit els 517 km/h, velocitat que significa el rècord mundial per un ferrocarril. Es tractava, però, d'una prova sense passatgers. Altres proves amb passatgers han permès arribar als 420 km/h, mentre els alemanys han circulat a 355 km/h. Els asiàtics creuen que podran arribar a dur els passatgers a més de 500 km/h.

Els trens magnètics presenten nombrosos avantatges respecte als altres ferrocarrils. En primer lloc, són més segurs. El carril per on circula el tren impedeix que aquest descarrilli o s'estimbi. Tampoc l'afecten tant els terratrèmols, cosa molt important per als japonesos.

D'altra banda, el cost d'una xarxa de trens magnètics necessitaria un manteniment menys costós, ja que no hi ha desgast de rodes o rails. La construcció del traçat pot ser més barata, perquè el tren magnètic, en no tenir fricció amb el terra, pot superar sense

ANNA NAVARRO

Tren bala. El Japó és al capdavant de l'experimentació de trens d'alta velocitat.

dificultats desnivells de fins a 4,5 graus. D'aquesta manera no cal evitar muntanyes o construir túnels, que poden triplicar el cost total del traçat. A més, com que no hi ha fricció, els passatgers no noten vibracions ni sotracs.

Però els trens magnètics també presenten desavantatges. Si bé el motor és silenciós, el frec amb l'aire, tot i ser reduït, arriba a fer un soroll de 92 decibels. A més, sembla que els potents camps magnètics poden afectar marcapassos, ordinadors i rellotges de quarç. I en aquests moments, fer un traçat per a trens magnètics seria costós.

Projectes i dubtes

Per això, el Japó i l'Alemanya Federal no tenen clares les inversions que faran. El ministre alemany de Transports, Friedrich Zimmermann, ha dit que el seu departament no gastarà ni un sol marc en aquest tren. Però el Ministeri de Recerca hi ha invertit 1.200 milions de marcs —uns 72.000 milions de pessetes—. A llarg termini, es necessitarien 180.000 milions de pessetes més.

El grup Thyssen Henschel, que junt amb la MBB i diversos bancs formen el consorci que promou el Transrapid, pensa que el projecte seria rendible. Però per això cal fer un enllaç entre dues ciutats allunyades. Així, s'ha pensat de fer una línia entre Munich i Hamburg, travessant tot Alemanya i passant per Colònia, amb un recorregut de 1.025 quilòmetres. El projecte trigaria uns 15 anys a completar-se i costaria entre 2 i 3 bilions de pessetes. Línies més curtes, entre Hamburg i Hannover (153 km) o entre Essen i Bonn (110 km), costarien 300.000 milions de pessetes.

De moment, el que hi ha és una pista de prova de 32 quilòmetres i una decisió pendent que el govern alemany pot prendre el pròxim mes d'octubre.

Per la seva banda, els japonesos han donat llum verda a una pista de proves de 45 quilòmetres, que podria allargar-se i convertir-se en una línia comercial que uniria Tòquio i Osaka. El 1990 s'invertiran 6.000 milions de iens —uns 510 milions de pessetes— i el pressupost total és de 30.000 milions de pessetes, coberts pel govern japonès, el govern local de Yamanashi —on es construirà la pista— i la companyia JR Tokai, una de les que aparegueren quan es van privatitzar els ferrocarrils japonesos, que tenien un dèficit d'uns 2 bilions de pessetes, causat sobretot per la construcció del tren bala. Si es completés la línia Tòquio-Osaka, el cost estaria entre 250.000 i 850.000 milions de pessetes.

Un detall important és que els americans estan interessats en el Transrapid. Ja han encarregat per a 1994 un tren comercial que uniria l'aeroport d'Orlando i Disneyland, a Florida. La descongestió dels accessos als aeroports es veuria ajudada per aquests trens. A més, seria molt avantatjós en distàncies mitjanes per a suplir l'avió. La saturació de les línies aèries alemanyes és un dels arguments que el grup Thyssen utilitza.

La imaginació, a més, vola. Ja hi ha qui ha pensat en tubs on s'hagués fet el buit, per evitar el fregament de l'aire i augmentar encara més la velocitat, superant, de llarg, els 1.000 km/h. Això suposaria obres d'enginyeria impressionants i costoses.

Anant als projectes més viables, si el cost del funcionament dels trens magnètics es reduís, serien una seriosa alternativa al TGV. Potser per això els francesos destaquen les dificultats del Transrapid. Però la xarxa dels trens d'alta velocitat ja és prou costosa per a pensar que d'aquí a un temps sigui substituïda per una altra de trens magnètics. En tot cas, aquests poden tenir un paper important si les primeres línies, com l'americana, resulten rendibles. □

LA UIMP HA ORGANITZAT A VALÈNCIA UN SEMINARI TITULAT «L'ART DE LA MEMÒRIA»

L'art de fer memòria o com dilatar el present

Debatre sobre el món i la vida viscuts, sobre la necessitat de furgar en el passat i escriure'n, ha estat l'objecte del darrer curs de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo celebrat a València. Durant una setmana un grup d'escriptors i intel·lectuals han reflexionat sobre «L'art de la memòria».

RAFA GIL

Josep Maria Castellet.

RAFA GIL

Roberto Pazzi.

Nel·lo Pellicer

Deia un personatge de novel·la alguna cosa semblant a «qui no té memòria se'n fa una de paper». I de colp i volta, en els últims anys, sembla que tothom ha tingut la necessitat de ferne una i publicar-la. D'escriure memòries i dir-hi la seua. De fer veure que s'estava allí, en aquell precís moment. De fer marxa enrere i repensar-se la vida. Com si un perill ocult amenaçara aquest final de segle. O, potser, es tracta de trobar alguna raó amagada que justifique la història passada. Però no. La veritat és que ni una cosa ni l'altra. O potser sí, perquè la realitat és bàsicament memòria. La vida, ha dit algú, està muntada sobre un darrer secret i les memòries són si fa no fa una novel·la policíaca.

A València, la Universitat Internacional Menéndez i Pelayo (UIMP) ha organitzat durant la passada setmana un seminari on sota el títol «L'art de la memòria», s'ha fet un repàs al fenomen històric de la memòria feta literatura. Un curs que han codirigit els escriptors Josep Maria Castellet i Josep F. Ivars i que ha pretès encetar una reflexió sobre la construcció creativa del passsat en un moment en què s'aprecia una tendència memorialista entre els escriptors i els intel·lectuals.

Un curs plantejat davant la proliferació, des de fa quatre o cinc anys, de publicacions basades en memòries o autobiografies. Un fenomen que en paraules de l'escriptor valencià Josep F. Ivars es produeix després d'un temps en què el pensament ha estat encarcarat i inhibit. La generació dels 50 —potser, la més representada en aquest curs— necessita intervenir en la realitat quan s'ha desdramatitzat la situació d'aquest país, quan els mites de la pàtria i l'honor perden part del significat. Vivim un canvi del món, no hi ha les idees universals, vivim en un món prismàtic, pluralitzat. D'alguna manera aquesta generació sent la necessitat de parlar des del seu àmbit personal d'unes vivències que tendeixen a desaparèixer...

Rescatar la memòria

Aquest seminari, que ja duu dos anys impartint-se a Barcelona sota el títol «Memòria i Memòries», ha aplegat a la ciutat de València, aquests dies, els escriptors i crítics Carlos Barral, Àlex Broch, Franco Cardini, Salvador Pàniker, Roberto Pazzi, Vicente Molina Foix, Oriol Bohigas, Michael M. Von Bieberstein, Joan Fuster, Tito Perlini, José Luis Aranguren, i fins i tot el ministre de cultura Jorge Semprún, autor d'*El pacto autobiográfico: Autobiografia de Federico Sánchez,* un llibre en què narra la seua experiència com a membre del Partit Comunista en la clandestinitat i de la resistència francesa durant la II Guerra Mundial, motius pels quals va ser deportat al camp de concentració de Buchenwald. «Un llibre que no fou escrit per a ser publicat, sinó, senzillament, per a ser escrit», assegurà el ministre.

Totes les intervencions del curs s'han mogut entre la reflexió teòrica que han aportat Broch, Yvars, Fuster o l'historiador italià Franco Cardini i el comentari sobre la pràctica. Els escriptors han aportat les seues experiències en qualitat de subjectes més o menys seduïts per la tècnica literària de la memorística; el gènere dels escriptors sense gènere, com digué algú. D'alguna mane-

ra s'ha posat de manifest que el memorialisme travessa un bon moment, i no únicament per la quantitat de títols que hi ha al mercat, sinó perquè escriptors més joves com Josep Piera o el mateix Molina Foix, basteixen la seua prosa amb aquest recurs literari tan ampli. Així, Bohigas, Semprún, Fuster o Castellet han omplert les aules de la seu de la Universitat, al carrer de l'Hospital, d'anècdotes, reflexions i metàfores enginyoses que feien referència a l'època d'estudiants, o a la postguerra...

Joves sexagenaris

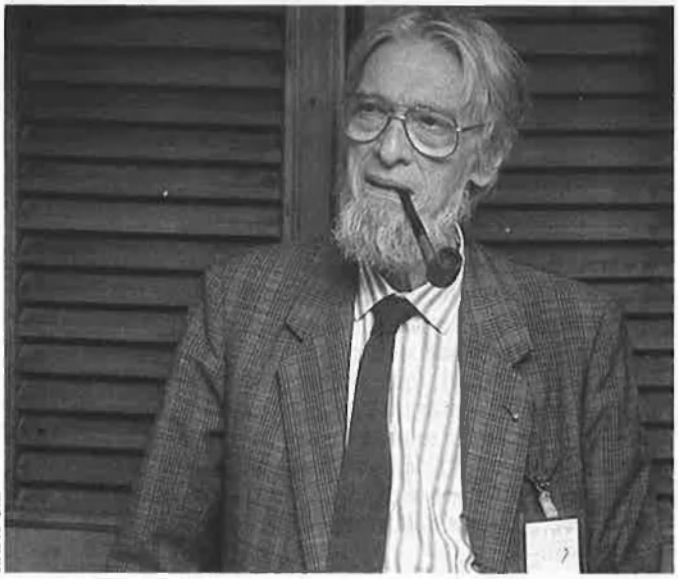
En aquests moments, el *grup de Barcelona,* també conegut com grup poètic dels 50, i del qual formen part homes com Gil de Biedma, Antoni Tàpies, Oriol Bohigas, Carles Barral, Juan Goytisolo i Josep Maria Castellet, entre altres, és el més representatiu de la memorialística. Segons el mateix Josep Ma. Castellet, Joan Fuster és el pioner d'aquesta generació que fa literatura de refer la memòria. «El dietari de Joan Fuster és una obra crucial perquè és un dietari de la maduresa d'un escriptor en el més ampli sentit». «És un escriptor que reflexiona sobre el món i hi especula». El *grup de Barcelona,* segons Castellet, és un grup urbà, vinculat per les vivències i per una procedència social comuna, que reflexiona davant l'època de la postguerra.

Al llarg d'aquests dies, amb la complicitat que provoca un auditori reduït, molts dels escriptors i intel·lectuals que han passat pel curs han confessat els variadíssims motius que un dia els van dur a enfrontar-se al full blanc per tal

RAFA GIL

Josep F. Ivars.

RAFA GIL

Carlos Barral.

Un gènere a la recerca de lectors

Xulio Ricardo Trigo

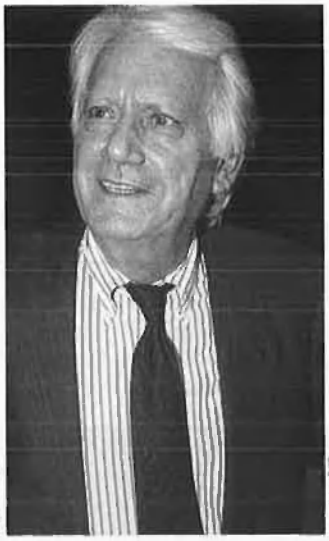
Fa pocs anys encara, declarar-se admirador de Josep Pla en qualsevol cenacle literari era un petit suïcidi de conseqüències difícilment mesurables. De fet, la prosa memorialística o els dietaris alçaven nombroses veus de paciència espartana i alguna que altra consideració marginal; la qüestió és que el gènere —si el podem anomenar així— era considerat menor i només imprescindible a una edat ja pròxima al paradís. D'altra banda, no era gens complicat de trobar, dins de la tradició, veus que fomentaren una forta implantació del gènere. No sols és un cas prou corrent en qualsevol literatura l'existència d'un vessant memorialístic, sinó que compleix una funció necessària i estimable. Nosaltres, doncs, no havíem de ser ni més ni menys.

Tot va restar dins de la normalitat fins que, en un batre d'ulls, es van succeir dos fenòmens que havien de canviar la perspectiva: de primer, els escriptors més madurs van veure arribat el moment de publicar tota una sèrie de llibres que reflexionaven sobre la nostra memòria recent —noms com els de Josep Maria Castellet, Oriol Bohigas, Joan Oliver, Josep Ferrater Mora, Jordi Pere Cerdà, Tomàs Garcés, Pere Gimferrer, Eduard Castellet i Miquel Martí i Pol, entre altres, ens sorprenien quasi alhora amb textos ben sucosos—; altrament, els membres de les dues últimes generacions havien de donar també a la impremta una bona quantitat de textos amb aquestes característiques —llibres de Josep Piera, Eudald Puig, Àlex Susanna o Vicenç Villatoro, en són els més visibles—, però amb una particularitat evident: alguns d'aquests últims autors tenien la intenció de bastir bona part de la seva concepció literària, fer del gènere la raó de ser d'una obra, tot amb l'objectiu d'aconseguir un vehicle adient per a expressar una realitat que, després de diverses etapes, havien arribat al desig d'interpretar de manera íntima i reflexiva i fer-ne partícip el lector.

En això ens trobem. Potser és massa d'hora per a dir que els dietaris es convertiran en un gènere important d'aquí a finals de segle, però la qualitat de les mostres i l'evidència dels que esperen la seva oportunitat per a publicar-se ens parlen d'una literatura del jo que cerca un lloc de prestigi en l'univers literari, siga dit sense desconsideració a les imprescindibles obres memorialístiques abans esmentades. Simplement, els escriptors més joves s'han lliurat a compartir amb el lector les seves reflexions més íntimes, tot volent interpretar la vida quotidiana des d'un emplaçament més pròxim, i els resultats són, ara per ara, òptims. □

RAFA GIL

Joan Fuster.

RAFA GIL

Jorge Semprún.

RAFA GIL

Salvador Pániker.

RAFA GIL

Oriol Bohigas.

de donar-li un sentit inèdit al passat. En paraules de Salvador Pániker, autor de *Primer testamento* i *Segunda memoria,* «en occident tots som uns impotents crítics, i les obres memorialistes són un bon remei contra aquesta impotència». Barral, que aprofitava l'ocasió per a presentar un nou projecte literari basat en els seus records d'infantesa, «prescindeix de la veritat històrica, tractant de ressuscitar el record tal i com és. Aquesta és la veritable memòria», diu ell.

Però els gèneres de la memòria i l'autobiografia són tan antics com ho és la història de la literatura. L'escriptor Josep F. Ivars citava en la seua ponència, com a fundador del gènere, Sant Agustí i les seues *Confessions,* com també el «cas patològic» de Saint-Simon, el qual, diuen, va arribar a escriure 13.000 planes. Joan Fuster, per la seua banda, va centrar la seua intervenció en els dietaris, en l'instant indefinit i desconegut en què la «notícia» del cronista apareix comentada i esdevé una opinió. «Al diari —diu Fuster— queden arraconats els esborranys no renunciats, els esbossos, els projectes. De tant en tant, l'escriptor, confiant en el secret dels seus papers, es deixa endur per la confidència, per la confessió, pels automatismes de l'orgull o de la misèria personals. La posteritat, cruel, s'encarrega de desvelar-ho. O potser ell volia que fóra així, perquè no va prendre les precaucions degudes: el foc, per exemple». Així, ens han pogut arribar, entre molts altres, els diaris de Kafka.

Una tradició recent

La literatura anglosaxona és la que més dietaris ha produït, molts més que la francesa, inclús. Entre nosaltres podem destacar els dietaris de mossèn Porcar o el de Rafael d'Amat i de Cortada, baró de Maldà, per citar-ne algun. Però el fet cert és que, salvant alguna excepció, la tradició memorialista, com el mateix Pla ja denunciava, ha estat més aviat inexistent i escassa. S'ha de citar, és clar, l'obra del mateix Josep Pla, de Joan Fuster, i d'Alexandre Cirici i Pellicer, que representen la tradició memorialista catalana durant la dècada dels seixanta. Com tampoc no es pot oblidar Sagarra i Gaziel. Ara, els camins de la memòria venen retrobats pel llibres publicats recentment d'Oriol Bohigas, Josep Ma. Castellet, Carles Barral o Avel·lí Artís-Gener, entre altres. Obres que es desenvolupen en escenaris comuns, i si més no tallats pels mateixos patrons; uns amb la guerra com a experiència i els altres amb aquesta com a referent.

Així com Fuster és un assagista que fa un dietari i no pretén desgranar la seua personalitat, l'obra de Barral, *Cuando las horas veloces,* és una voluntat literària d'explicar el personatge del mateix autor, una invenció del seu propi personatge. Una cosa semblant al que fa Salvador Pániker en *Segunda memoria* o el mateix Juan Goytisolo en *Coto vedado.* Alguna cosa ha canviat, doncs, en la literatura de memòries, a l'obscè exercici de furgar en la memòria d'un mateix. Josep Maria Castellet, en *Els escenaris de la memòria* escriu uns textos que són a la vegada autobiografia, retrats literaris i panorama històric del món cultural que ha viscut.

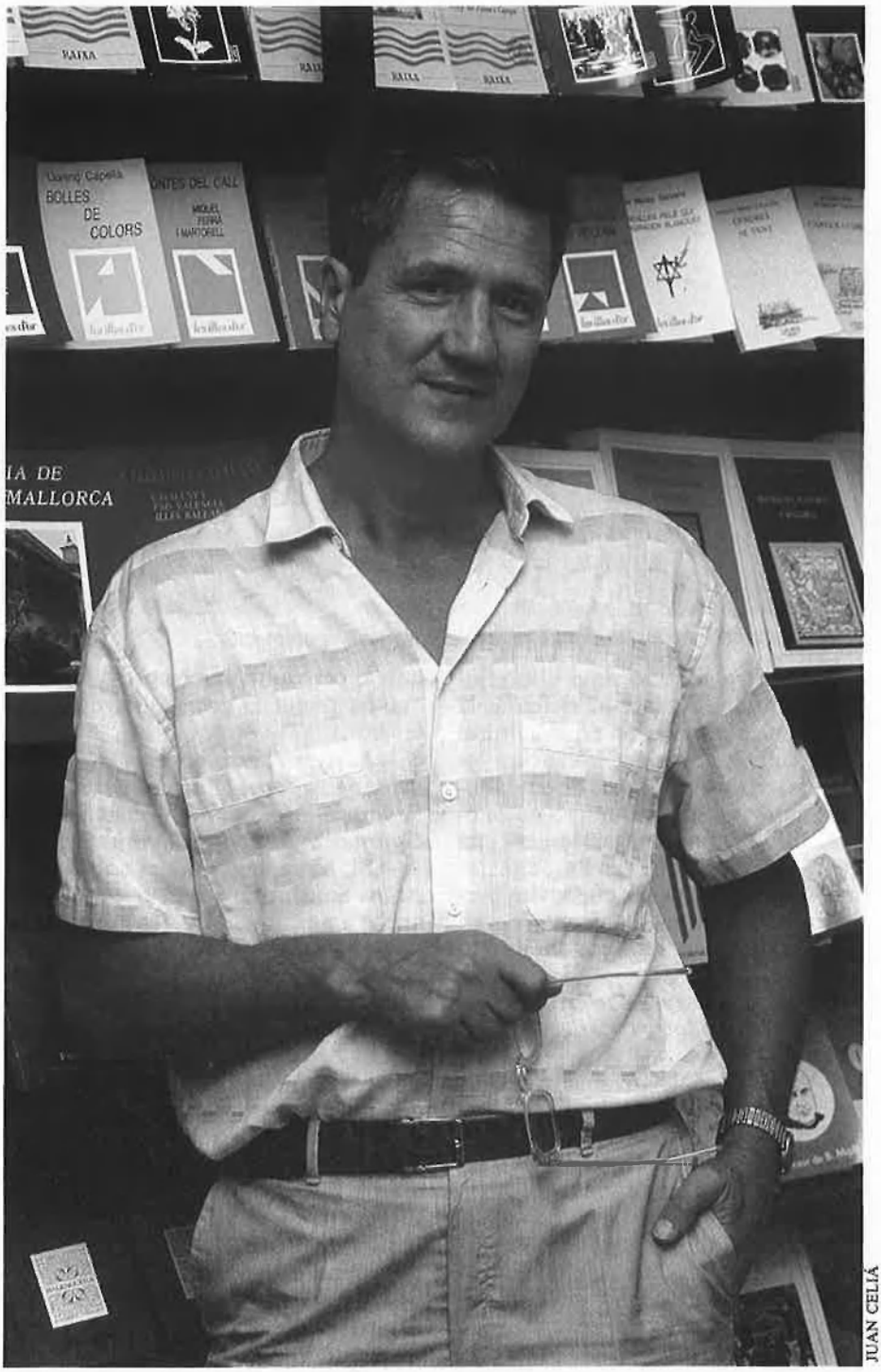
L'arquitecte Oriol Bohigas, en *Memòria d'incerteses,* s'enfronta a la guerra sense prejudicis, en un exercici lent de reflexió sobre els records de la infantesa. Un llibre escrit a ritme de dietari, al llarg de tot un any. Un llibre nascut, com el mateix autor ha dit, de furtar-li estones al temps.

Motivació creativa

Molts dels escriptors que han passat pel seminari celebrat a València sobre «L'art de la memòria» han coincidit a afirmar que les memòries com a gènere literari són un pretext per a la construcció d'un procés creatiu. Així, aquestes obres es converteixen, ara en un diari íntim, ara en una reflexió sociològica o en el relat d'una anècdota de la qual s'ha estat testimoni. Algú ho va apuntar aquests dies referint-se al joc entre l'obsessiva fidelitat als fets i la creació literària: hi ha autobiografies molt fictícies i hi ha novel·les molt reals».

Un objecte tan insignificant com una fotografia de Giuseppe Ungaretti, el poeta italià mort a Milà el 1970, serveix a Josep Ma. Castellet per a iniciar el recorregut per la seua memòria. Les *aventures* del grup Formentor, aquell consell d'editors omnipresent en la dècada dels seixanta arreu del món, permet a Carles Barral iniciar en *Cuando las horas veloces,* amb una memòria més de poeta que de cronista, un recorregut pels salons literaris internacionals, algunes ciutats europees o per la difícil tasca d'envellir.

En definitiva, com algú ha dit al llarg d'aquests dies a València, el memorialisme és una forma de respondre al greuge de la finitud. Allò inquietant és que molts escriptors joves han escrit ja una part d'aquesta resposta. □

JUAN CELIÁ

FRANCESC MOLL, EDITOR

«La condició d'insulars ens perjudica»

Allunyada dels grans centres comercials i culturals, l'editorial Moll ha trobat en l'especialització la força necessària per a mantenir-se en el mercat.

Maria de la Pau Janer

Des de fa més de cinquanta anys, l'editorial Moll treballa al servei de la cultura catalana a Mallorca. Iniciada per Francesc de Borja Moll, i continuada pel seu fill, Francesc Moll, la seva tasca segueix endavant, en un intent constant d'adaptar-se a la nostra realitat. Conscient dels nous temps, i amb el mateix impuls de fa mig segle, l'editorial és un dels centres cabdals del món cultural illenc.

—¿Quin va ser el començament de l'editorial Moll?

—El precedent de l'editorial és la figura de Mossèn Alcover autor-editor. Des de l'any 1826, al treball d'Alcover amb el *Diccionari Català-Valencià-Balear* va fer necessària la fundació d'una editora, que es deia Alcover, SL, per tal de garantir la continuïtat del *Diccionari*. Era una societat de tres socis: mossèn Alcover, Joan Riutort, i el meu pare, que es va dissoldre en morir el primer. Des d'aquell moment va ser ell (Francesc de Borja Moll) qui s'encarregà de continuar endavant. La seva primera iniciativa particular va ser la col·lecció «Les Illes d'Or», el 1934. Aleshores, als llibres, encara no hi havia cap referència al nom de l'editorial Moll; sembla que la paraula *editorial* no estava gaire de moda. De fet, emperò, l'aparició de l'editorial Moll constituí una continuïtat editora del que ja existia abans.

—¿D'aquests més de cinquanta anys quines fites destacaria?

—La més important és la represa del diccionari el 1947. Fins aquell any no es començà a parlar de la publicació, quan mon pare ja en feia més de dotze que hi treballava sense esperances de poder-lo publicar mai. Però com que s'hi havia compromès, i sempre l'ha caracteritzat una gran constància, s'hi dedicà intensament. Per això, quan es va poder reprendre ja tenia una gran quantitat de material que facilità el ritme de la publicació, i va fer que des de 1950 a 1962 es poguessin publicar vuit toms del *Diccionari*. El mes de setembre de 1948 va fer un manifest a la premsa dient que estava disposat a continuar si hi havia gent que s'hi subscrivís. Joan Ballester, Joan Mateu, i Manel Blasi vingueren de Barcelona per ajudar-lo. A la vegada es crearen comissions patrocinadores a Barcelona, València i Mallorca, i es formà un embolic impressionant. Era una època de forta agitació, amb els primers actes públics fets en català.

—Parlem ara de «Les Illes d'Or» i de les principals col·leccions que tenen actualment.

—«Les Illes d'Or» nasqué amb la

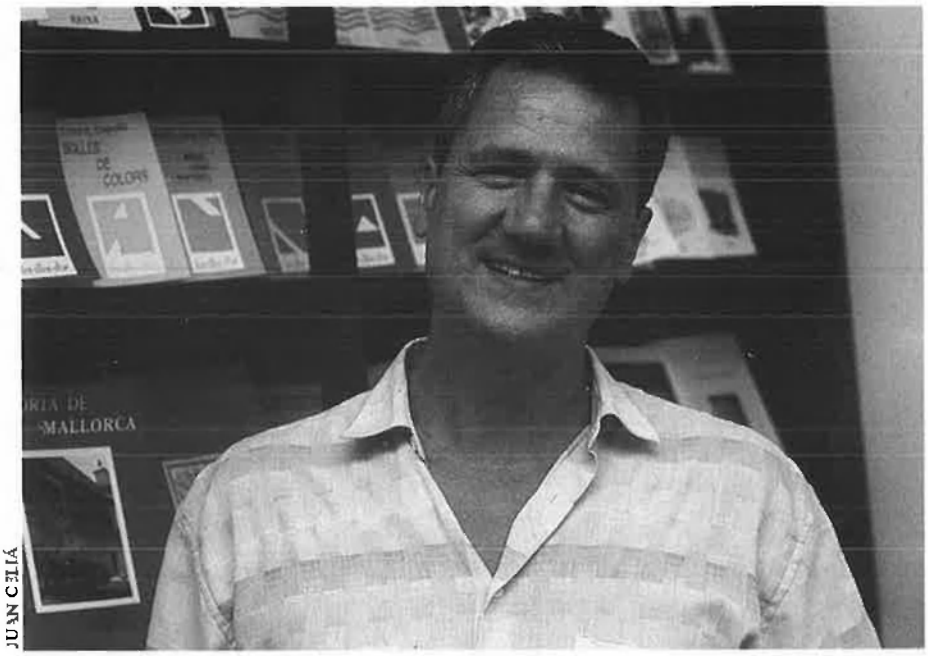
idea d'aglutinar les obres dels autors de les Balears, i durant la seva primera època és caracteritzà per un bon ritme de publicacions: des de 1934 a 1936 d'editaren catorze títols diferents. Aleshores, a Mallorca, encara no hi havia censura. No començà a actuar fins l'any 1938, i llavors ja hi hagué problemes reals: volien confiscar llibres i es prohibiren les reedicions. El meu pare continuà publicant obres, fins i tot reproduïa les mateixes errades per a escapar de la prohibició. A partir del 1941, només s'autoritzava la publicació de llibres d'autors clàssics i consagrats. Una anècdota divertida sobre això és que el 1943 l'editorial publicà una obra de Miquel Dolç, un poeta jove que era professor de llatí. Com que els censors no eren gent gaire preparada, pensaren que era un clàssic i el deixaren passar. Actualment, la col·lecció té una part molt important de la literatura balear des de la Renaixença cap aquí. Ara tenim tres col·leccions literàries: «Raixa», «Les Illes d'Or» i «Sa Tomir»; una de monografies de temes d'investigació, una col·lecció de manuals d'idiomes, i una altra dedicada a la literatura infantil.

—¿Des de quan s'encarrega vostè de dur l'editorial endavant?

—Des de l'any 1967. En aquell moment l'editorial havia complert una missió concreta que era la més important per al meu pare: la publicació del *Diccionari*. Això no obstant ja el 1954 s'havia creat la col·lecció «Raixa», en un moment en què no hi havia editorials i era imprescindible tenir mitjans d'expressió. Molts autors joves d'aleshores hi publicaren les primeres obres: Ma. Aurèlia Capmany, Manuel de Pedrolo, Vidal Alcover... L'objectiu fonamental era fer llibres barats que arribessin a un ampli sector de públic. Això mateix provocà la decadència de la col·lecció, quan començaren a aparèixer altres editorials que veien la producció en un sentit purament comercial.

—¿La condició d'insularitat és un obstacle per a l'activitat editorial?

—És un obstacle molt important. Hem de tenir en compte que no és per pura casualitat que al món hi ha grans centres editors a ciutats com Barcelona, Madrid, París... Tot és més fàcil i barat als grans centres comercials que a la perifèria. Si, a més, hi ha la mar, els obstacles es multipliquen perquè hi ha el problema del transport. L'aïllament del gran mercat produeix la necessitat d'especialitzar-se en el mercat de l'illa, i això fa que hi hagi limitacions temàtiques. A més, en els centres industrials tenen més ajuts, i això fa

JUAN CELIA

«El problema d'un editor de tiratge reduït se salva amb la promoció».

que la nostra situació sigui d'inferioritat absoluta. Sempre he defensat la importància de crear un espai cultural comú entre Catalunya, València i les Balears, a través d'acords de col·laboració entre les tres comunitats autònomes. L'objectiu hauria de ser una igualtat de possibilitats en l'aspecte institucional. La situació que vivim perjudica la cultura catalana en general, i també els autors i els editors de València i Balears.

—Una de les seves darreres aportacions és la Biblioteca Bàsica de Mallorca...

—Va ser una iniciativa meva perquè volia arribar a un públic més gran. Això només es pot aconseguir amb més promoció, perquè el problema d'un editor de tiratge reduït se salva amb la promoció. Establírem un acord amb el Consell de Mallorca, que era un precedent de l'actual conveni amb *Última Hora*. El Consell s'encarregava del patrocini i la promoció d'una sèrie d'obres representatives de Mallorca. Així, s'ha aconseguit un preu barat i una difusió àmplia. Crec que és una operació cultural molt interessant i amb una gran incidència en la gent. Molts n'esperen la continuació i nosaltres volem completar-la entre enguany i l'any que ve.

—¿En què consisteix l'acord que s'ha establert amb Última Hora?

—Vam iniciar una sèrie de converses amb Pere Serra, que ens va rebre molt bé. Actualment el conjunt de mitjans de comunicació del grup Última Hora es compromet a donar una determinada promoció als nostres títols. És la mateixa idea del Consell de Mallorca, però amb una empresa privada que ha tingut la generositat d'acceptar-ho.

—Diversos personatges significatius del món cultural han col·laborat amb l'editorial Moll, com Manuel Sanchis Guarner o Josep M. Llompart...

—Sí, hi ha hagut bones col·laboracions. Sanchis Guarner, per exemple, arribà aquí l'any 1943. Acabava de sortir de la presó i el meu pare li va escriure perquè vingués. Immediatament començaren a treballar en el *Diccionari*. Era un personatge molt especial que record bé: la veu rotunda, sociable i obert. Era molt diferent del meu pare, que ha estat sempre un home de despatx. Sanchis aglutinà els intel·lectuals joves del moment a les seves tertúlies al cafè Riskal, també treballà en «Les Illes d'Or». L'any 1962 tingué l'oportunitat de tornar a València, i d'accedir a una càtedra d'institut allà. En aquell moment, Josep Ma. Llompart començà a ser el nostre director literari, i encara ara.

—El dia de demà, ¿que serà de la biblioteca de Francesc de Borja Moll i de les famoses calaixeres del Diccionari?

—La meva idea, compartida del tot per mon pare, és fer una fundació. No és un projecte de simple conservació de llibres, papers i calaixeres, sinó d'un centre d'investigació. En aquest sentit, de vegades he començat a parlar amb l'Institut d'Estudis Catalans i les Conselleries de Cultura perquè hi hagués una mínima infrastructura: un director i alguns becaris que hi fessin els seus treballs d'investigació. És evident que la biblioteca no s'ha de desmembrar i que ha de servir el país. □

V EDICIÓ

PREMIS VALENCIA INNOVACIÓN

DESCRIPCIÓ

Els Premis Valencia Innovación '89 es proposen incentivar la voluntat innovadora de la indústria valenciana i propiciar la difusió dels productes industrials que incorporen disseny, qualitats funcionals i estètiques dels treballs d'investigació i desenvolupament de nous sistemes o productes que suposen avanços tecnològics i dels esforços que afavoresquen la diversificació i incorporen noves activitats al teixit industrial valencià.

MODALITATS

Disseny Industrial, Disseny Moda, Diversificació Industrial, Investigació i Desenvolupament (I + D).

CARACTERÍSTIQUES

Tres premis per cada una de les modalitats dotats amb 3.000.000 de pessetes cadascun i trofeu. Les empreses premiades hauran de dedicar la totalitat de la quantia a tasques de comunicació i promoció del producte o projectes premiats.

PARTICIPACIÓ

Opta als Premis tota empresa industrial radicada en la Comunitat valenciana que ho sol·licite. És necessari adjuntar un dossier informatiu, preferentment segons el guió que es facilita des de l'IMPIVA a demanda de l'empresa que permeta valorar les qualitats de la proposta.

TERMINI

Caldrà presentar la sol·licitud de participació, junt amb la informació pertinent, abans de les 14 hores del 16 d'octubre de 1989.

89 VALENCIA INNOVACION

INFORMACIÓ

Les bases apareixen publicades en el *DOGV* (28-06-89). N'hi ha exemplars per a consulta en l'IMPIVA. (Tel. 96 - 351 01 00) i Instituts Tecnològics.

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'INDUSTRIA COMERÇ I TURISME

IMPIVA

EL LLIURE PODRIA FORMAR PART DE LA XARXA DE SALES DEL TEATRE D'EUROPA

L'espectacle està servit

Una autèntica febre de presentacions s'ha deslligat a Barcelona amb motiu de la nova temporada teatral. Mentre el Poliorama obre amb la reposició de Pep Munné 'Johnny va agafar el seu fusell', el Lliure s'estrena amb l'obra dirigida per Rosa Maria Sardà 'Ai, carai', de Benet i Jornet.

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

Toni Mira i Victoria Pena, dos actors de 'Dancing', espectacle que ha passat de les 150 representacions a Barcelona.

Andreu Sotorra

Si els anomenats espectadors haguessin de triar uniforme, llibres de text i altres galindaines com els escolars, l'espectacle acabaria sent un autèntic començament de curs quan arriba el setembre. En aquest cas, però, i molt especialment a Barcelona, es transforma en una cursa desenfrenada que omple la tardor en una alçada de teló col·lectiva, atapeïda i tan diversa com es vulgui. Conferències de premsa, presentacions de temporades, projectes i noves cartelleres.

Després del toc d'alerta donat a Tàrrega amb la Fira del Teatre al carrer, la roda ja no ha parat. Es confirmen rumors, es guarden sorpreses, es reposen espectacles que vénen avalats per èxits de temporada, se n'estrenen de nous i a més es posa en marxa un Festival de Tardor que pensa repetir durant tres anys. És la febre de la dècada dels noranta. Amb un noranta-dos que comença a influir també sobre el món de l'espectacle, si més no, perquè les obres —les de construcció— han col·lapsat el seu potencial humà fins a l'extrem que el nou projecte del Teatre Lliure al Palau d'Agricultura també mira al noranta-dos. Mentrestant, però, es parla de l'entrada del mateix Teatre Lliure el que ha de ser el Teatre d'Europa, i s'insinua que la nova infrastructura del Lliure encaixaria en aquesta xarxa europea. A la vegada, les Festes de la Mercè es repeteixen en una Festa Major que també es ressent de les obres amb algun canvi d'emplaçament del que és habitual, com la plaça de la Catedral en ple pre-pàrquing subterrani. La plaça de Sant Jaume, el Moll de la Fusta, la plaça del Rei i el Sot del Migdia mantenen les seves programacions festives i musicals. Destaca el conjunt britànic Deacon Blue que actuarà al Sot del Migdia, i es reprèn l'experiència de l'any passat al Moll, enguany amb *El Moll en moviment,* semblant al que va ser *El Moll dels sentits,* que va obtenir un gran èxit.

Els teatres han obert temporada amb un matiner Villarroel i una entranyable sorpresa amb l'humor de Gila. Teixidors ho ha fet amb *Cul-de-Sac,* dirigida per Josep Minguell. El Regina, amb un monòleg de Putiferi, *Milagro.* El Poliorama, després de la decisió de Flotats d'anul·lar *L'Illa de la memòria,* s'obre amb la reposició de Pep Munné, *Johnny va agafar el seu fusell,* que es va presentar al Mercat de les Flors. El Lliure ho farà amb Rosa Maria Sardà dirigint *Ai, carai!,* de Benet i Jornet. I els teatres de l'Institut ho fan amb *Yauzkari Danza.* Mentre que el Condal, després de Mèxic, s'acosta a les 150 representacions de *¡Dancing!,* un altre dels èxits de temporada i, al mateix Paral·lel, el Victòria acull unes representacions de sarsuela amb *Luisa Fernanda,* de la companyia Damunt, aprofitant que Dagoll-Dagom ha iniciat la seva gira. La Mama fa les delícies noctàmbules de l'Arnau i El Molino s'ha decidit a fer *Una cana al aire.* El Romea alterna la seva participació en el Festival de Tardor amb un cicle de Teatre Juvenil. El Mercat de les Flors s'inclou també dins els Festivals de Tardor, compartits amb els altres marcs i amb una durada entre octubre i novembre. Tot plegat, només una mostra puntual del que ja es confirma com una autèntica febre d'espectacles que fa oblidar per uns moments, que a més, en aquesta tardor —calenta, més calenta que mai— també s'han convocat eleccions. L'espectacle està servit. □

RAFA GIL

Institut Valencià d'Art Modern.

RAFA GIL

Valerio Adami.

L'IVAM presentarà una gran retrospectiva de Sorolla.

RAFA GIL

Claes Oldenburg ha obert la temporada de l'IVAM.

L'IVAM PRESENTA LES EXPOSICIONS PER A 1990

Sorolla, Adami i el 'pop' britànic

L'Institut Valencià d'Art Modern acollirà, entre altres, per a la present temporada, l'obra de Sorolla, Antonio Saura, l'avantguarda italiana dels anys trenta, els primitius del 'pop' britànic. Es l'hora de la 'rentrée' artística.

E. Olalla

L'Institut Valencià d'Art Modern —IVAM— acaba de fer pública la programació per a la temporada 89-90. La directora gerent de l'IVAM, Carme Alborch, anunciava en solitari —¿o seria més adequat dir *sprintava*?— la llista d'exposicions que desembarcaran tant en l'edifici del carrer de Guillem de Castro —Centre Julio González— com en el Centre del Carme.

Per a fer boca, el passat dia 15 s'inaugurava l'exposició de l'escultor d'origen suec però nacionalitzat nordamericà, Claes Oldenburg. Per primera vegada es presenta a l'estat espanyol un nombrós conjunt d'obres d'aquest escultor format en la generació *pop* americana —Jasper Johns, Robert Rauschenberg, Andy Warhol, George Segal, etc.—. La presència d'Oldenburg a l'IVAM inclou dues exposicions: «A Bottle of notes», amb dibuixos, escultures i projectes a gran escala, i una selecció de dibuixos —prop de 90—, realitzats entre 1959 i 1985. l'exposició estarà oberta fins al 15 de novembre.

Durant l'acte de presentació, la directora de l'IVAM, Carme Alborch, va remarcar el caràcter distintiu del museu respecte a altres centres d'art. Unes senyes d'identitat que passarien, d'una banda, per exposar artistes i moviments significatius del nostre segle a partir de la dècada dels anys trenta, sempre buscant la contemporaneïtat amb l'obra de Juli González; de l'altra, continuar amb els eixos artístics

Claes Oldenburg: «No sóc un artista 'pop'»

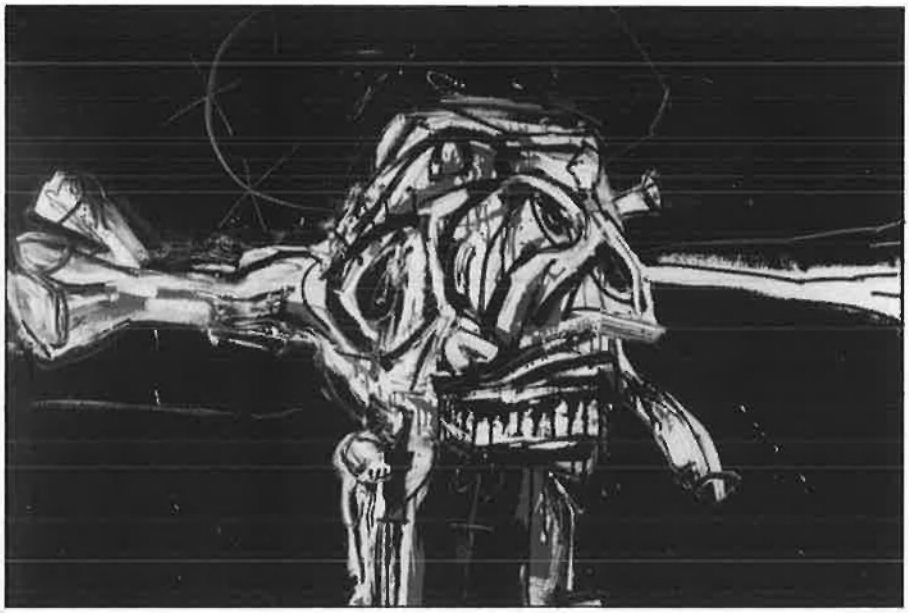
Constructor d'artefactes d'inequívoc origen quotidià, l'obra de Claes Oldenburg ha protagonitzat la *rentrée* artística de la ciutat de València. La mostra antològica presenta una selecció de materials: esbossos, projectes, imatges de models i maquetes de monuments colossals, com ara un raspall de dent, o un cargol. Englobat en el moviment Pop americà, Oldenburg rebutja aquest terme: «No sé què vol dir perquè és un terme —*Pop*— que jo no vaig inventar. Em considere artista, sense etiquetes». Actualment treballa en diferents projectes públics per a Barcelona i París. «Realitzar projectes públics sempre ha estat un treball dificultós perquè és realitzar un treball rigorós que d'entrada saps que no agradarà a la gent i et crearà problemes. Després t'adones que aquella obra, passat un cert temps, comença a formar part de la gent». No li interessa l'especulació que pateix l'art en l'actualitat perquè, segons ell, «no guanya diners i a més són peces d'altres».

Sobre la figura d'Andy Warhol diu: «El vaig conèixer el 1962, però no m'ha interessat. Ell era pintor i jo sóc escultor. En realitat no ens coneixíem, tots aquells artistes que les enciclopèdies i els manuals d'art acostumen a agrupar-nos en bloc».

Diu que li agradaria realitzar un projecte per a la ciutat de València i que en aquests moments Europa és més receptiva que els Estats Units per a aquest tipus de treball. «Als Estats Units s'està donant un fort moviment conservador en tots els sectors, i per descomptat, l'art s'hi ha vist afectat, com va passar amb la prohibició de l'exposició de Robert Mapplethorpe». □

que defineixen el museu: l'Informalisme, la Nova Figuració i el Pop, i el paper estel·lar de l'escultura. Dins d'aquesta línia d'actuació caldria situar l'exposició de pintures d'Antonio Saura, 1956-1985; una mostra que ens arriba procedent de Ginebra i que inclou una selecció de 70 pintures realitzades per l'artista en els últims trenta anys. L'exposició, que es podrà visitar durant els mesos de setembre-novembre, viatjarà posteriorment al Centro de Arte Reina Sofía de Madrid.

Quasi com un regal de Nadal, l'IVAM tancarà l'any amb una exposició que promet ser tot un esdeveniment, tant artístic com social: parlem de l'exposició retrospectiva sobre el pintor Joaquim Sorolla que ha reunit, per primera vegada, un conjunt d'obres procedents de col·leccions públiques i privades dels Estats Units, Espanya, França, Japó, Itàlia, Suïssa i Suècia. L'exposició que finalitza en l'IVAM, ha viatjat per diverses ciutats nord-americanes, i ha estat organitzada en col·laboració entre l'IVAM i el San Diego Museum of Art. Com a espònsor principal ha comptat amb IBM, a més d'altres patrocinadors.

'Crucifixió', d'Antonio Saura.

Miquel Navarro serà l'encarregat d'obrir 1990 amb l'exposició «Les ciutats», un treball que l'escultor ha presentat, encara que de forma fragmentària, en els últims anys. Aquesta exposició marcarà el debut d'un artista valencià de les últimes generacions al Centre Julio Gonzàlez. Amb el títol d'«Arquitectura i art italià d'entre guerres» tindrem l'oportunitat de contemplar les manifestacions artístiques d'un període molt significatiu, els anys del feixisme, marcat per les avantguardes italianes dels anys trenta.

Una altra de les estrenes de l'IVAM per a la cartellera de 1990 arribarà amb els primitius *pop* britànics. Per primera vegada es podrà contemplar l'obra d'artistes com Edoardo Paolozzi, Richard Hamilton o David Hockney. Aquests inicis del *pop* britànic coincidiran amb l'estiu de 1990. Pel que fa a l'obra gràfica, entre els mesos de setembre i novembre estarà oberta l'exposició «Avantguarda russa. Obra Gràfica del Gabinet des Estampes». A més, paral·lelament i procedent de l'Stedelijk Museum d'Amsterdam s'exhibiran una col·lecció de dibuixos del moviment artístic De Stijl, que agrupa pintors, arquitectes, escultors i poetes. Finalment, l'últim trimestre de 1990 estarà senyalat per dues exposicions: «París 1930», al voltant de l'abstracció internacional, i una altra de l'artista italià Valerio Adami, peça clau de la nova figuració al continent europeu.

L'espai del Centre del Carme, a l'igual que la temporada anterior, acollirà les manifestacions artístiques de les últimes dècades: «Spiritual America», de Richard Prince ha estat l'exposició encarregada d'obrir. Prince, un artista novaiorquès, presentarà un conjunt d'imatges —revistes, publicitat, còmics— que l'artista ha manipulat, alterant-ne el significat i el context. L'exposició de l'artista nord-americà precedirà la de l'obra de l'artista danès, Per Kirkeby. La mostra consta d'una selecció de pintures dels anys vuitanta i escultures en bronze i rajola realitzades per a aquesta exposició. Pel que fa a la representació autòctona, la directora de l'IVAM, Carle Alborch, va assenyalar el projecte d'una exposició conjunta de Carme Calvo i Joan Cardells.

En el capítol de la fotografia hi ha previstes exposicions de Gabriel Cualladó, fotògraf valencià resident a Madrid, que acaba de donar la seua obra a l'IVAM; de Walker Evans es presentarà el seu treball sobre la ciutat de l'Havana realitzat en la dècada dels anys trenta i de Leo Friedlander, la seua obra més recent. Entre les primícies anunciades per la directora cal destacar la presentació a finals d'any dels fons de l'IVAM, com també una exposició dedicada a Hernández Mompó. □

Història Gràfica del Moviment Obrer a Catalunya

Sindicalisme, solidaritat, guerra civil, marxisme, antifranquisme, progrés... Des de fa 150 anys, Catalunya ha estat la capdavantera en la lluita social.

La Diputació de Barcelona, compromesa com mai amb la nostra societat, ha fet un extens i complet recull gràfic per recordar els moments i la gent que al llarg de la història han fet possibles els avenços socials.

Més de 700 fotografies en 370 pàgines, que Francesc Bonamusa, Pere Gabriel, J. L. Martín Ramos i Josep Termes han convertit en el testimoni del que va ser la lluita de les classes treballadores, des de la Catalunya de la primera revolució industrial fins a la de la transició democràtica.

Diputació de Barcelona

BB+J

Festival de tardor

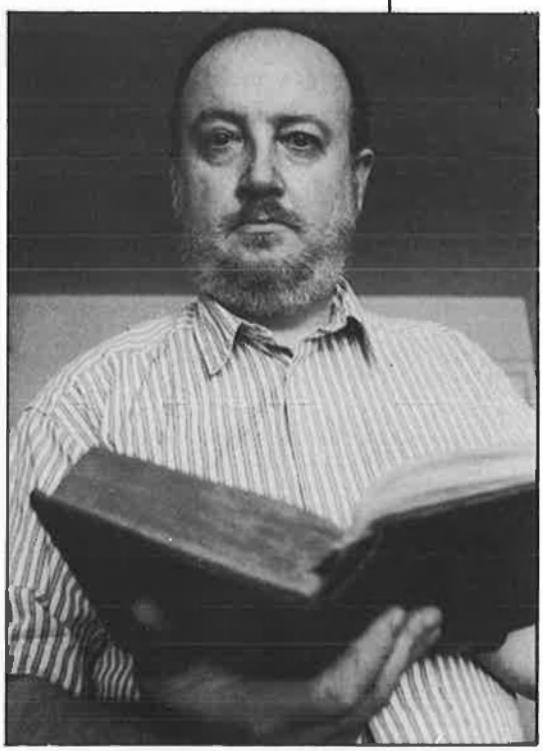
L'Olimpíada Cultural ha presentat als jardins de l'Ateneu barcelonès la programació del recentment creat Festival de Tardor. Aquest festival, que organitza, i finança, l'Olimpíada Cultural i en el qual col·laboren el departament de Cultura de la Generalitat catalana i l'Ajuntament de Barcelona, suposa la reconversió, lògica i intel·ligent, dels anteriors Festival Internacional de Música, Festival Internacional de Jazz, Memorial Xavier Regàs i pre-temporada de dansa al Liceu, en un únic festival que tindrà lloc els mesos d'octubre i novembre, segons l'acord pres per la Generalitat i l'ajuntament de mantenir-lo després dels Jocs del 92.

La presentació de la programació definitiva s'ha fet només quinze dies abans de la inauguració del festival. Aquest retard crea un petit problema als europeus, concretament a l'europeu que escriu aquestes línies; retardar més del degut la meva sol·licitud de localitats per a tal o tal espectacle del Festival d'Automne de París per por que aquest coincideixi amb altres interessants espectacles programats a Barcelona (la programació del Festival d'Automne, la tinc des del mes de juliol).

Pel que fa al teatre i la dansa, els responsables del festival es mostren disposats a «el estreno de nuevos espectáculos, favoreciendo especialmente la creación nacional». «En este sentido», diuen els responsables, «el fetival darà apoyo a proyectos para que se puedan hacer realidad en nuestros escenarios, tendiendo a incidir y provocar proyectos entre nuestros creadores». (La cita és en castellà, llengua en la qual està redactada la programació que m'ha estat facilitada. Supose que n'hi deu haver una altra en català.)

Doncs bé, la primera cosa que crida l'atenció d'aquest festival, disposat a afavorir especialment la creació nacional, és l'absència de gent com ara Flotats, Els Joglars, Els Comediants, La Fura dels Baus, El Tricicle, Dagoll-Dagom o el Teatre Lliure. La raó d'aquestes absències, que s'intentarà pal·liar en noves edicions, és que la programació no va començar a elaborarse fins al mes de febrer d'enguany, i així, ha faltat el temps necessari per a «provocar projectos entre nuestros creadores susceptibles de materializarse en esta primera edición del festival». Per desgràcia, les famoses «goteres» de l'estadi existeixen també en altres manifestacions de la no menys famosa Olimpíada.

Però no tot són desgràcies. L'Olimpíada Cultural ens ofereix la possibilitat de veure un O'Neill (en suec) dirigit per Bergman, dos muntatges de Patrice Chéreau i un de Matthias Langhoff (tots dos, directors inèdits en el nostre país), a més de quatre espectacles en txec, la cèlebre *Sarafina!* de Mbongeni Ngema, i una estrena mundial (en francès) d'un text de Félix de Azúa. Déu n'hi do. □

Joan de Sagarra

Eco, amb la Tour Saint-Jacques al fons.

PRIMÍCIA. CAPÍTOL D'EL PÈNDOL DE FOUCULT

L'últim d'Eco

Els pròxims dies eixirà al carrer el darrer llibre de l'escriptor Umberto Eco. Un dels llibres més esperats en els darrers mesos que Destino trau al carrer en la versió catalana. EL TEMPS trau ara, en primícia, un dels capítols d'aquest controvertit llibre.

17

'Així van desaparèixer els cavallers del Temple amb el seu secret, a l'ombra del qual batejava una bella esperança de la ciutat terrenal. Però l'Abstracte al qual era encadenat el seu esforç prosseguia en regidors desconegudes la seua vida inaccessible [...] i més d'una vegada, en el decurs dels temps, va deixar fluir la seva inspiració cap als esperits capaços d'acollir-lo.

VÍCTOR ÉMILE MICHELET
Le secret de la Chevalerie, 1930, 2

Tenia aspecte dels anys quaranta. Pel que havia vist en revistes que eren per les golfes de casa, als anys quaranta tothom feia la mateixa cara. Devia ser la gana de l'època de la guerra: enfondia la cara a sota de les galtes i feia l'ull vagament febricitant. Era una cara que havia vist a les escenes d'afusellament, de les dues bandes. En aquell temps, homes que feien la mateixa cara s'afusellaven els uns als altres.

El nostre visitant portava vestit blau amb camisa blanca i corbata gris perla, i instintivament em vaig preguntar per què es devia haver vestit de paisà. Els cabells, gens naturalment negres, els duia estirats a dues bandes a les temples discretament engomats, i deixaven a la part superior del cap, lluent, una calba que travessaven línies fines i regulars com fils de telègraf, que s'esclarien en arribar cap al front. Tenia la cara bronzejada, solcada, i no solament per les arrugues, explícitament colonials. Una cicatriu blanquinosa li travessava la galta esquerra, des del llavi a l'orella, i, com que portava un bigotet llarg i negre, a l'Adolphe Menjou, el bigoti esquerre era solcat imperceptiblement, menys d'un mil·límetre, allí on, per menys d'un mil·límetre, la pell s'havia obert i tornat a tancar. *¿Mensur* o bala superficial?

Es va presentar: coronel Ardenti, va donar la mà a Belbo, en va dedicar un signe elemental amb el cap quan Belbo em va definir com el seu col·laborador. Va seure, encreuà les cames, es va estirar els pantalons pel genoll i va deixar veure els mitjons fúcsia, curts.

Eco i el pèndol de Foucault, cara a cara.

—¿Coronel... en actiu? —va preguntar Belbo.

Arderti va ensenyar algunes dents d'or:

—En tot cas, retirat. O, si vol, a la reserva. Potser no ho sembla, però sóc un home vell.

—No ho sembla —va dir Belbo.

—Doncs fixi's que he fet quatre guerres.

—Devia començar amb Garibaldi.

—No. Tinent, voluntari, a Etiòpia. Capità, voluntari, a Guadalajara. Major una altra vegada a l'Àfrica, fins a l'abandó de la quarta riba. Medalla de plata. El quarantatres... diguem que vaig triar la part dels vençuts: i ho vaig perdre tot, tret de l'honor. Vaig tenir valor per tornar a començar de zero. Legió estrangera. Escola de coratge. El quaranta-sis sergent, el cinquanta-vuit coronel, amb Massu. Evidentment sempre trio la part dels perdedors. Amb la pujada al poder del sinistre De Gaulle em vaig retirar i em vaig quedar a viure a França. Havia fet bones relacions a Algèria, i vaig crear una empresa d'importació i exportació, a Marsella. Aqueixa vegada vaig triar la part del vencedor, em sembla, donat que ara visc de renda i puc dedicar-me al meu *hobby*... Ara es diu així, no? I els darrers anys he estat redactant els resultats de les meves recerques. Aquí... —Va treure d'una cartera de cuiro una carpeta voluminosa, que llavors em va semblar vermella.

—Així, doncs —va dir Belbo— ¿un llibre sobre els Templers?

—Els Templers —va admetre el coronel—. Una passió quasi jovenívola. Ells també eren capitans de fortuna que buscaven la glòria a través de la Mediterrània.

—El senyor Casaubon s'ocupa dels Templers —va dir Belbo—. Coneix el tema millor que jo. Expliqui'ns.

—Els Templers sempre m'han interessat. Un grapat de generosos que porta la llum d'Europa entre els salvatges de les dues Trípolis...

—Els adversaris dels Templers no eren, potser tan salvatges —vaig dir amb to conciliador.

—¿Mai no l'han capturat a les ribes del Magreb? —em va preguntar sarcàstic.

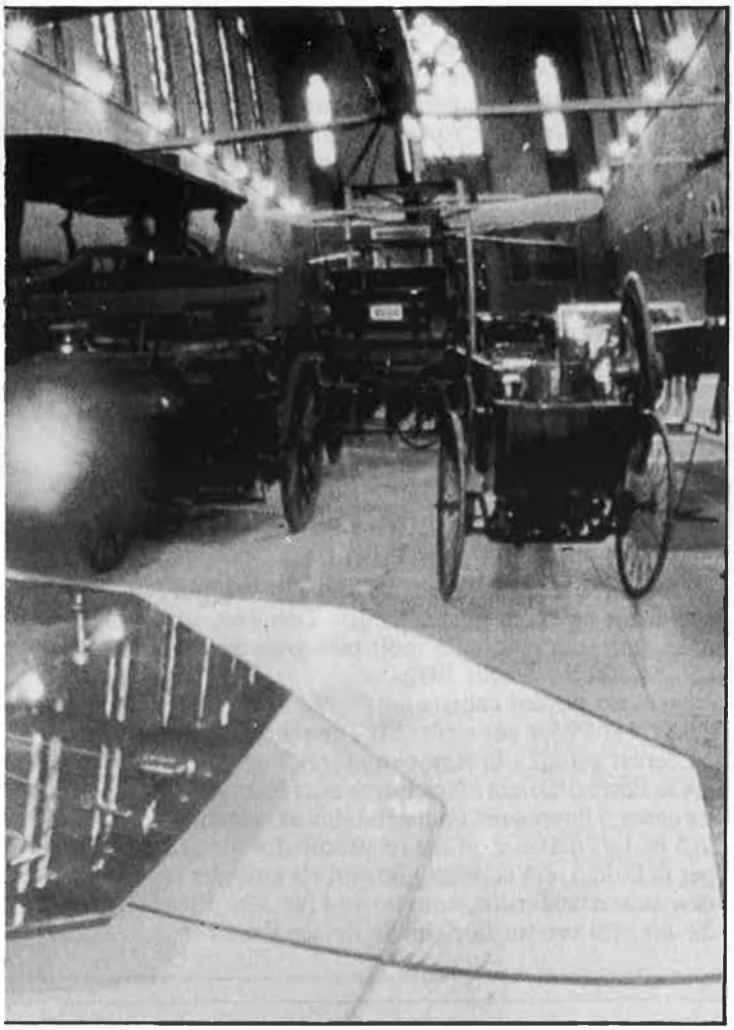
—Encara no —vaig dir. Em va mirar fixament i em vaig sentir content de no haver servit mai en els seus escamots. Va parlar directament a Belbo.

—Perdoni'm, sóc d'una altra generació. —Em va mirar, amb aire desafiant: —Estem aqui per fer un procés o per...

—Som aquí per parlar del seu treball, coronel —va dir Belbo—. Parli'ns-en, sisplau.

—Vull deixar clara des del principi una cosa —va dir el coronel tot posant les mans al damunt de la carpeta—. Estic disposat a contribuir a les despeses de publicació, no els proposo res en què hagin de perdre diners. Si volen garanties científiques, els les faré arribar. Fa només dues hores m'he trobat amb un expert en aquestes qüestions, que ha vingut a posta de París. Podria fer un prefaci autoritzat... Va endevinar la pregunta de Belbo i va fer-li un signe, com per dir-li que de moment preferia deixar-ho sense determinar, donada la delicadesa de la cosa.

—Doctor Belbo —va dir—, aquí en aquestes pàgines, hi tinc material per a una història. De veritat. Gens banal. Millor que les novel·les negres americanes. He trobat

quelcom, i molt important, però només és el començament. Vull dir a tothom el que sé, de manera que si hi ha algú que estigui disposat a completar aquest trencaclosques, que ho llegeixi, i sense trigar. El que vull és tirar l'ham. A més a més, he de fer-ho de pressa. El qui sabia el que jo ara sé, abans que jo, probablement ha estat mort, precisament per evitar que ho divulgués. Si el que sé ho dic a dos mil lectors, ja ningú no tindrà cap interès a eliminar-me. —Va fer una pausa: —Vostès saben alguna cosa de la captura dels Templers...

—Me'n va parlar fa poc el senyor Casaubon, i em va sorprendre que l'arrest es fes sense cap classe de violència, i els cavallers havien estat agafats per sorpresa...

El coronel va somriure amb un deix de commiseració.

—És clar. És pueril pensar que una gent prou poderosa per fer por al rei de França no estigués en disposició de saber anticipadament que quatre perdularis estaven incitant el rei i que el rei estava incitant el papa. ¡Què carai! S'ha de pensar en un pla. En un pla sublim. Suposem que el Templers tinguessin un projecte per conquerir el món i que coneguessin un projecte per conquerir el món i que coneguessin el secret d'una immensa font de poder, un secret per preservar el qual valgués la pena de sacrificar el barri sencer del Temple a París, tots els beneficis escampats per tot el regne, i a Espanya, Portugal, Anglatera i Itàlia, els castells de Terra Santa, els dipòsits monetaris, tot... Felip el Bell ho sospita, altrament no es comprèn per què hauria desencadenat la persecució i fet caure el descrèdit al damunt de la flor de la cavalleria francesa. El Temple comprèn que el rei ha comprès i que intentarà destruir-los; no serveix de res oferir resistència frontal, el pla necessita encara temps, el resor o el que sigui ha de ser encara definitivament localitzat, o bé cal anar-lo aprofitant lentament... I el directori secret del Temple, l'existència del qual tothom reconeix actualment...

—¿Tothom?

—Segur. No és imaginable que una orde tan poderosa hagi pogut sobreviure tant de temps sense l'existència d'una regla secreta.

—L'argument no té ret —em va dir Belbo, mirant-me de cua d'ull.

—D'aquí vénen —va dir el coronel— unes conclusions igualment evidents. El gran mestre sí que declara quin és el directori secret, però devia ser-ne la cobertura externa. Gauthier Walther, a *La chevalerie et les aspects secrets de l'histoire,* diu que el pla templer per a la conquesta de poder preveia com a termini final ¡l'any dos mil! El Temple decideix passar a la clandestinitat, i per poder-ho fer cal que als ulls de tothom l'orde desaparegui. Se sacrifiquen, això és el que fan, amb el gran mestre inclòs. Alguns es deixen matar, probablement van ser sortejats. D'altres se sotmeten, es mimetitzen. ¿On van a parar les jerarquies menors, els germans laics, els mestres d'aixa, els vidriers?... És el naixement de la corporació dels francmaçons, que es difon per tot el món, és una història coneguda. Però, ¿què passa a Anglaterra? El rei resisteix les pressions del papa, i els hostatja tots, de manera que acabin tranquil·lament la seva vida a les cases de l'orde. I ells s'estan ben calladets. ¿Vostè s'ho creu? Jo no. Al regne d'Aragó l'orde decideix canviar de nom i es converteix en l'orde de Montesa. Senyors meus, allò era una gent que podien convèncer un rei, tenien tantes lletres de canvi a les seves arques que podien portar-lo a fer fallida en una setmana. També el rei de Portugal s'avé a un pacte: fem-ho així, estimats amics, diu, ja no us diuen cavallers del Temple, sinó cavallers de Crist, i a mi m'està bé. ¿I a Alemanya? Pocs processos, abolició purament formal de l'orde, però aquí a casa hi teniu l'orde germà, els teutònics, que en aquella època fan alguna cosa més que crear un Estat a dins de l'Estat: són l'Estat, han reunit un territori gran com el dels països que ara estan sota les botes dels russos, i segueixen amb aqueix pas fins a la fi del segle XV, perquè en aquell moment arriben els mongols; però això és una altra història, perquè els mongols encara els tenim a les portes... però no divaguem...

—Sisplau, no —va dir Belbo—. Tirem endavant.

—Doncs bé. Com tothom ho sap, dos dies abans que Felip fes sortir l'ordre d'arrest, i un mes abans de ser executat, un carro de fenc, estirat per bous, va deixar el recinte del Temple en direcció desconeguda. Fins i tot Nostradamus en parla en una de les seves centúries... —Va buscar una pàgina del seu manustrit:

Souz la pasture d'animaux ruminant
par eux conduits au ventre herbipolique
soldats cachés, les armes bruit menant...

—El carro de fenc és una llegenda —vaig dir—, i no pretendrà que es pugui agafar Nostradamus com una autoritat en matèria historiogràfica...

—Persones de molta més edat que vostè, senyor Casaubon, han prestat fe a moltes profecies de Nostradamus. D'altra banda, no sóc tan ingenu per donar crèdit a la història del carro. És un símbol, el símbol del fet evident i sòlid que, a les envistes de l'arrest, Jacques de Molay passa el comandament i les instruccions secretes al seu nebot, el comte de Beaujeu, que es converteix en el cap secret del Temple ocult a partir d'ara.

—¿Hi ha documents històrics?

—La història oficial —va somriure amargament el coronel— és la que escriuen els vencedors. Segons la història oficial els homes com jo no existim. No, a sota de l'aventura del carro hi ha una altra cosa. El nucli secret es trasllada en un lloc tranquil i comença a constituir-hi la seva xarxa clandestina. Jo he partit d'aquesta evidència. Des de fa ja molts anys, em preguntava sempre on devien haver anat a parar aquests germans en l'heroisme. Quan em vaig retirar a la vida privada vaig decidir finalment de cercar una pista. Puix que era a França on havia passat la fuga del carro, a França havia de trobar el lloc de la reunió originària del nucli clandestí. ¿On?

Tenia sentit del teatre. Belbo i jo volíem saber on. I no vam trobar res millor a dir que:

—Digui.

—Ara els ho dic. ¿On neixen els Templers? ¿D'on ve Hug de Payns? De la Xampanya, al costat de Troyes. I, a la Xampanya, hi governa Hug de Xampanya, que pocs anys després, el 1125, se'n va amb ells a Jerusalem. En acabat se'n torna a casa, i sembla que es posa en contacte amb l'abat de Cîteaux i l'ajuda a començar en el seu monestir la lectura i la traducció de certs textos hebreus. Fixinse, els rabins de l'Alta Borgonya són convidats a Cîteaux, pels benedictins blancs, ¿i per qui?, per sant Bernat, a estudiar qui sap quins textos que Hug va trobar a Palestina. I Hug ofereix als monjos de sant Bernat un bosc, a Bar-sur-Aube, on havia de sorgir Clairvaux. ¿I què fa sant Bernat?

—Es converteix en el suport dels Templers —vaig dir.

—¿I per què? ¿Ho sap, vostè, que fa que els Templers siguin més poderosos que els benedictins? ¿Que, als benedictins, els prohibeix de rebre terres i cases en donació i que, les terres i les cases, les fa donar als Templers? ¿Ha vist mai la Forêt d'Orient al costat de Troyes? És una cosa immensa, una comanda al costat de l'altra. I mentrestant els cavallers que són a Palestina no combaten, ¿ho sap? S'instal·len al Temple, i en lloc de matar musulmans s'hi fan amics. Entren en contacte amb els seus iniciats. El resultat és que sant Bernat, amb el suport econòmic dels comtes de Xampanya, hi constitueix una orde que a Terra Santa entra en contacte amb les sectes secretes àrabs i jueves. Una direcció desconeguda planifica les croades per tal de permetre que l'orde visqui, i no pas al contrari, i constitueixen una xarxa de poder que s'escapa de la jurisdicció reial... No sóc un home de ciència, sóc un home d'acció. En lloc de fer massa conjectures, he fet allò que tants d'estudiosos, molt garlaires, mai no han fet. Me n'he anat allà on els Templers havien anat i allà on tenien la seva base des de feia dos segles, on podien estar com el peix a l'aigua...

—El president Mao diu que el revolucionari ha d'estar entre el poble com el peix a l'aigua —vaig dir.

—Molt bé el seu president. Els Templers, que estaven preparant una revolució molt més gran que la dels seus comunistes de cabells llargs...

—Ja no porten cabells llargs.

—¿No? Pitjor per a ells. Els Templers, deia, no podien no cercar refugi a la Xampanya. ¿A Payns? ¿A Troyes? ¿A la Forêt d'Orient? No. Payns era i és un poblet de quatre cases, i llavors era com a màxim un castell. Troyes era una ciutat, massa gent del rei pertot. La forest, templera per definició, era el primer lloc on els guàrdies reials haurien anat a cercar-los, com ho van fer. No: Provins, vaig dir-me. ¡Si era un lloc, havia de ser Provins! □

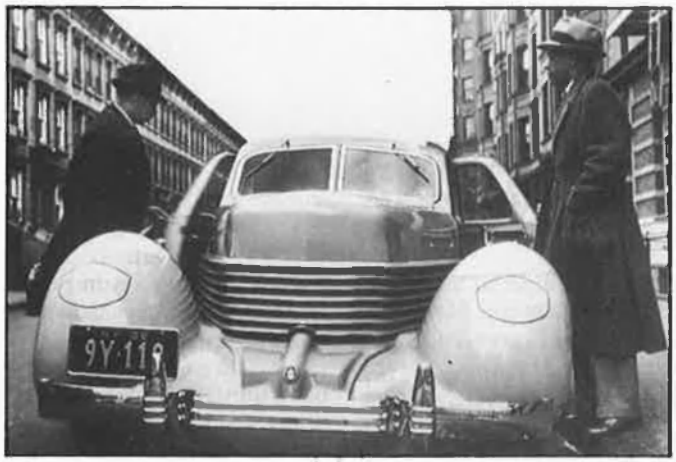
IV PREMI DE PERIODISME EL TEMPS

Dotat amb 100.000 pessetes

Per a articles o reportatges inèdits, de temàtica lliure, incloent-hi la investigació periodística. Aquests articles hauran de constar, si més no, de sis folis, grandària holandès, escrits a doble espai i no podran excedir-ne els deu.

El lliurament dels originals s'haurà de fer abans del 30 de setembre, a la redacció d'EL TEMPS, Avda. del Baró de Càrcer, 40-13a. 46001-València. L'acte de lliurament coincidirà amb els dels Premis Octubre. La composició del jurat serà anunciada oportunament.

In vitro cultura

• La Fundació Caixa de Pensions, ha obert la temporada de la seua sala d'exposicions de València amb la mostra «25 anys de fotografia espacial». L'exposició, segons els organitzadors, constitueix una panoràmica àmplia i eloqüent d'allò que ha estat un dels resultats de l'exploració del sistema solar, realitzada per mitjà de ginys no tripulats. També sota el signe de la fotografia i de procedència nord-americana, serà l'exposició de **John Gutmann** a la sala d'exposicions de la Fundació Caixa de Pensions (Via Laietana). Guttmann, d'origen alemany, però fincat als Estats Units des de la dècada dels anys trenta, ha fet d'aquest país i dels seus habitants, punt d'atenció del seu objectiu; unes imatges no igualades per cap fotògraf americà. L'exposició, que es podrà veure a partir d'octubre, inclou 99 fotografies realitzades per Guttmann entre 1934 i 1954.

• Ja es diu popularment que qui no plora no mama. I això vé perquè d'alguna manera, un dels primers resultats de la mobilització del gremi cançoner i musical a Catalunya s'ha concretat en la proposta «Altaveu 89, música i cançó», que ha tingut lloc a Sant Boi de Llobregat, organitzat per l'Ajuntament d'aquesta ciutat, en col·laboració amb els ajuntaments del Baix Llobregat i l'ACIC, l'Associació de Cantants i Intèrprets professionals en Llengua Catalana.

Aquesta iniciativa, que vol tenir una continuïtat anual —coincidint amb la Diada Nacional— pretén comptar sempre amb la presència, a cada edició, d'un artista invitat d'un altre país —enguany s'ha escollit el cantant andalús **Carlos Cano.**

Altaveu 89, que curiosament ha coincidit en el temps amb una altra iniciativa a Barcelona anomenada «En desconcert» —per cert, no massa afortunada pel que fa a l'assistència de públic, però força interessant—, ha aplegat un bon nombre de grups i cantants, entre ells **Lluís Llach, Ma. del Mar Bonet, Ovidi Montllor, Hèctor Vila, N'Gai N'Gai** i **Joan Amèric.**

La iniciativa ha servit també perquè els responsables institucionals del país —entre ells **Xavier Bru de Sala,** director general de Promoció Cultural i **Joaquim Nadal,** president de la Federació Catalana de Municipis— presentaren públicament una amable declaració d'intencions —algú dels presents va insinuar que ja començaven la campanya electoral—, que si es tradueix en actuacions concretes i coordinades pot suposar una revifalla de la cançó.

• En els pròxims dies es presentarà a la premsa l'avantprojecte de remodelatge del Palau d'Agricultura de Barcelona, futura seu del Teatre Lliure, realitzat per l'arquitecte **Manolo Núnez.** El teatre comptarà amb 800 localitats i diversos tallers i sala d'assajos.

Es dóna la circumstància, però, que no totes les institucions implicades han complert amb l'establert mesos enrere, quan es constituí el Consorci Teatre Lliure, fruit d'unes negociacions que van permetre la sortida del Lliure d'una crisi que semblava dur-lo a la desaparició.

Mentre la Diputació de Barcelona ha lliurat la seva aportació de 150 milions de pessetes, resulta que l'ajuntament, que hauria de cedir el Palau d'Agricultura, encara no ha mogut cap paper. No solament això, sinó que en una de les sales del Mercat de les Flors ubicada al Palau, hi ha espectacles programats fins al mes de gener. Amb la seva actitut, l'Ajuntament de Barcelona, lluny de col·laborar en el projecte, sembla que no acabés de refiar-se del futur del Lliure, amb la qual cosa, si el Lliure tingués dificultats, l'ajuntament no faria més que aguditzar-les. Per la seva banda, el compromís de la Generalitat és fixar la seva col·laboració en el funcionament i manteniment del futur teatre.

• Amb motiu dels 500 anys de l'edició de *Tirant lo Blanc,* que se celebrarà l'any vinent, l'Institut de les

Lletres Catalanes, que dirigeix **Oriol Pi de Cabanyes,** sembla que hauria decidit descentralitzar els actes de la seva commemoració per no crear susceptibilitats a València, pel que es podria interpretar com una apropiació per part de Barcelona de l'escriptor valencià.

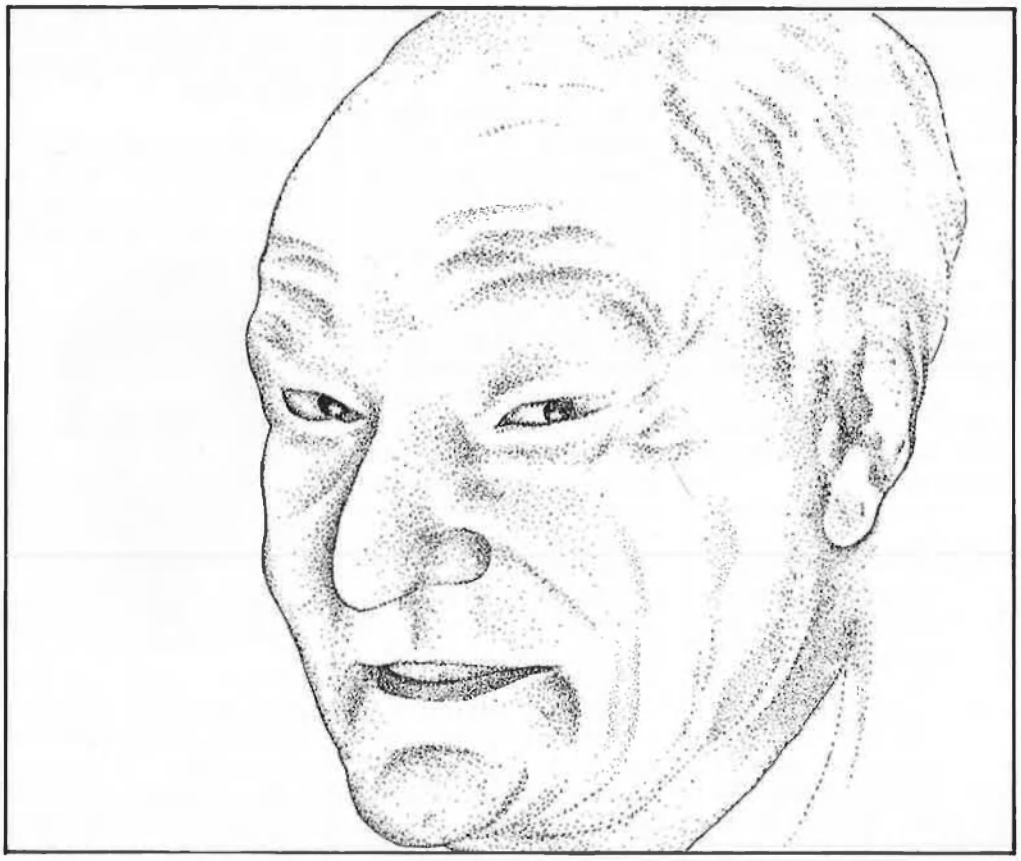
Diferents ciutats catalanes commemoraran el 500 aniversari de la novel·la més important, la de més projecció internacional, escrita en llengua catalana. Així, a Girona, el Col·legi Universitari, en col·laboració amb l'Institut de les Lletres Catalanes, celebraran diversos actes que es clouran amb un congrés internacional sobre la novel·la de cavalleria.

EL LLIBRE DE LA SETMANA

JOSEP BALLESTER

Subtil joc de la paraula

GIUSEPPE UNGARETTI, *Sentiment del temps.* Traducció de Lluís Calderer. Els llibres de l'Escorpí Poesia, núm. 119. Edicions 62. Barcelona, 1989. 150 pàgs.

Giuseppe Ungaretti vist per Silvano Ferrari.

El mateix Giuseppe Ungaretti va recalcar en nombroses ocasions, que la seua creació poètica estava inseparablement unida al destí personal. Ja en el pròleg de la segona edició de *L'allegria* (1931) comenta: «Aquest llibre és un diari. L'autor no té cap altra ambició, i l'autor creu que els grans poetes no tingueren mai cap altra ambició que deixar una bella biografia. La seua poesia representa, inclús, els seus turments formals, s'hi vol reconèixer. I qualsevol progrés fet com a artista voldria que indicara també alguna perfecció que l'abastara com a home». No sempre s'esdevé així, encara que un important nombre de poetes ho han confirmat i han deixat aquest inexorable bagatge. Concep la seua obra com fragments d'una «gran confessió» que s'inaugura en la primera guerra mundial. Ungaretti escriu en la trinxera les seues primeres composicions de poesia. Aquest ciutadà del món va nàixer el 1888 a l'Alexandria d'Egipte, fill d'emigrants italians, visqué i estudià a París la primera dècada del segle, on fa amistat amb els representants més importants de l'avantguarda artística. Apollinaire va exercir una especial influència sobre la seua poesia. Mentre escrivia i reelaborava les diferents versions del *Sentimento del tempo,* eren els anys en què Ungaretti tradueix Shakespeare *(Quaranta sonetti di Shakespeare)* Góngora i Mallarmé *(Da Góngora e da Mallarmé)* o Racine *(Fedra di Jean Racine),* tota aquesta experiència la canalitzarà cap el seu quefer poètic.

Des del primer moment, la poesia d'Ungaretti va produir la impressió d'una nuesa i una concisió extremes. La seua poesia inicia un nou camí, sense lliurar-se als sentiments i a les tradicions retòriques, tractà de reduir els seus mots a l'element més substancial. Van dur a terme una veritable revolució de les formes poètiques italianes. Cercava la màxima expressivitat de cada paraula, havia arribat a un tipus de poesia breu, d'una concentració molt poc vista abans, en la qual moltes vegades versos d'un sol mot posen en valor tot el ritme propi i tota la càrrega significativa del mot aïllat, i en què els blancs de vers, els encavalcaments, el ritme sincopat, havien adquirit categoria de mitjans expressius imprescindibles per a la transmissió del sentiment poètic. A manera d'exemple podeu llegir: «Due note» («Dos notes») i «Una colomba» («Una coloma»), o el conegut poema «Mattina» del llibre *L'allegria* que té un excel·lent estudi en el pròleg d'Haroldo de Campos en la versió catalana de 1985.

Als seus versos una de les constants és el paisatge, i al *Sentimento del tempo* encara és més profunda aquesta presència. Des del primer poema, no és cap paisatge apart, és aquesta espècie de teló de fons del qual s'amplia l'home: «És l'hora que destria la primera llum Del darrer tremolor./Al confí del cel, obre lívida la calma.» Aquest llibre és l'expressió d'una crisi espiritual. Una reflexió estètica dels problemes dels homes i la seua relació amb l'etern, i les qüestions de la transitorietat de les coses. Són els gran temes de sempre: l'amor i la mort, Déu i els temps. A «La morte meditata», magnífic poema de sis cants, Ungaretti teoritza sobre aquest fet irremeiable, amb una extraordinària serenitat i agudesa. Amb el mateix desplegament de l'analogia i de la metàfora es manifesta en els vuit poemes de «L'amore» que tanquen el llibre. Tot un subtil exercici de la imaginació sense fils ni cotilles que el puguen restrènyer. □

La Tortosa d'Albert Roig

JOSEP COLOMÉ

«Com si una forta contusió l'hagués deixat esmortida, resta la ciutat poruga i callada, respirant l'oratge sinistre del fossar i muda com la granota del safareig després d'un cop de pedra damunt l'aigua.» F. Mestre i Noé, «La ciutat somorta», *Giripigues tortosines,* Tortosa 1915. En efecte, el segle ha revellit Tortosa. Aquells que en som fills tenim la sort, i no la desgràcia, de poder comprovar com la terra que va infantar-nos envelleix a pressa feta, com les persones. Sabem que al delta no cal anar a buscar canyuts (navalles), ja no en queden. Ni els borinots, les nits d'estiu ja mai de la vida no ens visiten. Sabem que el sol surt per Vandellòs i es pon ser Ascó, aquesta virtual fuita radioactiva i, al capdavall, transvasable. Coneixem també els rostres dels culpables.

Els tons pastel del Coll de l'Alba i les postes del Caro que els avantpassats detallaven amb tèmperes grasses perduren, això sí, però a hores d'ara carbonitzades com pintures amb pàtina de ploure àcid i simfonies d'incendi. Vet aquí la veritable màgia de les terres de l'Ebre, una bellesa canusida i amb regust agre, com aquelles taronges que l'hivern ha congelat, les fulles pàl·lides, recargolant-se com, en tocar-les, les plantes sensibles. L'ull de B. Liveseg, a la guia de butxaca de l'American Express, la copsa amb justesa: «A pesar de sus orígenes romanos y árabes, hay poco que destacar en este monótono centro agrícola. El monumento más relevante es una extraña y alta figura oxidada plantada en medio del río Ebro, para conmemorar la última gran batalla de la guerra civil, librada en 1938.» Si hi afegíem la *desolada visió de l'Ebre* d'en Perucho (aquell «malenconiós riu que fuges per un camí mil·lenari, sense desig, sense fortuna, mandrosament absort») veiem com (i crec que el mateix Perucho és qui ho diu) el millor de Tortosa és el seu cel, que és únic (com a tot arreu). No és d'estranyar, doncs, que el fervor marià com també un ja cèlebre esperit castrense (ja escarnit pel Quim Monzó en el seu dia), a Tortosa es porten amb tot el fast de detalls que el poder demana.

Així és com el tortosí del dia opta per assaborir els últims crepuscles d'ell i els seus el més calladament possible. Li agrada viure en un mas amb corral i tarongers i on les sèquies s'esborren davall la grisalla dels recs per degoteig i els herbicides. A l'interior dels casals les lleixes d'un herbolari nostàlgic.

S'hi desen frígoles i alfàbegues, C. Despuig i V. Garcia, J. Moreira i R. Vergés Pauli, F. Mestre i Noé i J. Vergés, S. Juan Arbó i J. Cid, mossèn Manyà, mossèn Bellpuig, relíquies i llobes de negre vori. Algú hi repassa paraules que ningú no n'ha d'haver menester ja mai, s'hi embaboca, només l'agost de les mosques garroferes, les més putes, pertorba tanta pau carneriana.

Tortosa en ell, doncs, comença i acaba en una vil·la modernista (son iaio Ramon, que era la CEDA de Gil Robles, va comprar-la, acabada la guerra per quatre rals) amb pinar i palmeres i una bassa gran que rega el tros, també una pudina a gallinassa que enamora. Esparvers i, alguna vegada, el signe admiratiu d'un aligot s'ataüllen pels bancals. Pocs en són llaurats, poquíssims esllemenats, i on penja encara l'abúlia de les garrofes i les ametlles de l'esplet anterior. La desperta la canilla, «l'esgarip del caçador», i, com al poema del Bausà l'home s'assota fins que passen. Veu la Teresa que entra amb dos colomins presos per les ales, aviat la cuina farà pudor a pells sofrimades: un ribell ple de plomes defallents: golps de sang als eixidius de l'aigüera. Com fa cara d'esperar carta, o bé el misto, que l'encengui, i és probable que, com Tió i Noé, se'n vagi a peu de Tortosa a París. Algun Duque de Ribas l'hi hauria d'esperar, ben cert, i quan acabés el segle se n'hi tornaria, estrenaria molts drames històrics, amb èxit oficial, i ja pels sanatoris del vermell que esclata a les orelles i als ulls, l'alè morent, evocaria, com pols sospresa per pressa de passos, la Tortosa de les tèmperes grasses i els tons pastel:

«Ciudad Ilustre, Augusta, coronada,
Que en el margen del Hebro deliciosa
Miras tu frente heroica si lustrosa
Con tantos timbres justamente honrrada.
Madre de tantos hijos celebrada
Que dieron a la fama gloriosa
Materia siendo emulación famosa
Del orbe por su sciencia y por su espada.
De la fidelidad espejo claro
Bella entre todas, si entre todas rica.
Productora de tantas lealtades.
Oy que tu afecto y tu cariño raro
A tanto aplauso fino se dedica
Nuevo réquiem a tu frente añades.»

Albert Roig

EL CLOT

A l'estiu, tota cuca viu

Això diu l'adagi. Però sembla que les cuques literàries han d'estar ben ocupades en altres quefers, perquè a l'agost, i com diu un altre refrany, *de forment ni un gra.* O pocs, val a dir. Una excepció ha estat la llegidora traducció de les *Tres filles de sa mare,* de Pierre Louys. M'ha fet recordar que a finals del segle XIX hi havia qui gosava provocar la moralitat a l'ús (¡Ai, encara dura, la vida dura!) i pagava, amb la clandestinitat de la publicació de la seua obra, un tan saludable exercici. Cec, malalt i en soledat durant els últims quinze anys, van ser el preu per al també poeta Louys.

Perquè la literatura és, i serà sempre, una provocació, un joc d'atreviments. Jugant amb les paraules de la Dolors Oller (que parlava més en general, i més respectablement també), sovint la queixa pot ser retraure la falta de perversió: que la banalitat no arribe a esdevenir objecte estètic i l'avorriment subjecte de reflexió. ¿Serà per això que a l'estiu tenim tan poquet de nou a portar-nos als ulls lectors? ¿És que la calor converteix l'avorriment en un insuportable acompanyant que impedeix recrear res? ¿És que la banalitat és només això: *cosa vana,* inútil excrescència de fets anodins?

De tota manera, ni que siga per obviar les rigors de les canícules o com coartada, enmig la platja carregada de cossos acuradament cenyits en fluorescents banyadors (o sense: ¡oh, glòria de bellesa!), jo m'he estimat profundament l'ensenyança d'aquella mare a les seues tres filles. ¡Que de lliçons d'aprendre a combinar la ingènua bondat de l'adolescència amb les demandes del goig! I és que llegir a la solana provoca escalfors necessàries.

Joan S. Sorribes

L'adreça dels herois

GERARD DEPARDIEU: Cartes robades. *Edicions La Campana. Barcelona, juny 1989. 150 pàgs. (Traducció d'Oriol Busquets.)*

Si ens refiem de la contraportada, *Cartes robades* havia arribat fa uns mesos —en publicar-se la traducció catalana— a 185.000 lectors europeus. Es tracta, per tant, d'un èxit editorial que de França ha anat estenent-se a diferents països i llengües. El favor del públic podria explicar-se per la gran popularitat de l'autor (un dels actors francesos més internacionals de la dècada), però també per la rapidesa i facilitat amb què es llegeix.

Hi trobem un total de vint-i-cinc cartes dirigides a uns interlocutors que Depardieu ha triat amb molta cura: els pares, la seua dona, un gran nombre d'amics i companys de professió: directors, actors i productors. A més, una divinitzadora —fins l'exageració i, potser, la contradicció— carta a François Mitterrand i quatre dedicades successivament al treball, als diners, a la malaltia i a la natura. Totes comparteixen una extrema i impúdica sinceritat que pot arribar fins i tot a ruboritzar el lector, a violentar-lo per més *voyeur* que siga. «A la nostra cabana de Châteauroux, a la nostra cova, més aviat regnava la llei del silenci. ¡Un silenci sorollós! Perquè sempre hi havia crits. Vaig aprendre a cridar abans de saber parlar» (pàg. 15). A la carta a la seua dona descobrirem que encara va tardar molts anys a aprendre a parlar: «Vaig nàixer per segona vegada. Tu m'has fet receptiu. Et dec les mcues primeres paraules: 'T'he trobat a faltar'; 'Penso en tu'; 'Tens uns ulls enormes' (pàg. 141).

Es diria que Depardieu ha fet amb ell mateix una aposta de franquesa, de veracitat. I és clar que l'ha guanyada, per això al final no ens parla de la tòpica pàgina en blanc sinó de «l'angoixa de la pàgina negra» on han quedat cal·ligrafiades confidències, intimitats i tota mena de fantasmes. De manera que el que li produeix angoixa no és allò que desitjaria escriure, sinó, ben al contrari, tot el que ja ha estat capaç d'escriure. «Vàreu fer sis nens entre els dos perquè ereu incapaços de dir-vos 'T'estimo' d'una altra manera» escriu a Lilette, la mare (pàg. 17). I a l'amic i company de generació Patrick Dewaere «El teu suïcidi fou una llarga i dolorosa malaltia. Quan vaig saber que s'havia acabat, em vaig dir: Bé, sí, ¿i què? (...) I,a més, t'ho crido ben bé a la cara, se me'n fot...» (pàg. 58).

Això no obstant, el to predominant no és aquest, sinó la contínua expressió de l'admiració, de la devoció en molts casos, que sent per gent com Bertrand Blier, Isabelle Adjani, Jean-Louis Livi, Jean Pierre Rassam i molt especialment per Monique Serf (la seua és, segurament, la carta més poètica), Catherine Deneuve i François Truffaut. Hi ha, però, una excepció: Marco Ferreri (i, en menor grau Marguerite Duras). ¡Ferreri queda baldadet!

Fet i fet, un llibre que sorprendrà —més, tal vegada, als que no tenen molta estima per Depardieu com a actor— per la sensibilitat/insensibilitat que palesa, l'amenitat i la qualitat literària.

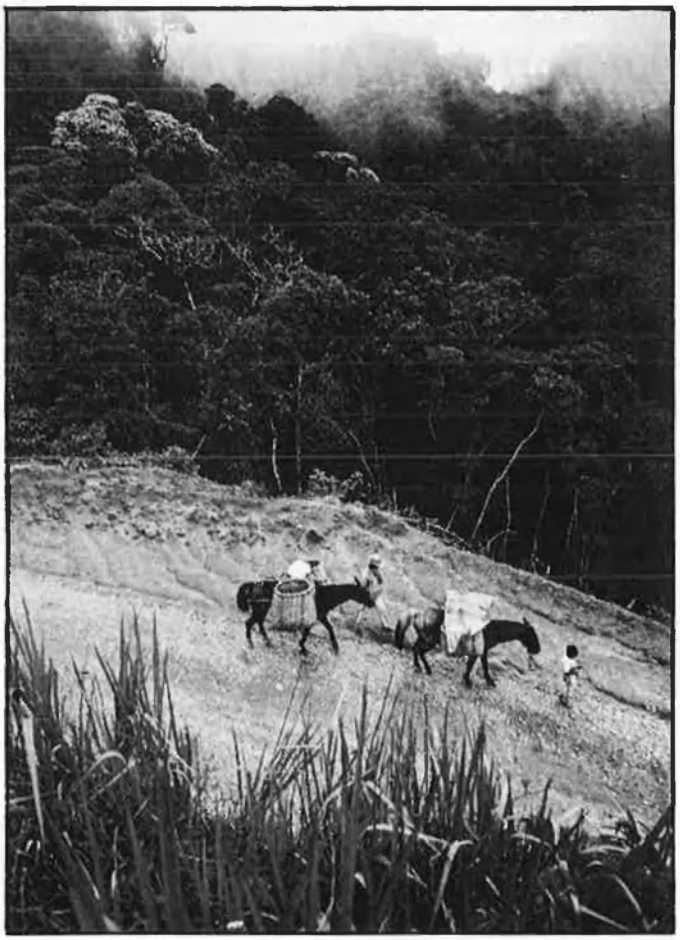
A la introducció Olivier Dazat afirma que «dissortadament, els herois se'n van sense deixar-nos l'adreça». Malgrat això Depardieu no s'està d'escriure'ls aquestes cartes que mai no enviarà però que a la primera ocasió es deixarà robar.

Pilar Alfonso

Retorn al bosc

ERICH FRIED. Al bosc. *Versió d'Andrea Sarah Steinbök. La forest d'Arana, 15. Edició bilingüe. València, 1988.*

Erich Fried, nascut el 1921, representa una de les veus més importants dins la lírica alemanya dels anys seixanta. Lligat al *Grup 47* i a les propostes innovadores que el caracteritzaren i, per altra banda, seguidor de la lírica política de Brecht, des de finals dels anys cinquanta ha creat una extensa obra poètica de la qual l'elegant i austera col·lecció «La forest d'Arana» ens presenta *Al bosc*, un breu poemari de 10 peces en versió d'Andrea Sarah Steinbök.

Al bosc recull part de la tradició lírica i mitològica germànica tant pel que fa a l'estructura com al contingut dels poemes. Sovint la forma recorda els *lieder* i les cançons populars, característics de la poesia alemanya dels segles divuit i dinou. D'altra banda, en recuperar el tema del bosc, no fa res més que retrobar un dels temes predilectes de la literatura alemanya ja des de l'edat mitjana. Efectivament, la simbologia del bosc com a territori de llibertat, a la vegada mistèric i perillós, i, també, com recorda Junger en un text, com a al·legoria de l'actitud d'aquell que decideix emboscar-se, amagar-se en el més profund del bosc per tal de no perdre la pròpia essència davant la massificació i l'estultícia, són ben presents a la literatura en expressió alemanya des de sempre.

Així, aquest bosc de Fried inclou dos espais diferents. D'una banda, hi ha el territori del poeta, l'espai íntim en el qual el bosc es converteix en laberint on trobar un missatge. De l'altra, hi ha un bosc comunitari, antic, cancel·lat, on existia una vida pròpia presumiblement perduda.

Entre el record, l'enyor i l'aprenentatge, Fried retorna d'aquesta manera a una poesia més intimista, no tan compromesa amb la realitat sòcio-política com els seus altres textos, però sense renunciar-hi a una certa experimentació lingüística. *Al bosc* permet conèixer, ni que sigui de forma superficial, un dels poetes en llengua alemanya més importants de la postguerra. Benvinguda, doncs, l'excel·lent versió d'Andrea Sarah Steinbök.

Josep M. Lluró

PRESTATGERIA

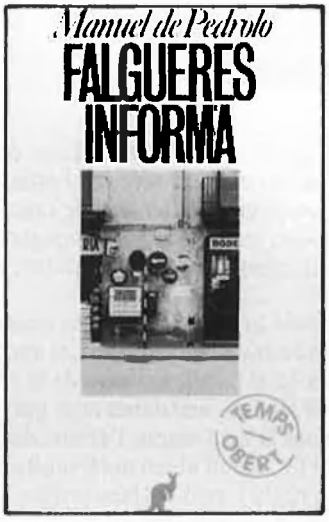
STERLING NORTH: El bergant. *Barcelona, La Llar del Llibre, 1989. 184 pàgs.*

Novel·la quasi naturalista d'aquest granger de Wisconsin que també va escriure poesia i va desenvolupar un interessant treball com a periodista. La història ens presenta les relacions entre Sterling, un noi d'onze anys, i un ós rentador i jovenet, entremaliat i intel·ligent.

JOHN PINSENT: Mitologia grega. *Barcelona, Edicions de la Magrana, 1989. 153 pàgs.*

Des d'una òptica de caient didàctic, aquest llibre s'acosta a la mitologia grega aconseguint harmonitzar el rigor i l'amenitat. Un bon llibre per a iniciar-se en un tema massa arraconat i que podria introduir una mica de somni en els nostres cervells positivistes.

MANUEL DE PEDROLO: Falgueres informa. *Barcelona, Edicions 62, 1982. 268 pàgs.*

Novel·la de la sèrie «Temps Obert», la tercera, on l'autor juga a contrastar dos temperaments diferents, si no oposats, sobre els quals pesa el ròssec d'un passat i d'un present familiars. Hi destaquen també els retrats femenins, força suggestius i vistos amb una curiosa barreja d'amor i de complaença.

MARIA OLEART: Versos a Anaïs. *Barcelona, Columna, 1989. 46 pàgs.*

Després d'haver escrit tres suggestius llibres de poemes, com són: *La mort i altres coses* (1965), *Enllà* (1974) i *M'empasso pols quan beso la terra*(1983), Maria Oleart hi reconstrueix la complexa figura d'Anaïs Nin, la qual li serveix de mirall per a reflexionar sobre la pròpia vida.

QUADERN DE TREBALL

VÍCTOR RIPOLL

• **Vinyet Panyella** publicarà el resultat de les seves investigacions sobre l'obra política i intel·lectual de J. V. Foix en el llibre *J. V. FOIX: 1918 i la idea catalana,* que publicarà Edicions 62 a la col·lecció «L'Escorpí/Idees». Amb aquest llibre, Vinyet Panyella va obtenir el darrer premi Recull d'assaig. La investigadora, que a la revista *Serra d'Or* va publicar un modèlic estudi sobre la polèmica que Foix i Pla van mantenir sobre el feixisme italià, analitza, entre altres coses, l'enlluernament que els principis teòrics del feixisme van produir en Foix. Els textos que la investigadora analitza van aparèixer a *Monitor, La Revista, La publicitat* i *L'amic de les arts.*

• Ara resulta que els premis Goncourt no eren tan dolents com semblaven. Proa té previst publicar el premi Goncourt del 1977, *John l'Infern,* de **Didier Decoin.** Fill del cineasta **Henry Decoin,** Didier Decoin, nascut l'any 1945, va començar la seva carrera com a periodista abans d'escriure novel·les, peces de teatre i guions cinematogràfics. Com a guionista va treballar per a **Henry Verneuil** i **Marcel Carné,** entre altres. L'any 1980 va dirigir la seva primera pel·lícula, *La dernière nuit.* A més del Goncourt, cinc anys abans havia obtingut el premi dels llibres amb *Abraham de Brooklyn.*

• El volum IV de la *Història de Catalunya* dirigida per **Pierre Vilar** serà *Els segles de la decadència,* de **Núria Sales.**

• **Manuel de Seabra** ha lliurat a Destino la traducció de les quatre narracions de la novel·lista nord-americana **Edith Wharton** aplegades en el volum *Old New York,* publicat el 1924. Una d'aquestes narracions, «The old maid», va ser adaptada al cinema per la Warner l'any 1939, amb **Bette Davis** i **Miriam Hopkins,** i amb **Edmund Goulding** com a director. Edith Wharton, una desconeguda per als lectors catalans, ha estat considerada com un dels grans autors de segona fila nord-americans, junt amb **Fitzgerald** i **Hemingway.** La seva gran obra és *L'edat de la innocència,* amb la qual va guanyar el Pulitzer. Va nàixer a Nova York l'any 1862. La seva família pertanyia a la classe alta i aristòcrata de Manhattan. El seu primer llibre va ser un llibre sobre decoració de cases. Amb el temps, el seu estil depurat ha revaloritzat la seva obra. El seu mestre indiscutible va ser **Henry James.** Gran part de la seva vida —des del 1907— la va passar a París, on va morir l'any 1937. La seva societat és la protagonista de gran part de la seva obra i en especial d'*Old New York.* És autora de desenes de novel·les, llibres de viatge, assajos, narracions i memòries. Altres títols seus són *Ethan Frome, The House of Myrth,* i *The Reef.*

• La col·lecció «Estudis i Documents» d'Edicions 62 publica el mes d'octubre un estudi sobre el PSC. Es titularà *El Partit dels Socialistes de Catalunya. Estructura, funcionament i electorat (1978-1984).* L'ha escrit **Gabriel Colomer.** □

Jo, feixista

Un servidor s'havia fet el propòsit ferm de no gastar aquesta pàgina preciosa de què disposa cada setmana en un afer tan bèstia com el de la supressió de TV3 al País Valencià. Ja he hagut de gastar prou de temps i de tinta, per culpa d'aquesta història, en altres camps de batalla sense firma ni retrat. Però no ha pogut ser. La feta que han fet és massa grossa, les mostres d'intolerància massa brutals, les insídies, les injúries i les pures i simples mentides, massa insuportables.

La història, vostès la coneixen ja, i en deuen estar farts, fins a la nàusea, com jo mateix, de totes les interpretacions i comentaris. Les excuses tècniques, els fonaments legals (l'estat, és a dir el govern, és a dir el partit, és l'amo de la terra que trepitgem, de l'aigua que bevem, de l'aire que respirem, i de les ones hertzianes amb què ens comuniquem: ELL distribueix, atorga i nega, obre i tanca, segons la llei i segons l'arbitri del ministre), les raons aparents i de fons, poden ser les que siguen. El fet, reduït al seu nucli substancial, és només un: durant tres anys, els valencians —per iniciativa pròpia i amb mitjans propis— hem estat veient TV3 en santa pau i harmonia. I de sobte, una ordre governativa ens n'ha privat. Davant d'això, només cabien dues posicions: estar a favor de l'ordre governativa que ens impedeix continuar gaudint d'allò que ja teníem, o estar-hi en contra.

A favor, estan els mateixos autors de la malifeta, els seus portaveus, els incondicionals del poder, un grapat de *blaveros,* algun intel·lectual orgànic del règim, i els espanyolistes militants. En contra, la resta de la parròquia, encara que només siga pel simple fet que els han privat d'una cosa que ja tenien, i sense cap motiu sostenible.

Fins ací, normal. Són coses que passen quan el poder té ganes de fotre i actua implacablement per eliminar allò que no li agrada. La llei és la llei, i la Guàrdia Civil és la Guàrdia Civil, ara i sempre, i punt, s'ha acabat. Sempre ha estat així, i davant d'aquest argument, no hi ha res a dir. Ara, el que no és tan normal és afegir insult a injúria, fer passar l'innocent per criminal, mentir descaradament, i damunt amollar els gossos. No és tan normal, per exemple, sinó més aviat trist i penós, que aparega un gran anunci acusant els repetidors de TV3 de «fer impossible» l'emissió de proves de TVV, quan ja Acció Cultural havia desconnectat els seus repetidors. Grotesc anunci, i trista llista de firmes que l'acompanyen: alguns dels firmants, alguns almenys, haurien d'estar ja morts de vergonya.

No és tan normal, sobretot, que l'insult afegit a la injúria arribe als extrems que s'ha permès el senyor director general de la Radiotelevisió Valenciana. Segons tal senyor, la gent d'Acció Cultural, per voler que TV3 continue arribant al País Valencià, som una colla de feixistes. Feixistes, ens ha dit. Jo mateix, per tant, vice-president de l'entitat, sóc un feixista. Vés per on. Després de tants anys d'antifranquisme, de militància nacionalista, de fer política d'esquerres, després de tot això i de molt més, sóc un feixista. Jo, i els meus companys de la Junta Directiva d'Acció Cultural, i no sé si també els prop de set mil socis de l'entitat. Tots feixistes. No estàs d'acord amb una actuació del poder, defenses el dret dels valencians a continuar gaudint d'una altra televisió en llengua pròpia, resisteixes l'arbitrarietat i per això ets un feixista. Després d'això, ¿què més poden dir ja? ¿Quin insult els queda encara?

En aquest país del nostre cor i de la nostra pena, quan sembla que ja no et poden fer més mal, encara no has arribat al fons de la misèria. «Quan sembla que s'acaba, torna a començar». Quan sembla que ja t'ho han dit tot, encara et poden dir feixista. T'ho poden dir els més alts i qualificats personatges públics. I així és com van i estan les coses. El lector pot també traure les seues conclusions.

Joan F. Mira

diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, totes les paraules

ENCICLOPEDIA CATALANA

- Castellà-Català
- Català-Castellà
- Anglès-Català
- Català-Anglès
- Francès-Català
- Català-Francès
- Alemany-Català
- Rus-Català
- Portugués-Català
- Japonès-Català / Català-Japonès
- Diccionari de la Llengua Catalana
- Diccionari Enciclopèdic
- Diccionari Jurídic
- Diccionari de l'Esport

de pròxima publicació:

- Català-Alemany
- Català-Hongarès
- Català-Portuguès
- Català-Rus
- Diccionari Enciclopèdic de Medicina
- Diccionari Ortogràfic

de venda a llibreries

Enciclopèdia Catalana
Diputació, 250. 08007 Barcelona

15ena EMISSIÓ DE CÈDULES H

L'EMISSIÓ JA ÉS A PUNT.

El Banc Hipotecari llança, una vegada més, les seves conegudes Cèdules H.

Una nova emissió avalada per l'èxit de totes les anteriors.

Amb un interès fixe garantitzat durant 5 anys.

I a més, vosté podrá fer efectives les seves Cédules H, en qualsevol moment, presentant-ies a les finestretes del Banco Hipotecario.

No perdi ni un minut. Aquesta emissió durarà menys que un pastís a la porta d'una escola.

Periode de subscripció del 15 de setembre al 5 d'octubre.

INTERÈS FIXE:	AMORTITZACIÓ
12,50%*	5 ANYS
LIQUIDITAT:	CÈDULES DE:
IMMEDIATA.	50.000 PTES.

* Pagador semestralment. Tipus d'interès efectiu 12,89%.

Fullet d'emissió inscrit als registres oficials de la Comissió Nacional del Mercat de Valors, amb data 4 de setembre de 1989, que és a disposició del públic a les oficines del Banc Hipotecari d'Espanya.

BANCO HIPOTECARIO DE ESPAÑA

LA NUEVA BANCA PÚBLICA.

Barcelona: Avda. Diagonal, 622. Tel. (93) 202 16 08. Tarragona. Rambla Nova, 32, Despacho 2. Tel. (977) 23 68 52
Alicante, Almería, Badajoz, Barcelona, Bilbao, Cádiz, Córdoba, Granada, Huelva, Jaca, Jaén, La Coruna, Las Palmas de Gran Canaria, León, Logrono, Madrid, Málaga, Murcia, Oviedo, Palma de Mallorca. Pamplona. Santa Cruz de Tenerife, Santander, Santiago de Compostela, San Sebastián, Sevilla, Tarragona, Toledo, Valencia, Valladolid, Vigo, Vitoria, Zaragoza